

ပထမနှစ် ၊ မြန်မာစာ

မ ၀၀၀၂

ပထမနှစ် သိက္ခာသိပ္ပံအထူးပြု
(ဒုတိယပညာဆင်းနှစ်ဝက်ဆင်းရိုး)

မြန်မာစာဌာန

ပထမနှစ်၊ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံအထူးပြု

(ဒုတိယနှစ်ဝက်ပညာသင်ကာလ)

မ ၁၀၀၂၊ မြန်မာစာ

ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်ဝက်ပညာသင်ကာလ

မ ၁၀၀၂၊ မြန်မာစာ

မာတိကာ

စဉ် အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

စကားပြောရေးချပဏိချက်

၁။	ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား (ဆောင်းပါး) (ဦးပဂျီငို)	၁
၂။	ပဲခူးမြေငလျင်ကြီး (မှတ်တမ်းစာပေ) (ရွှေဥဒေါင်း)	၇
၃။	အလှနှင့်ရသ (ရသစာတမ်း) (ဇေယျ)	၁၂
၄။	အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု (ဆောင်းပါး)(ပါမောက္ခဦးစမောင်)	၁၇
၅။	ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့်ကျွန်တော် (ရသစာတမ်း) (ဇော်ဂျီ)	၂၃
၆။	ပီမိုးနင်း၏ နေရီရီ (ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါး)(သိန်းဖေမြင့်)	၃၂
၇။	ငယ်စဉ်ကဖြစ်ရပ်တစ်ခု (မှတ်တမ်းစာပေ)	၃၉
	(ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်)	
၈။	ထားဝယ်လုံချည် (ဝတ္ထုတို) (မောင်ထင်)	၄၄
၉။	ကလေးမှတ်ဉာဏ် တစ်ပြူးတစ်လံ (ဆောင်းပါး)(မြကေတု)	၅၁
၁၀။	ကျွန်ုပ်တို့၏တာဝန် (ဆောင်းပါး) (မင်းဆွေ)	၅၆
၁၁။	သိပါပြီအမေရယ် (ဝတ္ထုတို) (ငွေဥဒေါင်း)	၆၃
၁၂။	နိုင်ငံတော့်မျက်နှာ(ရသစာတမ်း)(တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး)	၇၅
၁၃။	စာဖတ်သူနှင့်စာပေ (ဆောင်းပါး) (တက်တိုး)	၈၃
၁၄။	လမ်းဖောက်ခြင်း (ရသစာတမ်း) (တိုက်စိုး)	၉၀
၁၅။	ကျန်စစ်သား (ဆောင်းပါး) (မင်းယုဝေ)	၉၄

တပျာရွေးချယ်ချက်

၁။ ရွာရိပ်သန့်စင် (ဗန်းမော်ညိုနွဲ့)	၁၀၂
၂။ လောကနီတိ(ပညာကဏ္ဍ) (အမှာတော်ရေးဦးရှင်ကလေး)	၁၀၃
၃။ ပုတ္တောဝါဒဆုံးမစာ(အဖကသားကိုဆုံးမခန်း)	၁၁၀
(ဆားတုံဆရာတော်)	
၄။ စောလုံ (သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း)	၁၁၁
၅။ မြတ်မော်တင် (တက္ကသိုလ်မောင်သန့်စင်)	၁၁၄
၆။ ရှေးခေတ်ပုဂံပြည် (ဇော်ဂျီ)	၁၁၆
၇။ သူ့မှာတမ်း (မင်းသုဝဏ်)	၁၂၀
၈။ ပန်းပုဆရာများ၏အပြုံး (မြကေတု)	၁၂၁
၉။ မတ်လတော်လှန်ရေး (ဒဂုန်တာရာ)	၁၂၂
၁၀။ မြပင်ပျို (နယဉ်)	၁၂၅
၁၁။ သာသည့်မြေသို့ (ငွေတာရီ)	၁၂၇
၁၂။ တို့ပြည်တို့ရွာ (မင်းယုဝေ)	၁၂၉
၁၃။ အလှကိုယ်စီ (တင်မိုး)	၁၃၁
၁၄။ မာနလွန်ပြီးကာလ၏ မေတ္တာစောင်းချင်းသစ်	၁၃၂
(ဒေါင်းနွယ်ဆွေ)	
၁၅။ တမာမြေ (ဘုတလင်ချစ်လေး)	၁၃၄
ကာသာခကား	
၁။ မြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ် (မြန်မာစာအဖွဲ့)	၁၃၆
၂။ မြန်မာသဒ္ဒါ (မြန်မာစာအဖွဲ့)	၁၆၀

မြန်မာစာ | ၁၀၀မနှစ် (ဒုတိယနှစ်ဝင်္ဂါပညာသင်ကာလ)

၁။ ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား (ဆောင်းပါး)

ဦးပဏ္ဍိတ

ပုစ္ဆာတိုင်းပုစ္ဆာတိုင်း၌အဖြေသည်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်အား တစ်စုံတစ်ယောက်သည် “ကျွန်တော်လုပ်တာ ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား”ဟုမေးလျှင် “ချစ်ဆွေသည် ထိုအလုပ်နှင့် ထိုက်တန်သော ဉာဏ်ပညာ လုံ့လဝီရိယကို အသုံး-ပမူ ဖြစ်နိုင်”ဟု ကျွန်ုပ်ဖြေဆို၏။ “ပုစ္ဆာတိုင်း ပုစ္ဆာတိုင်းတို့၌ အဖြေရှိသည်ကို အသို့ယုံကြည်ရအံ့နည်း”ဟူမူ အောက်ပါအတိုင်း ဖြေဆို၏။

၁ “မီးတွင် ရေရှိပါသလား။ မီးတွင် ရေရှိ၏ဟု ဖြေဆို၏”ဟု ဖြေဆို၏။ ထိုအဖြေကို အလွယ်တကူယုံကြည်မှု ချစ်ဆွေသည် အတော်အတန်ဗဟုသုတ ပြည့်စုံသူဟူ၍ ယူဆလေ။ မယုံကြည်သေးမူ ချစ်ဆွေသည် ဤဗဟုသုတ နည်းသေး၏။ တိုး၍ ပညာဗဟုသုတကို ရှာဦးလော့။

မီးတွင် ရေရှိကြောင်းကို အထက်တန်းသိပ္ပံပညာရပ်များကို သင်ကြားဖူး သူတိုင်း သိ၏။ ထို့အတူ သင်္ဂြိုဟ် အဘိဓမ္မာ သင်ကြားဖူး သူတိုင်း မီးတွင်ရေ ရှိကြောင်း ကောင်းကောင်းကြီး သိကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ပုစ္ဆာတွင် အဖြေရှိ၏။ သို့ရာတွင် ချစ်ဆွေ၏ဗဟုသုတ အတန်းမမီခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။ ပုစ္ဆာတိုင်းတွင် အဖြေရှိသည်ကား မှန်၏။

• (ဆိုဦးအံ့။ ချစ်ဆွေကိုင်သောနာရီသည် ပျက်ခဲ့၏။ ချစ်ဆွေသည် မပြင်နိုင်။ ချစ်ဆွေသည် ဤနေရာ၌ ဗဟုသုတအတတ်ပညာ နည်းသေးခြင်း ကြောင့်သာ မပြင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်၏။ နာရီကို ကောင်းကောင်း လုပ်နိုင်သူ အဖြေကို ဖြေတတ်သူ ရှိ၏။ ထိုသူကား နာရီပြင်ဆရာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပုစ္ဆာတိုင်းတွင် အဖြေရှိ၏။) ၁

ရေးပါဦးအံ့။ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူပြီးသည့်နောက် အနှစ် ၄၀၀ ကျော် ၅၀၀ လောက်တွင် အမေးကောင်းမင်းကြီး တစ်ပါးသည်ရှိခဲ့၏။

ထိုမင်းကြီးမေးသော အမေးတိုင်းတို့၌ အဖြေသည်ကား ရှိ၏။ သို့ရာတွင် ဉာဏ်အရာ၌ လိုရာကိုမသိရှိခြင်း ကြောင့်သာ ရဟန်းများစွာ တို့သည် မြို့နီး၊ ရွာနီးတွင် သီတင်းမသုံးဝံ့ခြင်း ဖြစ်၏။ မင်းကြီး၏ ပုစ္ဆာတိုင်း၌ အဖြေရှိကြောင်း အသို့ယုံကြည်ရအံ့နည်းဟူမူ မိလိန္ဒမင်းကြီး မေးသည်ကို ရှင်နာဂသေနမထေရ်သည် တစ်ခုမကျန်ပြေဆိုခြင်းကို ထောက်၍ မင်းကြီးမေးသော ပုစ္ဆာတိုင်း၌ အဖြေရှိ၏ဟု သိရ၏။

၉ လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် ၁၀၀-၂၀၀ လောက်ကပင် ရေထဲတွင် သံကူးနိုင်ပါအံ့ လောဟုမေးမူ ပြေရန်မဆိုထားဘိ၊ မေးသူကိုပင် ထိုခေတ်က အရှူးဟုမှတ်ထင် ပြောင်လှောင်ခြင်း ခံရပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ၌ အဖြေကို မသိသေးခြင်း ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ စင်စစ်ကား အဖြေသည်ရှိ၏။ အဖြေ မှာကား ယခုအခါ ချစ်ဆွေတို့မြင်နေရသော သင်္ဘော၊ ရေငုပ်သင်္ဘောများပင် ဖြစ်လေသည်။

၁၀ လွန်ခဲ့သည့် (အနှစ်ငါးဆယ်လောက် လေထဲတွင် လူများ သွားလာ နိုင်မည်လောဟုမေးမူ ထိုအခါက ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားတို့၏ဉာဏ်ပညာမှာ ယခုအခါကဲ့သို့ မတိုးတက်၊ မရင့်သန်သေးခြင်းကြောင့် မဖြေဆိုနိုင်။ စင်စစ်ကား အဖြေသည် ရှိ၏။ အဖြေကား လေယာဉ်ပျံများပေါ်လာခြင်း ပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပုစ္ဆာတိုင်းတွင် အဖြေရှိ၏ဟု ကျွန်ုပ်ဆို၏။)

၁၁ (ထိုထိုတို့ကို လေးနက်စေဦးအံ့။ မဟောသဓာဇာတ်တော်၌ ဆင်စား သောမြက်များကို ယူငင်စားလေ့ရှိသော ဆိတ်အား ဆင်ထိန်းသည် ပြင်းထန်စွာ ရိုက်၍ နှင်လိုက်၏။ ဆိတ်သည် မြက်ကို တစ်ဖန်စားရရန် အထူးကြံစည်အားထုတ် နေ၏။ နန်းတော်၏ ဟိုမှာဘက်၌လည်း စားတော်ကဲ၏၊ စားဖို့ခွင့်တွင် အမဲသား၊ ငါးတို့ကို ချီယူစားလေ့ရှိသော ခွေးကို စားဖို့ဆောင်တွင်းရှိသော အစောင့်တို့ သည် ပြင်းစွာရိုက်နှက်၍ နှင်လိုက်ပြန်၏။ ခွေးလည်း စားဖို့ဆောင်အတွင်း ရှိသော အမဲသား၊ ငါးတို့ကို ငါ အသို့စားရအောင် -ပရအံ့နည်းဟု ကြံစည် တွေးတောကာ နေ၏။

အချိန်တစ်ပါး၌ ခွေးနှင့်ဆိတ်တို့သည် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးနေကြစဉ် အကြံကောင်း တစ်ခုသည် ပေါ်လာ၏။ ထိုအကြံကား လူသားတို့အား စိတ်ကူးဉာဏ်ကူးထုတ်က မဖြစ်ဟုထင်ရသည့်အရာပင် ဖြစ်မြောက်နိုင်၏ ဟု သိရှိရန် သတိပေးသော နမူနာတစ်ခုဖြစ်လေသည်။

ဆိတ်က ခွေးအား ပြောကြားသည်မှာ ငါတို့သည် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ချစ်ခင် ကြည်နူးစွာ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ၍ ညီညွတ်စွာကြံဆောင်မှု ငါတို့အကြံအစည် ဆောင်နိုင်ဖွယ်ရှိ၏ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ခွေးက အသို့နည်း အဆွေ့ ငါလိုက်နာအံ့ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ ဆိတ်က သင်သည် ဆင်တင်းကုပ်သို့ သွားလော့ မြက်မှာ သင်စားသော အစာမဟုတ်သဖြင့် ဆင်ထိန်းသည် သင့်အား မည်သို့မျှ-ပဲလုပ်လိမ့်မည် မဟုတ်ချေ။ သင့်အားလည်း အထူးတလည် စောင့်ရှောက်နေလိမ့်မည်မဟုတ်။ ထိုအခါ သင်သည် စားရန်ထားသော မြက်တို့ကို ယူဆောင်ခဲ့လော့။ ငါတစ်မူကား စားဖို့ဆောင်သို့သွားအံ့။ စားတော်ကဲလည်း ငါ့အား အမဲသား၊ ငါးတို့ကို စားသောအမျိုး မဟုတ်သဖြင့် ဝင်ထွက် သွားလာခွင့်ကို -ပလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ငါသည် အမဲသား၊ ငါးတို့ကို ယူဆောင်လာခဲ့အံ့။ ရရှိသောအခါ အဆွေ့ယူလာသောမြက်ကို ငါ့အားပေး၍ ငါယူလာသော အမဲသားကို အဆွေ့အားပေးအံ့ဟု အကြံဉာဏ်ထုတ်၍ မိမိတို့အသက်ကို မွေးမြူနေသည့်အပြင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အထူးချစ်ခင် ကြည်နူးစွာ နေထိုင်ကြသည်ကို ဝိဒေဟရာဇ်မင်းကြီးပင် မြင်ရလေ၏။

ဤအရာ၌ သာမန်အားဖြင့် ဆိတ်သည် မြက်ကိုစားရရန် ခဲယဉ်းနေ၏။ ခွေး၌လည်း အမဲသား၊ ငါးတို့ကို စားရရန် ခဲယဉ်းနေ၏။ သို့သော် အကြံအစည် ဉာဏ်နီဉာဏ်နက်တို့ကို ထုတ်လိုက်ကြသောအခါ လိုရာသို့ပြီးစီးနိုင်သော အဖြေသည် ထွက်ပေါ်လာ၏။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်ပုစ္ဆာတွင်မဆို အဖြေရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ်ဆို၏။) သာဓက

၉ တစ်ပါးထိုမှ ဖော်ပြပြန်လိုသည်မှာ “မြွေထည့်ပခြပ်၊ ကြွက်ထည့်သည့် အုပ်၊ နာမ်ရုပ်မသေ အဘယ်ကြောင့်နည်း” ဟူသော စကားတစ်ခုကို ငယ်ရွယ်စဉ်က ကြားခဲ့ဖူး၏။ ထိုပြဿနာကား အခါတစ်ပါး၌ မြွေအလမွှာယ် တစ်ယောက်သည် မိမိမြွေကို နံနက်တိုင်း ညတိုင်းစားရန် ကြွက်တစ်ကောင်ကျ ထည့်သွင်းပေးလေ့ရှိ၏။ မြွေလည်း ထိုကြွက်တို့ကို ကောင်းစွာစားသောက်၍ ပခြပ်တွင်းမှလွတ်ရန်ကိုသာ အတန်တန် ကြံစည်အားထုတ် နေ၏။ သို့ရာတွင် အကြံဉာဏ်တို့သည် ထွက်ပေါ်၍ မလာသေးချေ။

အကြံဉာဏ်စိတ်ကူးတို့မည်သည် ပေါက်တူးများသဖွယ် မြေကို တူးဆွလေလေ အသွား ထက်၍ထက်၍ လာလေလေ ဖြစ်ဘိသကဲ့သို့ အစဉ် စိတ်ကူးနေသော မြွေသည် နောက်ဆုံး၌ အကြံကောင်းတစ်ခု တွေ့ရှိလေ၏။ ထိုအကြံကား လိုက်နာဆောင်ရွက်က ပထမအနည်းငယ် မိမိနစ်နာ၍ နောင် အကျိုးကျေးဇူးကား အတိုင်းမသိ မခံစားရမည်ကို သိရှိသဖြင့် ပထမ အနည်းငယ် နစ်နာမည်ကို ပမာဏမ-ပဘဲ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်လေ၏။

ထို့နောက် အလမွှာယ်သမားသည်လာ၍ ကြွက်တစ်ကောင်ကို ပခြပ်တွင်းသို့ထည့်၍ ထိုနေ့၌ မြွေသည် ကြွက်ကိုမစားဘဲ ခွေ၍နေ၏။ ညနေ၌ အလမွှာယ်သည် ငါ့မြွေ အဘယ်ကြောင့် အစာမစားသလဲ၊ မကျန်းမာပြီဟု ယူဆ၍ အမှတ်မဲ့နေခဲ့၏။ ပခြပ်အတွင်း၌ရှိသော ကြွက်သည် မြွေ၏ပါးစပ် တွင်း၌ မရှုမလှသေရမည့်ဘေးကို ကြောက်ရွံ့လှ သဖြင့် အစွမ်းကုန် ပခြပ်ကို ကိုက်ဖြတ်၏။ သန်းခေါင်ကျော်လတ်သော် ပခြပ်သည် အပေါက်ဖြစ်လာ၍ ကြွက်သည် ထွက်ပြေးလေ၏။

ထိုအခါ အနည်းငယ်နစ်နာခြင်းကို သည်းခံနေရသော မြွေသည် ထိုကြွက် ထွက်ပြေးသောအပေါက်မှ တိတ်တဆိတ် ပြေးလေ၏။ ဤ၌လည်း မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ လွတ်နိုင်မည်မထင်ရသော မြွေသည် အကြံဉာဏ်

နေ့စဉ်အားထုတ်၍ အနစ်နာခံကာ စားချင်သောလောဘကို မျှိုသိပ်
သည်းခံခြင်းကြောင့် အကျဉ်းထောင်ပခြပ်တွင်းမှ လွတ်ကင်းခြင်းသို့ ရောက်ခဲ့ရ
လေသည်။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်ပုစ္ဆာမဆို အဖြေရှိ၏ဟု ကျွန်ုပ်ဆို၏။

၇ ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့ပြုဦးအံ့။ တစ်ရံရောအခါ ငှက်တစ်ကောင်သည်
အလွန် ရေဆာလောင်သဖြင့် ထိုမှ ဤမှ လိုက်လံရှာဖွေပြန်သော်လည်း
ရေကိုမတွေ့။ အထပ်ထပ်အခါခါ နေရာမလပ် လိုက်လံရှာဖွေပြန်သော်
ရေတစ်ဝက်မျှသာ အတွင်းတွင်ရှိသော ရေကရားတစ်ခုကို တွေ့၏။ နှုတ်သီးဖြင့်
ကား ရေကိုမမိ။ အလုပ်တစ်ခုလုပ်ကိုင်ရာ၌ အခက်ကလေးနှင့် အခက်ကြီး
တစ်ခုခုကို တွေ့တတ်သည်နှင့်အညီ ရေငတ်သောငှက်၌လည်း အခက်တစ်ခု
သည် ကြုံတွေ့လျက်ရှိ၏။ ထိုအခက်ပြဿနာကို အသို့ အောင်မြင် ပါအံ့နည်းဟု
ငှက်သည် အကြံထုတ်၏။ “လှိုလှိုင်ကြိဆ နည်းလမ်းရ”ဟူသည်နှင့်အညီ
အမျိုးမျိုးကြံစည်စိတ်ကူးသော် ငှက်သည် နောက်ဆုံး၌ အဖြေရရှိရန်
လုပ်ကိုင်နည်းကို တွေ့မြင်လေ၏။ ထိုနည်းကား မြေပေါ်ရှိခဲငယ်များကို
မိမိနှုတ်သီးဖြင့် ထပ်ခါထပ်ခါ ချီယူရာ ကရား အတွင်းသို့ ချ၏။ မနားမနေ
ချဖန်များသော် ကရားတွင်းရှိ ရေတို့သည် အထက်သို့ တက်လာလေ၏။
ဤနည်းဖြင့် ရေတို့သည် ကရားနှုတ်ခမ်းဝ သို့တိုင် ရောက်လာသောအခါ
ငှက်သည် အားရပါးရ ရေကိုသောက်ရဖူး သော ထုံးလည်း တစ်ထုံး ရှိပေ
သေး၏။ ဤ၌ သာမန်အားဖြင့် မဖြစ်နိုင်ဟုထင်ရသောအရာ ပုစ္ဆာပင်
ဖြစ်လင့်ကစား စိတ်ကူးထုတ်ကာ ကြိုးစားဖြင့် လိုရာကိုရခြင်းပင်ဖြစ်၏။
ထို့ကြောင့် “ကျွန်တော် လုပ်တာ ဖြစ်နိုင်ပါ့မလား” အမေးကို “ချစ်ဆွေသည်
ထိုအလုပ်နှင့်ထိုက်တန်သော ဉာဏ်ပညာ လုံ့လ၊ ဝီရိယကိုအသုံး-ပမူ
ဖြစ်နိုင်၏”ဟု ကျွန်ုပ်ဖြေဆိုခဲ့၏။ ယခုအခါ ချစ်ဆွေသည် ပုစ္ဆာတိုင်း၌
အဖြေရှိသည်ကို ယုံကြည်ခဲ့လေပြီ။

ထိုမျှနှင့်မပြီးသေး။ တစ်ထစ်တက်ကြဦးဖို့၊ အကြံကောင်း ဉာဏ်ကောင်း ရအောင် အသို့-ပအံ့နည်း ဟူသောပြဿနာသည် ကျန်ရှိသေး၏။ ထိုပြဿနာ ၏ပုစ္ဆာ၌လည်း အဖြေသည် ရှိတုံသေး၏။ ထိုပုစ္ဆာပြဿနာ၏အဖြေကား ချစ်ဆွေသည် အသိဉာဏ်ပညာ ထက်မြက် စေသော စာအုပ်၊ စာတမ်း၊ သတင်းစာ၊ ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်း ဟူသရွေ့တို့ကို အဖိုးမည်မျှပင်ကြီးလင့် ဝယ်ဖတ်ရှုပါလေ။ ဒုတိယ လိုက်နာရန် အချက်ကား (ပညာတတ် သူယုတ်မာမဟုတ်) ပညာရှိ သူတော်ကောင်းထံ နေညဉ်မပြတ် မိမိကိုယ်ကိုအပ်နှံ၍ ယင်း၏ထံမှ ပညာရင်နို့ သောက်စို့ကြပါကုန်။ ဤသည်တို့ကား ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် -ပလုပ်ခဲ့သော တိုးတက်ရေး လက်တွေ့ဆေးနည်းကြီး နှစ်ပါးပါပေတည်း။

ဦးမဇီဝိ

၂။ ပဲခူး မြေလျင်ကြီး (မှတ်တမ်းစာပေ)

ရွှေခေါင်း

ကျွန်ုပ်တို့သည် ပဲခူးမြို့သို့ မတ်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ပြောင်းရွှေ့ လာကြ၍ မေလ ၅ ရက်နေ့တွင် မြန်မာပြည်၌ အကြီးဆုံးငလျင်ကြီးဟု အသိအမှတ်ပြုကြသည့် ပဲခူး ငလျင်ကြီးလှုပ်ခြင်းကို ကြုံရ၏။ မန်ကျည်းတုံရွာမှ ဆွေမျိုးများနှင့် မိခင်သည် ကျွန်ုပ်ရှိသော ပဲခူးမြို့သို့ လာရောက်ကြ၍ ဘုရားပုထိုး ဖူးမြော်ပြီးနောက် ဆွေမျိုးများ ပြန်သွားကြ သော်လည်း မိခင်မှာ ကျွန်ုပ်နှင့်အတူ နေရစ်သေးသည်ဖြစ်၍ ဆွေမျိုးများက အမေကြီးကား သေချင်၍ ချန်ရစ်နေခဲ့သည်ဟု နောင်တွင်ပြောကြ သေးသည်။ ထိုည၌ မိခင်နှင့်မစိုးတို့သည် လမ်းလျှောက်ထွက်သွားရာမှ ပြန်ရောက်လာကြ၍ အိမ်ရှေ့တွင် ထိုင်နေ ကြစဉ် ကျွန်ုပ်မှာ တစ်နေ့လုံး အလွန်ပူလောင်ခဲ့ရာမှ အလွန်အိုက်သောည ဖြစ်လာသည်နှင့် မှန်အိမ်ကိုဆွဲလျက် ရေချိုးခန်းထဲသို့ ရေချိုးရန် ဝင်သွား၏။ မှန်အိမ်ကို သံချောင်းတွင်ချိတ်၍ ရေခွက်ကို လှမ်းကိုင်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သံချောင်းတွင် ချိတ်ထားသည့် မှန်အိမ်မှာ ယိမ်းထိုးလာ၍ ကျွန်ုပ် ကိုယ်တိုင်လည်း မိုက်ခနဲဖြစ်သွားသည် ထင်လိုက်၏။ ဤအတောအတွင်း တစ်အိမ်လုံးမှာ ဂျိုးဂျိုးဂျိုးဂျိုးမြည်လျက် အိမ်အပေါ်ထပ်၌နေသော ကုလားမ ဆရာကတော်၏ အလန့်တကြား အော်ဟစ်သောအသံကို ကြားလိုက်ရ၏။ ထိုအခါတွင် ကျွန်ုပ်မှာ မြေငလျင်လှုပ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရုတ်တရက် မဲတွေးမိ သေးဘဲ ထူးဆန်းလှပါတကားဟုသာ အောင်အောင်မမ့၍ အိမ်ရှေ့သို့ ကတိုက်ကရိုက် ထွက်လာရာ အိမ်သူအိမ်သားများလည်း ပြူးတူးပျာတာ ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ကျွန်ုပ်တို့၏နေအိမ်၌ ဇနီးအပြင် ယောက်ဖ အောင်မြနှင့် တပည့် မောင်စံလှိုင်တို့ ရှိကြလေသည်။

“ငလျင်လှုပ်တာဟဲ့ ငလျင် ငလျင်” ဟူသော အသံများသည် တစ်ရပ်လုံး ဆူညံလျက်ရှိရာ အိမ်ရှေ့သို့ ကျွန်ုပ်ထွက်လာသောအခါ၌ ဇနီးသည်

မိခင်ကိုဆွဲလျက် အိမ်ရှေ့လှေကားမှ ဆင်းနေလေပြီ။ ယောက်ဖကလေးက မူကား ဝရန်တာကိုခွဲလျက် ကြောင်တောင်ကြီး ငေးကြည့် နေရာ'ဟဲ့ကောင်လေး ဆင်းလေ'ဟု ကျွန်ုပ်ပြောလိုက်မှ အိမ်ရှေ့သို့ ဖုတ်ခနဲ ခုန်ချလိုက်သည်။ မိခင်နှင့် ဇနီးမှာ အိမ်ရှေ့သို့ ရောက်နေကြပြီဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်လှေခါးမှဆင်းပြေးရာ လှေခါးမှာ သုံးထစ်မျှသာရှိသော်လည်း ချောမောစွာမဆင်းနိုင်ဘဲ အလယ်ထစ်သို့ ရောက်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဟပ်ထိုးကြီးလွင့်သွား၍ အိမ်ရှေ့တွင် လေးဘက်ထောက်လျက်သား ပုံလဲနေတော့သည်။ ထိုအချိန်၌ မည်သူ့ကိုမျှ သတိမရနိုင်တော့ဘဲ ထိုနေရာသည် အိမ်ဥပစာအတွင်းရှိ သေး၍ မတော်မဆ အိမ်ပြိုခဲ့လျှင် ပိနိုင်သည်ဟူ၍သာ သတိရသည်နှင့် လမ်းပေါ်သို့ ဝမ်းလျားထိုး တွားသွား ရတော့သည်။ မြေကြီးပေါ်၌ မတ်တတ်လျှောက်သွား ရန်မူကား လုံးဝ မဖြစ်တော့ချေ။

လမ်းပေါ်သို့ရောက်၍ တောင်မျက်နှာသို့လှည့်ကာ လေးဘက် ထောက်လျက် ငေးကြည့်နေစဉ် ကောင်းကင်ယံတစ်ခုလုံး မည်းမှောင်၍ မြူမှုန်များ လွင့်တက်နေသလို မြင်ရ၏။

ထိုအခါ၌ ကျွန်ုပ်အဖို့မှာ မြေကြီးပေါ်တွင် လေးဘက်ထောက် နေရန်ပင် မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ ယိုင်လဲမည်စိုးသည်နှင့် ဝမ်းဗိုက်ကို မြေသို့ ကပ်၍ အလျားမှောက် နေလိုက်ရတော့သည်။ တောင်မျက်နှာ၌ကား မြူမှုန်များသည် မှောင်ကြီးမည်းမည်းထဲ၌ အလိပ်လိပ် တက်နေကြ၍ မြေမျက်နှာပြင်သည်လည်း လေထန်သော ရေပြင်သဖွယ် လှိုင်းကြီးများ တအိအိ ထကြွလျက်ရှိတော့သည်။ မျက်နှာနှင့်မြေကြီး နီးကပ်စွာ ရှိနေသောကြောင့်ပေလော မဆိုနိုင်။ မြေပြင်သည် ရေပြင်ပမာ လှိုင်းထ နေသည်ကို မြင်ရခြင်းကား အမှန်ဖြစ်တော့သည်။ ထိုအချိန်ကာလ၌ ရင်ထဲတွင် စိတ်အားငယ်လိုက်ရပုံကား ပြောဖွယ်ရာ မရှိတော့ချေ။ အားငယ်ခြင်းသည် ဦးနှောက်ထဲမှမဟုတ်။ ရင်ဘတ်၌ဖြစ်သည်ဟု

ကျွန်ုပ်အမှန် ပြောနိုင်၏။ အားမငယ်ဘဲ နေချည်မလော။ သတ္တဝါသည် မြေကြီးကို အခိုင်အမာထား၍ အခါခပ်သိမ်း အားကိုးအားထား ပြုနေရသည်ဖြစ်ရာ မိမိက အခိုင်အမာထားသော မြေကြီးကိုယ်တိုင်က ဤကဲ့သို့ အပြင်းအထန် လှုပ်ခါနေခြင်းကို လက်တွေ့ခံစားရသောအခါ၌ အားကိုးရာမဲ့ ဖြစ်၍ အသည်းနှလုံးနှင့် အူထဲမကျန် လွတ်ကန်ပြီး အားငယ် မိသည်မှာ အထူးအဆန်း မဟုတ်ချေ။

ကျွန်ုပ်သည် မြေကြီးနှင့် ဝမ်းဗိုက်ကပ်လျက် အလျားမှောက်ကာ မြေကြီးလှိုင်းများ ထကြွနေခြင်းကို ကြည့်နေစဉ် ကမ္ဘာပျက်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဤအခြင်းအရာပင် ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု စဉ်းစားမိသည်။ သို့သော် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သည်ဟူ၍ကား မဆိုနိုင်။ စိတ်အားငယ်ခြင်းကြီးမက ငယ်လှ၍ အူတူတူ ယောင်ချာချာ ဖြစ်နေသည်ဟူ၍သာ ဆိုချင်ပေသည်။ ထိုအခိုက်အတန့်၌ အတိတ်၊ အနာဂတ်လည်းကောင်း၊ မည်သူမည်ဝါကို လည်းကောင်း ဘာကိုမျှသတိမရ။ ကမ္ဘာပျက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော အမှတ်သည် တစ်ခုသာလျှင် စွဲကပ်လျက် ရှိပါတော့သည်။

လမ်းပေါ်၌ မှောက်နေရသော အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားမှာ မည်မျှလောက် ကြာရှည်သည် မပြောတတ်။ ကျွန်ုပ်စိတ်ထဲ၌ကား နာရီဝက် ထက်မနည်း ရှိလိမ့်မည်ထင်မိသည်။

လှုပ်ရှားခါစ၌ လူသံများ ဆူညံသော်လည်း အပြင်းအထန် လှုပ်ရှားခိုက်တွင် ဝေးလံသောအရပ်မှ ထုတ်ဖော်မြည်သော အသံများမှတစ်ပါး အနီးအပါးတွင် တိတ်ဆိတ်လျက်ရှိ၏။ ထို့နောက် ငလျင်ရပ်စဲခြင်းနှင့်အတူ ဘယ်သူ့ရေ ဘယ်ဝါရေ စသောအသံများလည်း ပေါ်ထွက်လာပေရာ ကျွန်ုပ် သည် အလျားမှောက်ရာမှထ၍ အိမ်သူအိမ်သားအခြေအနေကို စစ်ဆေး တော့သည်။ တစ်စုံတစ်ရာ အထိအခိုက် အပျက်အစီး မရှိခြင်းကို

သိရသည်နှင့်တစ်-ပိုင်နက် ကျွန်ုပ်သည် ယောက်ဖလေးကို အိမ်စောင့်ရန် ထားခဲ့၍ တပည့်မောင်စံလှိုင်နှင့်အတူ -မိ.ကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုကြ လေသည်။

ဈေးကြီးဘက်ဆီမှ မီးအကြီးအကျယ် လောင်လျက်ရှိသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏နေအိမ်မှာ ချောင်းတစ်ခုလုံးခြားနေသည်နှင့် စိတ်ချရသည် ဆိုကာ -မိ.ထဲသို့ အနံ့အပြား လှည့်လည်ကြသည်။ မီးနှင့်ကပ်သော အိမ် များတွင် ပစ္စည်းများသိမ်းကြရွှေ့ကြသော အသံ များ၏ ဆူညံခြင်းထက် နှလုံးမသာ ယာဖွယ်သောအသံများ ပေါ်ထွက်လာသည်မှာကား တိုက်-ပိ၍ ပိပြားသေဆုံး ကြရသောနေရာများမှ ကျန်ရစ်သူဒုက္ခသည်များ၏ ငိုကြွေး မြည်တမ်းကြသော အသံများပင်ဖြစ်သည်။ ထိုအသံများမှာ ကျွန်ုပ်တို့ ရောက်လေရာ နေရာအနံ့ အပြား၌ ကြားရ၍ လူစုစုမြင်တိုင်း ဝင်ကြည့် ရာတွင် အချို့မှာ ဖော်ထုတ်ပြီးခါစ အလောင်းများကိုလည်းကောင်း၊ အချို့မှာ ဖော်တုန်းဖော်ဆဲရှိ နေကြခြင်းကို လည်းကောင်း၊ အချို့မှာ ဖော်ထုတ်ရန်ပင် မတတ်နိုင်သေးဘဲ လက်မိုင်ချကာ ဟစ်အော် တမ်းတ နေကြခြင်းကိုလည်းကောင်း တွေ့ကြရသည်။ ကျွန်ုပ်၏ တစ်သက်တာတွင် ဤမျှလောက် ဒုက္ခမီးပူလောင်ခြင်း အမြောက်အမြားကို စု-ပုံမြင်တွေ့ရသည့် အချိန် တစ်နာရီဆို၍ မကြုံခဲ့ဖူးအောင် ရှိပါတော့သည်။

နေအိမ်သို့ပြန်၍ အိမ်နီးနားချင်းများနှင့် စကားပြောနေကြသဖြင့် သန်းခေါင်ကျော်မှ အိပ် ရာသို့ဝင်ကြသော်လည်း အိပ်ရေးဝအောင် အိပ်ရတော့မည်မဟုတ်ချေ။ တစ်နာရီခန့်မျှအိပ်ရသေးသည်မထင်မီ 'ဆရာတို့ ထကြလေ၊ မီးလောင်ကုန်ပြီ'ဟု တစ်စုံတစ်ခုမျှဟက်က အိမ်ရှေ့မှ နှိုးပြော သည်နှင့် ကတိုက်ကရိုက် ထကြည့်လိုက်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ အိမ်နှင့် ကိုက် ၁၀၀ ခန့်သာဝေးသော သုံးထပ်တိုက်ကြီးအပေါ်မှ မီးခိုးများ အူထွက်နေသည်ကို မြင်ရတော့သည်။ ယမန်ညက စိတ်ပန်းရုံသာရှိ၍ လူမမောရသော်လည်း ယခုမှာ အိမ်နီးကပ်သောမီးဖြစ်၍ ပစ္စည်းများ သယ်ထုတ်ရသည်နှင့် တစ်အိမ်

သားလုံး ဖတ်ဖတ်မောကြရသည်။ ပစ္စည်းများကို အိမ်မြောက်ဘက်ရှိမြောင်းကြီး
 တံတားဦးတွင်စုပုံထားရာ တစ်ရပ်လုံးမှာလည်း ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ဝိုက်၌
 ပစ္စည်းများစုပုံ၍ စောင့်နေကြရသဖြင့် ရွာကလေးသဖွယ် ဖြစ်နေတော့သည်။
 မီးမှာ တိုက်ကြီးကို ကျွမ်းအောင်မလောင်ရမီ ငြိမ်းသတ်နိုင်ကြသော်လည်း
 ပဲခူးတစ်မြို့လုံးမှာ မီးအတွက်ကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်လျက်ရှိကြသည်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့
 အရပ်သူ အရပ်သားများသည် ပစ္စည်းများကို အိမ်ထဲသို့ တစ်ဖန်
 သယ်ယူသွတ်သွင်းခြင်းမပြုတော့ဘဲ တံတားဦး၌ပင် သူ့အစု ကိုယ့်အစု ဖွဲ့စည်းကာ
 နှစ်ရက် သုံးရက် နေကြသေးသည်။ တိုက်ပိသေဆုံးသူများ၊ အိမ်ကို
 မီးလောင်သူများသည် ကိုယ့်အပူနှင့်ကိုယ် ဒုက္ခရောက်ရှာကြ သော်လည်း
 ကျွန်ုပ်တို့လူစုမူကား တံတားဦးတွင် ချက်ပြုတ် စားသောက် ကြရသည်မှာ
 ဘုရားပွဲကဲ့သို့ ရှိ၍ ပျော်သည်ဟူ၍ပင် မှတ်ထင်မိသည်။ အချို့လူများသည်
 ဒုက္ခတစ်ခုတွေ့သည့်အခါ အအိပ်အနေ အစား အသောက် ဆင်းရဲသည်ဆို၍
 စိတ်ညစ်ညူးတတ်ကြပေရာ ကျွန်ုပ်၏ ဝါသနာတစ်ခုကား အပြောင်းအလဲ
 ဆိုလျှင် (အဆိုးဘက်သို့ ပြောင်းလဲ ရခြင်းပင် ဖြစ်စေကာမူ) ပျော်သလိုရှိတော့
 သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း စစ်ကြီး အတွင်း၌ အချို့လူများ ညည်းတွားကြသ
 လောက် ကျွန်ုပ်အဖို့၌ မဆင်းရဲလှချေ။

ကျောင်း

၃၂ အလှနှင့်ရသ (ရသစာတမ်း)

စေလျ

လူတို့၏စိတ်သည် သဘာဝအားဖြင့် အလွန်ကြမ်းသည်။ ထိုကြမ်းတမ်းသော စိတ်ကို သဘာဝ၌ပင်ရှိသော အလှအပကလေးများက နူးညံ့ယဉ်ကျေးစေသည်ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကြသည်။

ထိုသဘာဝ၏ အလှကလေးများကို ပညာရှိများက 'ရသ'ဟု ခေါ်ကြသည်။ ထိုရသသည်ပင်လျှင် လူတို့အား ကြမ်းတမ်းရိုင်းပြသော ဘဝမှ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့သောဘဝသို့ရောက်အောင် ဆောင်ပို့သော သတ္တိထူးဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိတို့သည် ထို'ရသ'ကို အထူး အလေးပြုကြသည်။ အထူးထူး ကြံဆကြသည်။ လူတို့အကျိုးအလို့ငှာ ကျမ်းဂန်အသီးသီး ရေးသားပြသထားခဲ့ကြပေသည်။

စာကလေးတစ်ကြောင်း၊ ကဗျာကလေးတစ်ပုဒ်သည် စကားအားဖြင့် လှသည်၊ အသံအားဖြင့် လှသည်၊ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် လှသည်။ ဤသို့ လှခြင်းအားဖြင့် လူတို့၏စိတ်၌ ဝင်စားသည်၊ နှစ်သိမ့်စေသည်။

အငြိမ့်သမကလေးတစ်ယောက် လက်မြှောက်၍ကသည်၊ မျက်ခုံးကလေးချီသည်၊ ကိုယ်ဟန်ကလေး ယိမ်းသည်။ ဤအလှကလေးများသည် လူတို့၏စိတ်တွင်းသို့ ထိုးနှက်ဝင်သည်။ နှစ်သက်စေသည်။

ပန်းချီ၊ ပန်းပုစသော အနုပညာအရပ်ရပ်တို့သည်လည်း ဤနည်းနှင့်နှင့် အလှနည်းဖြင့် လူတို့အား နှစ်သိမ့်စေနိုင်သည်။ ထိုမျှသာမကသေး။ တောခန်း၊ တောင်ခန်း၊ မိုး၊ မြေ၊ လေမှစ၍ သဘာဝအခမ်းအနား တို့ကလည်း 'ရသ'ကို ဆောင်လျက် စိတ်ကြမ်းကျိုး နူးညံ့တ်ယဉ်ကျေးအောင် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးလျက် ရှိပေသည်။

ရှေးက ရွှေနန်းတော်ကြီးများ၌ မင်းဧကရာဇ်များသည် တိုင်းပြည်အတွင်း၌ ပေါ်ထွက်သမျှ အကောင်းဆုံးသော အဆိုတော်၊ အကတော်၊ ဝဲဆိုင်း၊ ယာဆိုင်း၊ အတီး အမှုတ် အမျိုးမျိုးတို့ကို နေ့ညမပြတ် အသုံးတော်ခံစေသည်။ ပန်းချီကျော်များကို အဆန်းဆန်းအကြယ်ကြယ် ဆေးစုံရုပ်များရေးဆွဲ၍

ခမ်းနားလှပစွာ ထားစေသည်။ ဤသို့ ထားခြင်းကို ကျွန်ုပ်တို့က စည်းစိမ်ခံသည်ဟု ဆိုကြသည်။ စည်းစိမ်ခံခြင်း ဟုတ်သလောက် ဟုတ်ပေ သည်။ သို့သော် စည်းစိမ်ခံခြင်းနောက်ပိုင်း၌ စည်းစိမ်ခံခြင်းထက် အရေးကြီးသော အကြောင်းအချက်များ ရှိပေသည်။ ရှေးက မင်းဧကရာဇ်တို့မှာ လူထုက တင်မြှောက်ခြင်းမဟုတ်။ ငါ့ဘုန်း ငါ့ကံကြောင့် လောက၌အမြင့်ဆုံးဖြစ်သော မင်းဧကရာဇ်အဖြစ်ကို ငါရသည်ဟူသော ဂုဏ်မာန်က တက်သည်တစ်ကြောင်း၊ သက်ဦးဆံပိုင် အာဏာကိုယူထားခြင်းကြောင့်တစ်ကြောင်း၊ အလွန်လျှင် အာဏာစူးရှ မျက်မာန်ကြီးသောဘဝသို့ ရောက်တတ်သဖြင့် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော စိတ်ဓာတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အမြဲကူညီပြုပြင်ပေးရန် လိုလေသည်။ ထို့ကြောင့် စည်းစိမ်ခံသလိုလိုနှင့် 'ရသ' သတ္တိပါရှိသော အနုပညာများ ပိုင်းဝန်းထားရခြင်း ဖြစ်လေသည်။

ဤ'ရသ'သည် လူကိုမဆိုထားဘိ အလွန်ကြမ်းတမ်းရှိုင်းစိုင်းသော တောဆင်ရိုင်း၊ ကျားခြင်္သေ့ စသည်တို့ကိုပင် နူးညံ့ပျော့ပျောင်း လာစေနိုင်သည်ဟု ပညာရှိတို့ ရသ၏ဂုဏ်သတ္တိကို ချီးကျူးကြပေသည်။

ကဗျာပညာ၊ ဂီတပညာ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပုပညာ၊ ဇာတ်သဘင်၊ အဆိုအက ပညာတို့သည် ပစ္စည်းချင်း၊ အသုံးချပုံချင်း၊ နည်းနာနိဿယချင်းသာ တစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး ခြားနားကြသည်။ 'ရသ' အရာ၌မူကား တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့ 'ရသ'သည် အလွန်အရေးကြီးသော သတ္တိထူး ဖြစ်သည်နှင့် လျော်စွာ ရှေးမဇ္ဈိမဒေသ အိန္ဒိယပြည်ရှိ ပညာရှိကြီးများသည် အထူးအလေးပြုလျက် ခမ်းနားဆန်းကြယ်သော ကျမ်းကြီးများကို ရေးသားပြုစုကြပေသည်။ သိပ္ပံသျှကြ အမည်ရှိသော ကျမ်းကြီးတွင် ပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ဗိဿုကာ၊ အဆောက်အဦ စသည်တို့၌ 'ရသ'သွင်းပုံများကို ပြသည်။ နစ္စ သျှကြဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဘာရတ သျှကြဟူ၍ လည်းကောင်း ထင်ရှားသော ကျမ်းကြီးတွင် ကနည်း ၆၄-မျိုးနှင့်တကွ ဂီတတူရိယာ အတီးအမှုတ်ပညာများ၌ 'ရသ' အမျိုးမျိုးတို့ကို ပြသည်။ (ဘာရတ သျှကြကျမ်းကြီးကို

အချို့က ဘာရတမုနိ အမည်ရှိသော ဆရာကြီး စီရင်ရေးသားခြင်းကြောင့် ဘာရတမည်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချို့က မူကား ဘ,တလုံး၊ ရ,တလုံး၊ တ,တလုံး၊ အက္ခရာသုံးလုံးကို မှီ၍ဖြစ်သည်။ ဘ,သည် ဘာဝဟူသော စိတ်အနေအထားကို ပြသည်။ ရ,သည် ရာဂ-ရာဂိနိအမည်ရှိသော တူရိယာ အသံများကိုပြသည်။ တ,သည် တာလ ဟူသော စည်းဝါးကို ပြသည်ဟု ယူဆကြလေသည်။) ဝိသုဒ္ဓန္တရမ္ပိ အမည်ရှိသောကျမ်းသည် ပန်းချီ ဆေးရေးအတတ်ကို ပြသည်။ ဤကျမ်းများကား သက္ကဋဘာသာဖြင့်ပင် များစွာရှိကြလေသည်။ ပါဠိဘာသာနှင့် မူကား အလင်္ကာကျမ်းဟု အများခေါ်ဆိုကြသော သုဗောဓာ လင်္ကာရဟူသော ကျမ်းတစောင်ရှိပေသည်။ မြန်မာပြည်တွင် သက္ကတ ဘာသာ အလေ့အကျက်နည်းပါး၍ ပါဠိဘာသာကို သာလျှင် လေ့လာ သင်ကြားကြခြင်းကြောင့် ထိုအလင်္ကာကျမ်းတစ်စောင် ကိုသာလျှင် လေ့လာကြလေသည်။ ပန်းချီနှင့်ဆိုင်သောကျမ်း၊ ပန်းပုနှင့်ဆိုင် သောကျမ်း၊ ပန်းရန်နှင့်ဆိုင်သောကျမ်း၊ ဇာတ်သဘင် အဆိုအကနှင့်ဆိုင်သော ကျမ်းဟူ၍ အထူးအခြားမရှိသောကြောင့် အိန္ဒိယပြည်မှာကဲ့သို့ ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် စုံစုံလင်လင် လေ့လာရခြင်းမရှိချေ။ သို့သော် အထက်က ပြဆိုခဲ့သည် အတိုင်း 'ရသ'အရာ၌ အတတ်ပညာအမျိုးမျိုးတို့တွင် ကွဲပြားခြားနားချက်မရှိ၊ တစ်မျိုးတည်းသာရှိသဖြင့် ကဗျာ၊ လင်္ကာနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဤလင်္ကာကျမ်းကိုကြည့်ကာမျှဖြင့် အခြားသော ပညာတို့အတွက်လည်း တစ်ချက်တည်း ပြည့်စုံပေတော့သည်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌ ကာလီဒါသဆရာကြီး ရေးသားခဲ့သော သက္ကဏ္ဍလ ပြဇာတ်၊ မေဃဒူဘကဗျာ၊ ရိတုသံဟိတ ကဗျာတို့၌ပါရှိသော 'ရသ'သည် အာဂုဏ္ဏာလိုက်ဂူများ၌ နှစ်ပေါင်း ၁၀၀၀-ကျော်လောက်က ပန်းချီ ဆရာကြီးများ နံရံဆေးရေး ပန်းချီပုံများ၊ စန်ချီအရပ်၊ သီရိဓမ္မာသောက မင်းကြီး လက်ထက် မှစ၍ ပန်းတမော့ ကျောက်ဆစ်ဆရာကြီးများ ထုလုပ် တပ်ဆင်ထားခဲ့သော ကျောက်သား ကျောက်ရုပ် နိပါတ်တော်ပုံများနှင့် အတူတူပင်ဖြစ်ပေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံ၌ သျှင်ဥတ္တမကျော်သီဆိုခဲ့သော စက်ဆယ့်နှစ်လီ အစချီသော တောလားကဗျာစသည့် ကဗျာလင်္ကာကြီးများ၌ ပါရှိသော 'ရသ'သည်လည်း ပုဂံရှေးလိုက်ဂူ ပုထိုးများအတွင်း ရှေး ပန်းချီဆရာကြီးများ ရေးခြယ်ခဲ့သော နံရံဆေးရေး ပန်းချီပုံများ၊ နန္ဒာဂူကြီးအတွင်း ကျောက်သားဖြင့် ထုထွင်းထားခဲ့သော နိပါတ်တော်ပုံ များ၌ပါရှိသော 'ရသ' နှင့်အတူပင် ဖြစ်လေသည်။

ကဗျာလင်္ကာ၊ ပန်းချီပန်းပု၊ အကအဆို စသော အတတ်ပညာ များကို လေ့လာသူများနှင့် ယင်းပညာများကို ချီးမြှင့်အသုံးပြုသူများသည် 'ရသ'ကို ဂရုပြုရန် လိုလေသည်။ မည်မျှကောင်းသော ပန်းချီ၊ မည်မျှကောင်းသော ဇာတ်သဘင် စသည်တို့ကို ခင်းကျင်းပြသနိုင်စေကာမူ 'ရသ'မပါလျှင် အချည်းနှီးပင် ဖြစ်ချေသည်။ ထိုအတတ်ပညာများကို ကြည့်ရမိမြင်ရ ကြားနာရသူတို့မှာလည်း 'ရသ'ကိုဂရုမပြုမိလျှင် အကျိုး မရှိနိုင်ချေ။ အနောက်နိုင်ငံများ၌ ပညာကျော်ကြီးများ၏ ပန်းချီလက်ရာ၊ ပန်းပု လက်ရာစသည်များကို အဖိုးသိန်းသန်းပေး၍ ပြတိုက်ကြီး များ၌ထားကာ တစ်ပြည်ထောင်လုံးရှိ လူတို့သည် ထိုပန်းချီ၊ ပန်းပု တို့၌ပါရှိသော 'ရသ'ကို ခံစားကြရလေသည်။ အတီးအမှုတ်၊ အကအဆို သဘင်များကိုလည်း လက်မှတ်တစ်စောင်လျှင် သုံးလေးရာအထိပေး၍ ကြည့်ရှုကာ ထိုပညာများ၌ ပါရှိသော 'ရသ'ကို ခံစားကြလေသည်။ ထို'ရသ'မပါလျှင် အဖိုးမည်မျှပေးရ၍ မည်မျှပင်ကောင်းလှသည် ဆိုစေကာမူ တန်ဖိုးမရှိ ဖြစ်ပေသည်။

ကမ္ဘာလောကကြီးသည် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ဘုရားများ ဖုံးလွှမ်းလျက် စရိုက်ကြမ်းများ ထူပြောလှသည်။ ကြမ်းကြုတ်ရိုင်းပြသော စိတ်များ တထောင်းထောင်းထကာ တစ်ယောက်စီလည်း သတ်ဖြတ် ကြသည်။ တစ်စုစီလည်း သတ်ဖြတ်ကြသည်။ အကျမြူခေတ်ကြီးသို့ ရောက်၍ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားဟူသရွေ့တို့မှာ တကြောက်လန့်လန့် တဖိုးရိမ်ရိမ် နေကြရပေသည်။ လူတို့၏ နဂိုစိတ်ကြမ်းကို အနုပညာ များ၌ပါရှိသော 'ရသ'က ဆုံးမနှိမ်နင်းထား ၍သာ ဤမျှခံသာပေသည်။ အကယ်၍သာ ဤ'ရသ'ကို ပညာရှိကြီးတို့မတွေ့၍

လူတို့ရှေ့တွင် ချစ် ပြထားခြင်းမရှိခဲ့ပါမူ ယခုထက်အဆပေါင်းများစွာ ဆိုးပေလိမ့်မည်။

ကမ္ဘာကြီး၌ ဒေါသအမျက်ချောင်းချောင်းထွက်လျက် သတ်ပါမည်ဟု ဓားတလက်လက်ကိုင်နေရာမှ ချိုးကူသံကလေးကို ကြားမိ၍ မဖြစ်ပွားခဲ့သော လူသတ်မှုများ၊ ဓားပြတိုက်မည်ဟု လက်နက်စုံနှင့်အသွား လမ်းတွင် ယာခင်းထဲ ကရွတ်ဆိုလိုက်သော ဘုရားရှိခိုးသံကိုကြားရ၍ မတိုက်ဖြစ်သော ဓားပြမှုများ၊ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဝါးစားချင်လောက်အောင် အသဲနှလုံးတွင်းထဲသို့ အမိုက် မှောင်ကြီး တိုးဝင်လာခိုက် ဖြူဖွေးသော တိမ်တိုက်လေးကိုမြင်မိသဖြင့် အလင်း ရောင် ကို ရခဲ့သည့်အမှုများများစွာပင်ရှိပေလိမ့်မည်။

ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် 'ရသ'ကို အထူးဂရုပြုရမည်။ ဆားသည် ဟင်းလျာ၌ အချုပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ 'ရသ'သည် အနုပညာ၏ အချုပ်ဖြစ်ပေသည်။ 'ရသ'ကိုနားလည်အောင် ကြိုးစားရမည်။ ပညာသည် ဟူသရွေ့တို့သည် မိမိတို့ပညာလက်ရာများ၌ 'ရသ'ကို ထည့်သွင်းရမည်။ လူတိုင်းကလည်း မိမိတို့ဖတ်သော စာ၊ ကြည့်ရှုသောပန်းချီ၊ ပန်းပု၊ ဇာတ်သဘင်၊ အဆိုအက စသည်တို့၌ ပါရှိသော 'ရသ'ကို နားလည်၍ ခံစားတတ်ကြရမည်။ ဤသို့ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် 'ရသ'ကို ခံယူတတ်ကြမှ ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာလျက်ရှိသော အနုပညာ များသည် အထက်တန်းသို့ ရောက်နိုင်မည်။ ထိုအခြေသို့ရောက်မှ တစ်ပါးလူမျိုး တစ်ပါးတိုင်းပြည် များ၌ ဖြစ်သော တစ်သိန်းတန် ပန်းချီကားကြီးများ၊ တစ်သိန်းတန် ပန်းပုရုပ်ကြီးများကိုကြည့်၍ သွားရည်ယို နေရသော ဘဝမှလွတ်၍ ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်တိုင် အဖိုးတန်သောလက်ရာကြီးများကို ထုတ်လုပ်နိုင်သောဘဝသို့ ရောက်ရှိကြပေလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း။

ဇေယျ

၄။ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု (ဆောင်းပါး)

ပါမောက္ခ ဦးဖေမောင်

ယဉ်ကျေးမှုအစစ်သည် လူ့အနှစ်အမြဲတေ ရတနာပင်ဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာ သိရှိကြပေလိမ့်မည်။ ပထဝီဝင်အနေအထားကိုလည်းကောင်း၊ လူနေမှုစနစ် ဓလေ့ထုံးစံကိုလည်းကောင်း၊ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုကို လည်းကောင်း၊ ပန်းချီပန်းပု၊ အဆိုအတီး၊ အကအပြ တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာအယူဝါဒကိုလည်းကောင်း၊ အရေးအသား အတွေးအခေါ် စသည်တို့ကို လည်းကောင်း မှီတွယ်၍ယဉ်ကျေးမှု သဘောတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာ လေ့ရှိသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၌ သဘာဝကဖန်တီးပေးသော ရေမြေနယ်နမိတ် ကြန်အင်လက္ခဏာ၊ သွင်ပြင်ပုံပန်းသီးခြားရှိသည့်ပြင် သီးခြားသက်ဆိုင်ရာ လူနေမှုဓလေ့ထုံးစံ၊ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု၊ ပန်းချီပန်းပု၊ အဆို အတီး အက အပြ၊ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာအယူဝါဒနှင့် အရေးအသား အတွေး အခေါ်များ ရှိသည့်အလျောက် မိမိတို့နှင့် ဆီလျော် သော အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု သည်လည်း လက်မွန်မဆွ ဘေးဘိုးများ လက်ထက်မှစ၍ တသီးတခြား အခိုင်အမာ ရပ်တည်လာခဲ့သည်။ တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် အညွန့်အခက် တွေ ဝေဆာကွန့်တက်လာခဲ့သည်။ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုအနေဖြင့် ရာဇဝင်သမိုင်း ကို ခြေခြေမြစ်မြစ် ဖန်တီးထူထောင်လာခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာကို ပြန့်ပွားစေခဲ့ သည်။ စာပေ ကို မြင့်မားစေခဲ့သည်။ ပန်းချီပန်းပု အနုပညာ တေးဂီတတူရိယာ တို့ကိုလည်း ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သည်။ သို့နှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ တိုင်းပြည်တွင် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှု အမြဲတေရတနာကြီးဖြင့် ခိုင်မြဲစွာဖွံ့နှောင်အပ်သော လူမှုအဆောက် အအုံကြီးသည် ယခုထက်တိုင် ခံခံညားညား တုံ့တုံ့စားစား ရပ်တည်လျက် ရှိနေပေသည်။

ပြည်ထောင်စုအမျိုးသားတို့သည် ဘေးဘိုးစဉ်ဆက်၏ အဖိုးထိုက် အဖိုးတန် အမွေအနှစ်ဖြစ်သော ယဉ်ကျေးမှု အစစ်လူ့အနှစ်ဟူသမျှကို မပျောက်ပျက်၊ မတိမ်ကောရလေအောင် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းရန် ယခုအခါအထူးလိုအပ်လာချေပြီ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် နိုင်ငံခြား ယဉ်ကျေးမှုများသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် လွှမ်းမိုးလာသည်ကို အနံ့အပြား တွေ့ကြုံရသည်။ ရံဖန်ရံခါလည်း နိုင်ငံခြားယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကျွန်ုပ်တို့ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုတို့မှာ ရောထွေးယှက်တင်ဖြစ်ကာ အောက်ဂလိအာ၊ အာကလိအောက် ဆိုသကဲ့သို့ ကျီးမရောက်ကြက်မမြောက်ဘဲ မဖွယ်မရာ မတော်မလျော်ဖြစ်နေသည်။ ဤအခြေအနေသည် မျက်မှောက်နှင့် အနာဂတ်ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွက် အနည်းငယ်မျှ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာမဟုတ်၊ ရင်လေးဖွယ်ရာ ဖြစ်ချေသည်။ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုသည် တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ နိမ့်ပါးကျဆင်း တိမ်ကောပျက်သုဉ်းသွားမည်ကို စိုးရိမ်နေရတော့မည်။ အကယ်၍ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု နိမ့်ပါးကျဆင်းတိမ်ကော ပျက်သုဉ်းသွားခဲ့လျှင် တိုင်းပြည်နှင့်လူမျိုးသည်လည်း ထိုနည်းတူ နိမ့်ပါးကျဆင်းတိမ်ကော ပျက်သုဉ်းသွားမည် မလွဲချေ။ ထို့ကြောင့် လက်ရှိ ယဉ်ကျေးမှု မတိမ်ကောမပျောက်ရလေအောင် ထိန်းသိမ်းရေးကိုလည်း ကောင်း၊ မတွေ့ရှိသေးသော ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှု များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရေးကို လည်းကောင်း၊ ရှေ့အဖို့တွင် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုစစ်စစ် တိုးတက်ရန် တီထွင်ရေးကိုလည်းကောင်း၊ အထူးအလေးမူရှေးရှု၍ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်အပ်လှပေသည်။

အကယ်စင်စစ် ကောင်းမွန်သော အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုဟူသည် အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်အခြေခံ ရှိရမည်။ အမျိုးသားသဘောတရား သက်ဝင်ကိန်းသောင်းနေရမည်။ အမျိုးသားစိတ်၊ အမျိုးသားသဘောတရား ကင်းကွာဆိတ်သုဉ်းခဲ့လျှင်ဖြစ်စေ၊ ခေါင်းပါးခဲ့လျှင်ဖြစ်စေ၊ ဆန့်ကျင်ခဲ့လျှင်ဖြစ်စေ၊

မဆီလျော်ခဲ့လျှင်ဖြစ်စေ ဤယဉ်ကျေးမှုမျိုးသည် အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု အစစ်အမှန်ဟု မမှတ်ယူထိုက်ချေ။ မှတ်ယူလက်ခံ ကျင့်သုံးခဲ့လျှင်ကား မိမိတို့ အမျိုးသားတစ်ရပ်လုံးနှင့်တကွ မိမိတို့ တိုင်းပြည်ကို ပစ်ပယ်ရာ ကျပေလိမ့်မည်။ မထိမ့်မြင်ပြုရာလည်း ရောက်ပေလိမ့်မည်။

ဂြိုဟ်တုခေတ်သို့ရောက်နေသော ဤကမ္ဘာကြီးသည် အလှမ်းကျယ်ကျယ် ဖြင့် လျင်မြန်စွာ တစ်ဟုန်ထိုး ရှေ့တိုးလျက်ရှိသကဲ့သို့ လူတို့၏ အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆနှင့် လူ့လောက အဆောက်အအုံ ပုံသဏ္ဍာန် သည်လည်း လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲလျက်ရှိသည်။ ဤသို့ပြောင်းလဲ သည်နှင့်အမျှ အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု တွင်လည်း အပြောင်းအလဲများ ရှိမည်မှာ မလွဲဒဏ် ဖြစ်ချေသည်။ သို့ပြောင်းလဲ စေကာမူ အမျိုးသား စိတ်ကင်းသော၊ အမေကျော် ဒွေးတော်လွမ်းသော၊ မဆီလျော် မအပ်စပ်သော ပြောင်းလဲခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရန် အထူးသတိချုပ် သင့်သည်။ တောင်ရှည်ပုဆိုး၊ ကြက်မြီးကုတ်အင်္ကျီနှင့် ခေါင်းပေါင်းတို့ကို တွဲဖက် ဆင်ယင်ခြင်းမျိုးသည် မလိုက်ဖက် မအပ်စပ်ဘိသကဲ့သို့ လှည်းတွင် ဝေလမြင်း တစ်ဖက် နွားတစ်ဖက် တပ်ဆင်ခြင်းမျိုးသည်လည်း မဆီလျော် မအပ်စပ်ချေ။ လယ်ကို ထွန်စက်ဖြင့် ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်းမျိုးကိုမူ လိုလား လက်ခံထိုက်သည်။

ဤစာရေးသူသည် ရှေးထုံးကိုမပယ်နှင့်ဟူသောစကားကို အကြွင်းမဲ့ လက်မခံနိုင် ဘိသကဲ့သို့ အသစ်အဆန်းဟူသမျှ အားလုံး ကောင်းပါသည် ဟူသော စကားကိုလည်း အကြွင်းမဲ့ လက်မခံနိုင်ချေ။ ရှေးထုံးထဲမှ ခေတ်သဘော အရ မသင့်၊ မအပ်၊ မမြတ်သည့်အရာတို့ကို ပယ်ခွာစွန့်ပစ်ရပေမည်။ ကောင်းသမျှ၊ အပ်စပ်သမျှတို့ကိုသာ ခံယူသင့် ပေသည်။ ပုံစံပြရသော် - ယောက်ျားများ ထိုးကွင်းမင်သေ့ထိုးခြင်းမလေ့ သည် ရှေးကာလက အလွန်ခေတ်စားခဲ့ သော်လည်း ယခုအခါ၌ မသင့်မအပ်ဟု မှန်ကန်စွာ ယူဆလာကြသဖြင့် စွန့်ပယ် ကြ လေပြီ။ သို့သော် ထိုးကွင်းမင်သေ့ဆေးသည် အသားတွင် တစ်သက်လုံး

စွဲမြဲနေပေရာ ဤဆေးဖော်စပ်နည်းကိုမူ တန်ဖိုးရှိသော အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှု တစ်ခုအနေဖြင့် ထိန်းသိမ်းထားသင့်သည်။ တိုးပွားအောင် လုပ်သင့်သည်။ အကျိုးရှိမည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာတစ်ခုခုတွင် သုံးသင့်သည်။ ယင်းကဲ့သို့အားဖြင့် မကောင်းသည်ကိုပယ်၍ ကောင်းသည်ကို ဆယ်ယူသင့်သည်လည်း ရှိသည်။

ဤစာစောင်တွင်ပါရှိသည့် နိဗ္ဗာန်ပစ္စယ၊ ဆဒ္ဒန်လှ၊ ထူးစွ ငါးမင်းဆက် ဟူသော ဆောင်းပါးကို အသေအချာဖတ်ရှုလျှင် ဤခေတ်နှင့်လုံးဝမဆီလျော်သော ရှေးပဒေသရာဇ် ဧကရာဇ်ခေတ်ကို တမ်းတနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ အလွန်အဖိုးထိုက်တန်သော အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှု အမြဲတေတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဆင်ဖမ်းခြင်း အတတ်ကို သရုပ်ဖော်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပေသည်။ ဆင်ဖမ်းခြင်း အတတ်ပညာသည် သာမညမဟုတ်ချေ။ ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာပါးနပ်ခြင်း၊ သူရသတ္တိရှိခြင်း၊ ဇွဲကောင်းခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်း၊ လျင်မြန်ဖျတ်လတ်ခြင်း၊ ပေါင်းစည်းညီညွတ်ခြင်း တည်းဟူသော အင်္ဂါရပ်အသီးသီးနှင့် ပြည့်မှသာ ဆင်ရိုင်းကို အမိဖမ်းနိုင်သည်။ ယဉ်ပါးစေနိုင်သည်။ စေခိုင်းနိုင်သည်။ ဤဆင်ဖမ်း အတတ်ကို အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုတစ်ရပ်အနေဖြင့် သိအပ်၊ မှတ်အပ်၊ ထိန်းသိမ်းအပ်လှသည့်အားလျော်စွာ ဤဆောင်းပါးမှ ကောင်းသမျှ အနှစ်သာရကို ရွေးချယ်ယူကြရန်ပင်ဖြစ်သည်။

ရှေးပလေသဏီ အီဂျစ်ပြည်တွင် ဖရိုဘုရင်များ ကောင်းစားစဉ်က သူသေအလောင်းကို နှစ်ပေါင်းကြာမြင့်စွာ မပုပ်မသိုးရလေအောင် ဆေးစိမ်ခြင်း အတတ် ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုအတတ်ကို ယခုခေတ် သိပ္ပံ ပဲညာရှင်များပင် မရကြသေး။ ထိုအတတ်ကား ရှေးအီဂျစ်အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှု အမြဲတေပင်ဖြစ်၍ အဖိုးအနုတ္တ ထိုက်တန်လှပေသည်။ ထိုအတတ်အကြောင်းကို သုတေသနရှာမှီး ချီးကျူးရေးသားလျှင် ရှေးဖရိုဘုရင်တို့၏ အသက်ဦးဆံပိုင်အုပ်ချုပ်ခြင်း

စနစ်ကို တမ်းတ အောက်မေ့နေသည်ဟု မမှတ်ယူရာ၊ ထူးခြားသော ထိုအတတ်ကိုသာ အဓိကတန်ဖိုးထား၍ ရေးသားခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူ ရာသည်။

ခေတ်ကာလအလျောက်တွင် ဖန်တီးတိုးတက်လာသော အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုကို မုချလက်ခံရမည်သာ။ ယခုအခါ တိုင်းတစ်ပါး ယဉ်ကျေးမှုများသည် ဤတိုင်းပြည်သို့ မသိမသာ တစ်စုံစီမံ သော်လည်းကောင်း၊ သိသိသာသာ ထင်ထင်ရှားရှားသော်လည်းကောင်း၊ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လျက်ရှိသည်။ ထိုယဉ်ကျေးမှုများတွင် ကျွန်ုပ်တို့အဖို့ ကောင်းသည် လည်း ရှိမည်။ မကောင်းသည်လည်းရှိမည်။ ပြောင်းလဲ၍ ယူထိုက်သည်။ အမျိုးသား စိတ်ဓာတ်ဆုတ်ယုတ် ကျဆင်းစေသော အမေကျော်ဒွေးတော်လွမ်းစေသော ယဉ်ကျေးမှုမျိုးကား မည်သို့မျှ မခံယူသင့်ချေ။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းတစ်လျှောက်ကိုကြည့်လျှင် နယ်ချဲ့နည်းအမျိုးမျိုး ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ ရှေးပဝေသဏီ ရောမနှင့်ခေါမ ဘုရင်များ လက်ထက်က နယ်ချဲ့ပုံမှာ ရှေးဦးစွာ စစ်တိုက်သိမ်းယူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ စစ်၏နောက်မှ အုပ်ချုပ်ရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနောက်မှ စစ်နိုင်သူတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုသည် ထက်ချပ်မကွာကပ်၍ပါလာကြသည်။ ဤနယ်ချဲ့စနစ် မျိုးသည် အခွန်ရှည်စွာ ခေတ်စားလာခဲ့လေသည်။ ထို့နောက်တဖန် ခေတ်သည် ပြောင်းလဲတိုးတက်လာလေရာ နယ်ချဲ့ပုံနည်းပရိယာယ်မှာ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ပြောင်းလဲလာခဲ့ ပြန်သည်။ ကုန်စည်ကူးသန်းခြင်း၊ စစ်တိုက်သိမ်းယူခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု သွတ်သွင်းခြင်း ဟူ၍ အစဉ်အတိုင်း ပြုလုပ်လာကြပြန်သည်။ ယခုမျက်မှောက်ခေတ်၌ကား ကုန်စည်ကူးသန်းခြင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖြန့်ဖြူးခြင်းတို့ကို ရှေ့ဟန်း တင်ပြီး နောက် တန်ခိုးအာဏာစက်အတွင်းသို့ သိမ်းသွင်းခြင်း၊ ဩဇာခံ အခြွေအရံအဖြစ် ထားခြင်း (ဝါ) တပည့်၊ လက်အောက်ခံ နောက်လိုက်အဖြစ်ထားခြင်းမျိုးကို မျှော်မှန်း၍ ပြုမူဆောင်ရွက် တတ်လာကြသည်။ ဤခေတ်သည် လူအများစု

အသိဉာဏ်တိုးပွားသော ခေတ် ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ အသိဉာဏ်ကျက်စားရာ စာအုပ်စာတမ်း၊ ရုပ်ရှင်၊ ဇာတ်သဘင် အစရှိသော နိုင်ငံခြားယဉ်ကျေးမှုတို့သည် နေ့စဉ်နှင့် အမျှ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လျက်ရှိရာ ပြည်ထောင်စုသားအပေါင်း တို့သည် မိမိတို့ အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်၊ မိမိတို့ အမျိုးသားသဘောတရားတို့နှင့် ဖီလာကန့်လန့်ဖြစ်သောယဉ်ကျေးမှုမျိုးကို ရှောင်ရှားပယ်ခွာနိုင်ကြ ပါစေဟု စေတနာရှေ့ထား၍ ရေးသားလိုက်ရပေသည်။

ပါဠိမာဏ ဦးမောင်

စာပြီးနှစ် - ၁၉၆၂

၅။ ပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့် ကျွန်တော် (ရသစာတမ်း)

ခေတ်ကို

ပုဂံမြို့ဟောင်းတွင် ကြည်ညိုစရာ၊ ကြည်နူးစရာ များပါပေသည်။ ကြည်ညိုစရာဆိုသည်မှာ သပ္ပယ်လှသော ရှေးဟောင်းဘုရားစေတီများ ဖြစ်၍ ကြည်နူးစရာဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသစ်တည်ခဲ့သော ရှေးခေတ် ပုဂံသားတို့ဖြစ်သည်။ ကြည်ညိုစရာကို ဖူး၍ ကြည်နူးစရာကို တွေးရသည်မှာ ဖူး၍ တွေး၍ ကုန်နိုင်ပါတော့မည်လားဟု ကျွန်တော် အောက်မေ့မိသည်။

ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့ ကျွန်တော်တို့ တလောက ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ရောက်ခဲ့သော ရာသီသည် သီတင်းကျွတ်အကုန်၊ တန်ဆောင်မုန်းအကူး ဆောင်းဦးရာသီဖြစ်သည်။ ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့ ကျွန်တော် နောက်တစ်ခေါက် အလည်လာလျှင် ထိုရာသီမျိုးတွင် လာချင်သည်။

ထိုရာသီသည် ပုဂံကောင်းကင်၌ တိမ်တောင် တိမ်လိပ်တို့ မြူးချင် တိုင်းမြူးသော ရာသီဖြစ်သည်။ ထိုရာသီတွင် တိမ်တောင် တိမ်လိပ် တို့သည် တစ်ခါတစ်ရံ ရွှေစည်းခုံကို ဦးတိုက်နေတတ်ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အာနန္ဒာ၏ ချောင်းသီးအနီးတွင် လဲလျောင်းနေတတ် ကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ သဗ္ဗညု၏ အထွတ်တွင် တွဲလဲခိုနေတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဓမ္မရုံကြီး၏ နောက်တွင် တပိတစ်ပိုင်း ပေါ်နေတတ်ကြသည်။ ထိုအခါ ပုဂံမြို့ဟောင်းသည် ပန်းချီ ဗိမာန်နှင့်ပင် တူလေတော့သည်။

ကျွန်တော်တို့ ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့ ရောက်ပုံသည် မန္တလေးမှတစ်ဆင့် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းမှစုန်၍ ရောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့ နောက်တစ်ခေါက်အလည်လာလျှင်လည်း ထိုရောက်ပုံအတိုင်းပင် ရောက်ချင် သည်။ မန္တလေးမှစုန်လာလျှင် ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့ ရောက်ခါနီး၌ မြစ်ညာခပ် လှမ်းလှမ်းမှနေ၍ ပုဂံမြို့ဟောင်းကို ပက်ပင်းပါမြင်ရမည်ဟု ထင်မိသည်။ သို့ရာတွင် ညောင်ဦးနတ်သမီးကမ်းပါး ဖွေးဖွေးကိုသာ မြင်ရသည်။ ညောင်ဦးမြို့၌

သင်္ဘောကပ်၍၊ ကျွန်တော်တို့သည် မြို့သို့တက်၍၊ ထို့နောက် မြို့ကိုဖြတ်၍၊ ထို့နောက် မြို့စွန်သို့ ရောက်သော အခါမှာမှ ပုဂံမြို့ဟောင်းကို ပက်ပင်းပါမြင်ရသည်။ ပက်ပင်းပါ မြင်ရသောအရာကို ပက်ပင်းပါမမြင်ရဘဲ တစ်ကွေ့ကျော်ပြီးမှသာ မြင်ရသော တစ်ကွေ့ကျော် ဘွားကနဲမြင်အရသာမျိုးကို ခံစားလိုက်ရသည်။

တစ်ဖန် ပုဂံမြို့ဟောင်းကို မမြင်ရခင် ညောင်ဦးနတ်သမီးကမ်းပါးဖွေးဖွေးကို ကြိုတင်မြင်ရခြင်းကို ကျွန်တော်သဘောကျသည်။ ကမ်းပါးသည် စောက်သည်။ အောက်တွင် ဧရာဝတီရှိ၍ အထက်တွင် အချွန်သုံးခုရှိသည်။ ပုဂံခေတ်ပန်းရံပျံတို့သည် ဘုရားစေတီတည်သော အခါ ဘုရားပန်းတင်ခုံတွင် စိန်တောင် ထည့်လှေ့ရှိကြသည်။ စိန်တောင် ဆိုသည်မှာ အချွန်ပင်ဖြစ်သည်။ စိန်တောင်သည် ပန်းတင်ခုံကို လှစေသည်။ ကြစေသည်။ ညောင်ဦးနတ်သမီးကမ်းပါးရှိ အချွန်သုံးခုသည် ပုဂံမြို့ဟောင်း၏စိန်တောင် ဖြစ်နိုင်သည်။

ပုဂံမြို့ဟောင်းသို့သွားသူများသည် အနည်းဆုံး ရွှေစည်းခုံနှင့် အာနန္ဒာတို့သို့ ရောက်တတ်ကြသည်ဟု ပြောကြသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် ထိုဘုရားနှစ်ဆူသို့မရောက်လျှင် မဖြစ်နိုင်။ ရောက်ကြရမည်သာ။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို မည်သည့်မုခ်ဘက်က ဝင်၍ဖူးရလျှင် ကောင်းမည်နည်းဟု ကျွန်တော် ချိန်ကြည့်သည်။ ညောင်ဦးမြို့တွင်းရှိ အရှေ့မုခ်ဘက်မှဝင်ရလျှင် ကောင်းမည်လော။ ညောင်ဦးမြို့ပြင်ရှိ ပုဂံမြို့သွားလမ်းနံပါး တောင်မုခ်ဘက်မှ ဝင်ရလျှင်ကောင်းမည်လော။ ကျွန်တော်သည် တောင်ဘက်မုခ်မှသာဝင်ချင်သည်။ တောင်ဘက် မုခ်မှဝင်လျှင် မုခ်ဦးခြင်သံ့ရုပ်နှစ်ခုကို ရှင်းရှင်းမြင်ရမည်။ စေတီ၏ ပုံတော်ကို ရှင်းရှင်း ဖူးရမည်။ မုခ်ဦးခြင်သံ့ရုပ်နှစ်ခုသည် ပြည့်ဖြိုးသည်ဟု ထင်ရသည်။ ခွန်အားကြီးသည်ဟု ထင်ရသည်။ စေတီ၏ပုံတော်သည် ကြံ့ခိုင်သည်ဟု ထင်ရသည်။ ထက်မြက်သည်ဟု ထင်ရသည်။ ကျွန်တော့်မှာ တက်ကြွအားရခြင်းဖြစ်မိသည်။

မြန်မာတို့တည်လေ့ရှိသော စေတီတွင် အများအားဖြင့် အခြေ၌ ပန်းတင်ခုံ ထည့်သည်။ ထို့နောက် ခေါင်းလောင်းပုံ သို့တည်းမဟုတ် သပိတ် မှောက်ပုံ ထည့်သည်။ ထို့နောက် ခေါင်းလောင်းဖောင်းရစ် ထည့်သည်။ ထို့နောက် ကြာမှောက်၊ ရွဲ၊ ကြာလှန်တို့ ထည့်သည်။ ထို့နောက် ချရားသီး၊ သို့မဟုတ် ငှက်ပျောဖူး ထည့်သည်။ ထို့နောက် ထီး၊ ငှက်မျက်နှာ၊ စိန်ဖူးတို့ ထည့်သည်။ ထိုအရာတို့သည် စေတီတိုင်းရှိ မြန်မာဗိသုကာအင်္ဂါများ ဖြစ်သည်။ ထိုအင်္ဂါများကို အချိုးကျထည့်၍ စေတီတည်နိုင်လျှင် စေတီတိုင်း သပ္ပာယ်ရမိ ဖြစ်သည်။

ရွှေစည်းခုံစေတီတော်သည် သပ္ပာယ်လှပါပေသည်။ ကျွန်တော် သည် ရွှေစည်းခုံကို ကြည့်ညှိနေရာမှ ရွှေစည်းခုံသပ္ပာယ်ပုံကို ဆင်ခြင် နေမိသည်။ ရွှေစည်းခုံ၏ သပ္ပာယ်ပုံသည် ရွှေတိဂုံ၏သပ္ပာယ်ပုံနှင့် မတူ ပါတကား။ ယှဉ်ကြည့်လေလေ မတူလေလေ ပါတကား။ ဤသို့လျှင် ကျွန်တော် တွေးမိလာ သည်။

ရွှေတိဂုံ၏ပုံတော်သည် ပြေပြစ်သည်။ နွဲ့နောင်းသည်။ စိတ်ချမ်း မြေ့ဖွယ် ဖြစ်သည်။ ရွှေတိဂုံကို မွမ်းမံတည်ဆောက်သော ခေတ်သည် အကြေ အရပ်တွင် စစ်မက်မရှိသောခေတ်ဖြစ်သည်။ တိုင်းသူ ပြည်သားတို့ စိတ်အေး လက်အေးနေကြရသော ခေတ်ဖြစ်သည်။ ယခုခေတ် ဉာဏ်တော်နီးပါးအထိ ဦးဆောင်၍ မွမ်းမံတည်ဆောက်ကြသော သူတို့သည် ဟံသာဝတီမင်း ဗညားကျန်းနှင့် ဟံသာဝတီထီးနန်းကို စွန့်ပြီးနောက် ဟံသာဝတီနေပြည်မှ ဂုန်ကျေးသို့ကြွလာ၍ တရား ဘာဝနာနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာနေလိုသော ဘုရင်မ ရှင်စောပုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကို ထိုသို့သောခေတ်တွင် ထိုသို့သောမင်းတို့က မွမ်းမံ ပြုပြင်တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရွှေတိဂုံ၏ ပုံတော်ပြေပြစ်ခြင်း၊ နွဲ့နောင်းခြင်း၊ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ် ဖြစ်ခြင်းတို့သည် ထိုခေတ်၏ သဘောကိုလည်းကောင်း၊ ထိုတိုင်းသူ

ပြည်သားတို့၏ သဘောကို လည်းကောင်း၊ ထိုမင်းတို့၏ သဘောကို လည်းကောင်း မလွန်ဆန်နိုင်သော ပန်းရံပျံတို့၏ လက်ရာကြောင့် ဟူ၍ ဆိုနိုင်သည်။

စင်စစ် ရွှေတိဂုံသည် ဗိသုကာပညာတွင် အယဉ်အနုသဘောဖြင့် သပ္ပာယ်၍ ရွှေစည်းခုံသည် အခန့်အသန့်သဘောဖြင့် သပ္ပာယ်သည်ဟု မဆိုကောင်း ဆိုကောင်း ဆိုလိုက်ချင်ပါတော့သည်။

ရွှေစည်းခုံကို ရှင်အရဟံနှင့် အနော်ရထာမင်းကြီးတို့ဦးဆောင်၍ ပုဂံသားတို့က ဝိုင်းတည်ကြသည်။ ထို့နောက် ကျန်စစ်သားမင်းက ဆက်တည်သည်။ ထိုမင်းနှစ်ပါးလက်ထက်မှစ၍ နိုင်ငံတော် နယ်နိမိတ် သည် ပုဂံဒေသမှ ယခုခေတ် ပြည်ထောင်စုဒေသနီးပါးအထိ ကျယ်ဝန်း လာသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် ပထမအကြိမ် တစ်နိုင်ငံလုံး၏ မြတ်နိုး စုံမက်ခြင်းကို အညီအညွတ်ခံယူရရှိလာသည်။ တိုင်းသူပြည်သားတို့သည် နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေး၊ စိတ်ဓာတ်တက်ကြွနေသူများဖြစ်သည်။ မင်းနှစ်ပါးသည် နုပျို ထက်မြက်သူများဖြစ်၍ နိုင်ငံတွင် ကိုယ်နှုတ်၊ နှလုံး တစ်ပြေးညီညာအောင် ဆောင်ရွက် နေသူများဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မုခ်ဦး ခြင်္သေ့ရုပ် ပြည့်ဖြိုးခြင်း၊ ခွန်အားကြီးခြင်းတို့သည် ထိုခေတ်၏ သဘောကို လည်းကောင်း၊ ထိုတိုင်းသူပြည်သားတို့၏ သဘောကို လည်းကောင်း၊ ထိုမင်းနှစ်ပါး၏ သဘောကို လည်းကောင်း၊ မလွန်ဆန် နိုင်သော ပန်းရံပျံ တို့၏ လက်ရာကြောင့်ဟူ၍ ဆိုနိုင်သည်။ ရွှေစည်းခုံ စေတီ၏ ပုံတော်ကြီး ခိုင်ခြင်း၊ ထက်မြက်ခြင်း၊ တက်ကြွ အားရဖွယ်ဖြစ်ခြင်း တို့သည်လည်း ထိုသို့သော ပန်းရံပျံတို့၏ လက်ရာကြောင့် ဟူ၍ပင် ဆိုနိုင်သည်။

ရွှေစည်းခုံတွင် ထိုသို့ဖူး၍ ထိုသို့တွေးနေရသည်မှာ ကောင်းလှ ပါ၏။ သို့ရာတွင် နေနဲသွားမည်။ ကျန်စစ်သားမင်း တည်တော်မူသော အာနန္ဒာ ဘုရားသို့ သွားလိုက်ချင်သေးသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကြီး လက်ထက်တွင်

ငရမန်သူပုန်ကို အောင်မြင်ပြီးသည်မှစ၍ နိုင်ငံရေး၌လည်း ရန်ပြေကုန်ကြပြီ။ တိုင်းပြည်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးမှ တည်တံ့ ခိုင်မြဲရေးသို့ ချီတက်နေပြီ။ ကျန်စစ်သားမင်းကြီး ဆိုသည်မှာလည်း သတ္တိ ဗျတ္တိရှိသူ ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံငြိမ်းချမ်းမှုကို လိုလားသူ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံကို မျှတစွာ အုပ်ချုပ်လိုသူ ဖြစ်သည်။ အတင့်အတယ် အဖွယ်အရာကို ကြိုက်သူ ဖြစ်သည်။ အာနန္ဒာတွင် ထိုခေတ်သဘော၊ ထိုမင်း၏သဘောကို ကောက်ယူနိုင်လေသည်။

ရွှေစည်းခုံကို ဧရာဝတီမြစ်ကမ်းပါး၌ တည်ထားသည်။ ရွှေစည်းခုံ ကို အညာအကြေ အဝေးအလံအရပ်မှ ဖူးမြင်နိုင်သည်။ ရွှေစည်းခုံ ခြေတော်ရင်း အရပ်လေးမျက်နှာ၌ ခြင်္သေ့ရုပ်နှစ်ရပ်စီ အစောင့်ထားသည်။ ရွှေစည်းခုံသည် နိုင်ငံအင်အားကိုပြထားသည်နှင့်ပင် တူသည်။ ရဲလျှင် ထွက်ခဲ့ကြဟေ့ဟု ကြီးဝါးနေသည်နှင့် တူလေသည်။ အာနန္ဒာကို ပုဂံမြို့အတွင်းပိုင်း၌ တည်ထား သည်။ အာနန္ဒာကို ပုဂံမြို့သို့ ချဉ်းကပ် လာသောအခါမှာမှ ဖူးမြင်နိုင်သည်။ တံတိုင်းရံ၍ တံတိုင်းလေးမျက်နှာတွင် တံတိုင်းမုခ် ပြဿဒ်တစ်ဆောင်စီ ဆောက်ထားသည်။ တံတိုင်းအတွင်း တွင် ဂူဘုရား သို့မဟုတ် တန်ဆောင်းမ ဟူ၍ ရှိသည်။ တန်ဆောင်းမ၏ လေးမျက်နှာတွင် အာရုံခံမုခ်ထွတ် (မဏ္ဍပ်) လေးခုရှိသည်။ တန်ဆောင်းမ အထက်တွင် ပစ္စယာအဆင့်ဆင့်တင်၍ စေတီပေါက်ထားသည်။ အာနန္ဒာ သည် နိုင်ငံတော်ငြိမ်းချမ်း တည်တံ့နေမှု၊ မျှတမှု၊ အတင့်အတယ် အဖွယ်အရာရှိမှုတို့ကို ခင်းကျင်းထားသည်နှင့်တူသည်။ ချစ်သားတို့၊ လာလှည့်ကုန်၊ စားလှည့်ကုန်ဟု မြို့ခေါ်နေသည်နှင့်ပင် တူလေသည်။

အာနန္ဒာ တန်ဆောင်းမအတွင်းသို့ ဝင်ကြဦးစို့။ ဝင်လျှင် အရှေ့ဘက် တံတိုင်း မုခ်ပြဿဒ်မှသာ ကျွန်တော်တို့ဝင်လိုသည်။ တောင်ဘက်၊ မြောက်ဘက်၊ အနောက်ဘက် တံတိုင်းမုခ်ပြဿဒ် တစ်ခုခုမှဝင်လျှင် ကျွန်တော်၏

ဝင်ခြင်းသည် ရှေးပုဂံသားတို့၏ ဝင်ခြင်းနှင့် တူမည်မထင်။ ရှေးခေတ်ပုဂံသားတို့ ခံစားရမည်ဖြစ်သော ဘုရားဖူး အရသာမျိုးကို ခံစားရမည်မထင်။ တောင်ဘက်၊ မြောက်ဘက်၊ အနောက်ဘက်တို့တွင် တံတိုင်းမှန်ပြာသာဒ်နှင့် တန်ဆောင်းမ၏ အာရုံမှန်ထွတ်တို့အကြား ရင်ပြင်ကွက်လပ်ဟူ၍ မရှိတော့ချေ။ မျက်မှောက်ခေတ် တိုက်စောင်းတန်း နတ်လမ်းများကဝင်၍ ကွယ်နေ ကြလေပြီ။ အရှေ့ဘက်တစ်ခုတည်းသာလျှင် ပုဂံခေတ်မှာကဲ့သို့ ရင်ပြင် ကွက်လပ် ကျန်နေသေးသည်။ ထို့ကြောင့် အရှေ့ဘက် တံတိုင်း မှန်ပြာသာဒ်မှသာ ကျန်တော် ဝင်လိုခြင်း ဖြစ်သည်။

အာနန္ဒာကိုတည်စဉ်က ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အာနန္ဒာ ဘုရားကို တံတိုင်း မှန်ပြာသာဒ်တစ်ခုခုတွင် တစ်အောင်မျှနေနားစေလိုဟန် တူသည်။ ထို့နောက်မှ တန်ဆောင်းမအထက်၌ ပေါက်လားသော စေတီတော်ကို မော်ဖူးစေလိုဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် တံတိုင်းမှန်ပြာသာဒ် ၏ မျက်နှာတူရုံ၌ ရင်ပြင်ကွက်လပ်ကို ချန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုဘုရားဖူးသည် တန်ဆောင်းမ၏ အရှေ့ဘက်မျက်နှာရှိ အာရုံခံ မှန်ထွတ်၏ အထွတ်အထိပ်ကို ရောက်နိုင်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် စေတီ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နိုင်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အာနန္ဒာကို တည်စဉ်က ထိုသို့ပင် အလိုရှိတော်မူခဲ့ဟန် တူသည်။ ပုဂံခေတ်ပန်းရံပျံတို့ကလည်း မင်းကြီး အလိုရှိတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်းပင် မိမိ၏ ဉာဏ်စွမ်းလက်စွမ်းကို ပြခဲ့ဟန်တူသည်။

ထို့နောက် အာနန္ဒာဘုရားဖူးသည် တံတိုင်းမှန် ပြာသာဒ်မှစွာ၍ တန်ဆောင်းမအတွင်းသို့ ဝင်ဖူးရန်ရှိလေသည်။ တန်ဆောင်းမအတွင်းတွင် အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက် လေးမျက်နှာ၌ မတ်ရပ်ဆင်းတုတော် တစ်ဆူကို တည်ထားလေသည်။ ဤတွင်လည်း ကျန်စစ်သားမင်းကြီး သည် ထိုဘုရားဖူးကို မတ်ရပ်ဆင်းတုတော်ဆီသို့ ပြောင့်ပြောင့်တန်းတန်း ရောက်စေ၍

မတ်ရပ်ဆင်းတုတော်ခြေရင်း၌ မာန်ကို လျှော့ချစေလိုဟန် တူလေသည်။ ရတနာသုံးပါးသာလျှင် ကိုးကွယ်ရာ၊ မှီခိုရာ၊ လဲလျောင်းရာ ဖြစ်ပေသည်တကားဟူသော သဒ္ဓါတရားကို ပွားစေလိုဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံခံမုန်ထွတ်၏ မျက်နှာကြက်ကိုအပြန်မပြုဘဲ ဥကင်သဖွယ် ဝဲဘက် ယာဘက်တို့ကို နိမ့်လျှော့ပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအခါ မျက်နှာကြက် ခေါင်ကြောင်းသည် ပြတ်သားထင်ရှား၍ မုန်ဝမှ အတွင်းဘက်သို့ တန်းလျက်ဝင် သွားသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ထို ခေါင်ကြောင်းသည် မတ်ရပ်ဆင်းတုတော်၏ မျက်နှာတူရုံသို့ ညွှန်ပြ နေဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။

ထိုခေါင်ကြောင်းသည် အာနန္ဒာဘုရားဖူး၏မျက်စိကို ချူရန် ဖြစ်သည်။ ချူမိလျှင် ထိုမျက်စိကို မတ်ရပ်ဆင်းတုတော်၏ မျက်နှာတော် ဆီသို့ ပို့ပေးမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုမျက်စိသည် မျက်နှာတော်သို့ ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရောက်နိုင်သည်။ ရောက်လျှင် အသို့ဖြစ်မည်နည်း။ မျက်နှာတော်တူရုံတွင် အလင်းပေါက် ဖောက်ထားပြီးသည်ဖြစ်ရာ ထိုဘုရားဖူး သည် ဝန်းကျင်ဝိုးဝါးတွင် မျက်နှာတော်အဝင်းအလွဲကို မြင်နိုင်သည်။ တစ်ဖန် မတ်ရပ်ဆင်းတုတော်ကို တစ်ဆယ့်ရှစ်တောင်အမြင့် တည်ထားသည်ဖြစ်ရာ ထိုဘုရားဖူးသည် ခြေတော်ရင်းတွင် ကိုယ်တော်၏ အကဲအမိုးကို မြင်နိုင်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုဘုရားဖူး၌ မာန်လျှော့ခြင်း၊ သဒ္ဓါခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အာနန္ဒာကို တည်စဉ်က ထိုသို့ပင် အလိုရှိတော်မူဟန်တူသည်။ ပုဂံခေတ် ပန်းရံပျံတို့ ကလည်း မင်းကြီးအလိုတော်ရှိ တော်မူသည့်အတိုင်းပင် မိမိတို့၏ ဉာဏ်စွမ်းလက်စွမ်းတို့ကို ပြခဲ့ဟန်တူလေ သည်။

ကျွန်တော်သည် အာနန္ဒာ အရှေ့မျက်နှာ တံတိုင်းမုန်ပြာသာဒ်မှသာ ဝင်လိုသည့်အတိုင်း ဝင်ခဲ့သည်။ ဖူးခဲ့သည်။ ရှေးပုဂံခေတ် အာနန္ဒာ

ဘုရားဖူးတို့ကိုလည်း အောက်မေ့သတိရခဲ့သည်။ ကျွန်တော်သည် အာနန္ဒာ မှ သရပါမြို့ဟောင်းတံခါးသို့ ပြေးလိုက်ချင် သေးသည်။ ထိုမှဖူးဘုရားသို့ ကူးလိုက်ချင်သေးသည်။ ထိုမှ ပိဋကတ်တိုက်သို့ ပြန်လာချင်သေးသည်။ ထိုမှ ရွှေဂူကြီး၊ သဗ္ဗညု၊ နတ်လှောင်ကျောင်း၊ ပုထိုးသားများ၊ ကန်တော့ပလ္လင်တို့သို့ ခုန်လိုက်ချင်သေးသည်။ ထိုမှ မင်္ဂလာစေတီ၊ မနုဟာ၊ ဓမ္မရုံကြီး၊ စူဠာမဏိ၊ ထီလိုမင်းလို၊ ဥပါလိသိမ်တို့သို့ လွှားလိုက်ချင်သေးသည်။ ထိုမှ အပယ်ရတနာ၊ နဂါးရုံ၊ လောကနန္ဒာတို့သို့ ပျံလိုက်ချင်သေးသည်။ နန္ဒပညာတွင် ပန်းချီကို ကြည့်လိုက်ချင် သေးသည်။ နန်းဘုရားတွင် ပန်းတမော့ကို ကြည့်လိုက်ချင်သေး သည်။ ရွှေဖက်လိပ် ငွေဖက်လိပ်တွင် ဖုတ်မြေ စဉ့်ကင်းတို့ကို ကြည့်လိုက်ချင် သေးသည်။ မြစေတီ၌ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာကို ဖတ်လိုက်ချင် သေးသည်။ တစ်ခေါက်တည်းတွင် ကျွန်တော် လောဘကြီးလွန်းနေပြီ။

ပုဂံကိုသိချင်လျှင် တစ်ခေါက်နှင့်လည်း မပြီးနိုင်။ နှစ်ခေါက်နှင့် လည်း မပြီးနိုင်။ အခေါက်ခေါက်အခါခါနှင့်မှ ပြီးနိုင်မည်။ ကျွန်တော်တို့၏ ဘိုးဘွားများ သည် တစ်ခါတစ်ခေတ်ကသော် နိုင်ငံထူထောင်ရေး၌ အလွန်စိတ်ထက်သန်ခဲ့ ကြပါပေသည်။ သာသနာ ပွင့်လင်းရေး အလွန် စိတ်ထက်သန်ခဲ့ကြပါပေသည်။ နောင်လာနောက်သားတို့ အကျိုးအတွက် အလွန် အလုပ်လုပ်ခဲ့ကြပေသည်။ ကျောက်အုတ် မြေအုတ်တို့ဖြင့်ပြီးသော အထကြီး အထည်ကြီးတို့ကို ကိုင်တတ်ကြပါပေသည်။ ကျွန်တော်သည် ဤသို့မြည်တမ်းလျက်သာ သာဓုခေါ်၍ ပုဂံမြို့ဟောင်းမှ ခွာခဲ့သည်။

ပုဂံမြို့ဟောင်းမှအပြန်တွင် ညောင်ဦးကို ဖြတ်သွားရသည်။ ညောင်ဦးကို ဖြတ်သွားရသည့်အတူတူ ဆယ့်စေတီသို့ ဝင်ဖူးသွားချင် ပြန်သည်။ နောက်တစ်ခေါက်မှာမှ ဖူးလျှင်လည်းဖြစ်ပါ၏။ သို့ရာတွင် ဆယ့်သည့် ညောင်ဦးဈေးတောင်ဘက် မဝေးလှသော အရပ်၌ရှိသည်ဖြစ်ရာ သွား၍ဖူး နိုင်လျှင် ကောင်းပါသည်။

ဆပဒစေတီသည် ဆပဒမထေရ် တည်ထားကိုးကွယ်သော စေတီဖြစ် သည်။ ဆပဒမထေရ်သည် ပုသိမ်စေတီဖြစ်သည်။ သီဟိုဠ်သို့ သာမဏေဘဝနှင့်

ပါသွားသည်။ သီဟိုဠ်၌ သင်္ဘောကံပြု၍ ပဉ္စင်းခံသည်။ သီဟိုဠ်၌ ဆယ်ဝါခန့် စာသင်သည်။ ထို့နောက် ပုသိမ်သို့ ပြန်လာသည်။ ထို့နောက် ပုဂံသို့တက်ကာ သီတင်းသုံးသည်။ ဆပဒမထေရ်သည် ပိဋကတ်ဆောင်နိုင်သူဖြစ်သည်။ နောင်အခါတွင် ပုဂံတွင် သာသနာ ဂိုဏ်းသစ်ကို ထောင်သည်။ ဂိုဏ်းသစ် ထောင်လိုသဖြင့် ဆပဒစေတီကို တည်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆပဒစေတီ ကို တည်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆပဒစေတီ၏ပုံတော်သည် သီဟိုဠ်ပုံ ဖြစ်လာသည်ဟု ထင်မိသည်။

ဆပဒစေတီကို ကျွန်တော်ဖူးရသောအခါ ဖူးရင်းပင် ရှေး ပုဂံခေတ်က မြန်မာနိုင်ငံသားတို့၏ ကိုယ် နှုတ် နှလုံး အမှုအရာတို့ကို အံ့ဩမဆုံးဖြစ်ခဲ့ ရသည်။ ပုသိမ်ကျေးက နိုင်ငံသားတစ်ဦးသည် နေပြည်တော်ပုဂံတွင် ခေါင်းဆောင် တစ်ဦး ဖြစ်လာနိုင်ပါပေသည်။ ပုဂံ သာသနာအားကြီးရာဒေသတွင် သီဟိုဠ် ဂိုဏ်းသစ် ကိုထောင်ရဲပါပေသည်။ ဆပဒစေတီကြည်လင်ပြတ်သားခြင်းသည် ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်တန်ရာသည်။ တစ်ဖန် ထို့ထက်အံ့ဩဖွယ် ကောင်းသည်ကား နေပြည်တော်ပုဂံက နိုင်ငံသားများကလည်း ပုသိမ်ကျေးက နိုင်ငံသား တစ်ဦး၏ခေါင်းဆောင်မှုကို လက်ခံတတ်ကြပါပေသည်။ ဂိုဏ်းသစ် ထောင်မှုကို ကြည်သာတတ်ကြပါပေသည်။ လှေကားနှင့် မုခ်နှင့် ဆပဒ စေတီ သာသာယာယာရှိခြင်းသည် ထိုအကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်တန်ရာသည်။

ကျွန်တော်သည် ဆပဒစေတီကိုဖူးမြော်သည့်နောက် ရှေးပုဂံခေတ် က မြန်မာနိုင်ငံသားတို့သည် နိုင်ငံသားစိတ် မွေးတတ်ကြပေသည်တကား။ ပြုရဲသောသတ္တိ ရှိကြပေသည်တကား။ အကြည်အသာခွင့်ပေးတတ်သော စေတနာမြတ် ထားတတ်ကြပေသည်တကားဟု မြည်တမ်း၍ ညောင်ဦးမှ ရွာခဲ့ပါသတည်း။

၆၈၅၅

၆။ ပီမိုးနင်း၏ နေရီရီ (ဝေပန်ရေးဆောင်းပါး)

သိန်းပေမြင့်

ကျွန်တော့်မိဘများသည် စာဖတ်ခြင်းကို အားပေးပါသည်။ ကျောင်းတွင် ပြဋ္ဌာန်းသောစာအုပ်ကို ဖတ်သည်ဖြစ်စေ၊ အပြင်စာကို ဖတ်သည်ဖြစ်စေ၊ စာဖတ်နေလျှင် ကျေနပ်ကြသည်။ တစ်ခုသာ သတိပေး၏။ ကြာရှည်ထိုင်ပြီး စာဖတ်နေသဖြင့် အညောင်းမမိစေရန် ဖြစ်၏။

ကျွန်တော်သည် စာဖတ်ဝါသနာကြီးလှသည် မဟုတ်ပါ။ အသင့်အတင့်သာ ဖတ်သည်။ သို့သော် ဖတ်သမျှကိုကား စေ့စေ့စပ်စပ် ဖတ်သည်။ ကြေညက်အောင် ဖတ်သည်။ ကျော်လွှားဖတ်သော အလေ့အထလည်း မရှိ။ စ။ လယ်၊ အဆုံး အကုန် ဖတ်သည်။

ခင်မြင့်ကြီး၊ တပင်ရွှေထီးနှင့် ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုများကိုဖတ်ရချိန်တွင် ပီမိုးနင်း၏ ဝတ္ထုတို၊ ဝတ္ထုရှည်များကိုလည်း ဖတ်နေလေပြီ။

ပီမိုးနင်း၏ ဝတ္ထုတိုများကို အထူးသဘောကျခဲ့၏။

ထိုစဉ်ကထုတ်ဝေကြသော မဂ္ဂဇင်းများ၊ ဂျာနယ်များတွင် ပီမိုးနင်း၏ ခန်းဆက်ဝတ္ထုရှည်များလည်း ပါပါသည်။ သို့သော် ကျွန်တော်သည် ခန်းဆက်ဝတ္ထုများကို မဂ္ဂဇင်းများ၊ ဂျာနယ်များတွင် ဖတ်ရသည်ဟု မမှတ်မိပါ။ လုံးချင်းဝတ္ထုထုတ်ဝေမှ ဖတ်ရပါသည်။

ပထမဦးစွာ ‘သဲမြညာ’နှင့် ‘ပွဲစားကြီးသားအဖနှင့်မြမြ’ ဝတ္ထုတို့ကို ဖတ်ခဲ့ရ၏။ ၎င်းတို့ကိုဖတ်ရန် မည်သူကမျှ လမ်းညွှန်ခြင်း၊ တိုက်တွန်းခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ ကိုယ့်ဘာသာ ကိုယ်တွေ့ပြီး ကိုယ့်ဘာသာဖတ်ခြင်း ဖြစ်ပါ၏။ ထိုအခါ ညီအစ်ကိုတော်များနှင့် သူငယ်ချင်းအပေါင်းအသင်းများက “နေရီရီကို မဖတ်ရသေးဘူးလား” ဟု မေးကြ၏။ ဖတ်ဖြစ်အောင်ဖတ်ပါဟု လည်း ခိုက်တွန်းကြ၏။ ပီမိုးနင်းဝတ္ထုများတွင် ‘သဲမြညာ’ကို အကောင်းဆုံးဟုထင်နေသော

ကျွန်တော်မှာ 'နေရီရီ'ကိုရှာပြီး ဖတ်ရ လေတော့သည်။ အခြားလူငယ်များ နည်းတူ ကျွန်တော်လည်း နေရီရီကို စွဲသွားပါလေပြီ။

နေရီရီသည် ဘာကြောင့် ကျွန်တော်တို့ခေတ်လူငယ်များ၏ အသည်းစွဲ ဖြစ်ခဲ့ပါသလဲ။ အခြေခံအကြောင်းကြီးမှာ မောင်နေဝင်း၏ သနားစဖွယ် ကောင်းသော နိမ့်ကျလှသည့်ဘဝဖြစ်သည်ဟု ကျွန်တော် ထင်ပါသည်။

၉ နှစ် ၁၀ နှစ်သားအရွယ် မောင်နေဝင်းသည် မိဘမဲ့ဖြစ်ပြီး ဆွေမျိုးသားချင်းတို့၏ မသဒ္ဓါရေ သဒ္ဓါရေ စောင့်ရှောက်မှုကိုခံယူကာ ကျောင်း နေရ၏။ ကျောင်းတွင် သူ့ကို မည်သူကမျှ အဖက်မလုပ်ကြ။ ရီရီဆိုသော ထိုစဉ်က မြန်မာ့လူတောင်၏ အထက်တန်းလွှာမှ မိန်းကလေး တစ်ဦးကသာ အဖက်လုပ် ၏။ မောင်နေဝင်း ကစားစရာ အဖော်မဲ့နေစဉ် အတူကစားရန် ရီရီကလာခေါ် ၏။ ကျွေးမွေးမည့်သူမရှိစဉ် ရီရီက ကျွေးမွေး၏။

မောင်နေဝင်းနှင့်ရီရီတို့၏ အချစ်သည် ဤအခြေအနေမှ စတင်ခဲ့ လေသည်။

သို့သော် သူတို့နှစ်ဦး၏ ဘဝခြားနားမှုက ချစ်ခြင်းကို အကြိမ်ကြိမ် ခွဲခဲ့သည်။ အချစ်ခရီးတွင် များစွာသော ခလုတ်ကန်သင်းများကို ဖန်တီး ခဲ့သည်။

မောင်နေဝင်းသည် ပညာကိုပြီးဆုံးအောင် မသင်ရဘဲ ကျောင်းထွက် လိုက်ရလေသည်။ ကြမ်းတမ်းသောဘဝကိုရင်ဆိုင်ရင်း ကလေးကချေဘဝသို့ ရောက်သွားသည်။ အသက် ၂၀ ဝန်းကျင်တွင် ဆိုးသွမ်းလူငယ် ဖြစ်သွားသည်။ သို့သော် အတန်ကြာသောအခါ သူ့ကိုယ်သူ့ထိန်းသိမ်းနိုင်သဖြင့် သူ့ခိုး၊ ဓားပြဖြစ်နေသော သူ့ အပေါင်းအသင်းများနှင့် လမ်းခွဲထွက်ခဲ့နိုင်၏။ ထို့နောက် ပန်းထိမ် ဆရာကြီးတစ်ဦးထံတွင် အလုပ်သင် ပန်းထိမ်ဆရာကလေး ဖြစ်လာ၏။ ဆရာနှင့်ဆရာကတော်တို့က သားနှင့်မခြား ခင်မင်လာပြီး အလုပ် တာဝန်များလွှဲအပ်ခြင်းခံရ၍ ကောင်းစွာအလုပ်လုပ်နေစဉ် ကံဆိုးမိုးမှောင်

ကျပြန်လေသည်။ ဆရာနှင့် ဆရာကတော်တို့ထံမှ ထွက်ပြေးရကာ တံငါသည် လင်မယားထံတွင်ခိုလှုံပြီး တံငါသည်လုပ်နေခဲ့ရလေသည်။

ထိုသို့ တံငါသည်အဖြစ်ဖြင့် ခိုလှုံနေစဉ် ငယ်ငယ်က အချစ်စ ပျိုးခဲ့ရသော ရီရီနှင့် ပြန်တွေ့ကြလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ရီရီသည် ကွယ်လွန်သူမိဘနှစ်ပါး၏ အမွေများကိုရရှိကာ သူဌေးမကလေး ဖြစ်နေလေပြီ။ မြို့အုပ်မင်းတစ်ဦး၏ ပိုးပန်းခြင်းခံရပြီး ရီရီကိုယ်တိုင်က မြို့အုပ်မင်းဘက်ပါတာတာ ဖြစ်နေလေပြီ။

ရီရီသည် အတန်ကြာအောင် မြို့အုပ်မင်းနှင့် တံငါသည်ကြား တွေ့ဝေယိမ်းယိုင်ပြီး ဗျာများနေ၏။ မြို့အုပ်မင်းက အာဏာနှင့် ဂုဏ်နှင့် အတင်းဆွဲဆောင်သည်။ မောင်နေဝင်းက သူ့သနားစဖွယ်ဘဝ၊ သူ့ စင်ကြယ်စွဲမြဲသော အချစ်၊ သူ့ကိုယ်ကျိုးစွန့်မှုတို့နှင့် ဆွဲဆောင်သည်။ ရီရီသည် မောင်နေဝင်းဘက်သို့ ပါသွားလေပြီ။ သို့သော် မြို့အုပ်မင်းက လက်မလျှော့၊ အရှုံးမပေး။ မောင်နေဝင်းရော ရီရီပါ ဒုက္ခရောက်ကြရ လေ၏။ သနားဖွယ် ကြေကွဲစရာအဖြစ် အမျိုးမျိုးနှင့် ကြံကြရလေ၏။ နောက်ဆုံးတွင် အခက်အခဲများကို ကျော်လွှားပြီး ရင်နှင့် စရာအဖြစ်အပျက် များကို ဖြတ်သန်းကာ မောင်နေဝင်းနှင့် ရီရီတို့၏ အချစ်စစ်ပွဲသည် အောင်မြင်သွားလေတော့သတည်း။

ပီမိုးနင်းသည် ဆင်းရဲသား၊ ပန်းထိမ်အလုပ်သင်၊ တံငါသည်ကို ဇာတ်လိုက်နေရာမှာ ထား၏။ မြို့အုပ်မင်းကို ဗီလိန်လုပ်ပစ်၏။ ထိုစဉ်က (နေရီရီဝတ္ထုဖြစ်ပွားချိန်က) မြို့အုပ်မင်းဆိုသူမှာ မြန်မာလူတောင် အထက်တန်းလွှာ၏ စံပြဖြစ်သည်။ အုပ်စိုးသူ အင်္ဂလိပ်အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ်လည်း ဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲသားနှင့်မြို့အုပ်မင်း အားပြိုင်ရာတွင် ကျွန်တော်တို့ လူငယ်အများစုသည် ဆင်းရဲသား မောင်နေဝင်းဘက်ကပါကြသည်မှာ သဘာဝကျပေသည်။

နေရီရီဝတ္ထုကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပထမအကြိမ် ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စတုတ္ထအကြိမ်မှာ ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်ဖတ်ရသည့်အချိန်မှာ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်လောက်က ဖြစ်သည်။ နေရီရီဝတ္ထုအရေးအသားမှာ ၁၉၁၄ ခုနှစ်က ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သော ခင်မြင့်ကြီး၊ ရွှေပြည်စိုး စသော ဝတ္ထုအရေးအသားတို့နှင့် များစွာ ခြားနား လေသည်။

နေရီရီသည် နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီးများ၏ဩဇာမှ ကျွတ်ကျွတ် လွတ်လွတ်ကြီး ရုန်းထွက်သွားပြီဟု ဆိုရပေမည်။ ဇာတ်ဆန်သော အပြောအဆို၊ အငိုအယိုများ မပါတော့။ တေးထပ်၊ ဘောလယ်များ ညှပ်မထားတော့။ ကာရန်နဘောတို့ကို ဦးစားပေးသော စကားပြေ မဟုတ်တော့။ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း တိုတိုတုတ်တုတ်နှင့် တကယ့်စကားပြေ ဖြစ်သည်။ ခေတ်သစ်စကားပြေသည် ပီမိုးနင်းမှစသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

နေရီရီအရေးအသားတွင် အဖွဲ့အနွဲ့ မပါမဟုတ်ပေ။ အဖွဲ့အနွဲ့ မပါလျှင်လည်း ရသစာပေမဟုတ်နိုင်ပေ။ သို့သော် ပီမိုးနင်းသည် အရှိကိုအရှိတိုင်း၊ မျက်စိထဲ တိုက်ရိုက်ပေါ်စေသော အဖွဲ့အနွဲ့ကို အဓိကထား သည်။ သူ့သရုပ်ဖော်မှုသည် စကားဝေဆာမှုကို အဓိကမထား။ လှသည်ဆိုလျှင် စကားအမျိုးမျိုးနှင့် လှကြောင်းကို ထပ်တလဲလဲဆိုမနေ။ ဘယ်အစိတ်အပိုင်း၊ ဘယ်လက္ခဏာ၊ ဘယ်အပေါင်းအစပ်တွေကြောင့် လှသည်ကိုသာ ဖော်ပြသည်။

ချစ်သည်ဆိုလျှင်လည်း စကားလုံးအမျိုးမျိုးနှင့် ချစ်ကြောင်းကို အထပ်တလဲလဲ ဆိုမနေ။ ချစ်ခြင်း၏လက္ခဏာ၊ ချစ်ခြင်း၏အမူအရာ၊ ချစ်ခြင်း၏အလုပ်များကိုသာ အဓိကထားပြီး သရုပ်ဖော်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်သဘာဝကိုဖွဲ့နွဲ့လျှင် အောက်ပါအတိုင်း ရိုးရိုး ကလေး ဖွဲ့နွဲ့သည်။

“ထိုအတွင်း လမင်းသည် တိမ်ကြား၌ မြုပ်ချီပေါ်ချီ လင်းချိုမှိန်ချို နေလေ၏။ ကြယ်တာရာတို့မှာ အနည်းငယ်မျှသာ အရောင်ကို လွှတ်နိုင် ကြပေ၏။ လေသည်ကား အတော်ပင်ပြင်းထန်စွာဝေ့တိုက်လျက် သစ်ပင်အများမှာ ယိမ်းကာညွတ်ကာ နေလေ၏။”

လှိုင်မြစ် ထန်းတစ်ပင်ကွေ့၌ သဘောတစ်စင်း မိုးသက်လေမိပုံကို ဖော်ပြရာတွင် တကယ်သရုပ်ပေါ်လှလေသည်။ ကိုယ်တိုင်သဘောပေါ်မှ လိုက်ပါပြီး ခံစားရသလို ကိုယ်တိုင်အနီးမှကပ်ကြည့်ပြီး ခံစားရသလို စာဖတ်သူခံစားရ၏။

“မိုးသက်လေသည်ကား ကြီးစွာသောပျော်ရွှင်ခြင်းဖြင့် တအုန်းအုန်း ရယ်မောကာ ခရီးသည်တို့နှင့် သဘောကို အနိုင်ကျင့် လာလေသတည်း” ဟူ၍လည်း ရန်ရှာနေသော မိုးသက်လေကို မုန်းတီးစွာ နှင့် ဖော်ပြထားသေး၏။

မောင်နေဝင်း၏ ဝိုင်းပယ်ခံဘဝကို အောက်ပါအတိုင်းရေး၏။

“ငါသည်ကား အပေါင်းအဖော် အသိမိတ်ဆွေမရှိ။ ကစားချင် သော်လည်း မည်သူကမျှမခေါ်။ စားချင်သော်လည်း မည်သူကမျှ မကျွေး။ ဆင်းရဲလှသောကလေးပါကလားဟု တွေးတောနေဟန် ရှိလေ၏”

တစ်ခါတစ်ခါ မောင်နေဝင်းသည် လောကကို နာကြည်းမုန်းတီး လာတတ်၏။

“အကြောင်းကား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းခံရသောစိတ်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်သော စိတ်သည် သွေ့ခြောက်သောသစ်ပင်နှင့်တူ၏။ ထိုသို့ သွေ့ခြောက် သောသစ်ပင်၌ ချစ်ခြင်းတည်းဟူသောအငုံတို့သည် ပွင့်အာခြင်းသို့မရောက်မီ ကြွေပျောက်ကျဆင်းနေကြလေ၏”

တစ်ခါတစ်ခါတော့လည်း မောင်နေဝင်း စိတ်ဓာတ်ကျနေရာမှ စိတ်ဓာတ် တက်ရ၏။ အားမာန်တင်းနိုင်၏။ (အထူးသဖြင့် ရီရီ၏ ဂရုစိုက်ခြင်း ခံရ၍ အားမာန်တင်းနိုင်ဟန် တူသည်။)

“မိုးနှင့်လေတို့သည်လည်း မည်သည့်လယ်ယာ၌မဆို ရွာသွန်း တိုးဝှေ့လေ၏။ နန်းကြမ်းပြင်၌ ထွန်းတောက်သော နေရောင်၊ လရောင်တို့သည် ဆင်းရဲသော တောင်သူ မိလက်ခူတို့၏ တဲအုံရှေ့၌ အရောင်မလျော့ချေ။ ဧကတစ်သောင်းရှိသော သူဌေးတို့၏လယ်၌ ရွာသွန်းသောမိုးသည် တောင်ယာပဲခင်းလုပ်ကာ အသက်မွေးရသော သူ့အတွက်လည်း လုံလောက်သောရေကိုပေး၏။”

CCCCC

“အဆိုပါ သူငယ်ကလေးသည် အဘယ်မျှပင် ဆင်းရဲစေကာမူ မိမိရှေ့၌ ပြောင်းလဲခြင်းတည်းဟူသော လမ်းသည် ကြီးကျယ်ရှည်လျားစွာ တည်ရှိလေ၏။ ၎င်းသည် ဇာဘုရင်မင်းမြတ်ပမာ ကမ္ဘာ၏စည်းစိမ်ကို အမွေခံနိုင်သူတစ်ယောက် ဖြစ်၏။ အကြောင်းမူကား ဤမြေမျက်နှာသည် မြေပေါ်ရှိသူအပေါင်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော အမွေဆိုင် ပစ္စည်းပေတည်း။”

ချစ်ခန်းကြိုက်ခန်းများကိုရေးရာ၌လည်း သိမ်မွေ့ယဉ်ကျေးလှ၏။ နှိပ်စက် ညှင်းပန်းခြင်းခံရသော မောင်နေဝင်း၊ ဝိုင်းပယ်ခံရသော မောင်နေဝင်းသည် မကောင်းသော အပေါင်းအဖော်များနှင့်တွေ့သောအခါ အဖော်တစ်ယောက်က “သည်တော့ တရားသဖြင့် လုပ်ကိုင်ရှာဖွေတဲ့ လူများကို မပေးချင် မကမ်းချင်တဲ့ လူများထံက ပစ္စည်းများကို လုစား ရတော့တာပဲ”ဟု ပြောလေသည်။

ထိုစဉ်က နေရီရီဝတ္ထုကိုဖတ်ရသောအခါ ပီမိုးနင်းပေးသော ထွက်ပေါက်မှန်သည် မှားသည်ဟု ကျွန်တော်မသိပါ။ ဆင်းရဲသားဘဝ ကိုတော့ ကောင်းစွာ မြင်ပြီး ထောက်ထား ညှာတာရပါသည်။ ပီမိုးနင်းသည် နေရီရီတွင် လူမှုရေး ပြဿနာအချို့ကိုတင်ပြပြီး အဖြေ ပေးနိုင်သည့်နေရာတွင် ပေးထားပါသည်။ ထိုကိစ္စများကို ထိုစဉ်က ကျွန်တော် မဝေဖန် တတ်သေးပါ။ သို့သော် သူ့စာ

အရေးအသားကိုကား ဝေဖန်တတ်ပါပြီ။ ကျွန်တော် များစွာကြိုက်ပါသည်။
သို့သော် တစ်ဖက်က ခင်မြင့်ကြီးအရေးအသား၊ ရွှေပြည်စိုး အရေးအသား
တို့ကိုလည်း မကြိုက် မဟုတ်ပါ။ အားလုံးကြိုက်ပါသည်။

အချို့ကျောင်းသားများသည် ကိုယ်ဖတ်သောစာရေးဆရာများထဲမှ
တစ်ဦးဦးကိုကြိုက်ပြီး သူရေးသလို လိုက်ရေးကြသည်။ သူဟန်ကို အတုခိုးကြ
သည်။ ကျွန်တော်က လယ်တီပဏ္ဍိတ ဆရာဦးမောင်ကြီးကို သော်လည်း
ကောင်း၊ ဦးလတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆရာပီမိုးနင်းကို သော်လည်းကောင်း
တစ်ဦးဦးအကြိုက်ရွေးပြီး အတုခိုးရေးသားလေ့ မရှိပါ။ အတန်းပိုင်ဆရာ
မစွတာဟာရွန်းပြောပြသော စာစီစာကုံးရေးနည်း သားနည်းများကို သုံးကာ
ကိုယ့်ပင်ကိုဉာဏ်နှင့် ကိုယ့်အကြိုက်တို့က စေ့ဆော်သလို ရေးချခဲ့ပါသည်။
အင်္ဂလိပ်လိုရေးရေး၊ မြန်မာလိုရေးရေး ထိုနည်းအတိုင်းပင် ဖြစ်ခဲ့သည်။

သိန်းမေမြင့်

၇၂ ငယ်စဉ်ကဖြစ်ရပ်တစ်ခု (မှတ်တမ်းစာပေ)

ကျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင်

ကျွန်ုပ်တို့နေသော အိမ်အနားတွင် ဆေးလိပ်ခုံတစ်ခုံ၌ တစ်နေ့ကုန် တစ်နေ့ခမ်း အလုပ်လုပ်ရသော မိန်းကလေးနှစ်ယောက် ရှိလေသည်။ ထိုမိန်းကလေးမှာ ကျွန်ုပ်ထက် အသက်အနည်းငယ်ကြီး၏။ သူတို့၏ မောင်မှာ ကျွန်ုပ်နှင့်သက်တူရွယ်တူ ဖြစ်လေသည်။ အတူတူ နေ့စဉ် ကစားကြသော ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့မှာ လွန်စွာခင်မင်ရင်းနှီးနေကြလေသည်။ သူတို့မှာ တစ်ခါတစ်ရံ၌ ရာသီ ကုန်ကလေးကူးခြင်းဖြင့် ပိုမိုချောင်ချိခြင်း ရှိ၏။ သို့သော် အမြဲအားဖြင့်ကား များစွာချောင်လည်လှသည်မရှိဘဲ ညီအစ်မနှစ်ယောက် လုပ်စာအပေါ်တွင် တစ်အိမ်ထောင်လုံး မှီနေရ လေသည်။ သူတို့အား ကျွန်ုပ်၏ မိခင်က မကြာမကြာ ငွေစများထောက်ပံ့ ကြည့်ရှု၏။ အရင်းအနှီးများပင် ထုတ်ပေး၏။ သို့သော် ပေးခိုက်သာ ချောင်လည်၍ စားလိုက်သောက်လိုက်ဖြင့် အရင်းပျောက်ပျောက် သွားသည်မှာ မကြာခဏ ဖြစ်လေတော့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ကျွန်ုပ်၏ မိခင်က အရင်းထုတ်မပေးတော့ဘဲ အကြောင်းရှိမှပင် ငွေစများ ကြည့်၍ ပေးလေ တော့သည်။

တစ်နေ့တွင် ခါတိုင်းကဲ့သို့ ညဘက် လသာသာ စုရုံးကစားကြရာ ၌ ညီအစ်မနှစ်ယောက် ပေါ်မလာချေ။

သူ့မောင်ကလေးကို မေးသောအခါ “အစ်မလေး နေမကောင်းလို့” ဟုပြော၍ သာမန်ပင်အောက်မေ့ကာ ဆက်၍ ပျော်ပါးစွာ ကစား နေခဲ့လေ သည်။

နောက်တစ်ည ကစားချိန်တွင်လည်း မလာသောအခါ “တစ်ယောက်က နေမကောင်းလို့မလာဘူး။ မင်းအစ်မကြီးကကော ဘာပြုလို့မလာလဲ” ဟု မသိသာ ဆိုးဝါးစွာ မေးမိလေသည်။ ထိုအခါကား ကျွန်ုပ်မှာ (၁၁) နှစ်သားသာသာ ရှိသေးလေသည်။ ခုနစ်တန်းသို့ကား ရောက်နေလေပြီ။

“ဟာ ဘယ်လာနိုင်မလဲကွာ။ မနက်ဆို အစောကြီးထွက်သွား ရတယ်။ ညဘက်က (၂) ယောက်စာကို တစ်ယောက်ထည်း ကျုံးလုပ် ရတော့ ညဘက်အပြန်လည်း မိုးချုပ်တာပေါ့” ဟု မောင်ဖြစ်သူက ပြန်ပြော လေသည်။

“ဘာဖြစ်လို့ နှစ်ယောက်စာကို တစ်ယောက်တည်းလုပ်ရမှာလဲ”

“ပိုက်ဆံရအောင်ပေါ့ကွာ။ နို့မဟုတ်ရင် ဘယ်နှယ်လုပ်ပြီးစားမလဲ။ ဆရာ ခေါ်ရတာလည်းရှိသေးတယ်” ဟုပြောသဖြင့် ထိုညက စိတ် ဖြောင့်ဖြောင့် မကစားနိုင်တော့ဘဲ အိမ်သို့ စောစောပြန်လာခဲ့လေသည်။

အိမ်ရောက်လျှင် မိခင်ကြီးအားကြည့်ရာ အိပ်နေပြီဖြစ်၍ အိမ်မှ ပြန်ထွက်ခဲ့ပြန်လေသည်။ မိခင်ကိုတွေ့လျှင် ပိုက်ဆံပေးဖို့ တောင်းပန်မည် ကြံရာ ယခုအိပ်နေပြီဖြစ်၍ မတောင်းရတော့သဖြင့် ဆေးလိပ်ခုံကို သွားတောင်းမည်ဟု ပြန်ထွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ဆေးလိပ်ခုံမှာ ကျွန်ုပ်တို့အိမ်နှင့် များစွာကွာလှမ်းရာ ဖော်ပြပါ မောင်ဖြစ်သူကို အတင်းခေါ်၍ အရောက်သွားခဲ့လေသည်။ “ဘာဖြစ်လို့ နှစ်ယောက်စာကို တစ်ယောက်ထည်း လုပ်ရမှာလဲ” ဟူသောအမေးသည် ကျွန်ုပ်၏ သွေးများကို ဆွလျက် ရှိနေစေလေ သည်။

ထိုအိမ်မှာ ခွေးများရှိရာ ကိုက်မည်ကိုပင် မကြောက်ဘဲ အိမ်ပေါ်အရောက် တက်၍ “ဒေါ်ကြီး၊ ဒေါ်ကြီး” ဟု အရေးတကြီး ခေါ်မိလေသည်။ ပါလာသော အဖော်မှာ အိမ်ရှေ့ မန်ကျည်းပင်ကြီး အောက်တွင် နေရစ်ခဲ့လေသည်။

အိမ်ပေါ်တွင် လသာမှန်အိမ်ကြီးအောက်၌ မိန်းမကြီးတစ်စု ဆေးလိပ် သောက်ရင်း ဝိုင်းဖွဲ့ကာ အေးအေးလူလူ မပူမပင် စကားပြောနေ ကြသည်ကို မြင်ရရာ ကျွန်ုပ်မှာ သာ၍ပင်မခံနိုင် ဖြစ်လာလေသည်။

“ဘာလဲ၊ ဘယ်သူလဲ၊ ခွေးကိုက်မယ်နော်။ ဟဲ့ ခွေးကြည့် လိုက်စမ်း။ မှန်း ဘယ်သူလဲ။ ဪ ဘာယူသားပါလား (ကျွန်ုပ်၏ မိခင်မှာ ဒေါ်စောယူဖြစ် လေသည်။) ဘာများလဲ” ဟု တစ်ဆက်တည်း ပြောသံများကို ကြားရလေသည်။

“ဘာဖြစ်လို့ စောတင်ဖျားနေတာကို မစောက နှစ်ယောက်စာ လိပ်ပေးရမှာလဲ” ဟု ကျွန်ုပ်က ဒေါသဖြင့် အော်၍မေးမိလေသည်။

“နေပါအုံးဟဲ့။ နင် ဘာဖြစ်လာသလဲ။ လာစမ်း ဒီကို”
ကျွန်ုပ်လည်း ရှေ့တိုးသွားလေသည်။

“စောတင်မလာလို့ မစောကို ၂ ယောက်စာ လိပ်ခိုင်းတယ်ဆို” ကျွန်ုပ်က မထိုင်ဘဲ ပြောပြန်လေသည်။

“အေး ... ဘာဖြစ်သလဲ”

ဝိုင်းရယ်ကြလေသည်။ “ခက်ခက်ရချည်လေးရဲ့” ဟု ပြောသံလည်း ကြားရလေသည်။ ကျွန်ုပ်မှာ သာ၍ပင်ဒေါသထွက်လာလေသည်။

“ရယ်ရတယ်လား။ ဟိုမှာ သေချင်သေနေမှာကို ရယ်ရတယ်လား။ ပိုက်ဆံတွေ အများကြီးရှိနေပြီးတော့ ဒါလောက်ကလေးကို မပေးဘူးလား” ဟု ပြောကာ တစ်ခါတည်း ဆောင့်အောင့်ထွက်လာခဲ့ရာ ရယ်သံများမှာ ပို၍ကျယ်လာလျက် “အရူးလေးပဲ” ဟူသောအသံမှာ ကျွန်ုပ်၏နားတွင် အကျယ်လောင်ဆုံးဟု ထင်မှတ်ရလောက်အောင် နားထဲသို့ ဝင်လာခဲ့လေသည်။

ကျွန်ုပ်လည်း မန်ကျည်းပင်အောက်ကစောင့်နေသော သူငယ်ချင်း ကို အတင်းဆွဲခေါ်ပြီး “သိပ် မတရားတာပဲ။ လာ သွားကြမယ်” ဟုပြောကာ ထွက်လာကြလေသည်။ ကျွန်ုပ်သာ ဆဲရေးသောအလေ့အထရှိလျှင် ထိုအခါက များစွာဆဲမိပေလိမ့်မည်။ ထိုအခါ များစွာဆဲချင်နေလေသည်။ သို့သော် ဆဲလေ့မရှိ၍ မျိုသိပ်ထားရလေလေ ဒေါသအဆောက်အအုံမှာ ကြီးမားလေလေ ဖြစ်တော့သည်။

ထိုညက သူတို့၏အိမ်သို့လိုက်သွားပြီးကြည့်ရာ ရေနံဆီမီးခွက် ကလေး မှိတ်တုတ်နှင့် မီးရောင်အောက်တွင် မစောမှာ ဆေးရွက်ကြီးများကို တစ်လုံးပြီး တစ်လုံး လုံးနေလျက် အနားတွင် စောတင်မှာ ပက်လက်ကလေး မှိန်းနေပြီး

သူတို့အမေမှာ ဆောင့်ကြောင့်ကြီးထိုင်ကာ ဆေးလိပ် ဖွာနေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

ကျွန်ုပ်မှာ ဒေါသကြောင့် ဘာစကားမျှမပြောနိုင်။ ဘာစကားမျှ မပြောချင်တော့ပေ။ မောင်ကသာ ဆေးလိပ်ခုံကို ရောက်ခဲ့သည့် အကြောင်း ပြောပြလေသည်။

“ဒီလိုပဲ လုပ်ရတာပဲဟဲ့။ ဘယ်သူက ပိုက်ဆံအလကားပေးမလဲ။ ကိုယ်လုပ်လို့ ပြီးသလောက်အတွက်သာ ပိုက်ဆံပေးတော့မပေ။ ဘယ်သူ လာတာ မလာတာက အရေးကြီးတာမဟုတ်ဘူး။ အလုပ်ပြီးတာ ကသာ အရေးကြီးတာ။ အလုပ်ကြည့်ပြီး ပိုက်ဆံရှင်းတာပဲဟာ။ နင်သွားပြောတော့ နင်အရေးဖြစ်တာပေါ့”ဟု မစောက ဆေးလုံးလုံးရင်း အေးဆေးစွာပင် သူနှင့်မဆိုင်သလို ကျွန်ုပ်အားပြောပြလိုက်ရာ ကျွန်ုပ် စိတ်ထဲတွင် စောစောက ဗရုန်းဗရင်းဖြစ်နေသော ဒေါသတို့သည် ရုတ်ချည်းပြေငြိမ်းသွားလေတော့သည်။ သူ၏အဖြေစကားကို ကြား၍ မဟုတ်။ သူ၏ အေးဆေးစွာ သူနှင့်မဆိုင်သလို သူ အကျေနပ်ကြီး ကျေနပ်နေသလိုဖြေဆိုပုံကို မြင်ရသဖြင့် အံ့သြကြီး အံ့သြခြင်းသည် ကျွန်ုပ်၏ဒေါသကို တစ်ချက်တည်း ငြိမ်းပစ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့သော် ကျွန်ုပ်၏စိတ်တွင် ထိုညက မကျေနပ်။ ဆေးလိပ်ခုံရှင် များ အပေါ်တွင်လည်း မကျေနပ်။ ကျေနပ်သူ မစောအပေါ်တွင်လည်း မကျေနပ်နဲ့ အတော်ပင် စိတ်ဆင်းရဲခဲ့ရလေသည်။ နေ့တစ်နေ့တွင် လည်း ကျွန်ုပ်၏စိတ်ထဲတွင် တစ်စုံတစ်ခုကို မကျေနပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေခဲ့လေသည်။

ကျွန်ုပ်၏မိခင်သည် နောက်တစ်နေ့ညနေတွင် “ငါ့သားကြီး၊ ဟိုဘက်ဆေးလိပ်ခုံ ဘာသွားပြောသလဲ”ဟု ပြုံး၍ ကျွန်ုပ်၏ဆံပင်ကို သပ်တင်ရင်းမေးလေသည်။ အကြောင်းစုံကိုပြောပြရာ ကျွန်ုပ်၏မိခင်က “မင်းပြောတာ ဟုတ်တယ်။ ဒါပေမယ့် သူ့အလုပ်ရှင်နဲ့ သူ့အလုပ်သား

ကျေနပ်ပြီးလုပ်နေရင် မင်း ကြားကဘယ်လိုလုပ်ပြီး ဝင်စိတ်ဆိုးနိုင်မှာလဲ။ ကိုယ့်အလုပ်ဆိုရင်တော့ ကိုယ်စိတ်တိုင်းကျ မင်းစိမံနိုင်မှာပေါ့။ ဒါ မင်း ကြားကမကျေနပ်နဲ့ ဖြစ်မနေနဲ့။ မမလည်း ဒီနေ့ပဲ ဆရာလေး ဘာလေး ခေါ်ကုဖို့ ငွေအစိတ်ပေးလိုက်တယ်” ဟု ပြောဆိုလေသည်။ (ကျွန်ုပ်သည် မိခင်ကို မမဟု ခေါ်လေ့ခေါ်ထ ရှိသည်။)

မစော ညကပြောစဉ်က ကျွန်ုပ်မှာ ဒေါသထွက်ကောင်းတုန်း ဖြစ်၏။ သို့သော် သူ့စကားကိုကြားရသောအခါ အံ့ဩခြင်းသည် ကျွန်ုပ်၏ ဒေါသကို တစ်ချက်တည်း ငြိမ်းပစ်လိုက်လေ၏။ ထို့နောက်တွင် မီးစငွေမှာ တငွေငွေ လောင်လျက်ပင် ရှိခဲ့လေသည်။ ယခု ကျွန်ုပ်၏ မိခင်ကပြောပြ သောအခါ ကျွန်ုပ်မှာကျေနပ်ခြင်းဖြင့် စိတ်သက်သာရာကို အပြီးရခဲ့လေသည်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကလေးတွေ တွေ့ကြုံကြားသိ ခဲ့ရသော စကားရပ်များသည် ကျွန်ုပ်စိတ်တွင် စွဲမြဲစွာချိတ်တွယ်လျက် ကျန်ရစ်လေသည်။ နောက်တစ်နှစ် ကြာသောအခါ ဆရာဝန်အလုပ်နှင့် အယ်ဒီတာအလုပ် ဘယ်အလုပ်ကို ပို၍ဝါသနာပါသနည်းဟု အမေးခံရ၍ တစ်ခုတည်းကို ယတိပြတ်ဖြေရစဉ် ထိုသို့ စွဲမြဲစွာ ချိတ်တွယ် ကျန်ရစ်သော မှတ်ဉာဏ်သည် အရေးကြီးစွာ ပါဝင်ဆုံးဖြတ်ချက် ချခဲ့လေသည်။

ဂျာနယ်ကျော်ဦးချစ်မောင် (နေ့စဉ်မှတ်တမ်း)

၁၂၇၄-၁၃၀၇ (၁၉၁၂-၁၉၄၅)

၈။ ထားဝယ်လုံချည် (ဝတ္ထုတို)

မောင်ထင်

မိုးကလေးက တစ်မိမိမိ။ အနောက်လေ ရမ်းဝှေ့သဖြင့် မိုးပေါက်သည် တစ်ခါတစ်ခါ ကြီးမားလာပြီးလျှင် ခနဲမိုး၊ ခနဲကာ အိမ်များကို တဖြန်းဖြန်းနှင့် ရိုက်၏။ မြင်းပန်းထိမ် လင်မယားအိမ်ရှေ့ရှိ ပိတောက်ပင်အိုကြီးမှာ တစ်ချက်တစ်ချက် သိမ့်သိမ့်ခါသွားသည်။

မြင်းပန်းထိမ်ဟု ခေါ်ရခြင်းအကြောင်းရင်းကား ပန်းထိမ်လုပ်ရင်း မြင်းမွေးသော ကြောင့်တည်း။ ပိန်ချုံးချိနဲ့သောမြင်းကို ညနေတိုင်း ကွင်းတန်းနှင့် ကမ်းနားလမ်းတစ်လျှောက် ပတ်၍ တက်စီးမောင်းနှင့် တတ်သော အလေ့အထ ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နေ့ကျွတ်စီ ညကျွတ်စီ၊ လင်မယားရန် ဖြစ်တမ်း အချစ်စမ်းကြသော အမူအကျင့်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ မြင်းပန်းထိမ်ဟုဆိုလျှင် နံ့စပ်အောင် မလုပ်တတ်သေး သော ငရွေးကအစသိသည်။

ထိုနေ့တစ်နေ့လုံး မိုးတဖွဲဖွဲနှင့် မစနိုင်ရှိချေသည်။ မြင်းပန်းထိမ် မိန်းမလည်း ဈေးပိတ်ပြီဖြစ်၍ ရောင်းပြီးလက်ကျန် ဥယျာဉ်ကွမ်းများနှင့် အလေး၊ တောင်းတို့ကိုရွက်ကာ ဦးခေါင်းမော့မော့၊ ရင်ကော့ကော့နှင့် အိမ်သို့ပြန်လာ လေသည်။ လင်သည်မောင်ကား ... မျက်မှန်နက်ကြီးကို နဖူးပေါ်တင်၍ မယားလာသည့်လမ်းကို မျှော်ကာ စောင့်စားလင့်၏။ ဇနီးသည်လည်း ကြော့ကြော့ကြော့ကြော့နှင့် ပေါက်လာပြီးလျှင် အိမ်ပေါ်သို့ တက်လေသည်။ ထိုမြင်းပန်းထိမ်လည်း ဘယ်လင်ငယ်အိမ်ဝင်နေလို့ သည်လောက်ကြာရတာလဲ ဟင် .. မိုင်းဒါမဟု ဆီးကြို၍ ပဋိသန္ဓာရပြု၏။

တော် ကျုပ်ကို သည်လိုမပြောနဲ့ သိရဲ့လား။ တစ်နေ့လုံးရှာရတာ ဖတ်ဖတ်မော့လို့။ ရှင့်ပန်းထိမ်ကို ဘယ်သူလာအပ်သလဲလို့၊ ကဲ.. ပြောစမ်း။ ရှင့်လုပ်စာ ဘာများစားရသလဲလို့၊ ကဲ .. ဆိုစမ်း။ ကျုပ်လို ဟာမျိုး ထမင်းထုပ်နဲ့

လည်ရှာစမ်းပါတော် ...။ အကြောင်းသိရအောင် ဘယ်သူ အနှံ့အတာခံပြီး ရှာကျွေးမလဲဟင်။ ဒါနှင့်တောင်မှ တောင်ပြော မြောက်ပြောနှင့် ကျုပ်ကို ဘယ်လိုအစားမှတ်သလဲ။

ကရားမှ ရေယိုကျတိသကဲ့သို့ တဖွဖွနှင့် ချက်ကျအောင် ပြောလိုက်သော မယား၏စကားရပ်တို့ကို စိတ်ရှည်လက်ရှည် နားထောင်ပြီးသည်၏ အန္တိမအဆုံး၌ လင်သည်မောင်သည် ကောင်းချီးဩဘာ ထောမနာပေးသော အားဖြင့် ဖိနပ်ချွတ်သို့လှမ်းရန် အားယူနေသော ဇနီးသည်ကို ကန်ချလိုက်လေ၏။

မိန်းမသည် လှေကားရင်းတွင် အခွေသားပုံလျက်လဲ၏။ ခေါင်းခုမှာလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း၊ အလေးတောင်းမှာလည်း ထို့အတူ။ ချိန်ခွင်ကြီးမှာလည်း ထိုကဲ့သို့ ကွမ်းရွက်တို့ကား ပြန်ကြွလျက်။

အနောက်လေရမ်းသည် ကသောကမျောနှင့် ရွာရိုးကိုစွတ်၍ ဝင်လာပြန်လေသည်။ ပိတောက်ပင်ကြီးမှာကားယိုယွင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို မနိုင်အနိုင်ဟန်ထားရရှာသည်။ မိုးလည်း ပို၍ သည်းလာ၏။ မြင်းပန်းထိမ်မိန်းမသည် ကြောက်အားလန့်အားနှင့် အလူးအလဲထသည်။ ခေါင်းခုမှာမူ လေယူရာသို့ ထွန်ထွန်လူးကာ ပါသွားလေသည်။ အလေးတောင်းကြီးမှာလည်း အလေးတို့ကိုထားခဲ့၍ လေနောက်သို့ ကောက်ကောက်ပါအောင် လိုက်သွားသည်။ ချိန်ခွင်ကြီးကား တစ်လှမ်းနှစ်လှမ်းခန့် မိမိကိုယ်ကို အနိုင်နိုင်သယ်ပြီးမှ မဟန်နိုင်သောကြောင့် ကုက္ကိုပင်ပေါက်ထူထေးကိုမှီရင်း ငြိမ်သက်စွာ နားနေလိုက်သည်။ စဉ့်အိုးကွဲလေးတိုက်ထားသော နှစ်ကျပ်ခွဲလေး၊ ဆယ်လေး စသည်တို့နှင့် သံလေးငါးဆယ်လေး ပိသာလေးတို့မှာ ရာဇိန္ဒေမပျက်။ ပပထုမှထမယ်လေး ဟူသော သန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် ဖြိုမှပင်မဖြို။

ပပနှင့်မတူလှစွာသော မြင်းပန်းထိမ်မိန်းမလည်း အလေးရိရာသို့ ချဉ်း၍ ထူအုံသောငှာ အားထုတ်၏။ ဒေါသပုံခင်း၍လာသော အမွန်မောင်

ကို ဖက်ပြိုင်၍ အန်တုလိုသော မြင်းပန်းထိမ်ဆရာကြီးကား ဖိနပ်ချွတ်မှ လွှားခနဲခုန်ဆင်း၍ အကြင်သို့သော မယ်ပပ၏ ဆီချေးတစ်ဆယ့်လေးသစ် တက်နေသော ကုပ်ပိုးကို နှိပ်ခွစီးပြီးလျှင် ပါးကိုရိုက်လတ္တံ့ဟု ရွယ်၏။ ဆရာကြီး၏နဖူးပေါ်တွင် အတင့်အတယ် စံပယ်လျက်ရှိသော မျက်မှန်နက်ကြီးသည်လည်း မိမိ၏ဇာတိချက်မြှုပ်ဖြစ်သော နှာရိုးပေါ်သို့ ဆင်းသက်လိုက်၏။ ထိုအခါမှ ဆရာကြီးသည် သတိရ၍ မိန်းမ၏ဇက်ကို ဒူးနှစ်လုံးဖြင့် ခေတ္တညှပ်ပြီးလျှင် လက်တစ်ဖက်ဖြင့် မျက်မှန်ကိုချွတ်၊ တစ်ဖက်ဖြင့် အင်္ကျီအိတ်မှ မျက်မှန်အိတ်ကို နှိုက်၊ ကျနသေသပစ္စာ မျက်မှန်ကို အိမ်သွင်းပြီး လတ်သော် အင်္ကျီအိတ်ထဲသို့ ပြန်ထည့်၏။ ထိုမျှလောက်သော အတောအတွင်း ကလေးတို့၏ပြားပြားပိုနေသော မိန်းမသည် အောက်မှနေ၍ တအားကုန်ဆောင့်လိုက်လေရာ ဖောက်ပြားဖြစ်သူသည် ပက်လက်လန် လဲလေသည်။

မိန်းမလည်း လွတ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် အင်္ကျီလက်ကိုပင့်၏။ ကြည့်စမ်း၊ ကြည့်စမ်း ရှင်ဘာအပြေးနဲ့ သည်လိုလုပ်တာလဲဟင်ဟု တစ်ခွန်းပြော၏။ ထင်တိုတို ပြင်ဝတ်၏။ ကျုပ်ကိုစမ်းတာလားဟု တစ်ခွန်းပြောလိုက်ပြန်၏။ ပြေကျသောဆံပင်ကို ကပျာကသီ ရစ်ပတ် လိုက်၏။ ဘယ်လိုအစားမှတ်သလဲဟု တတိယမို့ သုံးကြိမ် မမြောက် တမြောက် ထ၍အတွန့်တွင် မြင်းပန်းထိမ်ဆရာကြီးသည် အစင်းသား လဲနေသော ဣရိယာပုတ်မှ မတ်မတ်နေသော ဣရိယာပုတ်သို့ ရုတ်ခြည်း ပြောင်းထည့်လိုက်ပြီးလျှင် ချစ်လှစွာသော ဇနီးသည်၏ပါးပြင်ကို ဖြောင်းဖြောင်းမြည်အောင် စီးလိုက်လေသည်။

အမယ်လေးတော်၊ လုပ်ကြပါအုံး ... ဟူသော စူးရှသောအသံကြီးသည် အနောက် လေရမ်းပင့်ရာသို့ အလံလေးဆယ်၊ လယ်တစ်ကွက်ခန့် ပါသွားပြီးမှ မိုးသက်လေသက်တို့နှင့်ရောနှောကာ ပျောက်ပျက် သွားလေသည်။

အိမ်နီးပါးချင်းတို့သည် ထိုအသံကို ကြားကြကုန်၏။ သို့သော် မည်သူမျှ ဆင်းမလာကြ။ ခြေရင်းခေါင်းရင်းနှင့် အိမ်ရှေ့အိမ်များမှ

အိမ်သားတို့ကား လင်မယားရန်ဖြစ်သည်ကို ဣန္ဒြေရရနှင့် ရှုစားလျက် ရှိကြကုန်၏။ ကူညီဖျန်ဖြေရန်ကား မည်သူမျှ စိတ်မကူး။

မြင်းပန်းထိမ်လည်း ပါးကိုအရိုက် ချစ်ဇနီးအငိုက်တွင် မလဲအောင် မှီရာလှမ်းဆွဲလိုက်ရာ ပြေကျနေသောဆံပင်များ တစ်ပုံတစ်ခေါင်းကြီး သူ၏လက်ထဲတွင် ပါလာလေ၏။ ပါလာသမျှဆံပင်တို့ကို တင်းကျပ်နိုင် သမျှ တင်းကျပ်စွာ လက်တွင် အထပ်ထပ်ရစ်ပတ်၍ ခိုင်မခိုင် နှစ်ချက် သုံးချက်ခန့် တုပ်ဆွဲ စမ်းသပ်ပြီးမှ အိမ်ပေါ်သို့ ချစ်ဇနီးအား ဆွဲတင်၏။ အိမ်ပေါ် ရောက်သော် ထရံတွင်ညှပ်ထားသော လိပ်ကျောက်မြီးကို အားသော လက်တစ်ဖက်ဖြင့် လှမ်းဆွဲပြီးလျှင် အဘယ်မယားအား ကျောတစ်ရာ ရင်တစ်ရာခတ်၏။ ပြီးလတ်သော် မြိုင်ရပ်နှင့်ရန် ကျန်ပေ သေးရကား ဇနီးသည်၏ ဆံပင်ကို ဆွဲလျက်နှင့်ပင် လှေကားကို သုံးထစ်လျှင် တစ်လှမ်းကျလှမ်း၍ ဆင်းပြန်ပြီးသော် လမ်းမတလျှောက် ရွတ်ပါအောင် ဆွဲငင်သွားလေ၏။

ထိုအတွင်း လျှပ်သည်ပြက်၏။ တောင်အရပ်ဆီမှ မိုးသည် ချန်း၏။ သိကြားမင်းကြီးရဲ့ ကြည့်နေရက်တော့မလားဟု နှာသံပါပါနှင့် တအားကုန်ညှစ် ထုတ်လိုက်သော မြင်းပန်းထိမ်မိန်းမ၏ အသံသည် မိုးခြိမ်းသံကိုအဖော်ပြုကာ စကြာဝဠာတံတိုင်းသို့ လိုက်ပါသွားတိ၏။

ဤအခြင်းအရာတို့ကို သိကြားမင်းကြီးသည် မိမိ၏ ဣဒ္ဓိပါဒ် တန်ဖိုးဖြင့် မြင်နိုင်ပေမည်။ မြင်လျက်နှင့် ရှုစိမ့်နိုင်ပါဦးမည်လော။ သိကြား သာသနာရောက်ခါနီး သိကြားစွမ်းပြချင်သည်မှာ တရွရွ ဖြစ်နေသည့်အထဲ ဤမလျော်သောအမှုကို လျစ်လျူပြုနိုင်အံ့လော။

ပန်းထိမ်လင်မယားတို့ လုံးထွေးရစ်ပတ်နှင့် လေးထပ်ကျောင်း လမ်းထိပ်သို့ ရောက်လုနီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် လက်တစ်ဖက်ကား လောက်လေး၊ လက်တစ်ဖက်ကား ခမောက်ကိုဆွဲကိုင်လျက် ခါးပိုက်ထောင်တွင်

လောက်စာလုံးအပြည့်နှင့် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ မဲမှောင်စွာ ထွက်ပေါ်လာသည် ကား သိကြားမင့်ထင့်။

ဟုတ်ပေလိမ့်မည်။ သိကြားမင်း လူယောင်ဖန်ဆင်း၍ လူ့ပြည်သို့ သက်ဆင်းခြင်း ဖြစ်ရပေမည်။ သို့သော် အသေအချာ ရှုစမ်းပါရစေဦး။ သိကြားမင်းက ဘယ်သူနဲ့ တူသလိုလို ရှိလိုက်ပါဘိ။ အလို၊ လက်စသတ်တော့ ကိုဒေါင်းပါလား ကရီ။

မဟုတ်လျှင်မခံတတ်၊ မတော်သည်ကိုတွေ့လျှင် မနေတတ်သော ကိုဒေါင်းမှာ မိန်းမသား တအားနွဲ့အား ထိုသို့ စော်ကားနှိပ်စက်သည်ကို မြင်လျှင်ပင် အူရောအသံပါ ဂျမ်းသဒ္ဒါလန်ကာ လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ဖြစ်အောင် စိတ်ဆာသွားလေသည်။ အူထဲမှ လိမ့်၍တက်လာသော မခံချင်စိတ်သည် အထက်သို့လှုံ့ပြီးသကာလ လက်ဖျားသို့ရောက်အောင် ဝေကျလာလေ ရှာကား လက်ယားလာလေသည်။ ထိုယားလာသော လက်တစ်ဖက်သည် လောက်လေး ကို အဆင်သင့်ကိုင်ပြီးဖြစ်လေရာ ကိုဒေါင်းသည် သိကြားမင်းတို့၏ အဆောင်အယောင်ဖြစ်သော မကိုဋ်အစား ခမောက်ကို ခေါင်းပေါ်တွင် မာန်ပါပါနှင့် အသာတင်၊ မိုးကြိုးသွားတည်းဟူသော လောက်စလုံးကိုနှိုက်၊ ဝရဇိန်လက်နက် တည်းဟူသော လေးကိုငင်၊ ဘယ်ခြေကိုရှေ့ထား ညာခြေဖြင့် ကိုယ်ကိုမတ်ပြီးလျှင် မိုးကြိုးသွားကို အားကုန်လွှတ်၏။

ဒေါင်ဟူ၍ ကလတက်ခေါက်သံထက်ပြင်းအောင်မြည်သော အသံ၏ အဆုံးတွင် ပန်းထိမ်ဆရာမှာ မယားလွှတ်၍ နားထင်ကိုလက်ဖြင့် အုပ်ကာ အိမ်ပေါ်သို့ ကသုတ်ကရုတ် တံတံပြေးလေ၏။ ကိုဒေါင်းလည်း ကျောင်းလမ်း ထိပ်သို့ ခပ်သုတ်သုတ်ချိုးပြီးသော် ပန်းထိမ်ဆရာ၏ အိမ်ရှေ့တည့်တည့်မှနေ၍ အိမ်တွင်းထရံကို ဖုံးဖုံးမြည်အောင် လေးနှင့်ပစ်၏။ ထိုနောက် နောက်ဆုံး တစ်ချက်ပဲဟု စိတ်တွင်ရည်မှတ်၍ လောက်စလုံးတစ်လုံးကိုအနှိုက် နောက်မှ

နေ၍ လူတစ်ယောက်သည် နှိုက်သောလက်ကို တုတ်ဆွဲလိုက်သောကြောင့် လှည့်ကြည့်မိရာ မြင်းပန်းတိမ်ဆရာကတော်သည် အကြည့်ခံရသူတိုင်း လောင်ကျွမ်းပြာကျသွားလောက်အောင် မီးလျှံကဲ့သို့ တောက်ပပူပြင်းသော မျက်လုံးများဖြင့် မိမိကိုကြည့်ကာ ရှင် ကျွန်မလင်ကို ဘယ်လိုလုပ်လိုက် သလဲဟင်။ မခံဘူးတော့ မခံဘူး။ လာ၊ ဂတ်သွားတိုင်မယ်ဟုပြောဆိုကာ လက်ကို အတွင်းသားဆွဲ၍ ခေါ်နေသည်ကို တွေ့ရလေ၏။

ကိုဒေါင်းသည် မှင်သက်မိသွား၏။ လက်ဖျစ်တစ်တွက်၊ လျှပ်တစ်ပြက် အတွင်းတွင် ကိုဒေါင်း၏ ရုပ်နှင့် နာမ်ဓာတ်တို့မှာ အကြင်လင်မယားအဖြစ်မှ ယာယီ ပြတ်စဲသွားလေသည်။ ထိုရုပ်နှင့် နာမ် တို့ ယတြာကျေ၍ ပြန်ပေါင်း အထုပ်တွင် ကိုဒေါင်း၏ သုံးဆယ့်နှစ် ကောဠာသတို့မှာ ဖွဲ့စည်းခြင်း အာပေါ၏ အရှိန်ကို မခံမရနိုင်သော ကြောင့် တသိမ့်သိမ့်တုန်လှုပ်သွား၏။ သတိကိုဖြစ်စေ လတ်သော် ကိုဒေါင်း တည်းဟူသော သိကြားယောင်မှာ လေးကန့်ကန့်နှင့် မြင်းပန်းတိမ် ဆရာကတော်ဆွဲခေါ်ရာသို့ လိုက်ပါနေရသည်၏ အဖြစ်ကို ဝမ်းနည်းစွာ တွေ့မြင်ရလေသတည်း။

ကိုဒေါင်းကား ရုန်းရန် သတိမရ။ လွှတ်ပါဟု ပြောရန်လည်း မတွေးမိ။ ဘာကြောင့်ဆွဲရသလဲဟု မေးရန်မျှပင် စိတ်မကူး။ ဆုတ်ကန် ဆုတ်ကန်နှင့် ပါသွားတော့သည်။

ဂတ်တဲသို့ ရောက်၏။ ပုလိပ်သားများ ဝိုင်းလာ၏။ အသိလိုလို စာသင် တစ်ယောက်က ဘာဖြစ်တာလဲဟု မိမိကိုမေးလိုက်သလား မပြောတတ်။ မိမိလည်း ပြန်ပြောလိုက်၏။ ဘာပြောလိုက်သည် မသိ။ ရာဇဝတ်အုပ်မင်း လည်း အပါးသို့ ရောက်လာ၏။ မြင်းပန်းထိမ်မိန်းမနှင့် အမေးအဖြေပြု၏။ မြင်းပန်းထိမ်မိန်းမ အသံချည်းပင်။ ဘာများ ပြောကြသလဲမဆိုနိုင်။ ရာဇဝတ်အုပ်မင်းကား ခေါင်းတညိတ်ညိတ်နှင့်။ ထိုအတွင်း လူစုလူဝေးလည်း

ထုထည်ကြီးမားလာသည်။ ကြီးမားသော လူစုလူဝေးတည်းဟူသော အဏ္ဏဝါပြင်ကျယ်တွင် ကိုဒေါင်းသည် စုံးစုံးမြုပ်၍ နစ်နေသည်။ မွန်းလှချည်ဟု အောက်မေ့နေရင်း ရာဇဝတ်အုပ်မင်း၏လက်သည် မိမိပခုံးအား ချစ်ကျွမ်းဝင်ယောင် ပြုသည်ကို သတိထားလိုက်မိ၏။

ကဲ မင်း ဘယ့်နှယ်လုပ်လိုက်တာလဲကွဲ့ မောင်ဒေါင်းရဲ့၊ စကားမများနှင့်ကွာ ငွေငါးကျပ်ရှာယူခဲ့ဟု ရာဇဝတ်အုပ်မင်းသည် ဗျာဒိတ်တော် မြတ်ခတ်နှိပ်ပြီးလျှင် လူထုကြီးကို ခွဲလိုက်၏။

အနောက်ဘက်တစ်ခွင်တွင် မိုးသားမိုးရိပ်တို့မှာ လိပ်၍လိပ်၍ တက်နေသည်။ သင်းချိုင်းကုန်းဘက်ရှိ သစ်ပင်ဝါးပင်တို့မှာ မဲမဲမဲနှင့် တောင်နွဲ့မြောက်ယိမ်း ကတိမ်းကပါး ဖြစ်နေကြသည်။ သစ်ရိပ်ဝါးရိပ်လေရိပ်တို့မှာ ကိုဒေါင်း၏နှလုံးသားထဲသို့ ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်ကာ ကလိချင်တိုင်းကလိ၍ နေကြကုန်၏။ ဤသို့ကလိခြင်းကို ခိုင်မာသော စိတ်ဓာတ်တို့ဖြင့် ကြံ့ကြံ့ခံပြီးလျှင် လေးကန်လှသော ခြေတို့ကို ပင်ပန်းနွမ်းရိစ္စာသယ်ယူ၍ ကိုဒေါင်းသည် ဦးခေါင်းငိုက်စိုက်ဖြင့် အိမ်သို့ ပြန်လေ၏။

အနောက်ဘက်တစ်ခွင်မှ မိုးကလေးများ ညို၍ညို၍လာတိုင်း လာတိုင်း ကိုဒေါင်းသည် သူ့မမဝယ်ပေးသော တစ်ခါဝတ်ပြီး ထားဝယ် လှံချည်ကလေးကို ငွေ ၆ ကျပ်ဖြင့် ထုံရိပ်အပေါင်ဆိုင်တွင် အဆုံးခံလိုက် ရသည်ကို ပြေးပြီးအမှတ်ရသဖြင့် ယခုတိုင်ပင်လျှင် စုတ်တသတ်သတ် ဖြစ်မိသေးသတည်း။

မောင်ထင်

၉။ ကလေးမှတ်ဉာဏ် တစ်ပြူးတစ်လံ (ဆောင်းပါး)

မြကေတု

“တစ်ပြူး၊ တစ်လံ၊ ညောင်ကန်၊ ထမ်းပိုး၊ အချိုး” ဟူ၍ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်က ဆိုကြသည်။ ဤသင်္ကေတဖြင့် ဇယ်ကို ရေတွက်ကြသည်။ ဤသင်္ကေတဖြင့် တွက်ချက် ဇယ်စက်၍လည်း တွင်းထဲသို့ သွင်းကြသည်။ အခုအခါတွင်လည်း ကျွန်တော်တို့၏ တောတွင်းပျော် ရတနာကလေးများ တို့သည် ဤသင်္ကေတနှင့် ဇယ်စက်ကစားရင်း ကြီးပြင်းလာကြပေသည်။

“တစ်ပြူး၊ တစ်လံ၊ ညောင်ကန်၊ ထမ်းပိုး၊ အကျိုး” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “တစ်ပြူး၊ တစ်လံ၊ ညောင်ကန်၊ ထမ်းပိုး၊ အချိုး” ဟူ၍ လည်းကောင်း တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ မတူကြဘဲ အသံကွဲပြားသည် လည်း ရှိခဲ့ပေသည်။ တောရွာက လယ်သမားကြီးများသည်လည်းကောင်း၊ လယ်သမားကြီးများ၏ သားသမီးများသည်လည်းကောင်း တော၏ တန်ဆာဖြစ်သော ‘လှည်း’၊ ‘နွား’၊ ‘စပါး’ တို့နှင့် ကြီးပြင်း လာခဲ့ကြရသည်။ ဤ ၃ မျိုးသော တန်ဆာတို့နှင့်ပင် သူတို့၏ဘဝကို တန်ဆာဆင်ခဲ့ ကြသည်။ ဤတန်ဆာများနှင့်ပင် အသက်ထက်ဆုံးနေထိုင်၍ အရိုးထုတ်ခဲ့ ကြပေသည်။

ရှေးအခါက ဘုန်းကြီးကျောင်းများသို့ ကလေးများကို အရွယ် ရောက်လာပြီဆိုလျှင် စာသင်ရန် ပို့ကြရသည်။ အချို့မှာ တတ်သိသည့် အရွယ်ရောက်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ကိုရင်ဝတ်၍ ကျောင်း၌ စာသင်ကြ သည်။ ကျောင်းသို့မပို့နိုင်သေးသော အရွယ်များတို့မူကား မိခင်ဖခင်တို့သည် ရင်ခွင်၌ပိုက်၍ ရင်ခွင်ပိုက်ပညာကို ပေးကြသည်။ ထိုသို့ ရင်ခွင်ပိုက်ပညာကို ပေးရာ၌ တော၏အသိပညာကို ဦးစားပေး၍ သင်ပေးသည်။ “ကြက်တူရွေး အာခေါင်နီ” စသောတေးများ၊ “တစ်ပြား နှစ်ပြား၊ ပဲလင်ပြား၊ ပြားလားစက္ကူ၊ ဖလံထူ” စသော လင်္ကာကလေးများဖြင့် အသံကိုသိစေသည်။ လူကလေးသည်

တော၏အလိုက် ဂဏန်းကိုလည်း တတ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ဂဏန်းကိုလည်း
 သင်ပေးသည်။ အမှတ်သညာ ဟူသည် ကြီးသည်ငယ်သည်မရွေး ရှိကြရစေမိပင်
 ဖြစ်သည်။ ဗေဒင် ဆရာများအတွက်လည်း “စသာ၊ ရွှေဂူ၊ အင်းဝသူ၊ ဆန်ဖြူ
 တစ်တင်းပေး” စသော ဗေဒင်ဂဏန်း အတွက်အချက်များကို သင်္ကေတနှင့်
 မှတ်သားထားကြရသည်လည်း ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် လူကလေးအား
 မိဘတို့သည် အမှတ်သညာသင်္ကေတကို ပေးကြသည်။

လူကလေးသည် လှည်း၊ စပါး၊ နွားမှလွဲ၍ မသိရှာသေး။ ဖခင်၏
 အလုပ်ခွင်သို့ ရင်ခွင်ပိုက်၍ လိုက်လာသည့်အခါများတွင်ကား မြက်၊ ထင်း၊
 စပါးပင် စသည်တို့ကို သူ့သိသည်။ ထိုအမှတ်သညာများကို သူသည်
 မှတ်လေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဖခင်က သူ့ကို သိစေချင်သည်။ လောက၌
 ဆင်းရဲရှိလျှင် ချမ်းသာရှိသည်။ အကောင်းရှိလျှင် အဆိုးရှိသည်။
 အကောင်းကြောင့် အဆိုးပေါ်၍ အဆိုးကြောင့် အကောင်းပေါ်ရသော
 အညမညသဘောတရား၏အရင်းအစကို ကလေးကိုသိစေချင်သည်။

ထို့ကြောင့် “တစ်ပြူး” ဟူသောစကားကို သင်သည်။ ဖခင်သည်
 လှည်းကိုကြည့်၍ ဆိုသည်။ လှည်းဘီးသည် ၂ ခု တစ်စုံ ပူးကပ်၍
 နေသည်ကိုပြ၍ “တစ်ပြူး” ဟု ဆိုသည်။ နွား ၂ ကောင်ကို ထမ်းပိုးတွင် တပ်၍
 ဤ ၂ ကောင်ကို “တစ်ပြူး” ဟု ဆိုသည်။ ကလေးသည် သူ၏ အမှတ်သညာ
 သင်္ကေတသဘောကို ရိပ်မိသည်။ “တစ်ပြူး” ဟူသည် အစုံစုံ ရှိသော
 ပူးကပ်နေသော အရာဝတ္ထု၏အရေအတွက်သည် “တစ်ပြူး” ဟု ခေါ်ကြောင်း
 သိလာရသည်။

ဖခင်သည် တောမှထင်းများတိုက်လာ၍ အိမ်နံဘေးတွင် လံပုံ
 ထိုးသည်။ ထိုအခါ လူကလေးသည် အနားမှကြည့်သည်။ စူးစမ်းနေသည်။
 ထင်များပုံပြီးသည့်နောက်တွင် ဖခင်သည် လက် ၂ ဖက်ကို ဘေးသို့ဆန့်၍

“တစ်လ”ဟု ဆိုလိုက်သည်။ ထိုအသံကို လူကလေးက မှတ်ထားသည်။ ဤသို့ နေ့စဉ်တိုင်းတာသည်ကို တွေ့ဖန်များ၍ တစ်လဟူသည်မှာ လက်ကို ဆန့်သော် တံလျားတစ်လံ ရှိသည်။ လက်မောင်းလေးချောင်းနှင့် ညီသည်ကို သိလာပြန်သည်။ ထိုဖခင်၏ဆိုသံ “တစ်လ”ကို အမှတ်သညာပြု၍ အရေအတွက် ၄ အက္ခရာကို တစ်လဟု အမှတ်အသားပြုသည်။ ဖခင် ကလည်း သင်ပေးသည်။ တစ်လဟူသည်မှာ လေးတောင်ကိုဆိုလိုကြောင်း ဖခင်ကဆို သည်။ ကလေးမှတ်သည်။

တစ်နေ့သော် ဖုတ်တထောင်းထောင်းနှင့် လှည်းယာဉ်တစ်ခု ရွာနံဘေးမှဖြတ်၍ မောင်းသွားသည်။ ထိုလှည်းပေါ်၌ သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းတော်တစ်ပါး ပါသည်။ ထိုလှည်းသည် လူကလေး သုံးနေသော လှည်းနှင့်မတူ။ လှည်းအမြီးဝိုင်းမှာ အထက်သို့ ကော့ထောင် နေသည်။ သူ၏လှည်းထက်လှသည်ကို လူကလေးသိသည်။ နောက် ကာလများ၌ လှည်းမြီးထောင်ကို လူကလေး မြင်ပါများလာသည်။ “ဤလှည်းကား ညောင်ကန် အရပ်က စတင်ပေါ်သော ညောင်ကန်လှည်း ပင် ဖြစ်သည်။” လူကလေးက ဖခင်ကိုမေးသည်။ ဖခင်က ညောင်ကန်လှည်း၏အကြောင်းကို ပြောပြသည်။ ဤလှည်းမျိုး၌ အစခြောက်စထောင်နေသည်ကို တွေ့သည်။ ရှေ့ထုတ်၏ လက်ဝဲဘက် အစ၊ ၎င်းလက်ျာဘက်အစ၊ လှည်းအိမ်တောင်၏ ဝဲဘက်အစ၊ ၎င်းယာဘက်အစ၊ ဝဲဘက်လှည်းလက်တင်၏အစ၊ ယာဘက် လှည်းလက်တင်၏အစ စုစုပေါင်း ခြောက်စသည် ထောင်လျက်ရှိနေ၏။ ထိုလှည်းမျိုးကို (ခြောက်စထောင်)လှည်းဟု ခေါ်ကြောင်းကို ဖခင်ကပြောပြ သဖြင့် လူကလေးသည် မှတ်ထား၏။ ထိုလှည်းကို တွေ့မြင်သည့် အခါများ တွင်လည်း လှည်း၏အစခြောက်စရှိသည်ကို လက်ညှိုးကလေးဖြင့် ထိုး၍ ရေတွက်ခဲ့၏။ သူ၏အသိဉာဏ်သင်္ကေတတွင် ခြောက်ခု၊ ခြောက်စရှိသော

အရာသည် ညောင်ကန်လှည်းဖြစ်သည်ဟု သိခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် ခြောက်ဂဏန်းကိုဆိုရလျှင် ညောင်ကန်ဟူ၍ ဆိုလိုက်သည်။

ဖခင်သည် နွား ၂ ကောင်ကို ထမ်းပိုးတုံး၍ တပ်နေစဉ် ကလေးသည် အနား၌ရှိသည်။ အရေအတွက်ကို ဝါသနာပါလာသော ကလေးသည် လက်ညှိုးထိုး၍ မျက်စိရှေ့ ရှိသမျှကို ရေတွက်နေ၏။ နွား ၂ ကောင်၏ ခြေထောက်များကိုလည်း ရေတွက်ကြည့်မိသည်။ သို့သော် ဘာခေါ်ရမည်မသိ။ ထမ်းပိုးတုံးကိုကား သိနေပြီ။ ထမ်းပိုးတုံးတစ်ခုတွင် နွားနှစ်ကောင်တပ်သည်။ နွား ၂ ကောင်၏ ခြေထောက်များသည် “တစ်လံ” ၂ ခု ဖြစ်သည်။ တစ်လံဆိုသည်မှာ ၄ ဟု သူသိနေပြီးဖြစ်သည်။ တစ်လံ တစ်လံ ၂ ခု ဖြစ်ကြောင်းကိုသိ၍ တစ်လံအပေါ် တစ်လံထပ်ပိုးပေးလိုက်ရာ နွား ၂ ကောင်၏ခြေထောက်များ အရေအတွက်နှင့်ညီ၏ဟု သူ အမှတ်သညာ ပြုလာသည်။ ထို့ကြောင့် “ထပ်ပိုး”ဟူသောစကားကို သူ့အသိဉာဏ်တွင် ဝင်စားလာသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ဆွမ်းခံကျောင်းသားများသည် သူ၏အိမ်သို့ နံနက်တိုင်းလာသည်။ သူတို့သည် ဗျပ်ဆိုင်းများကို ထမ်းပိုးတွင်ထမ်း၍ လာကြသည်။ လူကလေးသည် ဗျပ်ဆိုင်းကြီးကို စိတ်ဝင်စားမိသည်။ ဗျပ်ဆိုင်းကြီးကို ကြည့်သည့်အခါ တစ်ခုတွင် ကြီး ‘တစ်လံ’စီ ရှိကြသည်။ တစ်လံ ဆိုသည်ကို လေးဟူ၍ သူမှတ်ထားသည်။ ရှေ့က ဗျပ်ဆိုင်းကြီး (တစ်လံ)လေးကြီးနှင့် နောက်က ဗျပ်ဆိုင်းကြီး (တစ်လံ) လေးကြီး ၂ ခု ထပ်ပိုးလိုက်လျှင် (၈) ခု ဖြစ်ကြောင်းကို သူ နားလည်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် (၈) ဂဏန်းကို အကွရာသင်္ကေတဖြင့် သူမှတ်သည်မှာ တစ်လံတစ်ခုအပေါ် တစ်ခု ထပ်ပိုးလိုက်လျှင် (၈) ခု ဟူသောအရေအတွက် ‘ထပ်ပိုး’ (သို့မဟုတ်) ‘ထမ်းပိုး’ ဟူ၍ သူ မှတ်ထား လိုက်သည်။

စပါးများပေါ်ပေပြီ။ ဖခင်သည် တလင်းထဲမှစပါးများကို လှည်းဖြင့် သယ်ဆောင်၍ အိမ်ခြံအတွင်းရှိ စပါးစည်ထဲသို့ သွင်းနေသည်။ မိခင်အား သူ့လယ်က သည်နှစ်ထွက်သည့်စပါးသည် တင်းပေါင်း မည်မျှဖြစ်သည်ကို ရေတွက်စေပါသည်။ မိခင်သည် နီးခြမ်းတစ်ခုကိုယူ၍ ဖခင်လှည်းပေါ်က စပါးတစ်တင်းချယူလာသည်ကို စောင့်ကြည့်နေသည်။ ဖခင်သည် တစ်တင်းချလာလျှင် တစ်တင်းဟူ၍ အော်ပြောသည်။ ၂ တင်း ယူလာသည့်အခါ ၂ တင်းဟူ၍ အော်ပြောသည်။ စပါးကို စတုတ် ချိုးတိုက်၍ တင်းမှန် တောင်းမှန်နှင့် သယ်ချလာသည်ကို မိခင်သည် စောင့်ကြည့်နေသည်။ လက်က နီးခြမ်းကို ကိုင်ထားသည်။ ဖခင်က ဆက်လက်၍ ၃ တင်း၊ ၄ တင်း၊ ၅ တင်း၊ ၆ တင်း၊ ၇ တင်း၊ ၈ တင်း၊ ၉ တင်းဟု စပါးတောင်းကိုယူချလာတိုင်း အော်ပြောသည်။ လူကလေး ကလည်း အနားကကြည့်နေသည်။ စပါးကို ဆယ်တောင်း စတုတ်တိုက်၍ ခြင်လိုက်ပြီးသည့်အခါ ဖခင်သည် (၁၀) ဟူသော ဂဏန်း အရေအတွက်ကို မအော်တော့ဘဲ 'ချိုး' ဟူ၍ အော်လိုက် သည်။

မှတ်ချက်။ (ယခုလည်း စပါးများကို လှည်းနှင့်သယ်လာသည့် အခါ ကျီထဲသို့လည်းကောင်း၊ စပါးခိုင်များသို့လည်းကောင်း သွင်းသည့် အခါ ဝါးခြမ်းကို (၁၀)တင်း တစ်ကြိမ်ချိုး၍ မှတ်လေ့ရှိသည်။ တစ်တင်းမှစ၍ ကိုးတင်းအထိ အက္ခရာဂဏန်းအလိုက် အော်ပြီးလျှင် (၁၀) တင်းသို့ ရောက်သည့်အခါ 'ချိုး' ဟူ၍အော်သည်ကို ယခုတိုင် လေ့လာ ကြည့်နိုင်ပါသည်။)

လူကလေးသည် ကြည့်နေသည်။ မိခင်သည် ဖခင်ချလာသော စပါးများအနက် (၁၀)တင်းပြည့်သည့်အခါတိုင်း 'ချိုး'ဟု အော်သည်ကို အမှတ်သညာပြုသည်။ သူ၏ အသိဉာဏ်သင်္ကေတ၌ စပါးတင်းပေါင်း (၁၀) ခုကို 'ချိုး'ဟုသာ မှတ်ထားသည်။ ဤအမှတ်အသားများကို လူကလေးသည် မမေ့အောင် လေ့ကျက်သည်။ ကစားရာတွင် လည်း ဇယ် ၂ လုံးကို တစ်ပြူး။

၄ လုံးကို တစ်လံ၊ ခြောက်လုံးကို ညောင်ကန်၊ ၈ လုံး ကို ထမ်းပိုး၊ ၁၀ လုံးကို အချိုးဟူ၍ သူဆိုသည်။

ဤကား ကျွန်ုပ်တို့၏ ရတနာတုံးကလေးများ၏ အမှတ်သည်။ အသိဉာဏ်သင်္ကေတဖြစ်သည့် “တစ်ပြုး၊ တစ်လံ၊ ညောင်ကန်၊ ထမ်းပိုး၊ အချိုး”ဟူသည့် ဂဏန်းသင်္ချာ မှတ်စရာကလေးတစ်ခုသည် ပုဂံခေတ် အကုန် အင်းဝခေတ်ကအစပြု၍ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့ပါတော့ သတည်း။

မြန်မာစာ

၁၀။ ကျွန်ုပ်တို့၏တာဝန် (ဆောင်းပါး)

မင်းဆွေ

ကျွန်ုပ်တို့သည် လူများဖြစ်ကြလေသည်။ လူဖြစ်ခဲ့လျှင် လူနှင့် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ကျောပေါ်၌ ခွစီးလျက် ရှိနေလေသည်။ ထိုတာဝန်များကို ကိုယ်ပေါ်မှခွာချလျက် ပေါ့ပေါ့နေ ပေါ့ပေါ့စားပြီး ပေါ့ပေါ့ပင်ပျောက်ကွယ်၍သွားသော အဖြစ်မျိုးကို ကျွန်ုပ်တို့အလိုမရှိအပ်ပေ။ မည်သူမျှ ဤအဖြစ်မျိုးနှင့်ပျောက်ကွယ်၍ မသွားသင့်။ ပေါ့ပေါ့နေပေါ့ပေါ့စားပြီး ပေါ့ပေါ့ပင် ပျောက်ကွယ်သွားမည် ဆိုလျှင် သင်၏ တစ်သက်တာကို ထမ်းရွက်ခဲ့ရသော မိခင်မြေကြီးသည် သင့်အတွက်ဝန်လေးရုံသာ ဖြစ်လေသည်။ ဝန်လေးရုံလူဖြစ်လာရသည့် အတွက် သင်ပျောက်ကွယ်သွားသည်၏ တစ်နေ့၌ မိခင်မြေကြီးသည် အဘယ်နည်းနှင့်မျှ ဝမ်းနည်းမည်မဟုတ်ပေ။ ဘာကြောင့်နည်း။

သင် ယခုအထိ အသက်ရှင်နေနိုင်သည်မှာ မိခင်မြေကြီး၏ ကျေးဇူးနှင့် မကင်းနိုင်။ အသက်ရှင်နေရန်အလိုငှာ စားသမျှ ကောက်ပဲသီးနှံ တို့သည် မိခင်မြေကြီးက ပေး၏။ အပူအအေး လုံခြုံကာကွယ်မှုအတွက် အဝတ်အထည်သည် မိခင်မြေကြီးက ပေးလေသည်။ အသက်ရှင်နေစဉ် မိခင်မြေကြီးက ထောက်ပံ့နေသော်လည်း သင်ပျောက်ကွယ် သွားပြီးသည် ၏ တစ်နေ့၌ သင်၏မိခင်မြေကြီးကို ဘာတစ်ခု ကျေးဇူးပြုခဲ့သနည်း။ သင်သည် လူဖြစ်ခဲ့ပြီး လောကကြီးသည် ငါနှင့်ဘာမျှမဆိုင်ဟု ယူဆ ထားလေသလား။

ကမ္ဘာမြေပေါ်၌ အိမ်တစ်အိမ်သည် ရှိ၏။ ထိုအိမ်၌ သင်နှင့်တကွ မိသားစုတို့ ရှိကြလေသည်။ ထိုအိမ်သားတို့အား သင်သည် ကောင်းစွာ လုပ်ကျွေးနေအံ့။ ထိုအိမ်သား တစ်စု၏တာဝန်ကို သင်ထမ်းရွက်နေခြင်းပင် ဖြစ်လေသည်။ သင်၏သား၊ သင်၏မယားကို ပြုစုကျွေးမွေးပြီး ထမ်းရွက်နေသော တာဝန်အတွက် သင့်အား တစ်စုံတစ်ရာ အပြစ်ဆိုစရာ မရှိတော့ပေ။

သို့သော် ကမ္ဘာမြေပြင်ကြီးပေါ်၌ သင့်သား၊ သင့်မယားမျှသာ ရှိသော အိမ်တစ်အိမ်တည်း ဖြစ်နေအံ့။ ထိုကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ်၌ သင်နေ၍ဖြစ်ပါမည် လော။ သင့်ကိုသင် ပြန်၍ ငဲ့ကြည့်ပါ။ သင့်ကိုယ်ပေါ်မှ အဝတ်အထည် ကလေးသစ် သင့်သား၊ မယား (သို့မဟုတ်) သင် ကိုယ်တိုင် ရက်လုပ်ထား သည်ဟု ထင်နေသလား။ သင်စားနေသော အစာကို ကြည့်ပါ။ ထိုအစားအစာ သည် သင်၏ သား၊ မယား (သို့မဟုတ်) သင်ကိုယ်တိုင် ဖန်တီးထားသော အာဟာ ရဟု ထင်နေသလား။ သင်တို့၊ ကျွန်ုပ်တို့တွင် မွေးဖွားခါစ လူလောကသို့ ရောက်လာစဉ် ဝတ်စရာ အဝတ်အထည်မပါ။ စားစရာ ထမင်းတစ်ဆုပ်လည်း မကိုင်ခဲ့ချေ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ယခု အဘယ်ကြောင့် လှလှဝတ်ပြီး ဝဝစား နေနိုင်ကြ သနည်း။

ကျွန်ုပ်တို့သည် သူတို့ သူတို့နှင့် လှလှပပနေကြရလေသည်။ သူတို့ သူတို့သာမရှိလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤကမ္ဘာလောက၌ စက္ကန့်၊ မိနစ်ပိုင်းနှင့်ပင် လူ့အဖြစ်နှင့် နေနိုင်ခွင့် မရှိချေ။ သို့ဖြစ်လေရာ ကျွန်ုပ်တို့၏ အရေးကို သူတို့ သူတို့၏ အရေးဟု ယူဆထားသကဲ့သို့ သူတို့ သူတို့၏ အရေးများသည်လည်း သင်တို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ အရေးပင် ဖြစ်လေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် သူတို့နှင့်အတူ လောက၌ လူဟူ၍ဖြစ်လာပြီ ဖြစ်သောကြောင့် မည်သူ၏ အရေးကိစ္စကိုမဆို တာဝန်ကင်းမနေ ကောင်းပေ။ ကြောက်တတ်လျှင်ဖျင်း၊ ဝန်ကင်းလျှင် တစ်ကောင်ကြွက် ဟူသောစကားရှိရာ အစုအရုံးနှင့် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး မှီခို ဆက်သွယ် နေရသော လောကကြီး၌ ဝန်ကင်းအောင်နေသူသည် ကမ္ဘာမြေကြီးပေါ်၌ တစ်ကောင်ကြွက်ပင် ဖြစ်လေသည်။

အချို့သည် ကိုယ့်သား ကိုယ့်မယားကို ကျွေးမွေးထားရုံနှင့် ငါ တာဝန်ကျေပြီဟု ထင်မှတ် အယူလွဲ နေကြလေသည်။ သားမယားကို ကျွေးမွေးရုံဖြင့် အံ့ဩစရာမရှိ။ လောက၌ မွေးတတ်လျှင် ကျွေးတတ် ရမည်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ဤသူများသည် လောကကြီး ကျယ်ဝန်း သလောက် တာဝန်ဝတ္တရားတွေ အဘယ်မျှ ကျယ်ဝန်းသေးသည်ကို နားမလည် ကြရှာချေ။

ကမ္ဘာမြေကြီးကို အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာမလုပ်ဘဲ အိမ်ကြီးတစ်အိမ် အဖြစ် စဉ်းစားကြစို့။ ကမ္ဘာမြေကြီးသည် ကျွန်ုပ်တို့နေထိုင်ရာ အိမ်ကြီး တစ်အိမ်ဖြစ်၍ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အိမ်သူ အိမ်သား များပင် ဖြစ်လေသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ အမြင်အားဖြင့် ရေထု၏အပိုင်းအခြားကြောင့် ကမ္ဘာကြီး အစိတ်စိတ် အမြွှာမြွှာ ဖြစ်နေ စေကာမူ ရေအောက်မြေထုသည် အပိုင်းပိုင်း အပြတ်ပြတ် မဟုတ်။ တရစပ်တည်နေရာ သင်တို့ ကျွန်ုပ်တို့ရပ်နေသော ခြေဖဝါးနှစ်ခု အောက်မှ သေးမွှားသော မြေမှုန့်ကလေးသည်ပင် မြောက်ဝင်ရိုးစွန်း၏ ဆွေမျိုးဖြစ်၍ တောင်ဝင်ရိုးစွန်း၏ ဉာတီ ဖြစ်လေသည်။

သို့ဖြစ်လေရာ လောက၌ လူဖြစ်ခဲ့လျှင် တာဝန်ကင်းမနေအံ့။ လူတိုင်းလူတိုင်း၏ တာဝန်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏တာဝန်ဖြစ်သည်ဟုဆိုရာ၌ ထိုတာဝန်ကို ကျွန်ုပ်တို့က အဓမ္မဆွဲခေါ်ခြင်းမဟုတ်။ လောကဓမ္မ သဘာဝ တရားကြီးကပင် ညွှန်ပြနေလေသည်။

သင်တို့ ကျွန်ုပ်တို့တွင် ကမ္ဘာလောကမှ ပျောက်ကွယ်သွားပြီးသည့် နောက် နာမည်တစ်လုံးကျန်ရစ်ခဲ့ရန် အဘယ်မျှအရေးကြီးခဲ့ပြီကို သိရှိရပြီဖြစ်၏။ သို့သိရှိခဲ့သည့်အတိုင်း နာမည်တစ်လုံး ကျန်ရစ်ခဲ့ရန် မိမိအပေါ် စိတ်ဝင်စားရုံနှင့်မပြီး။ သူတစ်ပါးအပေါ် စိတ်ဝင်စားရဦးမည်။ မိမိကိုယ်ကျိုး ကိုသာ မကြည့်ရ။ သူတစ်ပါးအကျိုးကိုလည်းကြည့်။ လောက၌ တာဝန်ကင်း မနေရ။ လောကတစ်ခုလုံး၏ တာဝန်များသည် မိမိ တာဝန်ဟု သဘောထားရ မည်ဖြစ်ကြောင်း သင်နားလည်ပြီဖြစ်၏။

သို့အတွက် ပေါ့ပေါ့နေ၊ ပေါ့ပေါ့စား၊ ပေါ့ပေါ့ပင် ပျောက်ကွယ် မသွားလိုသော သင်သည် နောင်အခါ သင့်နာမည်တစ်လုံး ကျန်ရစ်ရန်အတွက် မည်သည့်ကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပြီးပြီလဲ။ သင်သည် ယခုအခါ အသက် ၂၀၊ ၂၅၊ ၃၀၊ ၄၀၊ ၅၀၊ ၆၀ စသည်ဖြင့် အပိုင်းအခြားတစ်ခု၌ရှိနေတန်ရာ၏။ မည်ရွှေ မည်မျှဖြစ်စေ သင် လောကကြီးနှင့်အတူ နေထိုင်ခဲ့သည်မှာ နှစ်ပရိစ္ဆေဒ

မည်မျှကြာပြီလဲ။ ထိုနှစ်ပရိစ္ဆေဒအတွင်း သင်သည် လောကအကျိုး ဘာတစ်ခု သယ်ပိုးပြီလဲ။ သင်တို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ မိဘဘိုးဘွားများသည် ထိုတာဝန်များကို သင်တို့၏ တာဝန်တစ်ခုဟု ယူဆဆောင်ရွက်သွားပါ၏လော။ အကယ်၍ သူတို့တွင် လောကတွင်နေပြီး တာဝန်မကျေဖြစ်သွားအံ့။ လမ်းနှစ်သွယ်ရှိလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သည့်လမ်းကို လိုက်မည်နည်း။ ထိုလမ်းအတိုင်း လိုက်မည်လော။ တစ်သီးတစ်ခြား ခွဲထွက်မည်လော။

ကျွန်ုပ်သည် တစ်ကြိမ်တစ်ခါက ရန်ကုန်မြို့ ဆင်ခြေဖုံး လမ်းတစ်လမ်း ပေါ်တွင် တွေ့ဆုံဖူးသည်ဟု ဖော်ပြခဲ့သော အရူးဘဝသို့ ရောက်လုဆဲ လူရွယ် တစ်ယောက်ကို ပြန်လည်သတိရမိလေသည်။ သူက သူ့ဖခင် ကွယ်လွန်သည် မှာ ၆ လမျှသာ ကြာသေးသော်လည်း လောက သည် သူ့ဖခင်နာမည်ကို လက်မခံ။ သူ့ဖခင်အား မေ့လျော့ကြပြီဟု ဝမ်းနည်းစကား ပြောကြားရှာလေ သည်။ သို့သော် သူ့ဖခင်သည် လောက အကျိုး ဘာတစ်ခုသယ်ပိုးခဲ့သည်ဟု မပါချေ။ တကယ်စင်စစ် အားဖြင့်လည်း သူ၏ဖခင်သည် သူ၏အကျိုးတစ်ခု တည်းနှင့် လူ့ဘဝကို အစတုံးစေပြီး သူ၏ပတ်ဝန်းကျင်ကို စိတ်ဝင်စားမည့် လူတစ်ယောက် မဟုတ်။ လောကအကျိုးတစ်ခုခုကိုသာ သယ်ပိုးသွားပါက လောကသည် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ သူ့ဖခင်အား မေ့ပစ်မည်မဟုတ်ကြောင်းကို သူနားလည်ဟန်မတူချေ။ ယနေ့ မမေ့နိုင်ကြဘဲ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသော်လည်း ကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ် ထောင်ထောင်မားမားရပ်နေကြသော လူတစ်စုသည် အဘယ်ကြောင့် ဤအခြေမျိုးနှင့် ကြားကြားဝါဝါ နေနိုင်ကြသည်ကို သူမစဉ်းစားမိသည်မှာ သူ့အား သနားဖို့ကောင်း လေသည်။

အကြောင်းတစ်ခုကို ဖော်ပြပါရစေ။ ထိုအကြောင်းကလေးတွင် အရေးကြီးသော လူတစ်ယောက်၏ ဆွေရိပ်မျိုးရိပ်မကင်းသူများ ယခုတိုင်ရှိနေသေးသည့်အတွက် နေရာဌာနမှာ ရန်ကုန်နှင့် မော်လမြိုင်သွား မီးရထားလမ်းမှ ရွာတစ်ရွာဆိုပါတော့။ အကြောင်းကလေးသည် ကျွန်ုပ်၏ မျက်မြင် ဖြစ်၏။

ထိုရွာတွင် အလွန်အကြူးမဟုတ်သေးသော ခပ်ချာချာ ခပ်ရူးရူး လူတစ်ယောက်ကို တွေ့ဖူးပြန်လေသည်။ အရူးဆိုသော်လည်း အခြားအရူးများ ကဲ့သို့မဟုတ်။ အရူးထူး ဖြစ်၏။ သူသည် ရေမိုးသုံးသပ်ရန် မဆိုထားဘိ။ နံနက်အိပ်ရာထဲတွင် မျက်နှာသစ်ရေမှန်း မသိချေ။ သို့သော် နံနက်အိပ်ရာမှ နိုးတိုင်း လူအများသုံးသောရေတွင်းသို့ ရောက်လာ၏။ သူ ဘာလာလုပ်သလဲ။

ရေတွင်းနှင့်အတော်လှမ်းသော လမ်းတစ်စောင်းတစ်ဖက်၌ ဘုံသောက်ရေအိုးစင်တစ်လုံး ရှိ၏။ သူ့တွင် ရေပုံးပိုင်မရှိသဖြင့် အခြားသူများ နံနက်ရေခပ်လာတိုင်း ရေပုံးကိုခေတ္တခဏယူပြီး ဘုံသောက်ရေအိုးစင် မပြည့်မချင်း နေ့စဉ်နှင့်အမျှ သွားရောက်လောင်းဖြည့်လျက်ရှိ၏။

ရေတွင်းတွင် ဘောင်မရှိ။ နေ့လယ် နေ့ခင်းများ၌ ကျွဲ၊ နွား များသည် ရေငတ်သဖြင့် အလှမ်းလည်းမီသောကြောင့် ရေတွင်းကိုပင် ကာကွယ်ရမှန်း မသိရှာချေ။ သို့သော် ဖော်ပြခဲ့သောအရူးသည် ကျွဲ၊ နွားများ လာတိုင်း တုတ်နှင့်ခြောက်မောင်းပြီး ရေတွင်းနှင့်ဝေးသော တစ်နေရာရှိ အင်တုံကွဲ တစ်ခုတွင် ရေထည့်ပေးလေ့ရှိ၏။

ညနေပိုင်းရောက်သောအခါ၌ကား ရွာရိုးလျှောက်ပြီး ၆ ဖာလုံခန့် ရှည်သော လမ်းပေါ်ရှိသမျှ အညစ်အကြေး အမှိုက်သရိုက်တို့ကို နေ့ရှိသမျှ ကောက်သိမ်းဖယ်ရှင်း တတ်လေသည်။ သူ ဘာလုပ်နေသနည်း။ ထိုတာဝန်များ သည် သူ၏တာဝန်လော။ သူသည် အရူးတစ်ယောက်ဖြစ်၍ ရည်ရွယ်ချက် ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ ကင်းသည်ဖြစ်စေ သူ၏အလုပ်သည် သူ့အား လျစ်လျူရှုထား မည်မဟုတ်။ မကြာမီက သူသေရှာပြီ။ သူ သေသောနေ့က တစ်ယောက်တည်း မဟုတ်ဘဲ ထိုရွာမှ သူ့ကြီးလည်း ပါ သူ့အား၏။ သူ၏ မသာသည် သူ့ကြီးမသာထက်စည်၍ သူ၏အလှူသည် သူ့ကြီးအလှူထက် ကျယ်လေသည်။

ထိုအခါမှစ၍ “သူမကြီးမသာ အရူးသာ၊ သူ့ကြီးမစည် အရူး စည်သည်” ဟူသော စကားသည် ယခုတိုင် ထိုရွာ၌ ခေတ်စားနေ လေသည်။ ထိုအရူး၏ နာမည်သည် ‘ဘိုးဒင်’ ဖြစ်၏။ ဘိုးဒင် မရှိသည့်နောက် ဘုံသောက်ရေစင်၌ ရေထည့်သူတစ်ယောက်အား တွေ့လျှင် ကာလသားများက

ဘိုးဒင်၊ ဘိုးဒင်'ဟု လှောင်ပြောင် ခေါ်တတ်ကြရာ ထိုလှောင်ပြောင်ခေါ်ခြင်း၏ အဆုံး၌ “အေးကွာ၊ ဘိုးဒင်တစ်ယောက်အောက်မေ့လိုက်တာ။ သူ့ကုသိုလ် ကောင်းမှုတွေ ကြောင့် ဖြစ်လေရာဘဝ လူကောင်းတစ်ယောက် ဖြစ်ပါစေ တော့”ဟူသော နိဂုံးစကားသည် အမြဲလိုက်ပါနေခဲ့လေသည်။ ဘိုးဒင်ကား အရူးသာ ဖြစ်၏။ လူကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့သော် သူ၏မသာ အခမ်းအနား၌ သူ၏အသိုက်အဝန်းသည် အဘယ်မျှ ကြီးကျယ်မည်နည်း။

ဘိုးဒင်သည် ထိုရွာကလေးကို သူ၏အိမ်ဟုသဘောထားပြီး ထိုရွာသူရွာသားများအား သူ၏ အိမ်သူအိမ်သားများဟု ယူဆလျက် ထိုတာဝန်များသည် သူ၏တာဝန်၊ သူတို့မလုပ်လျှင် ငါလုပ်မည်ဟု စိတ်ကောင်းစိတ်မွန် မွေးမြူထားဟန် တူလေသည်။

ထို့ကြောင့် မိမိကိုယ်သာ မိမိစိတ်ဝင်စားနေသူတစ်ယောက်သည် သူမရှိသည့်တစ်နေ့၌ သူ၏နာမည်ပါ လိုက်ပါပျောက်ကွယ်သွားရ၏။

သင်တစ်ယောက်သည်ကား အများတာဝန်ကို ယူနိုင်သူသာ ဖြစ်ပါစေ။ သင်၏တာဝန်ကို အများသည် ဝေငှထမ်းရွက်ရန် ဝန်မလေးပေ။

သို့အတွက် ကျွန်ုပ်သည် အောက်ပါစကားတစ်ခွန်းကို ဆိုအံ့။

“ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတည်ရာ မြန်မာတို့၌ သာသနာ့ဘောင်သို့ မသွတ်သွင်းမီ၊ မရောက်မီ ဘဝတစ်ပါး ပြောင်းသွားရမည်ကို အလွန် စိုးရိမ်တတ်၏။ ထိုကဲ့သို့ သာသနာ့ဘောင်သို့ မသွတ်သွင်းမီ မရောက်မီ ဘဝတစ်ပါးသို့ ပြောင်းသွားရမည်ကို စိုးရိမ်သကဲ့သို့ တစ်ခုသော လောက အကျိုးကို မသယ်ပိုးနိုင်သေးသမျှ ဘဝတစ်ပါးပြောင်းသွားရမည်ကိုလည်း စိုးရိမ်ပါ”ဟုဆိုလိုက်က ကျွန်ုပ်စကားသည် လွန်သွားပါမည်လော။

မင်းဆွေ
နာမည်

စာပြီးနှစ် ၁၃၁၂ ခန့် (၁၉၅၀ ခန့်)

၁၁။ သိပါပြီအမေရယ် (ဝတ္ထုတို)

ဧည့်ခေါင်း

အိမ်ဘေးရှိ ရေအိုးစင်ကပြင်တွင် အမေသည် ထမင်းချက်ရန် ဆန်ဆေးနေသည်။ သို့ရာတွင် အမေသည် ဆန်ဆေးရာ၌ စိတ်ဝင်စားဟန် မရှိ။ ဘယ်ဘက်လက်ဖြင့် ထမင်းအိုး နှုတ်ခမ်းကိုကိုင်လျက် ညာဘက်တွင် ထမင်းအိုးထဲသို့ နို့ကံပြီးလျှင် ဖြေးဆေးစွာ လှုပ်ယမ်းရင်း မလှမ်းမကမ်း ကွက်လပ်တွင် ကစားလျက်ရှိသော ၁၀-နှစ်ခန့် အရွယ်ရှိ သားဖြစ်သူအား အံ့မှိုင်းရီမှောင်သော မျက်လုံးများဖြင့် ငေးမျှော်၍ ကြည့်နေလေသည်။

အမေသည် ခြေမွေးမီးမလောင် လက်မွေးမီးမလောင် ဆင်စီး၍ မြင်းရံသည့်ဘဝမှ “မင်းကတော် ကျွန်ုပ်ပေါက်” ဟူသော စကားကဲ့သို့ တစ်နေ့တစ်ခြား ဆင်းရဲနွမ်းပါး၍ လာရသည်ကို လူပင်ငယ်သော်လည်း ကျွန်တော်ကောင်းကောင်းမှတ်မိသည်။

ကျွန်တော် ၇-နှစ်သားအရွယ်တွင် တစ်သက်မက သံသရာ တစ်လျှောက် လုံးအတွက် အမေက အားအထားကြီးထားခဲ့သော ကျွန်တော့် အဖေသည် မမြော်လင့်သောရောဂါဖြင့် အမေအား သေခွဲ ခွဲသွားလေသည်။ အမေသည် သူများတွေလို ရင်ဘတ်စည်တီးဖွဲ့၍ နွဲ့၍ ငိုတတ်ဟန်မတူ၊ တိုင်တစ်ခုကိုမှီကာ ရှိုက်၍ရှိက်၍တက်လာသော အသံဖြင့် တရှုပ်ရှုပ် တအီအီ ငိုလေသည်။ အမေငိုနေရာသို့ ကျွန်တော်သွား၍ ရင်ခွင်ကို ခေါင်းနှင့်ငှေ့ရင်း ငိုသောအခါ အမေက “မငိုနဲ့၊ လူကလေး၊ မငိုအဖေက ဒီ့ကို မချစ်လို့ ပစ်သွားပြီ လူကလေးရဲ့....” ဟု ငိုသံနှင့် တိုးတိုးပြောသည်။

“မချစ်လို့တော့ ဟုတ်မထင်ပါဘူး အမေရယ် .. သေတဲ့ဟာပဲ” ဟု ကျွန်တော်က မှီသမျှညှဏ်ကလေးနှင့် အမေအပူသက်သာပါစေတော့ဟု ပြောမိရာ “ကိုယ့်သားပညာရှိကြီး ထကြည့်လှည့်ပါအုံး လူစိမ်းကားကြီးရဲ့”

ဟု အမေက ခပ်ကျယ်ကျယ်ကလေးအော်ကာ ငိုလိုက်ပြန်သည်။ ငါပြောတာ မှားသွားလေသလောဟု တိတ်တိတ်ကလေး နေလိုက်ရ တော့သည်။

အဖေသေသည်မှာ ယခု သုံးနှစ်ရှိချေပြီ။ အမေသည် သူ့မိခင်ကြီး နှင့် သားအကြီး ကျွန်တော်၊ သမီးငယ် ကျွန်တော့်ညီမလေး ပေါင်း ၃-ယောက်တို့ကို အဖေကွယ်လွန်သည့်အချိန်မှစ၍ တာဝန်ယူကာ ပြုစု ကျွေးမွေးခဲ့ရသည်။ အရွယ်ကလည်းကောင်း။ ရုပ်ရည်ကလည်း နုပျို၊ မျိုးရိုးကလည်းမညံ့သဖြင့် အမေအား လက်ဆက်လိုကြသော အမျိုးကောင်း သားများ တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါ၏။ ဖွားအေကြီးက အမေအား တစ်ယောက်ယောက်နှင့် လက်ဆက်စေလိုသဖြင့် နားချ ဖျောင်းဖျသည်။ ထိုအခါများတွင် အမေက မျက်ရည်စက်လက်နှင့် ငြင်းပယ် လေသည်။

တစ်နှစ်တစ်ခြား အမေ့လက်ငုတ်ပစ္စည်း ဥစ္စာအခြေအနေများ နှမ်းပါးလာရာ ဖွားအေကြီးမှာ လူကြီးမို့ အရှည်ကြည့်ကာ တစ်ယောက် ယောက်နှင့် လက်ဆက်လိုက်စေလိုသည်။ “ကျွန်မမလေးတွေ မျက်နှာငယ် မှာပေါ့ အမေရယ် ... လောကမှာ ငတ်လို့တော့ မသေနိုင်ပါဘူး၊ ကျွန်မ တစ်မျက်နှာက နှစ်မျက်နှာ မပြောင်းပါရစေနဲ့”ဟု အမေက ငိုမဲ့မဲ့နှင့် တောင်းပန်ရှာသည်။

“ညည်း တစ်မျက်နှာက မရှိတော့တဲ့ဟာကို အားကိုးနေလို့ ဖြစ်မလားအေ၊ ငါက ညည်းပင်ပန်းမှာစိုးလို့ ပြောတာပါ၊ ညည်းလင် သေတာလည်း ၂-နှစ်တောင် ကျော်ပြီဟာပဲ”

“ဘယ်နှစ်နှစ်ရှိရှိ၊ သူ့ကို ကျွန်မ စိတ်ထဲကဖျောက်လို့ရမှာ မဟုတ်ပါဘူးအမေရယ်၊ အမေမပူပါနဲ့၊ ကျွန်မ လုပ်ကျွေးပါ့မယ်၊ သားကြီးလဲ ကြီးလာတော့မယ် ဟာပဲ”

ဖွားအကြီးမှာ လက်လျှော့ရတော့သည်။ ယခုသော် ၃-နှစ်ရှိ၍ လာပြီ။ ပစ္စည်းဆိုသည်လည်း ကုန်းကောက်စရာမရှိတော့ဟုပင် ဆိုနိုင်လောက်ပြီ။ နောက်ဆုံး အမေ့ လက်ငုတ်အိမ်ကြီးကိုပင် ရောင်း၍ ပစ်ကာ သားအမိလေးယောက် နေသာရုံအိမ်ကလေး ဆောက်နေရ တော့သည်။

ပရိယေသန ဝမ်းရေးအတွက် ထိုင်စားနေရုံနှင့်မဖြစ်။ တစ်သက်လုံး ဘော်ကြော့နေခဲ့ရပေမင့် ယခုသော် အမေသည် စွန့်စားရ ချေပြီ။ ကောက်စိုက်ချိန်တွင် ကောက်စိုက်ရ၏။ စပါးရိတ်ချိန်တွင် စပါးရိတ် ထွက်ရ ၏။ အခြားအချိန်များတွင် ဈေးတောင်းခေါင်းတင်၍ ဖွားအေနှင့် သားသမီး များအား ကျွေးမွေးရရာသည်။

အမေ့ရုပ်ဆင်းများမှာ ရှေးကနှင့်မတူတော့ချေ။ ဖြူနုသော အသားအရေများမှာ အညိုရောင် သန်းလာ၏။ ပြည့်ဖောင်းသော ပါးနှစ်ဖက်မှာ ချိုင့်ဟောက်၍ လာသည်။ အမေ့နဖူးဆံစတွင် အမြဲတမ်း လိုလို ချွေးကလေးတစ်စုံနှင့် တွေ့ရသည်။ ရံဖန်ရံခါ ဆီကလေး ပျားကလေးနှင့် သားဟင်းကလေးများ စားရသော်လည်း ပဲပြုတ်တစ်လှည့် ငပိချက်နှင့် ဟင်းချိုတစ်လှည့်ဟူသောအလှည့်များမှာ မရေမတွက်နိုင် တော့ပြီ။ ရံဖန်ရံခါ အမေ့ဈေးရောင်းသွားချိန်တွင် အိမ်မှဖွားအကြီးက ထမင်းချက် မထားနှင့်နိုင်။ အမေ့ပြန်လာမှ ဆန်ကလေး ငရုတ်ကြက်သွန် ကလေး ပြေးဝယ်ကာ ချက်ရ သည်။ ရံခါလည်း ပြေးဝယ်စရာပင်မရှိသဖြင့် အိမ်နားချင်းများသို့ မျက်နှာ အောက်ချကာ ချေးရသည်များကိုလည်း ထွေ့ရဖန်များလေပြီ။

ယနေ့ခါတိုင်းကဲ့သို့ပင် အိမ်ဘေးရှိ ရေအိုးစင်ကပြင်တွင် အမေသည် ထမင်းချက်ရန် ဆန်ဆေးနေသည်။ သို့ရာတွင် အမေသည် ဆန်ဆေးရာ၌ စိတ်ဝင်စားဟန်မရှိ။ ဘယ်ဘက်လက်ဖြင့် ထမင်းအိုး နှုတ်ခမ်းကိုကိုင်လျက် ညာလက်ဖြင့် ထမင်းအိုးထဲသို့နှိုက်ပြီးလျှင် ဖြေးဆေးစွာလှုပ်ယမ်းရင်း

မလှမ်းမကမ်းကွက်လပ်တွင် ကလေးဘာဝ ကစားလျက်ရှိသော ကျွန်တော့်အား အံ့မှိုင်းရီမှောင်သော မျက်လုံးများဖြင့် ငေးမျှော်၍ ကြည့်နေလေသည်။

ကျွန်တော်ကမူ ခါတိုင်းလိုပဲ အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ပင်နေလိုက်သည်။ အမေ့မျက်လုံးများမှ အံ့မှိုင်းရီမှောင်သောအသွင်ကို မြင်ခဲ့ရသည်မှာ ကျွန်တော့်အဖို့ ရိုး၍ပင်နေချေပြီ။ အဖေကွယ်လွန်ပြီးသည့်အချိန်မှစ၍ အမေ့မျက်လုံးများမှာ အံ့မှိုင်းရီမှောင်လျက်သာ ရှိတော့သည်။ ရင်သွေးများ ဖြစ်ကြသော ကျွန်တော်တို့မောင်နှမကား တစ်ခါတစ်ရံ အားရပါးရ ကြည့်ရှုတတ်သည်မှတစ်ပါး အမေ့မျက်လုံးများသည် တွေ့မြင်ရသမျှ မည်သည့်အရာပေါ်မှ စူးစူးစိုက်စိုက်ရှိဟန်မတူ။ ဟက်ဟက်ပက်ပက် ရယ်မောသည်။ ရွင်ရွင်ပျပျရှိသည်ဟုလည်း မတွေ့လှပေ။

များမကြာမီ “လူကလေးရေ”ဟု အမေ့ခေါ်သံကြားသဖြင့် ကျွန်တော်က ကစားနေရာမှ “လာပြီ မေမေ”ဟုအော်ကာ အမေ့ဆီသို့ ပြေးသွားသည်။

ကျွန်တော် အမေ့နားရောက်သောအခါ အမေသည် မီးဖိုပေါ်တွင် ပွက်လျက်ရှိသော ထမင်းအိုးကို ယောက်မဖြင့်မွှေလျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။

“ငါ ... ဟိုအနားသွားစရာရှိလို့ ထမင်းအိုးကြည့်လိုက်စမ်း လူကလေး”
“ဟုတ်ကဲ့မေမေ”

အမေသည် ယောက်မကို ကျွန်တော့်အားလှမ်းပေးပြီး ထွက်သွားသည်။ ကျွန်တော်က ယောက်မကြီးကိုကိုင်းပြီး မီးဖိုတွင် ထမင်းချက်တော့အံ့ဟု ကျကျနနထိုင်လိုက်သည်။

ယခု ၁၀-နှစ်သားအရွယ်အထိ အမေသည် ကျွန်တော့်အား ထမင်း တစ်ခါမှ အချက်မခိုင်းဖူးသေးချေ။ ယခုသော် အမေက ငါ့ကို လူရာ သွင်းချေပြီဟု ထင်သဖြင့် ဝမ်းမြောက်ရ၏။ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ချက်ပင် မချက်ဖူးသေးသော်လည်း အမေချက်နေသည်ကိုကား မြင်ရဖူးပေါင်း များပါလေပြီ။ ထမင်းချက်တာများ ဘာခက်လို့တုံး။

ဆန်ကိုနို့ဆီဗူးနှင့်ခြင်ပြီး ထမင်းအိုးထဲထည့်။ ရေနင့် နှစ်ထပ် သုံးထပ်ဆေး၊ မီးမွှေးပြီး မီးဖိုပေါ်တည်။ ပြီးတော့ငှဲ့။ ပြီး မီးဖိုဘေးချထား။ ဒါပြီးတာပဲ။ ငှဲ့ရတော့မည်ဖြစ်သော ထမင်းအိုးကိုကြည့်ကာ စိတ်ကူး နေသည်။ ဆန်စေ့ကို ထမင်းယောက်မနှင့်ကော်ကာ လက်နှင့် စမ်းကြည့်သောအခါ ပျော့စိစိကို တွေ့ရသည်။

မီးကိုအလျင်မပြတ်အောင် ထိုးပေး၏။ ငှဲ့ဖို့သင့်မသင့် ဆုံးဖြတ်ဖို့ အချိန် ရောက်သောအခါ ဘယ်နေရာတွင်ငှဲ့ရမည်ဟု မဆုံးဖြတ်တတ် တော့ပေ။ အေးလေ ငှဲ့ချိန်မရောက်သေးလို့ အမေထွက်သွားတာပဲ။ ငှဲ့ချိန်ရောက်ရင် ဘယ်သွားမလဲ။ ဒါမှမဟုတ်ဘဲ ချက်ချင်းပြန်လာမှာပေါ့ ဟုတွေးကာ ဆန်စေ့များကိုသာ ယောက်မနှင့်ကော်ရင်း ကော်ရင်း စမ်းသပ်နေသည်။ သို့ဖြင့် ဆန်စေ့များမှာ ပျော့စိစိဘဝမှ အလုံးကွဲ၍ လာလေပြီ။ သို့ရာတွင် ငှဲ့ရန်မဆုံးဖြတ်နိုင်သေးပေ။

ထွက်သွား၍ နာရီဝက်ခန့် ကြာသောအခါမှ အမေသည် ကသုတ်ကရက်ဖြင့် ပြန်လာပြီး “ဟဲ့- လူကလေး ခုထက်ထိတောင် မငှဲ့သေးဘူးလားဟဲ့။ မင်းထမင်းတော့ ဆန်ပြုတ်ဖြစ်ရောပေါ့ကွယ်။ ပြစမ်း ပြစမ်း”ဟု ပြောရင်း အမေသည် ယောက်မကိုယူကာ စမ်းကြည့်ပြီး “အဲ ကောင်းတယ်၊ ဆန်စေ့တွေကို လေးလုံးကွဲကုန်ပြီ၊ ငါ့သားက ထမင်း ချက်တတ်မလားလို့ ထားပစ်ခဲ့မိတာ အခုတော့ တစ်အိုးလုံးပစ်ရပါပြီ တော်”ဟု ပြောလေသည်။

“ကျွန်တော်ကလည်း အမေပြန်လာမလားလို့ စောင့်နေတာ အမေရဲ့။ ဆန်ပြုတ်ဖြစ်လည်း ဘာဖြစ်လဲအမေရာ စားရသေးတာပဲ”

“အေး ကိုယ့်အဖြစ်နဲ့ကိုယ်ပဲ။ အခုတော့ ဆန်ပြုတ်ပဲ စားကြရုံ ရှိတော့တာပေါ့။ အတော်ပါပဲလေ မင်းက ထမင်းပျော့ပျော့ ကြိုက်ကတ် တာနဲ့။”

“အမယ် ဆန်ပြုတ်ဆိုရင် အကုန်တောင် နည်းသေးမဟုတ်လား အမေရဲ့။ ဟင်းချက်ဖို့ မလိုတော့ဘူး။ ဆားခတ်ပြီး သောက်ရုံ ရှိတော့တာပဲဟာ”

“ဟုတ်ပါသတော့ - ဟုတ်ပါသတော့၊ ကိုယ့်အပြစ်နဲ့ ကိုယ် ဆိုတော့ ကျေနပ်နေတာပေါ့လေ။ ဆန်ပြုတ်သာ တမင်ချက်ကျွေးစမ်း၊ မင်းက စုအောင်စုအောင် လုပ်နေအုံးမှာ”

သို့နှင့် ထိုနေ့နံနက် ကျွန်တော် ထမင်းအချက်မတတ်သောကြောင့် ကိုယ့် အပြစ်နှင့်ကိုယ် ဆန်ပြုတ်ကိုသာ ဆားခတ်၍ သောက်ရတော့သည်။ ဖွားအေကြီးကလည်း ဘာမှမပြော။ အားရပါးရ သောက်ရှာသည်။ ညီမလေးကမူ ကလေးမို့ ကျွေးသမျှ စားရှာရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ သောက်ရ၍ လားမသိ၊ သောက်၍ အရသာရှိလွန်းသဖြင့် “ကျွန်တော်ကျိုတဲ့ ဆန်ပြုတ်မို့ ထင်တယ်။ သိပ်ကောင်းတာပဲ အမေရဲ့”ဟု ပြောကာ အားရ ပါးရ ပန်းကန်လုံးကြီးကို ကားယားခွသောက်လိုက်သည်။ ထိုသို့ ပြောလိုက်သောအခါ အမေသည် ဆန်ပြုတ်သောက်ရင်း ရုတ်ကနဲ နောက်ဖေးထသွားပြီးလျှင် အတန်ကြာသောအခါမှ ထူးထူးဆန်းဆန်း မျက်နှာသစ်၍လာသည်ကိုတွေ့ရရာ ကျွန်တော်က “အမေ့မျက်စိထဲ ပိုးကောင်ဝင်လို့လား”ဟုပင် မေးမိသေးသည်။ ဖွားအေကြီး ကမူ အမေ့အား မျက်စောင်းတစ်ချက်ထိုး၍ “ညည်းကလဲအေ”ဟု တစ်ခွန်းဟန့် လိုက်လေသည်။ ဘာအဓိပ္ပာယ်ဟူ၍တော့ မသိပါ။ ထိုနေ့မနက် သားအမိတစ်တွေ ဆန်ပြုတ်သောက်၍ ကောင်းလိုက်သည်မှာ တစ်အိုးလုံး တက်တက်ပြောင်ပါ လေတော့သည်။

“ထမင်းချက်တာများ မလွယ်ဘူးဟေ့၊ ငါ ငယ်ငယ်က ထမင်း မချက်တတ်လို့ ဆန်ပြုတ်တစ်နပ် စားခဲ့ရဘူးသကွ”ဟု ကြီးလာသောအခါ တိတိကျကျဆိုသော် လွန်ခဲ့သည့်လကအထိ ငယ်ငယ်က ဆန်ပြုတ် သောက်ခဲ့ ရသည့်အဖြစ်ကလေးမှာ မမေ့တဲ့နိုင်ဘဲ အလျဉ်းသင့်တိုင်း သင့်တိုင်း စကား စပ်မိတိုင်း စကားတစ်ခုလုပ်၍ ပြောခဲ့မိသည်။

မိခင်ကြီးသည် ကျွန်တော်အသက် ၃၀-အရွယ်ကပင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်ရာ ရှစ်နှစ်ပင် ကြာရှိပါလေပြီ။ ညီမဖြစ်သူက အရင် အနိစ္စရောက်၏။ ဖွားအကြီးမူကား အသက်အကြီးဆုံးဖြစ်သဖြင့် သူ့အသက် ၆၄-နှစ်ကပင် အနိစ္စရောက်ခဲ့ပြီဖြစ်၏။

“ကျွန်တော် ထမင်းမချက်တတ်လို့ တစ်အိမ်လုံး ဆန်ပြုတ်သောက်ခဲ့ရတာ မှတ်မိ သေးလား အမေရဲ့” ဟု မိခင်ကြီးရှိစဉ် တစ်ချိန်က အကြောင်းတိုက်ဆိုင်လာသဖြင့် မေးမိသောအခါ “မမှတ်မိဘဲ နေပါ့မလား လူကလေးရယ်။ မှတ်မိတာပေါ့၊ မှတ်မိတာပေါ့၊ ဟော...ဒီလူကလေးဟာလဲ ရှေးဟောင်းနှောင်းနှောင်းဖြစ်ကို အင်မတန်အမှတ်ကြီးတဲ့ လူကလေးပါလား” ဟု အပြစ်တင်သံယောင်ယောင်၊ သည်စကားကို မပြောစေချင် သယောင်ယောင်၊ စကားတစ်လုံးထက်တစ်လုံး ခပ်တုန်တုန်ဖြစ်၍ လာသောအသံဖြင့် ပြန်၍ ပြောသောကြောင့် ရှေးဟောင်းနှောင်းနှောင်းဖြစ်များမှာ အဖေ့ကိုပြန်လည်သတိရစေသဖြင့် မပြောစေချင်ဟန် တူသည်ဟုယူဆကာ ဤစကားကို နောက်ထပ် အမေ့ရှေ့တွင် မပြောတော့ပါ။

၁၀-နှစ်သားတုန်းက ထမင်းမချက်တတ်သော်လည်း နောက်တော့ ချက်တတ်လာပါသည်။ သို့သော် ရှက်ရှက်နှင့်ဝန်ခံရပါလျှင် ဆန်ပြုတ် ကိုတော့ အသက် ၄၀-နီးပါး အရွယ်ရောက်သည့်အခါ လွန်ခဲ့သည့် လတည်းကမှ ပြုတ်တတ်ပါသည်။ ဒါလောက် ဗဟုသုတနည်းရမလားဟု အပြစ်တင်လိုလျှင် တင်ပါလေရော့။ ဆန်ပြုတ်ပြုတ်ဖို့ ရန် တစ်ကြိမ်ကမျှ အခွင့်အလှည့် မကြုံကြိုက်ခဲ့ဖူးပါ။ လွန်ခဲ့သည့်လကတော့ မပြုတ်လျှင် မဖြစ်သည့်ကိစ္စ ကြုံကြိုက်လာရပါသည်။

ဇနီးဖြစ်သူ မကျန်းမမာဖြစ်ရာ ဆရာဝန်ခေါ်၍ ဆေးထိုးသဖြင့် သက်သာသော်လည်း အိပ်ရာက မထနိုင်သေး။ မုန့်ကလေးအစ၊ သစ်သီး

ကလေးအစ ကျွေးနေရ၏။ လင်ကိုယ်မယားနှစ်ယောက်တည်းမို့ ကျွန်တော် အဖို့တော့ စားချိန်တိုင် ဆိုင်သွားစားလိုက်၏။

တစ်ညတွင် “နက်ဖြန်မနက် ဆန်ပြုတ်ကလေးသောက်ရရင် ကောင်းမှာပဲ” ဟု ဇနီးဖြစ်သူက ပြောသည်။

“အေး ... ကောင်းတာပေါ့ကွ၊ ဆန်ပြုတ်သောက်မှ မင်းလဲ အားရှိမှာပဲ၊ သောက်ရ ပါစေမယ်ကွာ၊ မနက်စောစော ငါထကျိုပါမယ်ကွာ”

“ရှင် ကျိုတတ်ရဲ့လား”

“အိုကွာ ..မင်းကလဲ လူကိုနွားမှတ်၊ ဆန်ပြုတ်မှ မကျိုတတ်ရင်...”

“ဒါဖြင့် ကြောင်အိမ်ထဲမှာ ငါးခြောက်ပြားကြီးတစ်ခြမ်း ရှိလိမ့်မယ်။ အဲဒါကလေးလည်း တစ်မျောင်းလောက် ဖုတ်ပေးနော်”

“ အေး ... အေး ... စိတ်ချ၊ အိပ်ပေတော့”

အလှည့်ကျတော့ နွားမတောင် ဝန်ရန်းရသည်ဟူသော စကား အတိုင်း နောက်တစ်နေ့ မနက်တွင် စောစောထကာ လင်မယား နှစ်ယောက်စာ စလယ်ဝင်ဒန်အိုးကိုရေဆေးကာ ဆန်အိုးနားသွား နို့ဆီဗူးကို ကိုင်လိုက်သည်။

လင်မယား နှစ်ယောက်ဆိုတော့ ဆွမ်းနဲ့ဘာနဲ့ နို့ဆီဗူးနှစ်လုံး၊ အခု သူတစ်ယောက်ထဲဖို့။ လူမမာလည်းဖြစ်ပြန်တော့ နို့ဆီဗူး တစ်ဝက်လောက် ကျိုရင် တော်ရောပေါ့။ အေးလေ ... ငါလည်း အဆာပြေ သောက်ရအောင် တစ်လုံးလုံးပဲ ကျိုလိုက်ပါတော့မယ်ဟု စဉ်းစားကာ ဆန်နို့ဆီဗူးတလုံးကို အိုးထဲထည့် ရေဆေး၍ မီးဖိုပေါ် တယ်လိုက်သည်။ ပွက်၍လာသောအခါ ဆန်လုံးကွဲ၍ ဆန်ပြုတ်ဘဝရောက်ရန်နှင့် အိုးပေါ်သို့ လျှံ၍မကျရန်အတွက် ယောက်မနှင့် နာနာမွှေပေးသည်။ သို့ရာတွင် အတန်ကြာသောအခါ မွေ၍မနိုင်၊ လျှံ၍ကျလွန်းသဖြင့် မီးကို လျှော့ပစ် လိုက်ရသည်။

မီးနည်း၍ အလှုံငြိမ်းသွားချိန် ဆန်ပြုတ်အိုးကို ကြည့်လိုက်သော အခါ ဆန်စေ့တွေ တစ်အိုးလုံး ပြည့်ကျပ်မို့ မောက်၍လာကာ ရေနည်းပြီး

ပွစိစိကြီးဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆန်ပြုတ်နှင့်မတူ၊ ထမင်းလည်း မဟုတ်၊
“အင့်ဟင် ငါဟာ တစ်ခုခုတော့ လွဲနေပြီ။ အိုးများငယ်နေလို့လား။
အိုးငယ်ဖို့ရာကလည်း လင်မယား နေ့တိုင်း ထမင်းချက်စားနေတဲ့အိုးပဲ။
ထမင်းချက်လို့ နို့ဆီဗူး ၂-လုံးတောင် ဆုံသေးတာ။ အခု တစ်လုံးထဲဟာ
ဘာဖြစ်လို့ မဆုံရမှာလဲ၊ ငါများ ဆန်ခြင်မှားသလား”ဟု တွေ့ကရာ
စဉ်းစားမိတော့သည်။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် အိုးနှင့်မဆုံ၊ ပြည့်ကျပ်၍နေသည်မှာ သေချာသဖြင့်
ဟင်းချက်သော နို့ဆီဗူးလေးလုံးဝင်ခန့်၊ ဒန်အိုးကြီးထဲပြောင်းထည့်ကာ
ကျိုရပြန်သည်။ သို့ရာတွင် မကြာမီပင် ပြည့်ကျပ်၍လာပြန်ကာ ယခင်အတိုင်း
ရေနည်းသွားပြီး ပွစိစိကြီး ဖြစ်နေပြန်သဖြင့် “မင်းကလဲကွာ၊ လူကို နွားမှတ်လို့
ဆန်ပြုတ်မှမကျိုတတ်ရင်”ဟု မယားအား ကြွားမိသော စကားကြောင့်
နဖူးမှချွေးများပင် ကျလာလေတော့သည်။

သို့နှင့် မိုးစင်စင်လင်းကာ နေထွက်တစ်ပြုပင်ဖြစ်၍လာရာ “ကိုရေ
... ဆန်ပြုတ်မကျက်သေးဘူးလား၊ ကျက်ရင်လည်း ယူခဲ့ပါတော့”ဟူသော
လူမမာ၏ တောင်းဆိုသံကြောင့် ငါ့ဟာ ဆန်ပြုတ်မှဟုတ်ပါလေစဟု
မသင်္ကာသော်လည်း ပျစ်နေသော ဆန်ပြုတ်ကိုပင် ပန်းကန်လုံးနှင့် ထည့်ကာ
ငါးခြောက်ဆီဆမ်းကလေးနှင့်တွဲပြီး လူမမာဇနီးသည်ဆီ ယူသွားရတော့သည်။

“ဟင် ... ဆန်ပြုတ်ကလည်း ဘယ့်နှာကြီးပါလိမ့်”

“ဘာဖြစ်လို့လဲကွ”

“ကို့ဟာ ဆန်ပြုတ်မှ မဟုတ်ဘဲ၊ ပွစိစိနဲ့ အန်ဖတ်ကျနေတာပဲ၊
ဒါကြောင့်မို့ ကျိုတတ်တဲ့လားလို့ အစကမေးတာ။ ဟိုဖက်ခန်းက မပုတင်တို့
အကျိုခိုင်းမလို့။ အခုတော့”

“မင်းအိုးကမှ မဆုံဘဲကိုးကွ”

“အိုးနဲ့ မဆိုင်ပါဘူးကိုရယ်၊ အိုး သွားအပြစ်မတင်ပါနဲ့။”

“အမယ် ပထမ စလယ်ဝင်အိုးနဲ့ကျိုတာ ဆူလာတော့ မဆုံလို့ ဟင်းအိုးကြီးနဲ့တောင် ပြောင်းကျိုသေး၊ ဒါတောင် မဆုံတာတော့ မတတ်နိုင်ဘူး”

“နေပါအုံး၊ ဆန်က ဘယ်လောက်များ ထည့်ကျိုထားလို့လဲ”

“နို့ဆီဗူး တစ်လုံးထဲရယ်ကွ။ နို့ဆီဗူးတစ်ဝက်ထဲ ကျိုမလို့ဟာ နောက်တော့ ငါလည်း အဆာပြေသောက်ရအောင်လို့ တစ်လုံးလုံး ကျိုလိုက်တယ်”

“အဲ ... ကောင်းပါလေစတော်၊ ဆန်ပြုတ်ပြုတ်တာ နို့ဆီဗူး တစ်လုံးလုံးတောင် ထည့်ပြုတ်သတဲ့။ ဒါကြောင့်မို့ အစက ကျွန်မမေးတာ ပြုတ်တတ်ကဲ့လားလို့၊ အခုတော့ ကြည့်စမ်းပါအုံး၊ ဖြစ်နေလိုက်တာ ... ဆန်ပြုတ်တဲ့”

“နို့ဆီဗူးတစ်လုံး ထည့်ပြုတ်တာ မှားသလားကွ၊ ၂-လုံးတောင် ချက်နေတဲ့ အိုးပဲဟာ”

“ထမင်းချက်တာနဲ့ ဆန်ပြုတ်ပြုတ်တာနဲ့ မတူဘူး ကိုယ်တော်ရဲ့၊ ဆန်ပြုတ်ဆိုတာ ပြည်ဝင်အိုးနဲ့ ပြုတ်ဦးတော့ ဆန်လက်တစ်ဆုပ်လောက် ထည့်ရင် တစ်အိုးကြီးရတဲ့ဥစ္စာ။ အင်း...ကျပ်ပါသေးတယ်။ ကဲ-ကဲ- ဒီဆန်ပြုတ်ကြီးတော့ မသောက်ချင်တော့ဘူး။ အိုဗာတင်းတစ်ခွက်ပဲ ဖျော်ပေးပါတော့”

“မသိပါဘူးကွာ မင်းတို့ဟာတွေက၊ ငါ့ဖခင်ငယ်က တွေ့ဖူးတုန်း ကတော့ ဒီလိုပဲ ပြုတ်တာပဲဟာကိုး”

နောက်ဆုံးပြောလိုက်သော ကျွန်တော်၏စကားမှာ အရှက်ပြေ ပြောလိုက်ရခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ကျွန်တော့်အသံမှာ ရင်ဆို့သံပါလာသဖြင့် စကားကို ဖြတ်ပစ်လိုက်ရသည်။ အကြောင်းမူကား ငယ်စဉ်က ထမင်းချက်

မတတ်သဖြင့် ဆန်ပြုတ်စားခဲ့ရသည့် အဖြစ်မှာ ထိုအချိန်တွင် သတိရ၍ လာပြီးလျှင် ခါတိုင်းလို သတိရရုံမျှသာမဟုတ်၊ မိခင်ကြီး၏ အံ့မှိုင်းရီမှောင် သောမျက်နှာနှင့် ဆန်ပြုတ်၏သဏ္ဍာန်မှာ ယခုမှ ရုတ်တရက် ပြတ်ပြတ် သားသား ပေါ်လွင်၍လာသောကြောင့် မျက်ရည် မကျမိအောင်ပင် မနည်းထိန်း ၍ ထားလိုက်ရတော့သည်။

၁၀-နှစ်သားအရွယ် ကလေးငယ်ငယ်ဖြစ်သော်လည်း အစစ အရာရာ စဉ်းစားတတ်လှပြီ။ သိတတ်လှပြီဖြစ်သော သားကြီးဩရသ ဖြစ်သူအား မအေက မျက်နှာငယ်သွားမှာ အားငယ်သွားမှာကို စိုးရိမ်ရှာပေလိမ့်မည်။

“လူကလေးရေ ထမင်းချက်ဖို့ ဆန်မရှိဘူးကွဲ့၊ ဒို့ ဒီနေ့တော့ ရှိတဲ့ဆန်ကလေးကို ဆန်ပြုတ်ပြုတ် ပြီးသောက်ကြစို့ရဲ့”ဟု အမေသည် ကျွန်တော်အား မပြောရက်ခဲ့ရှာပေ။ သို့ရာတွင် ဆန်ပြုတ်မှတစ်ပါးသည့်ပြင် ကျွေးစရာလည်း အမေ့မှာမရှိ။ မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်တကွ လူ ၃-ယောက် တာဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရသည့် မုဆိုးမကြီးမှာ စကားစရာကလေးမျှပင် မပြည့်စုံသောအဖြစ်မျိုးနှင့် တစ်ကြိမ်တစ်လှည့်မျှသာ တွေ့ကြုံခဲ့ဖူးသည်မှာ အာဂ အမေပါပေတကားဟု ချီးကျူးပါရစေ။ သို့ရာတွင် အမေသည် သူ့ဒုက္ခကို သူသာခံ၍ အညွန့်ကလေးတလူလူနှင့် သူ၏အားထားရာ ဖြစ်သည့် သားကြီး ဖြစ်သူအား ရွှင်လန်းစေခဲ့သည်။ ဆန်ပြုတ်ကိုပင် သားဖြစ်သူ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်နှင့် သောက်လေအောင် အကွက်ဆင်ပေး ခဲ့ရှာသည်။ ဆန်ပြုတ်သောက်ကြရင်း အမေမှာရင်ဆို့လာသဖြင့် နောက်ဖေး ထသွားပြီး ကျွန်တော်မမြင်အောင် မျက်ရည်ကို ရှေ့နှင့်ဖုံးလွှမ်းခဲ့သည်ကို လည်း ကျွန်တော်မရိပ်မိခဲ့။

ဤအဖြစ်ကလေးကို အမေ့မှာ တစ်သက်လုံး မေ့နိုင်ဟန်မတူ။ သို့ရာတွင် သားဖြစ်သူအား လေသံမျှမတိမ်းခဲ့။ နောင်နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာ၍ စကားစပ်မိသဖြင့် ကျွန်တော်ကပြောမိသောအခါ အမေ့မှာ အနာဟောင်းကို

တုတ်နှင့်ဆွလိုက်သလို အခံရခက်ဟန် တူရှာသည်။ “ဟောဒီ လူကလေး ဟာလေ ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်တွေကို အင်မတန် အမှတ်ကြီးတဲ့ လူကလေး ပါလား”ဟု ချောသံလိုလိုနှင့် ဟန်တားရှာသည်။

ကျွန်တော်သည် ကျွန်တော်၏ မရွှင်သောမျက်နှာကို လူမမာအား မမြင်စေလိုသဖြင့် ရုတ်တရက် အိမ်ရှေ့သို့ထွက်ခဲ့ရသည်။ ထို့နောက် ဘုရားစင်အနီးတွင် ချိတ်ထားသော အမေ့ဓာတ်ပုံကြီးကို ကြည့်လိုက်မိရာ အမေသည် အံ့မှိုင်းရီမှောင်သောမျက်နှာဖြင့် ကျွန်တော့်အားကြည့်နေသည် ဟု ထင်မိသည်။

အနန္တော အနန္တ ဘုရားနှင့်တစ်ကိုဏ်းတည်းထား၍ ညစဉ် ဘုရား ရှိခိုးတိုင်း အမေ့အားရှိခိုးခဲ့ရာ ယနေ့နံနက်အချိန်ပင်ဖြစ်စေကာမူ အမေ့ ကျေးဇူး အလုံးအခဲကြီးများမှာ ရင်တွင်းတွင် ဆို့ကျပ်၍လာသဖြင့် အမေ့ ဓာတ်ပုံရှေ့၌ ဒူးတုပ်ဝပ်စင်းလိုက်ပြီးလျှင် “အခုတော့ သိပါပြီအမေရယ်”ဟု ပါးစပ်မှ ရွတ်ဆိုတမ်းတ လိုက်မိပါတော့သတည်း။ ။

ဧည့်ခေါင်း

၁၂။ နိုင်ငံတော်ဖျက်နာ (ရသစာတမ်း)

တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီး

နွေဦးပေါက်နေ့၊ တစ်နေ့၊ ညနေတွင် ခြေခင်းလက်ခင်း သာသောကြောင့် လမ်းလျှောက်ရန် ကျွန်တော်နေအိမ်မှ ထွက်ခဲ့သည်။ ရှေးဦးစွာ ပြည်လမ်းမကြီး အတိုင်း တောင်ဘက်စူးစူးသို့ လျှောက်ခဲ့သည်။ လမ်းနှစ်ဖက်နှစ်ချက်မှ ခြံဝင်းကြီးများသည် ကြည်နူးစဖွယ်ပင်ဖြစ်သည်။ ခြံစည်းရိုးများမှ ဗိုကေဗီလာအပင်တို့သည် နီနီရဲရဲတစ်မျိုး၊ မရမ်းရောင် တစ်မျိုး၊ နှာမောင်း နှာညွန့်အခွေခွေတို့ဖြင့် အလွန်ပသောဒရှိသည်။ ဝင်းအတွင်းမှ သစ်ပင်ကြီးငယ် တို့လည်း ရွက်ဟောင်းခါ၍ ရွက်သစ် လှန်ချိန်ဖြစ်သဖြင့် နုနုပျိုပျို သစ်သစ လန်းလန်း ရှိသည်။ နေလည်း နိမ့်ပြီဖြစ်သဖြင့် ပျော့တော့တော့ နေရောင်ခြည် သည် ကောင်းကင်တွင် အနံ့အစပ် ဖြာယုက်နေသည်။ ပြာနန်းနှမ်းမိုးပြင်တွင် ဖြူမျှင်မျှင် တန်းနေသော တိမ်ဝန်းတိမ်လျားများကို နေရောင်ခြည်တို့ထိ ပိုက်ထွေး နေသော အရောင်မှာ နီလာသား စိန်သားတို့ကဲ့သို့ တဖျပ်ဖျပ်ဝင်းနေ သည်။ သဘာဝအလှသည် ဤကဲ့သို့ စိုးမိုးယုယသောကြောင့် လမ်းလျှောက် ရခြင်း ပင်လျှင် အရသာရှိလှသည်။ တစ်ရံတစ်ခါ လေဝန်းသည် ကိုယ်ပေါ်သို့ တိုးဝှေ့မွေ့ရမ်းသွားတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ပါးပြင် နဖူးပြင်ပေါ်သို့ ညံ့ညံ့သက်သက် ပွတ်သပ်သွားတတ်သည်။ ညဉ့်ယံ၏ ရှေးပြေးဖြစ်သော အအေးဓာတ်လည်း တစ်မိမ့်စိမ့်တက်လာလေပြီ။ နေခြည်နွေးနွေးနှင့် စိမ့်စိမ့်အေးအေး ခံစားနေရခြင်းမှာ လမ်းလျှောက်သူအဖို့ ခြေကို ပို၍ သွက်စေသည်။ လူရောစိတ်ရော ပိုမိုလတ်ဆတ်လာလေသည်။

လျှောက်ရင်း လျှောက်ရင်း ဟံသာဝတီအပိုင်းသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ဘယ်ဘက်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရဝန်ကြီးများ နေထိုင်သောဝင်း။ ညာဘက် တွင် နိုင်ငံတော်တာဝန်ပေးစာပေအသင်း။ မျက်နှာတည့်တည့်တွင် ဖြူးဖြောင့် နေသော ဦးဝိစာရလမ်း၊ တန်းနေသော ပြည်လမ်း - လမ်းဆုံ လမ်းခွဲသို့ ရောက်ခဲ့သည်။ ဘယ်ဘက်တွင်ရှိသော ဝန်ကြီးများဝင်းအတွင်း တွင်

နီနီတွတ်တွတ် ဖြူဖြူဖွေးဖွေး တိုက်သစ်ကလေးများကို ဆောက်နေသည်။ အဆောက်အအုံများမှာ ဆောက်လျက်နေစဉ်၌ပင် ချစ်စရာတိုက်တာများ ဖြစ်သည်။ နွေဦးနှင့်အလားတူပင် နိုင်ငံတော် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး၏ ရုပ်လုံးဖော်များ ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေး ယန္တရား၏ မပြောပလောက်သော ဖန်တီးချက်များလည်းဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ညာဘက်တွင် ဘာသာပြန်စာပေ အသင်းလည်း အဆောက်အအုံ များကို တိုးချဲ့နေသည်။ ဆောက်ပြီးနေသော အသစ်စက်စက် တိုက်တန်း နှစ်လုံးရှိသည်။ ဆောက်နေဆဲတိုက်များလည်း ရှိသည်။ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်း၊ လွတ်လပ်သောလူမျိုးတို့၏ တာဝန်ကား ဤကဲ့သို့ ပါတကားဟု အားရမိသည်။

ရှေ့သို့ မျက်စေ့တဆုံး မျှော်ကြည့်လိုက်သောအခါ တောအုပ် ညိုညို၊ ကုန်းမို့မို့ပေါ်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးကို လှမ်း၍ ဖူးမြော်ရသည်။ ညနေခင်းနေရောင်ခြည်ကြောင့် စေတီတော်ကြီးသည် ရွှေရောင်ဖြင့် ဖိတ်ဖိတ် တောက်နေသည်။ နောက်ကျောခံ ပြာနှမ်းနှမ်း မိုးပြင်ကြောင့် ရွှေရောင်မှာ ပို၍ဝင်းနေသည်။ ကျွန်တော်လည်း စေတီတော် ကြီးကို အာရုံပြုမိသည့် အလျောက် ခြေလှမ်းတို့လည်း ဦးဝိစာရလမ်း အတိုင်း လိုက်လာကြပေသည်။ မြို့ပတ်လမ်းအဝိုင်းသို့ရောက်လျှင်ပင် စေတီတော်ကြီးကို နီးနီးကပ်ကပ် ဖူးရပြီ။ အဝေးမှ တောအုပ်ညိုညိုသာ မြင်ရသော ကုန်းမို့မို့အနီးတွင် အောက်ခြေ၌ ထန်းတောကြီးများ၊ အပေါ်ရင်ပြင်၌ လင်းလွန်း၊ မရမ်း၊ ညောင် စသော အပင်များဖြင့် အုပ်နေသော ပန်းတည်းခုံကိုဖူးရသည်။ ပန်းတည်းခုံ အမြောင့်မြောင့် တို့မှာ အဓိကရ သစ်ပင်ကြီးတို့မှ မြစ်ပျဉ်းကြီးများတမျှ တမြောင်းမြောင်း ထနေသည်။ ပန်းတည်းခုံ အထက်ခေါင်းလောင်းပုံလည်း အလွန်ပြေပြစ်၍ လုံးပတ်မှာ လှသည်။ ခေါင်းလောင်းပုံ ထိပ်တွင် ကြာညွန့်ကြာစွယ် တို့သည် တွဲရ၍ စီရရိပတ်ပတ်လည်ကျနေဟန်ကို ဖူးရသည်။ ခေါင်းလောင်းပုံမှာ အထက်သို့ ဖောင်းရစ်များသည် အရစ်ရစ် ခွေပတ် နေသည်။ အခွေအထက်မှ ငှက်ပျောဖူးကြီးလည်း အလုံးအဖန် အချိုးကျ လှသည်။ ခေါင်းလောင်းပုံနှင့်

ငှက်ပျောဖူးကြီးတို့၏လုံးပတ်မှာ အလွန် ပန်ရသည်။ အပေါ်သို့ သွယ်သွယ် မြင့်မြင့် တက်သွားပုံမှာ ပိုအဆင်ပြေ လှသည်။ အလယ်တွင် ဖောင်းရစ်ခွေထား ပုံမှာလည်း နေရာသင့်လှသည်။ ဖောင်းရစ်နှင့်တစ်စပ်တည်း ကြာမှောက် ကြာလှန် ချရားသီး ဖုဖလုံးလုံး များကို ထည့်သွင်းထားပုံမှာလည်း အနုပညာ လက်ရာပီသလှပေသည်။ ငှက်ပျောဖူးကြီးတွင် ရွှေသားရွှေချပ်များကို အကွက်ကွက် အပြည့်ရိုက် ထားသဖြင့်လည်း စင်းစင်းချောချောမဟုတ်ဘဲ မျဉ်းပြိုင် မျဉ်းကန့် ချထားသကဲ့သို့ အတွက်ကျကျ ညီလှပေသည်။ ငှက်ပျောဖူး ကို ထီးတော်ဆင့်ထားသည်။ ထီးတော်နှင့် ငှက်ပျောဖူး၊ ငှက်ပျောဖူးနှင့် ခေါင်းလောင်းပုံ၊ ခေါင်းလောင်းပုံနှင့် ပန်းတည်ခုံတို့ပမာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု၊ တစ်ဆင့်နှင့်တစ်ဆင့် အလိုက်အတက် သင့်ပေသည်။ ထီးတော်ပုံသဏ္ဍာန် မှာလည်း လူ့လည်ပင်းနှင့် ဦးခေါင်းကဲ့သို့ သွယ်သွယ်သပ်သပ် လုံးလုံး ဝန်းဝန်းရှိလှသည်။ အထွတ်ဆုံးတွင်ကား စိန်ဖူးနှင့် ငှက်မြတ်နားသည် သာသနာတံခွန်လို လွင့်နေပေသည်။

သစ်ပင် အစိတ်အပိုင်းတို့မှ သင့်ရာသင့်ရာပုံတူယူ၍ ဆံတော် ဓာတ်တော် များ ကိန်းဝပ်ရာစေတီအဖြစ် တည်ဆောက်ထားနိုင်ပုံ လက်ရာမှာ ဗမာလူမျိုး အဖို့ ဂုဏ်ယူစရာ ဖြစ်သည်။ ဗမာ့ပန်းရန်အတတ်၊ ဗမာ့ပန်းချီမျက်စေ့ကိုလည်း ချီးကျူးစရာဖြစ်သည်။ ဗမာ့လက်ရာကို သက်သေတိုင်ကြား စံထားခြင်း လည်းဖြစ်သည်။ ဗမာမှုလည်း ပီသလှသည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာကို သက်ဝင်ယုံကြည်သူအဖြစ်နှင့် ကြည့်ပါလျှင် လည်း ထို စေတီတော်ကြီးသည် တရားကိုညွှန်ပြပေသည်။ သတ္တဝါတို့ အခြေခံမှာ အဝိဇ္ဇာနှင့်တဏှာ အရင်းခံသည်။ ထိုအမြစ်များကို ခုတ်ထွင် ပစ်မှ တဖြည်းဖြည်း ချောမွေ့သန့်စင်သည်။ အဆင့်ဆင့်တက်နိုင်မည်။ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို အကြိမ်ကြိမ် စင်ကြယ်အောင်ပြုမှ နောက်ဆုံးတွင် နိဗ္ဗာန်တံခွန်ကို ထူနိုင်မည်။ ကြီးရာမှသေး၊

နိမ့်ရာမှမြင့်၊ အရင်းမှ အထွတ်ဖက် ရောက်နိုင်စေခြင်းငှာ နိမိတ်ယူ၍ပြသသော တရားဗိမာန်ဟု ဆိုချင်ကလည်း ဆိုထိုက် ပေသည်။

ဤသို့ တွေးရင်း တောရင်းနှင့်ပင် စေတီတော်ကြီး၏ မြောက်ဘက် ခြေရင်းသို့ ရောက်လာသည်။ သီလာပထဝီကျောက်မြေဟု ဆိုရ လောက်အောင် ကျောက်စိုင် ကျောက်ပြားကြီးများသည် ခြေတော်ရင်း အောက် ချောက်ကြီး နံဘေးမှ အလျားလိုက် အပြားလိုက် ငေါထွက် နေသည်ကို မြင်ရသည်။ စေတီတော်ကြီး၏ အောက်ခြေခံကား ကျောက်စိုင် ကျောက်သားများ ပါတကားဟု အသိဉာဏ်ဝင်လာသည်။ ထိုအသိဉာဏ် နှင့် ဆက်၍ ရှေးက မည်သူမည်ဝါများ ဤစေတီတော်ကြီးကို တည်ခဲ့ကြပုံ၊ ရာစုနှစ်ပေါင်း များစွာပင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးကို ယခုအခြေအနေအထိ သပ္ပာယ်အောင် ဒါယကာ အဆက်ဆက် ခေတ်အဆက်ဆက် ပြုစု တည်ထောင်ကြပုံတို့ကို ပြန်တွေးကြည့်မိသည်။

ဖူးမြော်နေရသော စေတီတော်ကြီးအသွင်တွင် ရှေးနှစ်ပေါင်း များစွာမှ မှန်ရီနေသော အခြေအနေများသည် ထင်လာသည်။ ဤနေရာ ဤဒေသတွင် ရှေးနှစ်ပေါင်း ၂၅၀၀ နီးပါးခန့်က ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ် ကြီးသည် မရှိသေးချေ။ ရန်ကုန်မြို့သည်လည်းကောင်း၊ ပဲခူးမြို့သည် လည်းကောင်း ပင်လယ်ကမ်းခြေပေါ်၌ တည်ရှိပေသည်။ ရန်ကုန်မြို့သည် မွန်လူမျိုးတို့ နေထိုင်ရာ မြို့ဖြစ်သဖြင့် လှောင်မြို့ဟု တွင်ပေသည်။ အုပ်စိုးသောမင်းကြီးမှာ မင်းဆက် ၃၂ ဆက်မြောက် ဥက္ကလာပမင်းကြီး ဖြစ်သည်။ သိဂုံတ္ထရကုန်းဟု အမည်တွင်သော ဤကုန်းမို့မို့သည် ထိုစဉ်က အခြားကုန်းပေါင်း ၉၉ ခုနှင့်အတူ တောကြီးမျက်မည်းများဖြင့် ဖုံးအုပ်နေသည်။ တဖုဿနှင့် ဘလ္လိကညီနောင်တို့ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ကို ပင့်ဆောင်လာသောအခါ ဤသိဂုံတ္ထရကုန်းကို သုံးနှစ်တိုင်တိုင် ရှာဖွေရသည်။ နောက်ဆုံးမှ ကျောက်သားပကတိဖြင့် စည်မျက်နှာပြင်ကဲ့သို့ ညီညွတ်သော တောင်ကုန်းထိပ်ကို တွေ့ကြသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၃၃ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၄ ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် တဖုဿနှင့် ဘလ္လိက

ညီနောင်တို့ ဥက္ကလာပသို့ ဆိုက်ရောက်သည်။ သက္ကရာဇ် ၁၃၆ ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၂ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ဓာတ်တော်များကို ရေသပ္ပာယ်သည်။ တပေါင်းလပြည့် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ကျမှသာ ဆံတော်တွင်းတွင်ထည့်၍ ဌာပနာ ကြသည်။ ဥက္ကလာပစတင်တည်ထားခဲ့သော စေတီတော်၏ ဉာဏ်တော်မှာ အတွင်းသံတောင် ခုနစ်တောင်အပြင် သံတောင် ၂၀ တောင်မျှသာမြင့်သည်။ ယခုခေတ်အားဖြင့် ပေပေါင်း ၄၅ နှစ်ပိုင်းတစ်ပိုင်းမျှသာ မြင့်သေးသည်။ စေတီတော်တည်ပြီးသည့် နောက်ကာလများတွင် တပေါင်းလပြည့် နေ့တိုင်း ပွဲတော်ကို နှစ်စဉ်ကျင်းပကြသည်။ သန်လျင် မြို့မှလည်းကောင်း၊ ဟံသာဝတီမှလည်းကောင်း၊ လှိုင်မြို့မှလည်းကောင်း၊ မွန်လူမျိုးတို့သည် ပွဲတော်တိုင်လျှင် ရေကြောင်း ကုန်းကြောင်းအသီးသီးမှ စည်စည်ကားကား လာရောက်ဖူးမြော်ကြသည်။

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးလက်ထက်တွင် ရသေ့ပြည်မှ စစ်အင်္ဂါလေးပါး နှင့် ချီလာ၍ ဆံတော်ဓာတ်ကို ပင့်ဆောင်သွားရန် ကြံစည်ဖူးသည်။ ဆံတော်တွင်းကို တူးမည်ဟု တူရွင်းကိုချသည့်အခါ၌ လေမုန်တိုင်း ကျရောက်လာသောကြောင့် အကြံအစည်ကိုလျှော့၍ ရသေ့ပြည်သို့ ပြန်လည်ချီတက်သွားရသည်။ အနော်ရထာမင်းစောသည်လည်းကောင်း၊ စည်သူမင်းကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ဆံတော်မြတ်ကို ပုဂံပြည်သို့ ပင့်ဆောင်မည်ဟု ကြံကြဖူးသည်။ တူရွင်းနှင့် ဆံတော်တွင်း ထိသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လေဆင်နှစ်မောင်း ကျလာသောကြောင့် ရွှေထီးငွေထီးများဖြင့်ပူဇော်၍ ပုဂံပြည်သို့ လက်လျှော့ပြန်ကြရသည်။ ဤသို့လျှင် လှိုင်မြို့၌ ခေတ်အဆက်ဆက် ကျော်စောထင်ရှားသော စေတီတော်မြတ်ကို သက္ကရာဇ် ၇၁၆ ခုနှစ်၌ နန်းတက်တော်မူသော ဟံသာဝတီဘုရင် ဗညားဦးသည် သက္ကရာဇ် ၇၃၄ ခုနှစ်တွင် ဆံတော်ရှင် စေတီကို သံတောင် ၂၈ တောင်မှ သံတောင် ၄၀ ထိ မြင့်၍ တည်ထားသည်။ ပေပေါင်း ၆၅ ထိ မြင့်လာသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၂၅ နှစ်တွင် ရှင်စောပုသည် ဟံသာဝတီပြည်ကို စိုးစံသည်။ ထိုဘုရင်မကြီးပင်လျှင် လှောင်မြို့သို့ စုန်ဆင်းလာပြီးလျှင် ဆံတော်ရှင်စေတီမြတ်ကို ထပ်မံပြင်ဆင်သည်။ ရှေးက ဆံတော်ရှင် စေတီဝယ် ရင်ပြင်တော်ကျဉ်းနေသည်။ ဘုရင်မကြီး သည် စေတီတော် ရင်ပြင်ကို တိုးချဲ့သည်။ ရွှေ ၂၅ ပိဿာကို အပြားခတ်၍ ထီးတော် မှသည် ပန်းတည်ခုံတိုင် ရွှေပြိန်းချတော်မူသည်။ ကျောက်ထီး အဆူဆူ ကိုလည်း ရင်ပြင်တော် ပတ်လည်၌ စိုက်သည်။ ဆံတော်ရှင်ဘုရားသမိုင်း ကိုလည်း မွန်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာ၊ ပါဠိဘာသာတို့ဖြင့် ရေး၍ ကျောက်ထက် အက္ခရာတင်ခဲ့သည်။ ယခုတိုင် အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း အလယ်ပစ္စယာနှင့် လမ်းချင်းဆုံသော စောင်းတန်းအတက် လက်ျာဘက် တွင် အထင်အရှား တည်ရှိနေသည်။ ရှင်စောပု ကို ဆက်ခံသော ဓမ္မစေတီ မင်းလည်း ကြေးအချိန်ပိဿာတစ်သိန်း ရှစ်သောင်းစီး သော အဝှစ်တောင်၊ စောက် ဆယ့်နှစ်တောင်ရှိသည့် ခေါင်းလောင်းကြီး တစ်လုံး၊ အချိန်ကြေးပိဿာ ၅၀၀ စီးသော ခေါင်းလောင်းငယ်တစ်လုံးကို ဆံတော်ရှင်စေတီတော်အား လှူဒါန်းခဲ့သည်။ ထို ခေါင်းလောင်းကြီးငယ် တို့ကို နောင်သောအခါ ပေါ်တူဂီလူမျိုး ငဇင်္ကာ ဖျက်ဆီး သိမ်းယူ သွားသောကြောင့် ကျွန်တော်တို့ခေတ်တိုင်အောင် မတည်ရှိ၊ မမြင်ကြရတော့ချေ။

သက္ကရာဇ် ၈၅၄ ခုနှစ်တွင် လေပြင်းမုန်တိုင်း ကြီးစွာကျ သောကြောင့် စေတီတော်မှထီးတော်သည် လေတွင်ပါသွား၍ သန်လျင်မြို့ တောင်ကုန်း ပေါ်တွင်ကျသည်။ ထီးတော်သစ်ကို ဗညားရံ ကိုယ်တော်တိုင် တင်တော်မူသည်။ သက်စေ့အတိုင်း စေတီရံ ၄၈ ဆူကိုလည်း ထပ်မံ တည်ထားတော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၉၃၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း ငလျင်ကြီးစွာလှုပ်သောကြောင့် ဆံတော်ရှင် စေတီတော်သည် ခါးလည်မှပြတ်၍ ပြိုကျသည်။ သေနာပတိ ဝန်ကြီး ဗညားဒလသည် စေတီတော်ကို ပြုပြင်နေဆဲ။ သန်လျင်မြို့ကိုစီးသော ပေါ်တူဂီ ငဇင်ကာကြောင့် ဆံတော်ရှင်စေတီကြီး သည် ဘုရားငုတ်တို့အဖြစ်

ဝင်ကြေးခံရရာသည်။ သက္ကရာဇ် ၉၇၂ ခုနှစ်အထိ နှစ်ပေါင်း ၄၂ နှစ်မျှ ဘုရားငုတ်တိုတဝနှင့်တည်ရှိရပြီး နောက်အဝ ရွှေနန်းရှင်သည် ၉၇၅ ခုနှစ်တွင် ဟံသာဝတီကို အုပ်စိုးတော် မူသည်။ ၉၈၀ ပြည့်နှစ်အတွင်းမှ ဆံတော်ရှင်ကို အသစ်တည်၍ ထီးတင်တော်မူသည်။ အနှစ် ၅၀ တာမျှ ဆံတော်ရှင် စေတီတော် မြတ်သည် ဘုရားငုတ်တို့ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ငလျင်ကြီးစွာ လှုပ်ပြန်သည်။ ဆံတော်ရှင် စေတီ၏ မကိုဋ်တော်နှင့် အဆင့်သုံးဆင့် မြေသို့ခသည်။ ၁၀၂၅ ခုနှစ်တွင် မင်းရဲစည်သူသည် ကြီးစွာသောအစီအရင်ဖြင့် ပြန်လည်ပြုပြင် ထီးတော်ကို တင်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၀၂၆ အတွင်းလည်း ငလျင်ကြီးစွာလှုပ်သောကြောင့် ဆံတော်ရှင်၏ မကိုဋ်တော်သည် မြေသို့ခရပြန်လည်။ ၁၀၂၈ ခုနှစ်မှ ပြန်လည်ပြုပြင် ထီးတော်တင်ရပြန်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် တော်လဲသံကြီးစွာပြု၍ ငလျင် ပြင်းထန်စွာ လှုပ်ပြန်သည်။ ဆံတော်ရှင်ဘုရား ဆပ်သွားဖူးကလည်း ပထမဖောင်းရစ် တိုင်အောင် ပြို၍ ထီးလျောကျသည်။ ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားသည် ခမ်းနား ကြီးကျယ်စွာ အလှူဒါနပြု၍ ယခုကျွန်တော်တို့ ဖူးမြော်ရသည့် ပုံပန်းနှင့် ဉာဏ်တော်အတိုင်း ပေပေါင်း ၃၂၇ ထိ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၃ ခုနှစ်တွင် တည်ထားခဲ့ ပေသည်။

ကျွန်တော့်အာရုံတွင် တရိပ်ရိပ်ကျက်စားပြောင်းလဲနေသော ခေတ် အဆက်ဆက်၊ မင်း အဆက်ဆက်၊ ဖြစ်စဉ် အဆက်ဆက်တို့သည် ဆင်ဖြူမင်း တရားတည်၍ ယခုမျက်မြင်ဖူးတွေ့ရသော စေတီတော်ကြီး ပုံပန်းအထိ ကူးစက်လာကာ မျက်မြင်တွင် ရှေးဖြစ်ဟောင်းများပျောက်၍ နောက်ဆုံး တည်ရှိသော ပုံပန်းသဏ္ဍာန်တွင် ရပ်တော့သည်။

နေလုံးလည်း ပျောက်ခဲ့ပြီ။ စေတီတော်တွင် အရစ်ရစ် ထွန်းထား သော မီးရစ်တို့သာ ထိန်နေတော့သည်။ စစ်မဖြစ်ခင်ကမူ စေတီတော်ကြီး၏ ကိုယ်ထည်

တစ်လျှောက်လုံးကို ထင်ပေါ်အောင် မီးမောင်းတို့ဖြင့်ထိုး၍ ပူဇော်ခဲ့၏။ ညဉ့်များတွင် အမှောင်ထုထွင်း၍ ရွှေတုံးရွှေစိုင်ကြီး တစ်ခဲနက် အစို့ပေါက်နေသကဲ့သို့ ကြည်ညိုခွင့်ရ၏။ ယခုမူ မီးရစ်ဝိုင်းဝိုင်းတို့ဖြင့်သာ ကျဲတဲတဲ မှိတ်တုတ်တုတ် ဖူးမြော်ရသည်။

သို့ပါသော်လည်း ထိုမီးရစ်ရစ်ကိုပင် ပင်လယ်ဝက ရန်ကုန်မြစ် တစ်လျှောက်လုံး မြင်ရပေမည်။ တွံတေးချောင်းတစ်လျှောက် တွံတေးဝ ကပင် ဖူးမြင်ရပေမည်။ မြောက်စူးစူး တလျှောက် မင်္ဂလာဒုံကပင် ဖူးမြင်ရ ဦးခိုက်ရပေမည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဟု အသံကြားရုံဖြင့် ပြည်ထောင်စု သား ဗုဒ္ဓသာသနာ ကိုးကွယ်သူတိုင်း ဖူးမြော်ချင်ပေမည်။ ဖူးမြော်ခွင့် ရသူတိုင်းလည်း ငါတို့ စေတီတော်ကြီးပါတကားဟု ပီတိရွှမ်းရွှမ်းကြ ပေမည်။ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ဝမ်းသာရွှင်လန်းကြပေမည်။ ပင်လယ်ကြောင်း မှရောက်လာသော နိုင်ငံခြားသား များသည်လည်းကောင်း၊ လေကြောင်းမှ ပျံသန်းလာသော တိုင်းတစ်ပါးသား များသည်လည်းကောင်း၊ ရွှေတိဂုံ စေတီကြီးပါတကား။ အံ့ဩကြည်နူးစရာ ကောင်းပါကလား၊ တကယ် လှပတဲ့ ဗမာလက်ရာပါတကားဟု ရင်သပ်ငေးမော အံ့ဩစွာ မချီးကျူးဘဲ မနေနိုင်။ ရွှေတိဂုံဘုရားအကြောင်း စကားရှာ၍ မပြောဘဲမနေနိုင်။

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြောင့် ရန်ကုန်မြို့သည် ကျက်သရေရှိသည်။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြောင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်သည် မျက်နှာ ရှိသည်။

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးကား နိုင်ငံတော်၏ မျက်နှာပါတကား။

တက္ကသိုလ် မောင်မောင်ကြီး

၁၃။ စာဖတ်သူနှင့်စာပေ (ဆောင်းပါး)

တက်တိုး

“စာဖတ်တတ်ရဲ့လား” ဟုမေးလျှင် “ဟာ ဖတ်တတ်တာပေါ့” ဟု ဆိုကြပေလိမ့်မည်။ ဟိုက်စကားမှ ဘီအေ၊ အမ်အေအောင်သူတို့အား မေးခွန်း မေးမိပါမူ မေးသူကို အမေးခံရသူက ရိုက်ပစ်လိုက်ချင်ပေလိမ့်မည်။ စာဖတ် တတ်လျှင် စာဖတ်တတ်သည်ဟု သာမန်အားဖြင့်ဆိုနိုင်စေကာမူ စာဖတ်ဖို့ကား လိုပေသေးသည်။ စာတတ်တိုင်း စာဖတ်တတ်သည်ဟု မဆိုသာပေ။

အတန်းစာဖတ်၍ စာမေးပွဲအသီးသီးအောင်မြင်သော်လည်း စာဖတ် တတ်ဖို့ လိုသေးသည်ဟု ဆိုရသည်မှာ အတော်ပင် အားနာစရာ ကောင်းလှ၏။ စာပေက မိမိအား ဘဝအကျိုးပေးမွန်မြတ်အောင် အကျိုးပြုပါမှ စာဖတ်တတ် သည်ဟု ခေါ်ချင်ပါသည်။ အကျိုးပြုသော စာပေကို ရွေးချယ်ဖတ်တတ်မှ သာလျှင်လည်း စာဖတ်တတ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။

စာကို အပျင်းဖြေသဘောမျိုးနှင့်သာ အဖတ်များကြသဖြင့် ပြောရမှာ ခက်လှ ပါသည်။ စာကို ပညာဗဟုသုတပွားရန်ဖတ်ခြင်းကိုပင် စာဖတ်တတ် သည်ဟု မခေါ်ချင်လှသေးပါ။ စာကိုဖတ်၍ မိမိ၏ဘဝ၌ ထူးကဲသော အကျိုးများခံစားရခါမှ စာဖတ်ရကျိုး နပ်ပေမယ်။ ထိုစာမျိုးကို ဖတ်မိအောင် ရှာဖွေကြိုးပမ်း၍ ဖတ်မှသာလျှင် စာဖတ်ငတ်သည်ဟု ခေါ်ပါရစေ။

အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် စာကို စနစ်တကျဖတ်ကြသည်။ ပညာရပ်အသီးသီးတို့ကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု တတ်နိုင်သလောက် အကုန်အစင် ဖတ်ကြသည်။ ဥပမာ အရှေ့တိုင်းယထာဘူတဗေဒ (ဖီလိုဆိုဖီ)ကို ကျကျနန သိအောင် ထိုပညာရပ်နှင့်ပတ်သက်သည့် စာအုပ်များကို စုဆောင်း၍ ပြီးအောင်ဖတ်ပစ်လိုက်သည်။ မှတ်စုမှတ်ရာများထုတ်၍ ပြန်လည် သုံးသပ်သည်။

ယင်းသို့ဖတ်ခြင်းသည် ကောင်းပါ၏။ ပညာဗဟုသုတ ရှာမှီးရုံသာ ဖြစ်သဖြင့် မိမိ၏ဘဝ၌ သာမန်အကျိုးများကိုသာ ပေးနိုင် စွမ်းသည်။ ပညာရှိ တစ်ဦးဖြစ်ရန် အကြောင်းလမ်းများရှိသဖြင့် လောက၌ အကျိုးဖြစ်ထွန်းသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ၏။ သို့ရာတွင် သူ့ဘဝအကျိုးကျေးဇူးမျိုး ကို ပေးနိုင်ဖို့ ခဲယဉ်းသည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။

စာပေကိုပညာရပ်အဖြစ် ဖတ်ရှုလေ့လာခြင်းသည် စာပေ ပညာရှိကြီး တစ်ဦးဖြစ်ဖို့ အကြောင်းလမ်း ပေါ်ရုံမျှသာဖြစ်သည်။ ဘဝ အကျိုးပေး ကောင်းမွန်စေနိုင်သည်ဟု မဆိုသာပေ။ ဥဒါဟရဏ်ဖြင့် ဆိုပါမည်။ ငယ်စဉ်က အင်္ဂလိပ်ဆန်ပြီး မာနတက်နေခဲ့သော ဂန္ဓိသည် အာဖရိကပြည်၌ ဝတ်လုံလိုက် နေစဉ် မီးရထားပေါ်၌ အင်္ဂလိပ်ပညာရှိ စာရေးဆရာကြီး ရွန်ရပ်စ်ကင်း၏ (Unto This Last) စာအုပ်ကိုဖတ်သဖြင့် သူ၏ ဘဝအခြေအနေ နှင့်လမ်းစဉ် သည် သိသိသာသာကြီး ပြောင်းလဲ သွားလေသည်။

ဂန္ဓိသည် ထိုစာအုပ်ကို မဖတ်ရသေးခင် အခြားအခြားသော စာအုပ် များကို ဖတ်ရာ၌ ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု အစဉ်ပြုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုစာအုပ်နှင့် ကြုံခါမှ စက်ခလုတ်နှိပ်လိုက်သကဲ့သို့ ရုတ်တရက် ဘဝလမ်းကြောင်း ပြောင်းသွား တော့သည်။ စင်စစ် ထိုစာအုပ် တစ်အုပ်တည်းက ဂန္ဓိ၏ဘဝလမ်းကြောင်းကို ပြောင်းစေသလော။ မဟုတ်နိုင်ပေ။ ထိုစာအုပ်သည် စက်ခလုတ်ပမာမျှသာ ဖြစ်သည်။ အစကတည်းက ဂန္ဓိ၏ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုအလေ့၊ သူ့ဘဝ လမ်းကြောင်း ပြောင်းလဲရန် စက်ယန္တရားဆင်ထားခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစာအုပ်မှာ တိုစက်ယန္တရား၏ခလုတ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ ပုံပမာနှိုင်းရပြန်ဦး မည်ဆိုလျှင် ဘဝစဉ်အဆက်က ဆည်းပူးလာရသော ပါရမီအရှိန်ကြောင့် နောက်ဆုံး ဘဝ၌ အချက်ကလေးတစ်ခု ပေါ်လိုက်ရုံနှင့် ရုတ်တရက်အကျွတ် တရား ရသကဲ့သို့ပင်။

ဒုတိယဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ဖြင့်ပြုရပါလျှင် ယခုမြန်မာပြည်တွင် သီတင်းသုံးလျက်ရှိသော အီတာလျံ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော် အရှင် လောကနာထသည် ခရစ်ယာန်မိဘများမှဖွားမြင်၍ ခရစ်ယာန်ဖြစ်ခဲ့ရာမှ ဓမ္မပဒဝတ္ထု အီတာလျံဘာသာပြန်ကိုဖတ်မိသည်နှင့် အကျွတ်တရားရလျက် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်ဘဝသို့ ရောက်ရှိရကြောင်း ပြောကြားလေသည်။ အရှင်လောကနာထသည် ခရစ်ယာန်ဘဝကတည်းက ဆင်ခြင်သုံးသပ် ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဖြစ်သည့် အလျောက် ဓမ္မပဒဝတ္ထုကို ဖတ်ရသောအခါ ဉာဏ်ပွင့်လင်းပြီးလျှင် ခရစ်ယာန်ဘာသာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်းကာ ရဟန်းပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သူသည် ထို ဓမ္မပဒဝတ္ထုကို မိတ်ဆွေ တစ်ယောက်ထံမှ ခရစ္စမတ်လက်ဆောင်အဖြစ်ရသည်ဟုဆို၏။ သူနှင့်အတူ သူ့မိတ်ဆွေ သူနှင့်တစ်ကျောင်းတည်း စာသင်နေသော ဆရာတစ်ယောက်လည်း ဓမ္မပဒဝတ္ထုစာအုပ် ရသည်ဟုဆိုသည်။ ထိုမိတ်ဆွေကျောင်းဆရာကမူ ဓမ္မပဒဝတ္ထု ကို ပုံပြင်ဝတ္ထုသဘောထားကာ အမှတ်မထင်ရှိခဲ့သည်။ ထိုဆရာသည် အစကတည်းက ဘဝအကြောင်း ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှု ပြုလေ့ရှိဟန်မတူ။ အရှင်လောကနာထလောင်းကဲ့သို့ လေးနက်စွာစဉ်းစား ဆင်ခြင်မှု ပြုပုံမရ။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဓမ္မပဒသည် အရှင်လောကနာထ လောင်း၌ ကြီးစွာသောဩဇာရှိသော်ငြားလည်း သူ့၌ အရာမထင် ဖြစ်ခဲ့ချေသည်။

စာဖတ်ရာ၌ စာတွင်ပါရှိသော အကြောင်းအရာများကို မှတ်သားသည် ထက် မပါသော မဖော်ပြသော အတွင်းခံအဓိပ္ပာယ်ရှိမရှိ စူးစမ်းရှာဖွေ၍ ရှိလျှင် ထိုအတွင်းခံ အဓိပ္ပာယ်ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရပေမည်။ အင်္ဂလိပ်ကဗျာဆရာကြီး ဝပ်ဒ်ဝပ်သ်က “ကဗျာတစ်ပုဒ်ကို ဖတ်တတ်ခြင်း သည် ရေးတတ်ခြင်းထက်ပင် ခက်ခဲလှသည်”ဟု ဆိုဖူးလေသည်။

စာကို အပျင်းဖြေ အပျော်တမ်းဖတ်သူတို့ကို မဆိုလိုပါ။ အပျော်တမ်းဖတ်ချင် ဖတ်ကြပါ။ အပျော်တမ်းမျှ မဖတ်ချင်ဘူးဟုဆိုကာ စာအုပ်များကို လွှင့်ပစ်ချင် လွှင့်ပစ်ကြပါ။ စာဖတ်ရန် မည်သူကမျှ အတင်းအကြပ်တိုက်တွန်း မရပါ။

“ဆရာက ဘာတွေလျှောက်ရေးနေတာလဲ။ ရယ်စရာတွေ၊ ပျော်စရာတွေ ရေးစမ်းပါ။ ကျွန်မတို့တော့ စာဖတ်တာ ပျော်ချင်လို့ပဲ” ဟု ဘီအေအောင်ပြီးသော မိန်းမပျိုတစ်ယောက်က ကျွန်တော့်ကို ဆိုချေ ဖူးသည်။

မကြာခင်ကပင် စာအုပ်ဆိုင်တစ်ဆိုင်တွင် ကျွန်တော်နှင့် ကျောင်းနေဖက် ဘီအေ၊ ဘီအီးဒီအောင်ပြီး ကျောင်းဆရာမတစ်ယောက် နှင့် တွေ့ရာ သူက “စာမဖတ်ရရင် အိပ်မပျော်” ဟု ဆိုသည်။ ကျွန်တော်က “ဘာစာတွေများ ဖတ်သလဲ” ဟု မေးသောအခါ သူက “စုံထောက်ဝတ္ထု များနှင့် အချစ်ဝတ္ထုများကိုဖတ်တယ်” ဟု ဆိုသည်။

စာကို ရွှင်ဆေးအဖြစ်နှင့်သော်လည်းကောင်း၊ အိပ်ဆေးအဖြစ်နှင့် သော်လည်းကောင်း ဖတ်ရှုသုံးဆောင်နေသော များလှစွာသော စာဖတ်ပရိသတ်အား ဖတ်ကြပါ၊ ဖတ်ချင်ရာဖတ်ကြပါဟုသာ ဆိုပါရစေ။

စာကို လေးလေးနက်နက်သဘောထား၍ဖတ်သော၊ ဖတ်ချင်သော လူနည်းစု ကလေးကိုသာ ကျွန်တော်ဦးတည်၍ ဆိုပါရစေ။

ဝတ္ထုပင်ဖြစ်စေ၊ ကဗျာပင်ဖြစ်စေ၊ စာပေအရာဝင်သော ဆောင်းပါးပင်ဖြစ်စေ၊ ဖတ်လိုရာဖတ်ပါ။ ဖတ်ရာ၌ မိမိကိုယ်တိုင် တွေးခေါ်ဆင်ခြင်နိုင်အောင် ကြိုးပမ်းဖို့ လိုပါသည်။ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ဖတ်လျှင် ဝတ္ထုဆုံးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သင်၏အတွေး စပါဟု ကျွန်တော့်အား ဆရာတစ်ယောက်က သြဝါဒပေးခဲ့ဖူးလေသည်။ အအိပ်၏အရသာသည် နီးခါမှပေါ်သည်။ ဝတ္ထု၏အရသာသည် ဝတ္ထုအပြီးတွင် ပေါ်ရပေမည်။ “ဒီဝတ္ထု ကောင်းတာပဲ။

လက်ကချလို့တောင်မရဘူး”ဟူသော စကားမျိုးကို ကြားဖူးကြပေလိမ့်မည်။ မိမိတို့ကိုယ်တိုင်ပင် ဆိုဖူးကောင်း ဆိုဖူးကြ ပေမည်။

ထိုသို့သော လက်မှချ၍မရနိုင်လောက်အောင်စွဲသော ဝတ္ထုမျိုးနှင့် ပတ်သက်၍ အင်္ဂလိပ်ဝတ္ထုရေး ဆရာကြီး အိပ်ချ်ဂျီဝဲလ်က ဖတ်မိလျှင် မပြီးမချင်း တစ်ထိုင်တည်းနှင့် ဖတ်ပစ်လိုက်ချင်သော ဝတ္ထုမျိုးမှာ အိပ်မက်နှင့်တူသည်။ အိပ်မက်သည် အိပ်နေခိုက်သာ ရင်တဖိုဖိုဖြစ်သည်။ နိုးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ပျောက်ပျက်သွားသည်ဟု ဆိုလေသည်။

“စာပေဆိုသည် အဘယ်အရာနည်း” ထိုမေးခွန်းမှာ ဖြေရခက်၏။ သို့ရာတွင် စာပေမဟုတ်သောစာများကိုမူ စာပေလေ့လာဖတ်ရှုနေသူက မြင်ရုံနှင့်သိနိုင်သည်။ ထိုမေးခွန်းကို အမေရိကန်စာရေးဆရာမကြီး ပါးလ်ဘတ်ခ်က ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်သည် ဖတ်၍ကောင်းရုံနှင့် စာပေမမည်။ ဖတ်ရာ၌ ရိုးသားမှန်ကန်စွာဖော်နိုင်ပါက စာပေအရာဝင်ပေသည်ဟု ဆိုဖူးလေသည်။ ပါးလ်ဘတ်ခ်က ဥပမာအားဖြင့်ပြသည်မှာ အင်္ဂလိပ် ဝတ္ထုရေးဆရာကြီး ဆမ္မားဆက်မော်မိ၏ (Of Human Bondage) ဝတ္ထုမှာ မဂ္ဂဇင်းဝတ္ထုရှည်အဖြစ် ထည့်သွင်းရန် တင်ပြပါမူ မည်သည့်အယ်ဒီတာကမျှ လက်ခံနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ သို့ရာတွင် ထိုဝတ္ထုသည် လူ့ဘဝကို ရိုးသားစွာ သရုပ်ဖော်ထားသည်။ ရိုးသားစွာဆိုရာ၌ စာဖတ်သူ၏အလိုသို့လိုက်ကာ မက်လုံးပေးခြင်း၊ ရင်တဖိုဖိုဖြစ်စေခြင်း စသည့်အမှုများကိုမပြုဘဲ ဘဝ၌ ဖြစ်ပျက်တတ်သော သဘာဝကို ထင်ရှားအောင် စေတနာ မှန်မှန်နှင့် ဖော်ပြခြင်းပင်ဖြစ်သည် ဟူသောသဘောတို့ သက်ရောက်သည့်အဆိုကို ပါးလ်ဘတ်ခ်က စာပေ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် ဆိုဖူးလေသည်။

တစ်ခါက ဝတ္ထုတိုကလေးတစ်ပုဒ်ဖတ်လိုက်မိသည်။ ဆွီဒင် စာရေးဆရာ တစ်ဦး၏ ဝတ္ထုတိုဖြစ်သည်ဟု မှတ်ထင်မိ၏။ ဝတ္ထုအမည်၊ စာရေးဆရာအမည်

စသည်တို့ကို မေ့သွားလေပြီ။ သို့ရာတွင် လူသဘာဝ အချက်ကလေး တစ်ချက်ကိုကား မှတ်မိပါသေးသည်။ ဝတ္ထုအကြောင်းမှာ နာတာရှည် အဖိုးကြီး တစ်ယောက်ကို စောင့်နေရသော သားသည် သူတစ်ယောက်တည်း မပြုစုနိုင်။ ဝမ်းရေး အတွက် လုပ်ကိုင်ရသောကြောင့် မိန်းမကြီးတစ်ယောက် ငှားရသည်။ သားသည် အလွန်ဆင်းရဲသည်။ နာတာရှည်လူမမာ ဖခင်ကြီးမှာ သေတော့မည် တကဲကဲ ဖြစ်နေသော်လည်း မသေသေးဘဲ သားတွက်ကိန်းထက် လေးငါး ခြောက်ရက် ပို၍ နေသွားသည်။ သားသည် သူ့ဖခင်သေသွားသောအခါ ငေး၍ အပို လေးငါးခြောက်ရက်အတွက် လူမမာစောင့်ခကို စိတ်တွက်နှင့် တွက်နေလေသည်။ သူထင်သည့်အတိုင်း သူ့ဖခင်သေဆုံးပါမူ သူ့အဖို့ ငွေမည်မျှ သက်သာမည်ဟုတွက်ကာ ငေးနေလေသည်။ ထိုဝတ္ထုကလေးမှာ တကယ်တမ်းအားဖြင့် စွဲစရာ မက်စရာမရှိဟု ဆိုရချေမည်။ သို့ရာတွင် လေးလေးနက်နက် တွေးသော အခါ၌ လူသဘာဝသည် ထင်ရှားစွာ သရုပ်ပေါ်လာလေသည်။ ဝမ်းရေး အတွက်ခက်နေသော တစ်သက်လုံး ဆင်းရဲသည့်သားအဖို့ သူ့ဖခင်စောစော သေလျှင် သူ့အဖို့သက်သာမည်။ လေးငါးခြောက်ရက်ပို၍နေရသဖြင့် လူမမာ၌ ဝေဒနာပို၍ခံစားရသည်ထက် ပို၍ အကျိုးမခံစားရချေ။ သားအဖို့လည်း ငွေကြေး ပို၍နစ်နာသည်။ ထို့ကြောင့် အဖေသေသည်ကို မမူဆွေးနိုင်ဘဲ ငွေကြေးကို စိတ်တွက် တွက်နေသော သားအား မည်သို့ အပြစ်တင်ရပါမည်နည်း။

ထို ဝတ္ထုတိုလေး၏ ဩဇာသည် ကျွန်တော့် အပေါ်၌ ကြီးလှပါပေသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အား ရက်စက်လှချေရဲ့၊ ငွေကြေးမျက်နှာကိုသာ ထောက်သည်၊ လောဘကြီးသည်ဟူသော စကားလုံးများဖြင့် အပြစ်ဖို့ရန် ကျွန်တော့်အဖို့ ခဲယဉ်းလာလေသည်။ သာမန်အားဖြင့် ရက်စက်သည်။ လောဘကြီးသည်၊ အထောက်အထား အညှာအတာ ကင်းလှသည်ဟု ဆိုရမည့်ကိစ္စများ၌ ယင်းကဲ့သို့ ရက်ရက်ရောရော အပြစ်တင်လိုသောဆန္ဒမျိုး နည်းပါးလာလေသည်။

စာဖတ်ရာ၌ ဘဝ၏ ရင့်သန်မှုကို ဖြစ်စေလေအောင် ဆင်ခြင်မှု၊ သုံးသပ်မှုကို အရင်းပြုအပ်သည်ဟု ထင်မိပါသည်။ စာဖတ်ပါရမီ မဖြည့်ဆည်းဘဲ အပျော်ဖတ်သဘောမျိုးသည် အစဉ်ကောင်းပါ၏။ စာဖတ်တတ်ခါစ၌ အပေါ်ယံစိတ်ဝင်စားမှုကို ပထမအခြေတည်ရပေမည်။ သို့ရာတွင် ဖတ်ပြီးလျှင် တွေးတောဆင်ခြင်ရန် အလေ့အကျင့် ပြုအပ်လှ ပေသည်။ တွေးတောမှုဆိုသည်မှာ မွေးကတည်းကပါလာသောအရာ မဟုတ်။ တွေးတောဆင်ခြင်မှု ပြုတတ်သည့်အခါ စာ၏အရသာသည် ပိုမိုလာပေလိမ့်မည်။ အပျော်တမ်း ဖတ်ခြင်းသည် ပျင်းရိငြီးငွေ့လာခြင်း၌ စခန်းရပ်ရန်သာ ရှိသည်။ လေးနက်စွာ ဖတ်ခြင်းသည်ကား အခါမလင့် မွေ့လျော်ဖွယ်သာဖြစ်ပေသည်။

ဏဂ်ထိုး

၁၄။ လမ်းဖောက်ခြင်း (ရလစာတမ်း)

တိုက်ခိုး

သတင်းစာထဲတွင် လမ်းသတင်းကို တစ်ခါတစ်ခါ တွေ့ရသည့် အခါ ကျွန်တော် ဝမ်းသာတတ်သည်။ လမ်းသတင်းဆိုသည်မှာ အခြားမဟုတ်။ ဘယ်မြို့၊ ဘယ်ရွာရှိ ပျက်နေသောလမ်းကို ပြင်မည်။ ဘယ်ချောင်း ဘယ်တောင်ကြားကိုခွ၍ တံတား ဆောက်မည်။ ဘယ်နေရာ ဘယ်နေရာတွင် ကုန်းလမ်းဖြစ်စေ၊ ရေလမ်းဖြစ်စေ၊ လေလမ်း ဖြစ်စေ တစ်ခုခုဖောက်မည် စသောသတင်းမျိုးဖြစ်လေသည်။

လမ်းမည်သည် လူ့အဖို့ ဆက်သွယ်ကူးသန်းမှုကို ဆောင်မြဲ ဖြစ်၏။ လမ်းသာလျှင် အဆက်အသွယ် အတွေ့အကြုံများသည်။ လမ်းထောင့်လျှင် အဆက်အသွယ် အတွေ့အကြုံနည်းသည်။ အတွေ့ အကြုံ အနည်းအများကို လိုက်၍ လူ့စိတ်စေတနာလည်း ဖြစ်ရသည်။ စိတ်ကျဉ်းမြောင်းခြင်း၊ စိတ်ကျယ် ပြန့်ခြင်းလည်း ဖြစ်ရသည်။

ကျွန်တော်သတိရမိသေးသည်။ ကျွန်တော်တို့ငယ်စဉ်က အငြိမ့်သမ၊ ဇာတ်သမများသည် ရည်းစားထားမှုနှင့်ပတ်သက်သော စကားပုံတစ်ခုကို အငြိမ့်စင်၊ ဇာတ်စင်ပေါ်မှနေ၍ ဆိုလေ့ဆိုထ ရှိလေသည်။ ထိုစကားပုံမှာ ပုဝါပါးနှင့်ကြက်သားထုပ်တော့ စွန်းတတ်တယ်၊ တစ်ရွာသားကို ရည်းစားလုပ် တော့ လွမ်းတတ်တယ်-ဟူ၍ ဖြစ်ပေသည်။ အငြိမ့်သမ ဇာတ်သမများသည် မိမိတို့ကိုယ်ကို တစ်မြို့တစ်ရွာသားနှင့် ရည်းစားထားမိသောအလွမ်းကို ဥပမာပြု၍ ထိုစကားတစ်ခွန်းကို ဆိုကြ ပြောကြသည်။ ထိုစကားဗျူဟာသည် မဟုတ်မှလွှဲရာ လမ်းပယောဂ မှီနေသည်ဟု ကျွန်တော်ယိုးလိုက်ချင်သည်။

ရှေးက ခရီးလမ်းပန်းမကောင်း၊ တောတစ်တန်း၊ တောင်တစ်တန်း ခံနေသည်လည်း ရှိသည်။ ကုန်းလမ်း၊ ရေလမ်းရှိသည့်တိုင်အောင် သုံးရသော

ယာဉ်တို့မှာ လှေ၊ လှည်း စသည်တို့ဖြစ်ရာ ခရီးကြန့်ကြာ သည်လည်း ရှိသည်။
 လေမိုးဒဏ်ကြောင့် အချိန်အခါကိုကြည့်၍ ခရီးပြင်ရသည်လည်းရှိသည်။
 စကားပုံအရ သမီးရည်းစားနှစ်ယောက်သည် တစ်မြို့တစ်ရွာစီမှဖြစ်ကြလေ
 သည်။ မောင်တစ်ရွာ မယ်တစ်မြို့၏ အကွာအဝေးသည် ခရီးတစ်တိုင်လည်း
 ဖြစ်ချင်ဖြစ်မည်။ ဘယ်လိုပင်ဖြစ်စေ၊ ခရီးသွားရ မလွယ်ကူသော ရှေးတုန်းက
 အခက်အခဲသည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မကြာခဏတွေ့ဆုံရေးတွင် အတားအဆီး
 ဖြစ်လေသည်။ မယ်သည် မောင်နှင့်မတွေ့ရ၍ အရိုးခံလွမ်းသည်လည်းဖြစ်နိုင်
 ၏။ တစ်မြို့ တစ်ရွာတွင်ရှိသော မောင်သည် တစ်မြို့တစ်ရွာထဲနေ အခြားသူနှင့်
 နီးစပ်ကာ အဝေးအလံမှ မယ်ကိုသတိမရဟု ထင်သောကြောင့် အဆွေးဖက်၍
 လွမ်းသည်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ တစ်မြို့တစ်ရွာမှ မောင်၏ စရိုက်ကို လုံးစေ
 ပတ်စေမသိရ၍ အကျောခံလိုက်ရသောကြောင့် ဝမ်းနည်းပမ်းနည်းဖြစ်လျက်
 မြည်တမ်းသည်လည်းဖြစ်နိုင်၏။

ခရီးလမ်းခက်ခဲမှုသည် လူ့ဆက်ဆံရေးကို ထိခိုက်နိုင်သည်။
 အထက်ပါစကားပုံကို ကောက်ချက်ချရသော် ထိုခက်ခဲမှုကြောင့် တစ်ဦးနှင့်
 တစ်ဦး အတွေ့အပြုံနည်းရသည်။ အတွေ့အပြုံနည်း၍ တစ်ဦးကတစ်ဦးအပေါ်
 သင်္ကာမကင်းဖြစ်ရသည်။ တစ်ဦး၏ စရိုက်ကို တစ်ဦးက ကြိုတင်သိ
 မထားနိုင်၍ ဒုက္ခရောက်ရသည်။

ထို့ကြောင့် ခရီးလမ်းခက်ခဲမှုသည် မလိုလားအပ်။ လိုလား အပ်သည်
 ကား ခရီးလမ်း ချောမောလာ၍ ထိုချောမောမှုပေါ်တွင်မှီကာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး
 အတွေ့အကြုံများပြီးလျှင် နားလည်မှုရကြရန် ဖြစ်ပေသည်။ အထူးသဖြင့်
 ကျွန်တော်တို့၏ ဒေသမြေဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ တွင် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး
 ကောင်းရန် များစွာ လိုအပ် နေလေသည်။ ဤနိုင်ငံကို ပထဝီအကြည့်လျှင်
 အရှေ့ဘက်တွင် ရှမ်းကုန်းပြင်မြင့်နှင့် အရှေ့ရိုးမတောင်တန်းရှိသည်ကို
 မြင်ရမည်။ အလယ်တွင် ပဲခူးရိုးမ ကောင်တန်းရှိသည်ကို မြင်ရမည်။

အနောက်ဘက်တွင် ရခိုင်ရိုးမ တောင်တန်းရှိသည်ကို မြင်ရမည်။ ထိုတောင်တန်းတွေ၏အကြားတွင် မြစ်ကြီး ချောင်းကြီးများလည်း စီးလျက်ရှိသည်။ သစ်ကြီးဝါးကြီးများလည်း ပေါက်လျက်ရှိသည်။ ချုပ်ချယ်ထားသော ပထဝီအနေအထားတွင် တိဗက်-တရုတ်မျိုးရိုးမှ ပေါက်ဖွားလာသော မြန်မာ၊ ကချင်၊ ချင်း၊ ကချင်၊ ရှမ်း စသည့် လူမျိုးစုတို့သည် တစ်စုနှင့်တစ်စု မနီးစပ်နိုင်ကြ။ လူမျိုးတစ်စုနှင့်တစ်စု ထားလိုက်ဦး၊ တစ်စကားတည်းပြော၍ အစဉ်အလာ တစ်ခုတည်းကို လိုက်ခဲ့သော မြန်မာနှင့်ရခိုင်တို့ပင်လျှင် ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ တို့ ခေတ်ကဆိုလျှင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စိမ်းနေကြလေသည်။ ရှင်ရဋ္ဌသာရသည် မြောက်ဦးဘက်တစ်ဝိုက် ရောက်ခဲ့ဖူးသည်ဟု စာဆို ရှိလေသည်။ သို့ရောက်ခဲ့သည်တွင် မြောက်ဦးသားနှင့် အင်းဝသားတို့၏ အလေ့အလာ အနည်းငယ်ကွဲပြားမှုလောက်ကို အများကြီးကွဲပြားယောင် ထင်မြင်ကာ ရှင်ရဋ္ဌသာရအဖို့ ဘာသာမတူ၊ ရခိုင်မူကား၊ လူလည်းတတွေ၊ ရေလည်းတခြား ဖြစ်နေခဲ့လေသည်။

ထိုသို့လျှင် အိမ်တွင်းသူနှင့် အိမ်ပြင်လူ၊ တောနှင့်မြို့၊ ပြည်မနှင့် ပြည်နယ်တို့သည် ရေမြေတောတောင်၏ ဟန့်တားချက်ကြောင့် ဆက်သွယ် ရေးဝေးခဲ့ရာမှ ခေတ်သစ်ဘက်သို့ရောက်ခဲ့၍ လမ်းပန်း အဆက် အသွယ် တိုးတက်လာသည့်အခါ မျိုးခြား အာဏာပိုင်တို့၏ ချုပ်ချယ်မှုနှင့် တွေ့ရပြန် လေသည်။ ထိုချုပ်ချယ်မှုကြောင့် တစ်နေရာနှင့် တစ်နေရာ အရောက်အပေါက် နည်းရပြန်သည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မဆုံနိုင်ဘဲ ဖြစ်ရပြန်သည်။

ထိုချုပ်ချယ်မှုမှ ကျွန်တော်တို့ ယခုလွတ်ပြီ။ နိုင်ငံရေး ကြီးပမ်းချက်အရ ထောင့်ကိုးရာလေးဆယ့်ရှစ်ခုနှစ်ကစ၍ လွတ်ပြီ။ သို့ရာတွင် ယဉ်ကျေးမှု အနေ ဖြင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် ကျန်သေးသည် ထင်၏။ လူမျိုးစုချင်း နီးနီးတွေ၊ များများတွေ့နိုင်မှ တစ်ဦးစိတ်ကို တစ်ဦး သိမည်။ တစ်ဦးအလေ့အထကို

တစ်ဦးသိမည်။ မိမိ၏အလေ့အထသာ အဓိကဟုထင်နေသောစိတ်မှ သူ့
 အလေ့အထလည်း ကောင်းပါတကား ဟူသော အမြင်ဉာဏ် အမြင်မှန်ပေါ်
 မည်။ လူမျိုးစုနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်တော်တို့မျက်စိအောက်တွင် အထင်အရှားရှိ
 နေလျက် အမှတ်မဲ့ဖြစ်နေကြသော အရည်အသွေးများကို ကြည့်လေ။
 ကချင်လုပ် တောင်း၊ ပလုံး၊ လွယ်အိတ်စသည့် ပစ္စည်းတို့သည် ကောင်းမွန်ခိုင်ခံ့
 ၏။ လက်ရာ မြောက်၏။ ချင်းတို့သည် တိုက်ရည်ခိုက်ရည် ကောင်းလှသည်
 ဟု ကျော်ကြား၏။ ရှမ်းမောင်းသံ တနောင်နောင်နှင့် အိုးစည်သံ တထုံထုံသည်
 နားဝင်ချို၏။ ကရင်တို့၏ ဘာသာဘာဝကြွေးကြော်သံသည် ကရင်ဩသံ
 ဟူသောအမည်ဖြင့် မဟာဂီတထဲတွင် မှတ်တမ်းဝင်၏။ ကိန္နရာ ကိန္နရီ တို့မှ
 ဆင်းသက်ပေါက်ဖွားလာသည်ဆိုသော ကယားတို့၏ နန်းနောင်ခါရီ
 ဒွေးမယ်နော် ဇာတ်လမ်းသည် လွမ်းချင့်စဖွယ်ဖြစ်၏။

အစဉ်အလာကောင်းများသည် လူမျိုးစုအသီးသီးတွင်ရှိကြသည်။
 ထိုကောင်းကွက်များကို များများသိအောင် အားထုတ်နိုင်မှ သိရသမျှကို
 အချင်းချင်းလဲလှယ် မွေးစားလိုသောစိတ်၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး လေးစားသော
 စိတ်ပွားကာ တကယ့်မိသားစုအဖြစ်သို့ ရောက်မည် ဖြစ်သည်။ လမ်းဖောက်၍
 လမ်းပေါက်ခြင်းသည် ပြည်ထောင်စုမိသားစု အဖြစ်သို့ပို့ရန် အရေးတွင်
 မူလဘူတဖြစ်လေသည်။

ဟိုက်စီး (ဦးသန်းထွတ်)

၁၅။ ကျန်စစ်သား (ဆောင်းပါး)

မင်းယုဝေ

ကျန်စစ်သားသည် ခရစ်နှစ် ၁၀၈၄ ခုနှစ်တွင် မင်းဖြစ်သည်။ မင်းဖြစ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ပျက်လုဆဲဖြစ်သော ပုဂံပြည်ကို တည်တံ့ ခိုင်မြဲအောင် ဆောင်ရွက်သည်။ တိုးတက် သာယာအောင် ဆောင်ရွက်သည်။

ကျန်စစ်သားမင်း၏ ဦးဆောင်ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု တို့သည် နှစ်ပေါင်း ၂၀၀ နီးပါးခန့် ကြီးပွားတိုးတက်၍ တည်တံ့ ခိုင်မြဲခဲ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သမိုင်းဆရာတို့က အနော်ရထာ မင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသစ်ကို ဦးဆောင် ပျိုးထောင်သူ ဖြစ်သည်။ ကျန်စစ်သားမင်းကား ထိုနိုင်ငံသစ်ကို တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင်၊ တိုးတက် သာယာအောင် ဦးဆောင် ကြိုးပမ်းသူဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပေသည်။

ကျန်စစ်သားအဖို့ မင်းဖြစ်လာသောအခါ ဦးစွာရင်ဆိုင်ရသော အရေးမှာ သူပုန်ဒဏ်ကိုခံစားခဲ့ရသော ပြည်သူတို့အရေးဖြစ်သည်။ ငရမန်ကား သူပုန်အရေးအေးငြိမ်းသော်လည်း ထိုသူပုန်ထမှုဒဏ်ကြောင့် ပျူ၊ မွန်၊ သက်၊ မြန်မာအစရှိသော ပုဂံပြည်သူပြည်သားတို့သည် အတိဒုက္ခအမျိုးမျိုး ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ အချို့သည် သေဆုံးခဲ့ကြ၍ ကျန်ရစ်သူတို့မှာ တွယ်ရာကင်းမဲ့ရှာကြသည်။ အချို့သည် သားတကွဲ မယားတကွဲ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရသည်။ အချို့သည် သူပုန်တို့၏ အဖမ်းအဆီးခံရလျက် အောက်ပြည် အောက်ရွာသို့ အဓမ္မ ခေါ်ဆောင် ခံရသည်။ အချို့သည် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ရသည်။ အချို့သည် အစားမဲ့ အသောက်မဲ့ ဖြစ်ရသည်။ အချို့သည် အဝတ်မဲ့ အဆင်မဲ့ ဖြစ်ရသည်။ အချို့သည် အလုပ်မဲ့ အကိုင်မဲ့ ဖြစ်ရသည်။ ထိုအခြေဆိုးတို့ကို ကျန်စစ်သားသည် ကောင်းစွာခံစားသိရှိသည်။ ထိုအခြေဆိုးများမှ လွတ်မြောက်ရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သည်။ သို့ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သည်ကို

ပုဂံပြည်သူတို့သိစေရန် ကျောက်စာ ရေးထိုး၍လည်း အတိအလင်း ကြေညာခဲ့ပေသည်။

ထိုကျောက်စာကား အခြားမဟုတ်။ ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာဟု အမည်တွင်သော ကျောက်စာပင်တည်း။ ထိုကျောက်စာကို ပုဂံ ရွှေစည်းခုံဘုရားရှိ ကျောက်တိုင်နှစ်တိုင်တွင် ရေးထိုးထားသည်။ မြန်မာဘာသာဖြင့် မဟုတ်။ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်။ ဤသို့ မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးထားသည်မှာ ထိုစဉ်အခါက မွန်ဘာသာသည် မြန်မာဘာသာထက် ကျယ်ပြန့်စွာ ထွန်းကားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ယူနိုင်သည်။ ကျန်စစ်သားသည် မွန်-မြန်မာစည်းလုံးရေးကို အထူးလိုလားသူ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုကျောက်စာကို မွန်ဘာသာဖြင့် ရေးထိုးခြင်းဖြစ်သည် ဟူ၍လည်း ယူနိုင်မည်ထင်သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ထိုကျောက်စာကို ပုဂံပြည်သူပြည်သား အားလုံး ဖတ်ရှုကြမည်ကား မုချဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဖတ်မိစေရန်လည်း ရွှေစည်းခုံဘုရားရှိ ကျောက်တိုင်များ၌သာမက လူအများ ဖြတ်သန်းသွားလာရာ ပုဂံသရပါတံခါးရှိ ကျောက်တိုင်နှစ်တိုင် တွင်လည်း ရေးထိုးထားပေသည်။

ကျောက်စာ၌ ရေးထိုးထားသည်တို့မှာ အလွန်ထိမိသည်။ ပြောင်မြောက်သည်။ စကားအသုံးအနှုန်းကလည်း ကောင်းလှသည်။ ဥပမာ ဥပမေယျတို့မှာလည်း ထက်မြက်လှသည်။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ နှလုံးသားမှ စိမ့်ယိုကျလာသော မေတ္တာ၊ စေတနာ၊ ကရုဏာတို့ သင်းပျံ့နေသည်။

ကျောက်စာတစ်နေရာ၌ရန်သူတို့ပုဂံကိုတိုက်ဖျက်ရန်ဆန်တက်လာ၍ ပုဂံပြည်သား အချို့ကို သုံးပန်းအဖြစ် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ထိုသူတို့ကို အောက်ပြည်အောက်ရွာသို့ အဓမ္မ ခေါ်ဆောင်သွားသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းသည် ထိုသူတို့ကို ပုဂံသို့အလျင်အမြန် ပြန်ခေါ်မည်။ ပုဂံပြည်၌ ထိုသူတို့ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စေရမည်။ သားတကွ၊ မယားတကွဖြစ်၍ ချစ်သူတို့နှင့်ကွေ့ကွင်း

ရသူတို့၏ မျက်ရည်ကို လက်နှင့်တူသော မေတ္တာဖြင့် သုတ်ပေးမည်။ စိတ်နှလုံး ပူဆွေးရသူတို့၏ နှပ်ရည်ကို ရေနှင့်တူသော ကရုဏာဖြင့် ဆေးကြောပေးမည်။ ကျန်စစ်သားမင်းသည် ပြည်သူတို့အား ဆန်စပါးမှစ၍ စားဖွယ် သောက်ဖွယ် တို့ကို ယာသက်တော်ဖြင့် ပေးအပ် ကျွေးမွေးမည်။ အဝတ်ပုဆိုး၊ အဆင်တန်ဆာ တို့ကို ဝဲလက်တော်ဖြင့် ပေးအပ်ဆင်ယင်မည်။ အမိသည် သားငယ်တို့ကို ရင်ခွင်၌ပိုက်ထွေးယုယ သကဲ့သို့ ပြည်သူတို့ကိုလည်း ကျန်စစ်သားမင်းက ပိုက်ထွေး စောင့်ရှောက် ပြုစုမည်ဟူ၍ ရေးထိုးထားသည်။

တစ်ဖန် ကျောက်စာတစ်နေရာတွင်လည်း ကျန်စစ်သားမင်း လက်ထက်တွင် မှို၊ မျှစ်၊ သစ်သီး၊ ပန်းမန်တို့ ပေါများစေရမည်။ စားရမယ့်၊ ဝတ်ရမယ့် ဖြစ်သော သူဆင်းရဲတို့သည် ဝလင်စွာ စားနိုင်စေရမည်။ ရွှေငွေရတနာတို့ဖြင့် စီခြံယှံထားသည့် ဆန်းကြယ်သော အဝတ်ပုဆိုးတို့ကို ဆင်မြန်းကြရစေရမည်။ ဆန်စပါးတို့ ထာဝစဉ် ပေါများစေရမည်။ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွား၊ ကြက်၊ ဝက်၊ ဆိတ်တို့ ပေါများစေရမည်ဟူ၍လည်း ရေးထိုးထား သည်။

ထို့ပြင် ကျောက်စာတစ်နေရာတွင် စိုက်ပျိုးမှု၌ကျွမ်းကျင်သော လယ်သမား၊ ယာသမားအပေါင်းတို့တွင် ဆန်စပါး၊ လူး၊ ဆပ် အမျိုးပေါင်း များစွာတို့ ကျီအပြည့် ရရှိ စေရမည်။ လူတိုင်း ကြွယ်ဝချမ်းသာစေရမည်။ အိုးစလောင်းရောင်းသော သူဆင်းရဲမများပင်လျှင် ဈေးကောင်းရ၍ ချမ်းသာ စေရမည်ဟူ၍လည်း ရေးထိုးထားသည်။

ရေးထိုးထားသည့်အတိုင်းလည်း ကျန်စစ်သားမင်းသည် ကြီးပမ်း ဆောင်ရွက်ရာ များစွာအောင်မြင်ခဲ့လေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် ရှင်အရဟံကို မပြတ်ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်သည်။ တစ်ခါသော် သက်လူမျိုးတို့၏ အကြီးအကဲ ကတုံသည် ကျန်စစ်သားမင်းကို ပုန်ကန်လိုသဖြင့် ကျေးစွန့်ရွာနားကို ထိပါးသည်။ ကတုံသည် ကျန်စစ်သား၏

အဆွေခင်ပွန်းကောင်း ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ပါလျက် ထိပါးလာသော အခါ ကျန်စစ်သားမင်းသည် လွန်စွာ အမျက်ထွက်သည်။ ‘သက်မင်း ကတုံကိုဖမ်းလေ’ဟု အမိန့်ရှိ လေသည်။

ထိုအခါ ရှင်အရဟံသည် နန်းတော်သို့ကြွလာသည်။ ကျန်စစ်သား အား “အလျင်စလို မပြုကောင်းပလေ”ဟု ဆုံးမသည်။ ထို့နောက် ရှင်အရဟံသည် သက်မင်း ကတုံကိုလည်း ဆုံးမပြန်လေသည်။ နှစ်ဦးလုံး အဆုံးအမကိုနာယူကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ရန်စစ်မကြီးခင် ရန်စစ် ငြိမ်းလေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် ၁၀၈၆ ခုနှစ်တွင် ရာဇဝိသိက်ပွဲကျင်းပ၍ သီရိတြိဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇာဘွဲ့ကို ခံယူသည်။ ရာဇဝိသိက်ပွဲ၌ ရှင်အရဟံ ကိုယ်တော်တိုင် ဦးစီးဆောင်ရွက်သည်။ ကျန်စစ်သားသည် စိတ် သဘောထား အလွန်ကြီးမြင့်သည်။ ရာဇဝိသိက်ပွဲသို့ ပျူ၊ မွန်၊ သက်၊ မြန်မာ အစရှိသော အရာရှိကြီးငယ်တို့အား လူမျိုး ခွဲခြားခြင်းမပြု။ အစုံအညီ တက်ခွင့်ပြုသည်။ ရာဇဝိသိက်ပွဲကျင်းပရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးစံအတိုင်း ပရိတ်တော်ကိုလည်း ရွတ်စေသည်။ ဗြဟ္မဏပုဏ္ဏားတို့ ထုံးစံ အတိုင်း ဗိဿနိုးနတ်ကိုလည်း ပူဇော်ခွင့်ပြုသည်။ နဂါးကိုးကွယ်သူတို့ ထုံးစံအတိုင်း နဂါးကိုလည်း ပူဇော်ခွင့်ပြုသည်။ နတ် ကိုးကွယ်သူတို့ ထုံးစံအတိုင်း နတ်ကိုလည်း ကခွင့်ပြုသည်။ ရာဇဝိသိက်ပွဲဆိုင်ရာ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲများ၌လည်း ပျူတို့အား ပျူတို့ဘာသာအလိုက်၊ မွန်တို့အား မွန်တို့ဘာသာအလိုက်၊ မြန်မာတို့အား မြန်မာတို့ဘာသာအလိုက် သီဆို တီးမှုတ်ကခုန်ခွင့် ပြုလေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းဖြစ်၍ ၂ နှစ် ရှိသောအခါ မထီးတူမသမ္ဘူလသည် လိုက်လာသည်။ သမ္ဘူလသည် သားယောကျ်ားဖွားမြင်ခဲ့သည်။ သားငယ်ကိုလက်ဆွဲလျက် ကျန်စစ်သားပေးခဲ့သော လက်စွပ်ကို ယူဆောင်လျက် လိုက်လာသည်။ နန်းရင်ပြင်သို့ ရောက်သောအခါ မင်းချင်း တို့က နှင်ထုတ်ကြသည်။

သမ္ဘုလက “မင်းကြီးကိုတွေ့ပါရစေ။ လျှောက်ခွင့်ရှိပါသေးသည်” ဟုဆိုကာ မထွက်ခွာဘဲ နေသည်။ မင်းချင်းတို့လည်း ထိုအကြောင်းကို မင်းကြီးအားလျှောက်သည်။ မင်းကြီးလည်း ခေါ်တော်မူသည်။ သမ္ဘုလနှင့် သားတော်ကိုမြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်မဆုံးရှိသည်။

မင်းကြီးက “ငါဆင်းရဲစဉ် သည်မိန်းမသည် ငါ့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေး ပေးသည်” ဟူ၍ မှူးမတ်တို့အလယ်တွင် မိန့်တော်မူသည်။ သားတော် ကိုလည်း ရင်ခွင်ထက်၌ ထားတော်မူသည်။

သားတော်ကား နောင်အခါ ဂူပြောက်ကြီးကျောက်စာခေါ် မြစေတီ ကျောက်စာကိုရေးထိုးမည့် ရာဇကုမာရ်ပင် ဖြစ်သည်။ မင်းကြီးသည် သားတော် ကို ခညဝတီနှင့် တောင်စဉ်ခရိုင်ကို အပိုင်အစား ပေးလေသည်။

ကျန်စစ်သားသည် သမ္ဘုလကို ဦးဆောက်ပန်းဟူသော အမည် ပေး၍ မိဖုရားမြှောက်လေသည်။ ကျန်စစ်သားမင်း၌ မိဖုရား ၄ ပါး ရှိသည်။ အားလုံးမှာ မေတ္တာစစ်၊ မေတ္တာမှန်ဖြင့် ချစ်မြတ်နိုးခဲ့ကြသူများ ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့မှာ အပယ်ရတနာ၊ ခင်ဦးခေါ် မဏိစန္ဒာ၊ ထီးလှိုင်သမီးခင်တန်နှင့် သမ္ဘုလခေါ် ဦးဆောက်ပန်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။

ကျန်စစ်သားတွင် သားတော်၊ သမီးတော်ဟူ၍ နှစ်ပါးသာ ရှိသည်။ ရာဇကုမာရ် မင်းသားနှင့် ရွှေအိမ်သည်တို့ ဖြစ်သည်။ သမီးတော် ရွှေအိမ်သည် သည် အပယ်ရတနာမှဖွားမြင်သော သမီးတော် ဖြစ်သည်။

တစ်နေ့တွင် ရွှေအိမ်သည်သည် တိုင်းတစ်ပါးမှ ပဋိက္ကရာဇ်မင်း၏ သားတော် ပဋိက္ကရာဇ်မင်းသားနှင့် မေတ္တာမျှမိကြသည်။ ထိုအကြောင်းကို ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသိသော် မှူးမတ်တို့ကို ခေါ်ယူတိုက်ပင်သည်။

“ငါ့သမီးတော်ကို ပဋိက္ကရာဇ်မင်းသားနှင့် စုံဖက်ရသော် သင့်မည်လော။ ငါ့အရှင် စောလူး၏မြေးတော် စောယွမ်းနှင့်စုံဖက်သော် သင့်မည်လော။”

“အရှင်သမီးတော်ကို ပဋိက္ခရာမင်းသားနှင့်စုံဖက်ရန် မသင့်ပါ။ အကယ်၍ စုံဖက်ပါသော် ကာလရှည်ကြာလျှင် ပုဂံပြည်သည် ကုလားပြည် ဖြစ်လေတော့မည်။”

ကျန်စစ်သားမင်းသည် အမြော်အမြင်ကြီးသူဖြစ်ရာ မှူးမတ်တို့ စကားကို နာယူသည်။ သမီးတော်ကို ပဋိက္ခရာမင်းသားနှင့် စုံဖက်တော်မမူ။ စောယွမ်းနှင့်သာ စုံဖက်တော်မူလေသည်။ နောင်အခါ ရွှေအိမ်သည်လည်း အလောင်းစည်သူကို ဖွားမြင် လေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ထွန်းကားအောင်လည်း အထူး ဆောင်ရွက်သည်။ မင်းကြီးသည် သူပုန်ရန်ကြောင့်ပျက်စီးခဲ့သော ပိဋကတ်စာပေတို့ကို ပြန်လည်စုဆောင်း၍ တည်းဖြတ်စေသည်။ စေတီဘုရား၊ ဂူဘုရားများကိုလည်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ ထင်ရှားသော ဘုရားများမှာ ရွှေစည်းခုံနှင့်အာနန္ဒာ ဖြစ်သည်။

မင်းကြီးသည် ရှင်အရဟံ၏မိန့်ကြားချက်အရ အနော်ရထာမင်း တည်လက်စဖြစ်သော ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကို အပြီးတည်တော်မူသည်။ တည်ရာတွင် ရှေးဦးစွာ တူရွင်းတောင်၌ရှိသော ကျောက်တို့ကို အလျား ၃ ထွာ၊ အနံ ၁ ထွာ ရွှေခြမ်းစေသည်။ ထို့နောက် နိုင်ငံတော်အလုံး၌ရှိသော ရဲမက်မိုလ်ပါတို့ကို စုရုံးစေသည်။ ရွှေစည်းခုံဘုရားမှသည် တူရွင်းတောင် တိုင်အောင် ထိုသူတို့ကို တစ်ဖက်နှစ်မြောင်း နေစေသည်။ ရွှေခြမ်း ထားသော ကျောက်တို့ကို လက်ဆင့်ကမ်းစေသည်။ အလွန် အလှပ တွင်သည်။

ထို့နောက် အာနန္ဒာဘုရားကိုတည်သည်။ အာနန္ဒာဘုရားသည် ပုဂံဘုရားများအနက် အလွန်တရာ အချိုးအစားကျနတင့်တယ်၍ ချီးကျူးဖွယ် အကောင်းဆုံးသော ဘုရားတစ်ဆူဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာ့ ဗိသုကာ၏ အပြောင် မြောက်ဆုံးသောလက်ရာကို အာနန္ဒာဘုရား၌ တွေ့ရသည်။

ထိုဘုရားကို ဟိမဝန္တာအရပ်၊ ဂန္ဓမ္မာနတောင်မှကြွလာသော ရဟန္တာရှစ်ပါးအကူအညီဖြင့် တည်ခဲ့သည်။ ဗိသုကာလေးရာ၊ အလုပ်သမားလေးသောင်းတို့က ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ လက်ခမှာ ရွှေစင်လေးသိန်းပေးရသည်။ ဘုရားရှင်တို့၏ အနန္တပညာကို ရည်မှတ် ပူဇော်၍ တည်ဆောက်သဖြင့် အနန္တဘုရားဟု ဘွဲ့မည်တပ်ခဲ့သည်။ ကာလကြာမြင့်သောအခါ အာနန္ဒာဘုရားဟု ခေါ်တွင်ခဲ့လေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် မွန်-မြန်မာအမှုပြုသော တိုင်းရင်းသားစည်းလုံး ညီညွတ်ရေးကို အထူးဆောင်ရွက်ကာ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို အရယူခဲ့သည်။ ထို့ပြင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် သင့်မြတ်အောင် ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် ပြည်ပငြိမ်းချမ်းရေးကိုလည်း အရယူခဲ့ပေသည်။ မဇ္ဈိမဒေသ၊ ဗုဒ္ဓဂယာရှိ စေတီတော်မြတ် ပျက်စီးသည်တွင် ပြင်ဆင်ရန်နှင့် ဆီမီးထွန်းညှိပူဇော်နိုင်ရန် ရည်စူးကာ ကျန်စစ်သားမင်းသည် သင်္ဘောတစ်စင်းတွင် ရွှေငွေဘဏ္ဍာ အလုံအလောက်ထည့်၍ အိန္ဒိယတိုင်းသို့ စေလွှတ်သည်။ ထို့ပြင် သံတမန်များကို တရုတ်ပြည်သို့လည်း စေလွှတ်သည်။ တရုတ်ပြည်၊ ဆွန်မင်းတို့သည် ကျန်စစ်သားမင်း၏ သံတမန်များကို ထီးဆောင်းတိုင်းပြည်ကြီးတစ်ပြည်မှ စေလွှတ်သော သံအမတ်များကဲ့သို့ ပြုစုကြလေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက် ပုဂံပြည်ကြီးတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ အခိုင်အမာ ပွင့်လန်းစည်ကားကြောင်းသတင်းသည် ဝေးလံလှသော တရုတ်နိုင်ငံသို့ပင် ပျံ့နှံ့ ထင်ရှားသည်။ လင်ဝေတိုင်တရုတ်သမိုင်းတွင် “ပုဂံပြည်၌ ဘုန်းကြီးကျောင်းပေါင်း ရာပေါင်းများစွာရှိသည်။ ဘုန်းတော်ကြီးအားလုံးပင် အဝါရောင်သင်္ကန်းကို ခြုံကြသည်။ နံနက် စောစောတွင် ဘုရင်သည် မှူးမတ်တို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးသည်။ အမတ် တို့က ဘုရင်အားဆက်သရန် ပန်းများကိုယ်စီယူခဲ့ကြသည်။ သံဃာတော် မထေရ်မြတ်တို့သည် ဘုရင်မင်းမြတ် သက်တော်ရှည်ပါစေဟု အိန္ဒိယဘာသာဖြင့် ဆုတောင်းပစ္စည်းများကို

ရွတ်ဆိုကြသည်။ ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ပန်းအချို့ကို ဦးခေါင်းထက်တွင် ပန်ဆင်၍ အချို့ကို ဘုန်းကြီးကျောင်းများသို့ ပို့လှူစေသည်။ အချို့ကို ဘုရားထံ ဆက်သ စေသည်။ ဟု ရေးသားထားလေသည်။

ကျန်စစ်သားမင်းသည် ထူးခြားမွန်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထူးလည်း ဖြစ်သည်။ စံပြဘုရင်၊ စံပြခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်သည်။ သူသည် ထုံးတမ်း စဉ်လာအရ တစ်ဦးတည်းသောသားတော် ရာဇကုမာရကို ထီးမွေနန်းမွေ ပေးရမည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မပေး။ တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးကို ထောက်ရှု၍ မြေးတော်သူ အလောင်းစည်သူ ကိုသာ ထီးမွေနန်းမွေပေးလေ သည်။ ခေတ်သစ်သုတေသီတို့က အလောင်းစည်သူသည် သထုံမနုဟာမင်း ၏မြစ်တော် နာဂသမန်းနှင့် ကျန်စစ်သားမင်း၏သမီးတော် ရွှေအိမ်သည်တို့၏ သားတော်ဖြစ်သည်။ မွန်-မြန်မာသွေးပါသူ ဖြစ်သည်။ မွန်-မြန်မာ ချစ်ကြည် ရေးအလွက် အလောင်းစည်သူကို ကျန်စစ်သားမင်းက ထီးမွေနန်းမွေပေး သည်ဟု ဆိုကြသည်။

သားတော်ရာဇကုမာရသည်လည်း အဖသား ပီလှသည်။ စိတ်ထား မွန်မြတ်လှသည်။ ခမည်းတော် အစီအမံကို အကြည်အသာ လက်ခံ လိုက်နာခဲ့ပေသည်။

ကျန်စစ်သား ခရစ်နှစ် ၁၁၁၃ ခုနှစ်၊ သက်တော် ၇၀ ကျော်တွင် လွန်တော်မူသည်။ ကျန်စစ်သားမင်း လွန်တော်မူခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း များစွာကြာခဲ့ပြီ။ သို့ရာတွင် သူ့အမည်၊ သူ့စိတ်ဓာတ်၊ သူ့စေတနာ၊ သူ့ကောင်းမှု၊ သူ့ကျေးဇူးတို့ကား မပြယ်၊ သင်းပျံ့ဆဲပင် ရှိပေသည်။

မင်းယုဝေ

ကဗျာရွေးချယ်ချက်

ရွာရိပ်သန့်စင်

ရွာနဘေးတွင်
 ချောင်းသေးကောက်ယွန်း၊
 စည်းတိမ်ထွန်း၏။
 ချောင်းညိုအစပ်၊ ကမ်းနှင့်ကပ်၍
 ရိုးပြတ်အင်းလယ်၊
 မြင်ကွင်းကျယ်၏။
 ရိုးလယ်အဆုံး၊ တဖက်ကုန်း၌
 ထုံးဖြူမဖွေး၊ တမ်းခွန်ဆွေးနှင့်
 ရှေးစေတီအို၊ တောရိပ်ခို၏။
 စေတီတဖက်၊ တောနက်နက်ဝယ်
 နွေရက်ရာသီ၊ လေဦးချိုက
 သရဖီမွှေးလွန်၊ ဥသြတွန်၍
 ဝေသွန်စီးကျ၊ စမ်းရေမြနှင့်
 ချိုးကခရာ၊ ရွက်သစ်ဖြာ၏။

မြို့၌နေ၍

နွေမှာခြောက်သွေ့၊ မြေငွေ့တံလျှပ်
 ထိခတ်ရှုပ်နှောင်၊ ကုန်းခေါင်ခေါင်တွင်
 ပူလောင်ယောက်ယက်၊ အနေခက်သေခံ
 ကျေးလက်တောခြေ၊ ဇာတိမြေသို့
 လွမ်းခွေတသ၊ သတိရမိ
 ရေကသန့်စင်၊ လွင်ကဟင်းလင်း
 ယာခင်းကမွှေး၊ တောကအေး၍
 ကျေးကချိုသာ၊ တောင်ကပြာနှင့်
 ဆာယာပြည့်သိပ်၊ မေတ္တာဖိတ်သည်
 ရွာရိပ်ချမ်းမြေ့လှချေတကား။

၂။ လောကနိတိ (ပညာကဏ္ဍ)

မြတ်ပညာ

- ၁။ သုံးပါးမြတ်စွာ၊ ရတနာနှင့်
 မာတာပိတာ၊ မိဘဆရာ
 ဤခြောက်ဖြာကို၊ သဒ္ဓါကြည်လင်
 ရှိဦးတင်၍၊ မြော်မြင်သုတ
 ပြည့်စုံလှသား၊ လောကနိတိ
 အမည်ရှိသည်၊ ပါဠိအနက်
 မှတ်ယူခက်ကို၊ နှုတ်ကျက်လွယ်အောင်
 လင်္ကာဆောင်ပိမ့်၊ လူ့ဘောင်ခန်းဝါ
 ဤသည်စာကား၊ ပညာများ၍
 ယောက်ျားအနှစ်၊ ဖြစ်သည်တစ်ဝ
 မိဘအသွင်၊ ပဲ့ပြင်ဆရာ
 ကောင်းစွာမိတ်ဆွေ၊ မည်တုံလေ၍
 ခွဲဝေဤကျမ်း၊ တတ်မြောက်စွမ်းမူ
 ပြည့်လျှမ်းသုတ၊ ဉာဏလောက်လုံ
 ကျေးဇူးပုံသည်။ ။
 နိတုံရွှေနှယ်ရောင်ဝင်းတည်း။
- ၂။ နိတုံရွှေနှယ်၊ ကျေးဇူးကြွယ်သား
 မှတ်ဖွယ်သုတ၊ ဆည်းပူးကြလော့။
 ပျင်းလှသည်သူ၊ ဘယ်မူအတတ်
 ရတုံလတ်အံ့၊ အတတ်ကင်းလျှင်
 ဘယ်တွင်ဥစ္စာ၊ ရတို့ပါလိမ့်။

ဥစ္စာမရ၊ ရှိလတ်တစ်မူ
 ကြည်ဖြူချစ်ခင်၊ မိတ်မမြင်တည့်။
 မိတ်လျှင်မရ၊ သုခဘယ်မှာ
 ပွားတိုးရှာလိမ့်၊ ချမ်းသာတစ်စိ
 မရှိတတ်မူ၊ အလှူကောင်းမူ
 ဘယ်ကိုပြုအံ့၊ ကောင်းမူမသန်
 နိဗ္ဗာန်ဘယ်မှာ ရတို့ပါအံ့။
 မြဲစွာမှတ်လေ၊ တတ်မြောက်ချေက
 ရွှေငွေမတူ၊ ခိုးယူမရ
 ဤလောက၌၊ ပညာအရာ
 မိတ်ကြီးသာတည့်၊ ခန္ဓာပြောင်းကြ
 နောင်ဘဝလည်း၊ သုခမြားမြောင်
 ချမ်းသာဆောင်သည်။ ။

လူ့ဘောင်မှတ်လော့တသင်းတည်း။
 ၃။ တသင်းမှတ်ကြ၊ လူထိုမျှတို့
 သိပ္ပံကိုမူ၊ နည်းသည်ဟူ၍
 မအောက်မေ့နှင့်၊ တွေ့ရာမှတ်သား
 မိုးပေါက်များသော်၊ အင်းနားချောင်းကန်
 ပြည့်သောဟန်တည့်၊ မှတ်ရန်တစ်ခု
 နှုတ်မှုလက်မှု၊ အတတ်စုကို
 ငယ်နုသောအား၊ မမေ့ငြားနှင့်။
 ရင်းဖျားကုန်စင်၊ တတ်မြော်မြင်က
 တစ်ခုမျှလျက်၊ အသက်မွေးကျောင်း
 ဖြစ်တုံရှောင်း၏၊ အပေါင်းမှတ်ရာ

တောင်တိုင်မှာကား၊ ပတ္တမြားမရှိ။

ကြီးဘိစွမ်းအင်၊ ဆင်ဟူသမျှ

မရမြဲတေ၊ တောတိုင်းဖွေလည်း

ညာရွှေစန္ဒကူး၊ မရဘူးတည့်။

ဝေးကြူးနဲ့စပ်၊ အရပ်တို့မှာ

ပညာရှိကား၊ အလွန်ရှားသည်

မှတ်သားသိဖွယ် အလင်းတည်း။

၄။ မှတ်သားသိဖွယ်၊ တစ်ကြောင်းဝယ်တုံ

ပေါကြွယ်နည်းနာ၊ ပညာရှိအား

နေသည်ကြားမူ၊ မြေခြားဝေးစွာ

ထိုရပ်မှာသို့၊ ရှာ၍ရောက်အောင်

မြားမြောင်သုတ၊ ဆည်းပူးကြလော့။

ရှေးကမိန့်လတ်၊ အတတ်သင်ရာ

ဥစ္စာရှာနှင့်၊ တောင်သာလည်းတက်

တပ်မက်ကာမ၊ ဒေါသထွက်ရာ

ဤငါးဖြာ၌၊ လျင်စွာသမူ

မပြုသင့်ပေ၊ ဖြည်းညှင်းစေလော့။

ဖြစ်ထွေစစ်ဆေး၊ မမေးသော်မူ

မနှေးလျှင်စွာ၊ မိုးကြီးရွာသို့

ပညာရှိသူ၊ ဖြေပါဟူရှင့်။

သူတည်းစိစွေး၊ မမေးဖြစ်စေ

မေးဖြစ်စေလျှင်၊ ပြောထွေများစွာ

သူမိုက်သာတည့်၊ ပေမှာရှိငြား

အတတ်များနှင့်၊ တစ်ပါးသူမှာ

ထားဥစ္စာကား၊ လိုကာမရ
ဖြစ်တတ်လှ၍၊ သိပ္ပဥစ္စာ
မမည်ပါသည်။ ။

၅။ မှတ်ရာကုန်ကြအချင်းတည်း။
အချင်းမှတ်လို၊ ရေကိုတိမ်နက်
ကြာရိုးရွက်ဖြင့်၊ ချင့်တွက်သိရာ
လူတို့မှာကား၊ ဇာတိမြတ်ယုတ်
ဟုတ်မဟုတ်မှာ၊ ကိုယ်နှုတ်အမှု
သိလော့ဟူ၏၊ လူတို့တံထွာ
ပညာရှိသည်၊ မရှိသည်ကို
ဆိုမြည်စကား၊ သိတတ်ကြားလော့။
မြေအားသောင်းပြောင်း
ကောင်းမကောင်းမှာ၊ မြက်သာစကား။
နည်းပါးပညာ၊ သူတို့မှာကား
ငယ်စွာသုတ၊ တစ်ခုရသော်
များလှထင်ယောင်၊ မာန်စောင်တက်ကြွ
လွန်ပြောပ၏၊ လှိုင်းမသမုဒ္ဒရာ
မမြင်ပါ၍၊ တွင်းမှရေကို၊ များ၏ဆိုငြား
ငမိုက်ဖားသို့။ ။

မှတ်သားလူတွင်ပုံခင်းတည်း။
၆။ မှတ်သားလူတွင်၊ တစ်နည်းဆင်ပိမ့်
သွန်သင်လွယ်ရာ၊ ငယ်စဉ်ခါက
ပညာမရ၊ ဒုတိယမှာ

ဥစ္စာမဲ့ထ၊ ကြီးရင့်လှအောင်
 ဓမ္မမပျော်၊ ကျင့်ယွင်းချော်မူ
 မှည့်ပျော်သက်ကြီး၊ သေချိန်နီးသော
 ကိုယ်ထီးလက်ချ၊ သုံးမကျတည့်
 သားလှတစ်စု၊ ယခုငယ်က
 ကြိုးလုံ့လ၍၊ သုတပညာ၊ နေ့တိုင်းရှာလော့
 ပညာမကြိုက်၊ ပျင်းရိမိုက်မူ
 နောက်လိုက်ဝန်ထမ်း၊ အလုပ်ကြမ်းတွင်
 တွေ့လေကျင်သည်။ ။ လူရှင်မှတ်ကြ
 မပျင်းတည်း။

၇။ မပျင်းမှတ်ပြီး၊ သားသမီးကို
 မကြီးခင်က၊ မဆုံးမသော်
 မိဘတလည်၊ ရန်သူမည်ခဲ့။
 ရွှေရည်ဆင်းရောင်၊ ဟင်္သာတို့ဘောင်ဝယ်
 အတောင်ဖြူစွာ၊ ဗျိုင်းပမာသို့
 ပညာရှိလယ်၊ မတင့်တယ်တည့်။
 တောဝယ်တောင်ကြား၊ ဆူးအများကို
 အသွားထက်စေ၊ ဘယ်မိတ်ဆွေတို့
 ချွန်ပေလတ်သည်၊ ရွှေရည်အသွင်
 သမင်မျက်စိ၊ လှဘိသည်မူ
 ဘယ်သူစောင့်ကြပ်၊ မျက်စဉ်းခတ်၍
 လှလတ်သနည်း၊ ညွှန်းထည်းရောက်တင့်
 ကြာပွင့်ကိုမူ၊ ဘယ်သူအနံ့

ထည့်အံ့သနည်း၊ ဖြင်ပည်းမရှား
မျိုးကောင်းသားကို၊ တစ်ပါးသူငါ
ကောင်းစွာမပြု၊ လူမှုသိထွေ
ကောင်းတို့ပေသည်။ ။

မှတ်လေလူဗိုလ်ခပင်းတည်း။

၈။ လူဗိုလ်ခပင်း၊ မှတ်ကြလျှင်းလော့
ပုံခင်းတစ်ဖြာ၊ ထုံးမပါဘဲ
ကွမ်းယာလည်းစား၊ ရှားပါးသူမှာ
တန်ဆာဆင်ယင်၊ ဟင်းအိုးတွင်လည်း
ဆားလျှင်ကင်းလတ်၊ အတတ်ပညာ
မရှိပါလျက်၊ ကဗျာဖွဲ့ဆို
ထိုမျှလေးချက်၊ ရသပျက်၏
မှတ်ကျက်နာတုံ၊ ပြည့်စုံသူက
ပွားထပညာ၊ အနက်မှာကို
သိပါသောအား၊ ချမ်းသာပွား၏
အိပ်စားကာမ၊ ဤသုံးဝကား
နွားနှင့်လူသည်၊ တူ၏မှန်ပင်
အကြင်ယောက်ျား၊ နွားထက်သာပို
ပညာကိုလျှင်၊ တတ်အောင်သင်လော့
မသင်လတ်လျား၊ ပညာရှားမှု
ထိုသည့်သူကား။ ။
တူ၏ နွားနှယ်မယွင်းတည်း။

၉။ မယွင်းမှတ်ခွင့်၊ ပညာနှင့်မူ
 တူသည်မိတ်ဆွေ၊ မရှိပေတည့်။
 ရောက်လေအနာ၊ တူစွာရန်သူ
 မရှိဟူရှင့်၊ လူတို့ပြည်တွင်
 ကိုယ့်ပြင်ချစ်ဖို့၊ မရှိမြို့တည့်။
 ကဲ့သို့ကြီးငြား၊ အားကိုးမမြင်
 ထို့ပြင်ပုံဆောင်၊ ကျီးများဘောင်ဝယ်
 ရွှေရောင်ဟင်္သာ၊ နွားတကာတွင်
 ပမာခြသေ့၊ မြည်းတို့ရှေ့တွင်
 မြင်းလျှင်သိန္နံ၊ ဗာလလူမိုက်
 အလယ်၌လျှင်၊ မြော်မြင်ဉာဏ်ကျယ်
 မတင့်တယ်သည့်၊ အကယ်မိုက်စွ
 လူဗာလသည်၊ သက်မျှဆုံးအောင်
 မြားမြောင်နှံသိ၊ ပညာရှိနှင့်
 ပေါင်းမိစေငြား၊ သူတော်ကြားသာ။
 တရားမရ၊ တာရှည်လှသည်
 ယောက်မဟင်းကို၊ ချိုချဉ်မသိ
 ဖြစ်တုံဘိသို့။ ။ ရှိသည့်ပမာလက်ငင်းတည်း။

နေမျိုးမင်းထင်ကျော်ခေါင်
အမှာစကားရေး ဦးရှင်ကလေး

၃။ ပုဗ္ဗောဝါဒဆုံးမစာ (အပကသားကိုဆုံးမခန်း)

ပန်း၏ပမာ၊ ဤလင်္ကာတွင်၊ မာတာပီတ၊ ဆိုဆုံးမသား၊ ထိုစကားကို၊ မှတ်သားကုန်ကြ၊ မိန့်လိုက်ပြအံ့၊ မွေးဘလက်ရုံး၊ မြပန်းကုံးသို့၊ နှစ်လုံးဝမ်းက၊ ချစ်နိုးလှသည်၊ သားလျှော့တောင်၊ ဘသည်းခေါင်။ ။ နားထောင်၍သာ၊ စေ့စေ့နာလော့၊ မိရာဘရည်၊ တည်မည်အကြောင်း၊ ကောင်းသားကျင့်ဝတ်၊ စာအတတ်ကို၊ သားမြတ် ယခု၊ တတ်ကြောင်းပြုလော့၊ ဗဟုသုတ၊ မရှိကမူ၊ လျော့ကျရေတူ၊ လူမဟူရ၊ ရှက်ကြီးရလိမ့်၊ နောင်တဆယ်ကြိမ်၊ ညှိုးပိန်မျက်နှာ၊ ပွဲမှာမဝင်၊ ပြင်မှာမရောက်၊ တောမှာမျောက်သို့၊ ခြေထောက်လက်စုံ၊ ရှိပါတုံလျက်၊ လူပျက်လူနှမ်း၊ လူပေါက်ပန်းနှင့်၊ လူသွမ်းလူပေါ့၊ ထဲသော့သော့ ဟု၊ ကဲ့ရဲ့ပြုလိမ့်။ ။ ညီပုဂ္ဂိုလ်မည် ထင်၏တည်း။

ထို့ကြောင့်သားထွေး၊ သေးကွေးသေးက၊ လူရေးလူရာ၊ ရှိစိမ့်ငှာဟု၊ ကျောင်းမှာမြနေ၊ စာပေသင်သင်၊ သို့လျှင်သို့ဖတ်၊ သို့မှတ် သို့ရေး၊ သို့မေးသို့ ဖြေ၊ သို့နေသို့ထိုင်၊ သို့ထိုင်သို့ကြွ၊ သို့ကွသို့ကုန်း၊ သို့သုံးသို့စွဲ၊ သို့လဲသို့ထား၊ သို့စားသို့သောက်၊ သို့လျှောက်သို့ဆို၊ သို့ကိုသို့ကျင့်၊ သို့နှင့်သို့လျှိုး၊ သို့ရှိခိုးဟု၊ မြတ်နိုးလှစွာ၊ ညီဆရာက၊ မိန့်သမျှကို၊ ညီလှမင်းရွှေ၊ မမေ့စေနှင့်၊ စေ့ရေမွေးဘ၊ မှာသမျှကို၊ ညီလှ ရွှေနား၊ ချပ်ကာထား၍။ ။

သည်းဖျားမှတ်စေချင်၏တည်း။

သည်းဖျားမှတ်စိမ့်၊ တစ်ဖန်မိန့်အံ့၊ နှစ်သိမ့်ဝမ်းသာ၊ ညီနား နာလော့၊ လူရွာလျှပ်ပေါ်၊ ရွှင်မြူးပျော်သည်၊ သူတော်မဟုတ်၊ လူယုတ် လူသောင်း၊ လူဗူးတောင်းနှင့်၊ မကောင်းမှုများ၊ နေ့တိုင်းပွားသည်၊ သောက်စားယစ်ဝ၊ လူဗာလက၊ စသည်လူတွင်၊ လူလေဖင်နှင့်၊ ပျော်ရွှင် စကား၊ လူမိုက်များတို့၊ ပေါင်းငြားရဲခါ၊ နီးယှဉ်လာလည်း၊ ဝေးစွာသားလှ၊ ဇွာနိုင်မှတည့်၊ သားလှ ကိုယ်ကျိုး၊ စုံပြည့်ဖိုးလိမ့်၊ ကြိုးလေးသားလှ၊ မှာသမျှကို၊ မချမြေဝယ်၊ မပယ်နှင့်သား၊ ဘစကားကို ရွှင်အားရ၍။ ။ သားလှ မှတ်စေချင်၏တည်း။

ဆေးတုံဆရာတော်

၄။ စောလုံ

ဆန်းထူးဝါနီ အရွက်ရော်ကာ မြန်းချိန်မို့
 တန်ခူးရာသီမဖြင့်
 မန်းနဖူးအညာဆီ အထက်မနော် လွမ်းလောက်ပါပေရဲ့
 သွန်းမြူးဖြာစီ ကရမက် အကျော်အဖျော်တွေ ဖျန်းပါလို့
 အခက်အလက် တော်ရာလျော်ရာ ပန်းတွေနှင့်
 ခူးသမို့ ချွေးကပ်တယ်။
 စက်တော်ရာစခန်းမှာဖြင့် ဖူးလို့ရေသပ္ပာယ်။
 ပြန်လှန်ဆပြန်တော့ သင်္ကြန်ကျချိန်ပေါ့
 ယမန်သမယဆီက
 ပုဂံသမ္မတ ရှင်ဘုရင် သားမြှာဘပါတဲ့
 ဆောင်းမှန္တေအလည် ဘုန်းရောင်တော်ပြနေကျ
 မောင်းမရွှေညီ မဟေသီသုံးထောင်ကျော်မျှရယ်နှင့်
 သည်လ နွေရာသီ မဖြင့်
 ဆွေကလျာ မဒီတွေကို ချစ်စိတ်စမ်းလိုတဲ့ အားရယ်နှင့်
 ရောဝတီမြစ်ဆိပ်ကမ်းတစ်ခုသို့ သွားပါလို့
 ရွှေနန်းအစဉ်အလာ ရေဖျန်းမင်္ဂလာကစားစဉ်က
 ချစ်အားတော် ဗလောင်ဆန်လို့မို့
 တစ်ဆောင်စံ စောလုံပက်စဉ်က
 သွက်သွက်လည် ကြမ္မာငင်ဖို့
 ရက်စက်တယ် ခမျာထင်လို့မို့
 အစာတွင် အဆိပ်သေမဲ့ဆေးရယ်နှင့်
 မဟာဘုရင်ကို တိတ်တိတ်သေဟဲ့လို့ ကျွေးလေတော့

ပြစ်ရေးတော် ရာဇဝတ်ကယ်နှင့်
 ကွပ်ညှပ်ပုံ တအာဏာကြောင့်
 ခမျာမှာ ခန္ဓာတောင်ဆုံးရှာသတဲ့
 တိတ်ထုံးရာဇဝင်ကိုဖြင့်
 ဆရာရှင်ပြန်လှန်လို့ ဟောရတော့
 တောကြီးအလယ်မှာနော်ကွယ်
 မနောသတိ ဘောမချီအောင်ပါ
 မောမိသကွယ်။
 သေလမ်းဝင်မှောင့်ရှာတဲ့ တစ်မိရယ်ကြောင့်
 ရွှေနန်းရှင်မောင့်မှာဖြင့် မချီပြီမို့
 စောင့်ပါခလှည့် စောင့်ပါခလှည့်ရယ်လို့
 တ ရလေရှာသကွယ်
 သမ္မတ နေလာနွယ်မှာဖြင့် ဖိုဗျာပါအများ
 ဘဝသေပါဟယ်လို့ ဆိုကာငိုကာမနား။
 ညချမ်းခါတွင်
 ပလ္လုမ်းကာ အသာဝင်တဲ့
 လဆန်းရတနာအသွင်သို့
 ဘမရာတစ်ပင် မဟေသက်လျာ တစ်ပါးကိုလ
 ငါဘုရင့် ရေပက်တာဖြင့် မှားပေါ့တဲ့လို့
 တရားသံဝေ ဖြေမပျောက်နိုင်တဲ့
 ရွှေပေါက္ကံ မြန်မာမင်းလိုပါ
 ခါသင်္ကြန်နွေကပဲရယ်လို့
 ရေပွဲမှာ အပျော်တွေစည်မှဖြင့်

ကတော်ဒေဝီ အရှက်ကွဲအောင်ပါ
 မျက်နှာမဲ မျက်နှာဖြူ ပက်သူတွေကလဲ ပေါပေသမို့
 မန်းစက်ရတနာ ပလ္လင်မလေ
 ဘန်းစကြာရှင်တွေ စောစေဖို့
 ကမ္မဋ္ဌာန်းပြဆရာမှာ
 ဝမ်းမသာတသာနှင့် ဟောလိုက်ပါရဲ့
 ဒေါပုံအလဲ့ သံသရာရေအပြင်မှာ ကြားသူတို့ကဖြင့်
 သဘောမဆီသနဲ့ မခံပါချင်လျှင်လဲ မကစားကြလေနှင့်
 ချောဂုဏ်နဲ့ နွဲ့ရှာတဲ့
 စောလုံရဲ့ ပုဂံရာဇဝင်တရား။ ။

လေးချိုးကြီး

သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း

၅။ မြတ်မော်တင်

နေစကြာ တိမ်ယံကြားဆီက
 ရောင်မြားတော် ပစ်လွှတ်သွင်းတာမို့
 ထိန်ဝင်းကာ ကြည်ကြည်လျှံ၍
 နဘံမှာ ရောင်ခြည်ပျံ့ပေဌ
 အံ့စရာ မြတ်မော်တင်။ ။

အမြင်ဖြင့် ဆန်းပေဌ
 ဇင်ပန်းခိုင် ရွှေစကားတွေကလည်း
 ညွှတ်တွားကာ စီရရိနဲ့ (နှင့်)
 ဦးချီချီ ဆုရည်တောင်းပြီထင်
 ညောင်းရွက်တွေ ဈာန်ယာဉ်ဆင်းပါလို့
 မြတ်ဇီနော် ခြေတော်ရင်းမှာကွယ်
 စင်းဝပ်ကြအင်။ ။

အဏ္ဏဝါခင် မေပျိုဖျန်းကိုတဲ့
 လေနတ်မောင် လူပျိုလှည့်ကြမ်းရောသလော့
 မာန်သွင်းကာ ရင်ခန့်ခန့်နဲ့ (နှင့်)
 လှိုင်းဖုန်ဖုန် ဝိုင်းအုံကြွပါလို့
 “ကယ်မပါ ရှင်ဘုရားရယ်” ဟု
 ပန်ကြားရန် ပရမောဂဝါသို့
 မေခလာ သူခညောင်းပေပေါ့
 သောင်းလုံးနတ် မြတ်ရှင်ပင်
 ကယ်တင်လိမ့်မလွဲ။ ။

မြန်မာစာ

ဝေမနစ် (ဒုတိယနှစ်ဝက်တည်းလင်ကာလ)

လိုက်မုခ်နန်းဆီက
 ဂဏန်းရွှေ ထွက်ပြုမြူးပါလို့
 ကြည်နူးစွာ ဖော်ငွေရတေ့နဲ့ (နှင့်)
 တပ်ပြုကာ ဝန္တချီတော့
 ပုလဲရည် သောင်ယံကုန်းမှာလ
 ဘုန်းဘုန်းရယ် စေတနာသန်လှချည့်
 မစံသာ သနစ်ထူးလို့ရယ်
 မူးမေ့ကြေကွဲ။ ။

ကဏ္ဍသီလိမောဓိသနိဓဉ်

နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု
 နှစ်ဆယ့်ငါးပါးမှာ ၁၉၅၀ခု

မြန်မာစာပေ | **ဝေဓဒုစိ (ဒုတိယဒုစိဝက်ပညာသင်ကာလ)**

၆။ ရှေးခေတ်ပုဂံမြို့ ဘရာဇင်ဂျီ

မောင်တို့ကြားကုန်လော့
 မယ်တို့ကြားကုန်လော့
 ရှေးဖျားပုဂံပြေမှာဖြင့်
 မြန်မာတစ်တွေမှာ ရတနာရွှေငွေ အပေါင်းငွေပြင်
 မင်းကောင်းနော်ရထာတို့

မော်ကြားရာ ← မော်စရာ ဟိုတစ်ခေတ်ကိုဖြင့်
 ဉာဏ်သစ်ကာ တရွှင်ရွှင်နဲ့
 ဘဝင်မှာ အမြင်မှန်းကာပေါ့
 တမ်းတ၍ ကြည်ညိုပါ။
 ဩော်ပြည်မြန်မာခေတ်ထူး
 ရာဇဝင်မှာ၊ စတင်လို့ကျူးခဲ့ကြ
ငထွေရှူး လုံးလက်ဖယ်
ညောင်ဦးနယ် ကိုရွှေဖိုး
ရွှေထီးလောင်းမင်းကျန်စစ်
 ထိမထင်အောင်၊ ပြည်ခွင်ကိုချစ်ခဲ့ကြ
 ရဲစစ်တပ်ခြံအရံ၊ မြန်မာနယ်တစ်ရိုး
 ရန်ထိုထိုကို၊ ရန်လိုလျှင်ချိုးခဲ့၍
 မြို့ရိုးမြင်ပြေပုဂံ၊ ရဲစစ်တပ်အပြန်မှာ
 အောင်လံတွေ ရောင်ပျံမြူးကာပျံ
 တပ်ဦးမှာ တချီချီနဲ့
 အောင်ရွှေစည်အောင်သံညှင်းလိုက်တော့
 ပြည်တွင်းမှာ ညံ့ဆူဆူနဲ့.

ကျန်ရစ်သူပုဂံသားတို့မှာလ

အားတက်ကြမှာ။

၎ လာစမ်းဟဲ့ မေ့သား

အမယ်မင်း ထွားလိုက်တာ

စစ်သားကြီးလုံးလုံး၊ ဗိုလ်မှူးကြီးရှုံးလောက်ရဲ့

ပရုံးနဲ့လက်ပြင်၊ ကြောခြင်ကသံချောင်း

တစ်နှစ်တွင်းမှာ၊ ချက်ချင်းပဲ ပြောင်းရော

ကောင်းလိုက်ပေ့ မေ့သား

ဤဗွေ့တစ်လူရှားလောက်ရဲ့

မယ်ဘွားမှာလေ

ပန်းသပြေနှင့် ညောင်ရေသွန်းလောင်း

ပြည်ကြီးရှင် အနိုင်ရလို့

ငါ့သားလှ ပြန်လာကြောင်းကို

နေ့တိုင်းပဲ တောင်းရတယ်။

၎ အမယ်မမ

သားလှတွက်တာ၊ နောင်များဖြင့်ပူပါနဲ့

ပုဂံမှာမွေး၊ ပုဂံသွေးမို့

အလေးမမူ၊ အသက်ပင်လှူခဲ့ပေါ့

ပြည်သူသက်စွန့်၊ လက်ရုံးအင်သည်တစ်အားနဲ့

ဘယ်တိုင်းခြားဝံ့မတုံးတဲ့။

ယာလက်ရုံးငဲ့ပြင်

နှလုံးမှာ ဖြူစင်ကြယ်နဲ့

လူတွင်ကျယ် ပုဂံသားတွေတို့

ခါးစွဲပြောသော
ခဏ

သား မှပြောသော
ခဏ

ကိုယ့်အားကို ကိုယ်ယုံကိုးကာပါ
 ကိုယ့်မျိုးဂုဏ် တစ်မန်တက်ပေလိမ့်
 ဓားထက်တဲ့ပုဂံမှာ
 မြန်မာတို့ခေတ်ဟောင်း။
 စေတီနဲ့တန်ဆောင်း
 ဆည်ချောင်းနဲ့စပါးနဲ့
 ရွှေပေါက်ပြည်တစ်ကြောမှာ
 ပေါချင်တိုင်း ပေါတဲ့ပြင်
 ဝပြောတဲ့သာသနာ
 ခေါင်းလောင်းသံ ညံမစဲရယ်နဲ့
 ပုဂံပွဲသာလွန်းလို့
 လာသူလာ သွားသူသွား
 လယ်တွင်းသားပြည်တော်သား
 အသည်သား မင်းမှုထမ်း
 တစ်စိတ်ဝမ်း တစ်လက်ညီ
 ပြည်ရေးကို ပြိုင်တူချီကြတော့
 ပြည်တော်မြတ် ပဲ့တင်သံ
 ဘဝင်ကပြန်ပါရော့။
 တရားငယ်မှန်
 ရှင်မြတ်ကယ် ထေရ်အရဟံနဲ့
 ပြေပုဂံနော်ရထာဖုန်းငဲ့ပြင်
 ပြည်လုံးညီညာတော့
 ဤကမ္ဘာမှာ ပြည်မြန်မာရယ်လို့ ဝင်းခဲ့သတဲ့

ပုဂံပြည်

သည်မင်း သည်ပြည်ထောင်ဖြင့်
 မလေးမောင် ချစ်မငြီးနိုင်ဘူ
 ရွှေစည်းခုံ ခြေတော်ရင်းဆီက
 ခေတ်ဟောင်းစံ ပုဂံသီချင်းကိုဖြင့်
 ညှင်းဆိုခဲ့ကြောင်း။

လေ့ရှိ

၇။ သူ့မှာတမ်း

သူတို့အဆုတ်၊ ထားခဲ့မြုပ်သည့်
 မိုးငုတ်တိုက်မှာ၊ မောင်ပြောက်ကျားကို
 ရွာသားရွာသူ၊ မေးကြမြူသည်
 အူအူယမ်းငွေ့ ထတုန်းတည်း။
 “အမောင်ပြောက်ကျား၊ ချစ်သူအားကို
 ဘာများ မှာခဲ့လိုသနည်း။”
 “ငယ်က ကြင်မြတ်၊ မိသက်မှတ်ကို
 ခွင့်လွှတ်ခဲ့ကြောင်း ပြောပါလေ။”
 “အမောင်ပြောက်ကျား၊ မိဘအားကို
 ဘာများ မှာခဲ့လိုသနည်း။”
 “မွေးသည့်မိခင်၊ မွေးဖခင်ကို
 ဦးတင်ခဲ့ကြောင်း ပြောပါလေ”
 “အမောင်ပြောက်ကျား၊ တိုင်းပြည်အားကို
 ဘာများ မှာခဲ့လိုသနည်း။”
 “ခရီးမတ်တတ်၊ လမ်းခုလတ်တွင်
 ကိုယ်လွတ်ရှောင်ခွာ၊ ခွဲရပါ၍
 အားနာခဲ့ကြောင်းပြောပါလေ။”
 ယမ်းငွေ့အူအူ၊ တလူလူနှင့်
 မေးမြူကြတုန်း၊ အနောက်ကုန်းတွင်
 နေလုံးကွယ်လေပြီတကား။

မင်းသုဂတိ

၈။ ပန်းပုဆရာများ၏ အပြုံး

ရှေးအစဉ် အနန္တဂိုဏ်းကိုလ
 တွေးဆင်ခြင် မြန်နဂရတိုင်းမှာ
 အမှန်ဂါရဝ ရှိုင်းပါလို့ မနောဉာဏ်အမြင်
 ပရမံဆရာ ဆရာတိုင်းကိုဖြင့် ကန်တော့ပန်ဆင်။
 အရိပ်နော် အာဝါသပေမို့
 စိတ်ပျော်စွာ ပဏာမရယ်နှင့်
 ဌာနမှာ တပည့်အပေါင်းတွေတို့
 ငြိမ့်ညောင်းစွာ ပညာယှဉ်လို့
 မင်္ဂလာသဘင်အောင်ဖို့ပွဲကိုကွယ်
 နွဲ့လို့ပန်ဆင်။
 ဥပမာ ပန်းပုဆရာ အလားပေပေါ့
 ထုကာ ထုကာနှင့်လည်း ကြွားခဲ့ရပါတော့
 အများတပည့်တွေ သင်စရာစုံလို့
 ပညာဂုဏ်လက်ရာဖြင့် မြောက်ချိန်မို့
 စူးဆောက်တွေ အသာလျှော့ပါလို့
 လူယဉ်ကြော့ပုံကိုဖြင့်
 ဂုဏ်တင်ချင့်ရက်သား။
 (ဪ) ရုပ်ယမင်းတွေတို့
 ပဝင်းကြကြဖြာလို့
 ဇမ္ဗူမှာ ဂုဏ်သိန်ဝင်းလေတော့
 ထုရှာသူ ပန်းပုဆရာတစ်သင်းမှာ
 (တပည့်တို့ရေ) ဝမ်းမြောက်စိတ်ထား။

လေးချိုး

မြကေတု

၉။ မတ်လ တော်လှန်ရေး

မိုးကုပ်ကုပ်ဝယ်
 အို-ရုတ်တရက်၊ မျဉ်းဖြူစက်၍
 ကွဲအက်ကြောင်းရာ၊ ဟ ဟလာပြီး
 မိုးပြာကိုဖြတ်၊ ပတ္တမြားရည်
 စီးလည်အဟုန်၊ နီမြန်းကုန်သည်
 အရုဏ်ပေါ်စ ဝိုးတဝါး။ ။

မှုန်မွှားမွှားလျှင်
 ဝိုးဝါး တိတ်ဆိတ်၊ ကြယ်ရောင်ရိပ်ဝယ်
 မြစ်ဆိပ်နှင့်လည်း၊ မနီးမဝေး
 ချောင်းရိုးဘေးမှ ဖြေးဖြေးညင်းညင်း
 လှေတစ်စင်းထက်၊ တောတွင်းသားပျို
 ဖျဉ်လက်တိုနှင့်၊ ကိုယ်ကိုဝပ်၍
 စိုက်စိုက်ရွှေသည်၊ ခြောက်သွေ့မြက်ထုံး
 ကောက်ရိုးဖုံးလျက်၊ ကွယ်ပုန်းဝှက်လာ
 ယူကာလက်ထောက်၊ အလျားမှောက်သည်
 လှေအောက် ဝမ်းမှ စက်သေနတ်။ ။

အမှောင်ရိပ်ဝယ်
 မှေးမှိတ်ငြိမ်သက်၊ ချောင်းကွေ့ထက်တွင်
 အုပ်ယှက်ထွေးရာ၊ သင်ပေါင်းတော၏
 နောက်ကျောစေးပျစ်၊ သောင်ရေစစ်မှ
 ဖက်ဆစ်ကင်းစောင့် စစ်စခန်း။ ။

ချောင်းကိုကွေ့သော်
 တွေ့လျှင်တွေ့ချင်း၊ မြေငှုရင်းသို့
 ချဉ်းကပ်လှော်ကာ၊ နီး၍လာလျှင်
 အသာရတ်ချင်း၊ တိတ်ဆိတ်မင်းကို
 ပြိုခွင်းပြင်းထန်၊ သေနတ်သံသည်
 မြစ်ယံပဲ့တင်ထပ်သတည်း။ ။
 ငွေလရောင်လျှင် အမှောင်ညရိပ်၊
 သေးသေးစိတ်သား
 မိုးထိပ်တိမ်မော်၊ ငြိမ့်ငြိမ့်ပေါ်သည်
 စန္ဒော်ပြုံးလှည့်၊ ငုံ့ကာကြည့်ရှင်
 ထွန်းသည်ညဉ့်ခါ၊ ထိန်ထိန်သာသော်
 ကျယ်စွာဝန်းလျား၊ လယ်ကွင်းနားမှ
 တောဖျားညို့အုပ်၊ မှိတ်တုတ်တုတ်လျှင်
 ယိမ်းလှုပ်ပြကာ၊ မီးအိမ်ဝါနှင့်
 အာကာပြာမှိုင်း၊ တွဲလွဲဆိုင်း၍
 ဖြူရိုင်းစက်စက်၊ ဆင်းလာသက်မှ
 လက်လက်ရောင်ထင်၊ ကျသွင်သွင်တည့်
 လေယာဉ်ပေါ်မှ စစ်ရိက္ခာ။
 ရွာတစ်ရွာကား
 မှိုင်းပြာမဲညို့၊ မီးရှို့လောင်ကျွမ်း
 တင်းဝင်ရမ်းကြောင့်၊ ပရမ်းပတာ
 ထွက်ပြေးရှာရ၊ လဟာသွေ့သွေ့
 ခိုးငွေဝေဝေ၊ မီးလောင်မြေမှ

နှမ်းခွေပျောင်းယဲ့၊ ညင်းလေဖွဲ့က
 သဲသဲခွေးဟောင်သံတကား။
 ခရေပွင့်လျှင်
 ကြွေရင့်ဝါဝါ၊ မြေဋ္ဌိမှာလျှင်
 ရောကာပေါင်းယှက်၊ ဟောင်းသစ်ရွက်နှင့်
 တစ်ဝက်မောင်းနီ၊ ဝေလည်လည်ကို
 လေချီသုတ်ဖြူး၊ နီဝါကူးသည်
 နွေဦးပေါက်မို့ ရော်ရွက်ကြွေ။ ။
 ရင့်ကြွေညောင်းသည်
 ရွက်ဟောင်းစွန့်ပစ်၊ ဘဝသစ်သို့
 သနစ်ပြောင်းမည်၊ ဖူးသစ်မှီသည်
 အနီထဲမှ ကြယ်ဖြူပွင့်။

ဒဂုန်တာရာ

တာရာမဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၄၇

၁၀။ မြပင်ပျို

မိုးဦးအဝင်၊ မုန်တိုင်းဆင်၍
 မြပင်ပျိုမှ၊ ပြုတ်ကြွေကျသော
 ဖွားသစ်စရွယ်၊ သီးကင်းငယ်သည်
 ရေဝယ်မျောပါး၊ ပျောက်ဆုံးသွား၏။
 သီးကင်းကြွေသော်၊ မိုးရေသို့လျှမ်း
 မျက်ရည်စမ်းဖြင့်၊ ဆွတ်လွမ်းတမ်းဆို
 မြပင်ပျိုသည်၊ ရှိကံငိုကြွေးကာ
 ယိမ်းလှုပ်ရှာ၏။

ထိုအခိုက်ဝယ်၊ မြေ၌ပေါက်ကာ
 ကာလကြာသော၊ သက်ဝါကြီးရင့်
 ကိုင်ခက်ဆင့်သည့်၊ မိုးမြင့်ရိပ်ညို
 ပညောင်အိုက၊ မြပင်ပျိုငယ်
 သက်နုရွယ်ကို၊ နာဖွယ်စကား
 ဖြေသိမ့်ကြား၏။

“မြပင်ပျိုငယ်
 အငိုတိတ်တော့၊ အားမပျောနှင့်
 ညှာကော့သီးကင်း၊ ကျကြွေဆင်းလည်း
 ဝါဝင်းရွေရည်၊ သီးမှည့်သည်လည်း
 ကြွေမည်အသင့်၊ သူစောင့်လင့်သို့
 ပင်မြင့်ထက်မှာ၊ ရှိသည်သာတည့်
 ဖြစ်လာစေ၊ ပျက်ကြအစဉ်

သဘောမြင်လျက်၊ ငြိငြင်မရှိ
 မိမိဝန်တာ၊ ပွင့်သီးကာဖြင့်
 မြေမှာအလှ၊ သင်ဆင်သလျှင်
 လောကသာယာ၊ မြင်ကောင်းပါလိမ့်။ ။

နယဉ်

(ခယောင်းမြေမှ ရွှေတစ်ခက် ကဗျာများ)

၁၁။ သာသည့်မြေသို့ (ငွေတင်္ဂါ)

အလှထူးပါဘိ
 မြပူးပြာအဝံနဲ့
 လွှာရုံမှာ ညှာစုံကျင်းရောထင့်
 ဖြူဝင်းငွေမှုန်လွှာတို့
 လေယူရာရနံ့ညင်း
 သင်းယုံ့ခဲသျှခြံမှာ ။
 ငါ့ခြံကြည့်ပြန်တော့
 မချီပူပွေဖြာခဲ
 မြေပြာမှာ နေဇာမတင့်နိုင်ဘု
 ကြည်စရာနီဝါတွေလည်း မပွင့်လေတော့
 စိမ်းရင့်ရောင် နွယ်ချုံ့ပုတ်တွေက
 ရှုပ်ထွေးကာ လိမ်ခွေယုက်
 အားပျက်စရာ ။

သူ့စခန်း
 သာဆန်းရုံသွင်မို့
 ငါလှမ်းကာ ခိုဝင်လို့
 ပြာငွေစင်ကြိုင်ပျံ့ရှားပါတဲ့
 ပွင့်ဝံ့ဆင် ပင်တွေကြားမှာလ
 လျှောက်သွားကာ ပျော်လိုလှပါဘိ
 မြရောင်စို သည်မြက်ခင်းရယ်နဲ့

ညင်းလေးခို သစ်ညိုရိပ်မှာဖြင့်
လျောင်းအိပ်လို့ တစ်ကိုယ်သာ
ရွှင်ပါချင့်စိတ်ထဲ ။

သို့လည်းလေ
မသင့်လျော်ပေဘု
ငါ့ခြံမြေ ဥယျာဉ်နန်းဟာလည်း
လှလေသည် သာစခန်းပေပေါ့
စိတ်ပန်းကို သည်လိုဖြေလို့

ကျက်သရေတက်နေဝင့်အောင်လ
ငါ့ခြံမြေ အခြေမြှင့်ချင်ငဲ့
သူ့မြေမှာ ဖြူပြာပွင့်ရင်ဖြင့်
ငါ့မြေမှာ နီဝါတင့်ရမပေါ့
အခွင့်အခါမျှော်လို့
ဥယျာဉ်တော် သာယာရေးကိုလ
ရှုမြင်မျှော် ခါခါတွေးပါလို့
မနေးပင်အားအင်ထုတ်လို့ရယ်
ပေါင်းနတ်ဖို့ခဲ ။

၁၂။ တို့ပြည်တို့ရွာ

အောက်မြို့အောက်ရွာ၊ မြစ်ချောင်းဖြာ၍
 စိမ်းဝါလယ်ကွင်း၊ မိုးနံ့သင်းသည်
 ရှုခင်းလှပါပေသည်တကား။
 အထက်အညာ၊ နေခြည်ဖြာ၍
 တောင်ယာခင်းပြန့်၊ ထနောင်းနံ့နှင့်
 သင်းပျံ့ပါပေသည်တကား။
 ရှမ်းချင်းကချင်၊ တောင်တန်းတွင်လည်း
 နှင်းရွှင်ပက်ဖျန်း၊ ထင်းရှူးတန်းနှင့်
 တင့်ဆန်းပါပေသည်တကား။
 ကယားကရင်၊ စမ်းရေလျှင်နှင့်
 မြသွင်သစ်တော၊ အလှနှောသည်
 သာမောဖွယ်ပါတကား။
 မွန်တနင်္သာရီ၊ ရခိုင်ဆီတွင်
 ပင်လယ်လှိုင်းတေး၊ လေချိုသွေးသည်
 ငြိမ်းအေးပါပေသည်တကား။
 တို့ပြည်တို့ရွာ၊ အနံ့သာပင်
 နေရာတကာ၊ အလှဖြာတည့်
 တို့ရွာတို့မြေ၊ အလှဝေတည့်။
 တို့မြေမှာဖွား၊ တို့ပြည်သားလည်း
 ကြီးမားသဒ္ဓါ၊ စေတနာနှင့်
 မေတ္တာပြည့်ဝ၊ နှလုံးလှတည့်

တို့၏ ပြည်ရွာ၊ ကျူးကျော်လာမှု
 ရန်ဟူသမျှ၊ ချေမှုန်းကြ၍
 ဖြဖြညီညာ၊ သွေးစည်းကာလျှင်
 ရဲစွာအားအန်၊ ဇာတိမာန်ဖြင့်
 တွန်းလှန်ဖြိုဖျက် တတ်သည်တကား။

မင်းယုဝေ

ချယ်ရီဗုဒ္ဓစင်

(၁.၁၀.၁၉၅၅)

အလှူကိုယ်စီ

ဖိုးလမင်းလည်း

သူ့အဆင်းနှင့်အလင်းနှင့်။

မီးတိုင်ငယ်လည်း

သူ့အရွယ်နှင့် အစွယ်နှင့်။

စံပယ်ဦးလည်း

သူ့ဂုဏ်ထူးနှင့် ပုံဖူးနှင့်။

ပိတောက်ဝါလည်း

သူ့အခါနှင့် နံ့သာနှင့်။

မြစ်ပြင်နက်လည်း

သူ့သိုင်းကွက်နှင့် လှိုင်းယက်နှင့်။

စမ်းချောင်းခွေလည်း

သူ့ချောင်းရေနှင့် လောင်းလှေနှင့်။

မည်သည့်အရာ၊ မဆိုသာတည့်

သူ့မှာကိုယ့်မှာ၊ အလှူသာတည့်။

သဘာဝလျှင်

အလှူကိုယ်စီ၊ စွမ်းရည်ကိုယ်င လက်အောင်ငု၏။

အလှူဝန်တို၊ မငြင်ငြိုနှင့်

ဝန်တိုမှုသာ၊ မလှရာတည့်။

သူ့ဂုဏ်သူ့သိန်၊ သူ့အရှိန်နှင့်ဏ

အချိန်အခါ၊ နေရာဒေသ

ဌာနအလျောက်၊ အရေးရောက်သည့်

စွမ်းလောက်နိုင်သူချည်းပါတကား။

၁၂။ မာနလွန်ပြီးကာလ၏ မေတ္တာစောင်းချင်းသစ်

ငယ်နှစ်က

ဒေါသမာန်ဟုန်၊ သိမ့်သိမ့်တုန်လျက်

ဂဠုန်ခေါင်းဖြတ်၊ နဂါးသတ်ကာ

မာနမီးတောင်၊ ရဲရဲလောင်၍

အခေါင်မြင့်ကျူး၊ တောင်ထွတ်ဦးကို

နဖူးနှင့်ရိုက်၊ ခူးနှင့်တိုက်လျက်

ရူးမိုက်သောသွမ်းခဲဖူးသည်။

ကျော်ကြားမှုလွန်၊ ကြယ်တံခွန်ကို

တိမ်စွန်မိုးမြင့်၊ လူးလွန်ပျံတက်

မာန်ကွန်ရွက်ဖွင့်၊ ငါ့ထက်သာလျှင်

သေဖို့ပြင်လော့၊ ကောင်းကင်ပမာ

ငါ့ပညာကို၊ ဖြတ်ကာကျော်လွှား

ပမ္မားထိုငှက်၊ ကျိုးပျက်တောင်ပံ

မိုးထက်ယံမှ၊ စောက်ထိုးကျလိမ့်

အတ္တကြီးမား၊ သီးခါးလှစွာ

ဆရာမွေးခံ၊ တပည့်ရုံကာ

မာနစောင်းအိုး၊ မြစောင်းကြိုးမှ

မီးခိုးမီးလျှံ ထတောက်တော့လေမယောင်။

ယခုအခါ၊ ဇရာလမ်းခွ

လက်ပန်းကျ၍၊ ဘဝသစ်သီး

မှည့်ချိန်နီးကာ၊ ကြွေလုပါသော်

မာနဖွေရှာ၊ မတွေ့ပါပြီ

ခေါင်းမှာဆံစ တံခွန်ဖြူ။

အိုမာနဟူသည်၊ နှင်းရည်နယ်ပျော်
 ကျော်ကြားမှုများ၊ ကြွေသွားပန်းပွင့်
 လေဝယ်လွင့်၍၊ ရော်ရင့်စုပြု
 အမှိုက်ပုံသာ၊ ဝတ်ရုံဒေါသ
 စုတ်ပြတ်မွလျက်၊ အတ္တစားအိမ်
 ကောက်လိမ်ကျိုးပျက်၊ ပင့်ကူတက်ကာ
 “ငါ ဆိုသော ငါ” အဘယ်မှာနည်း။
 ထိုခါမျက်ရည်၊ တန့်မဆည်နိုင်
 ငါသည်ခွင့်လွတ်၊ ပန်းပွတ်သမား
 နှလုံးသားဖြင့်၊ ပန်းများခိုင်ခိုင်
 မွေးကြိုင်ဆွတ်ပျံ့၊ ရနံ့သင်းဖြာ
 မာနအဆိပ်တက်၊ ငါ၏လက်တို့
 ဆယ်ခက်သောကြာ၊ ဖူးပွင့်လာသည်
 မေတ္တာစောင်းကြိုး
 ပြန်နိုးသစ်သစ် တီးခတ်သတည်း။ ။

ငါ၏အိမ်ထောင်

(၁၉၈၅၊ မတ်၊ ရှုမဝရုပ်စုံမဂ္ဂဇင်း)

၁၅။ တမာမြေ

ပွင့်တမာဝေ အညာမြေမှာ
 စာပေရွတ်ဖတ် ရေးတွက်တတ်ဖို့
 မြို့ရပ်ရွှေပြည် ခွာလှာသည်။
 ချယ်ရီစိန်ပန်း ကံ့ကော်နန်းမှ
 လှမ်းလာရီး သားသမီးကို
 ဆီးကြိုမိဘ မြင်ကွင်းလှ၏
 ဘဝမီးအိမ် ထွန်းညှိပွဲ။
 နနုထွေးထွေး ဖွေးဖွေးဥဥ
 ပြည်သူ့သမီး ရှုမငြီးတို့
 ဖြီးလိမ်းမပြင် ပင်ကိုယ်သွင်နှင့်
 တောခွင်ကျေးလက် ရောက်လာ၏။
 ယုံယုံကြည်ကြည် ပီပီပြင်ပြင်
 ကြည်လင်စိတ်ထား ပြည်သူ့သားတို့
 ဝင့်ကြွားမဖက် ကျိုးနွံလျက်နှင့်
 ကျေးလက်တောခွင် ရောက်လာ၏။
 အညာဆိုတာ နေမှာပူလောင်
 မိုးခေါင်ရေရှား အရပ်များဟု
 စကားဆိုရိုး ရှိခဲ့၏။
 နေလည်းမပူ ရေမူမရှား
 အညာရပ်သူ ကြည်ဖြူသူများ။
 တမာပင်ရိပ် မေတ္တာရိပ်
 ထနောင်းပင်ရိပ် မေတ္တာရိပ်

မေတ္တာရေချမ်း ဘယ်မခန်း
 စေတနာရေချမ်း ဘယ်မခန်း။
 အရိပ်ကိုခို ရေချိုကိုသောက်
 ထောက်ဆန္ဒလုံး ကြည်ချိုပြီးနှင့်
 အသုံးလုံးကျေ သင်ကြားနေသည်
 ရွှေလရောင်များ ရာထောင်လင်း။
 သင်တန်းအားချိန်
 အိမ်မှာရေခပ် တောစပ်ထင်းခွေ
 နွားတွေကိုကျောင်း မောင်းထောင်းချည်ချ
 ဝိုင်းကူကြနှင့်
 နှစ်စချစ်ကြိုး ထုံးချည်၏။
 တစ်အူတုံဆင်း မောင်ရင်းနှမ
 မိဘနှင့်သား မခြားခင်မင်
 ချစ်ကျမ်းဝင်မှ မကြာလှမီ
 ကာလရက်ရွှေ အချိန်စေ့၍
 ဓလေ့အညာ မမေ့ပါသို့
 တမာပန်းပန် အိမ်ကိုပြန်ပြီ
 ကျန်ရစ်သူတို့ တမ်းခုခု။ ။

ဘုတလင်ချစ်လေး

အဘိဓာန်အဓိပ္ပာယ်

“အဘိဓာန်ဆိုသည်မှာ ပါဠိစကား “အဘိဓာန” သင်္သကရိုက်စကား “အဘိဓာန်” တို့မှလာ၍ “ဟောခြင်း၊ အမည်၊ သဒ္ဒါ၊ အမည်တို့ကိုဟောသော ကျမ်း၊ အဘိဓာန်” ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင် အဘိဓာန်ကို “Dictionary” ဟု ခေါ်သည်။ “Dictionary” ဆိုသည်မှာ “Diction” ဟုသော ဝေါဟာရမှလာသည်။ စကားလုံးရွေးချယ်သုံးစွဲခြင်း၊ စကားသုံးစွဲနည်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

Dictionary ဟူသော စကားလုံးကို Learner’s English Dictionary တွင် -

“Dic-tion-a-ry(n)” a book that explains the words of a language, either in the same language or by giving the words of another language.” ဟု ဖွင့်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်ဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခု သို့မဟုတ် ပညာရပ်တစ်ခုရှိစကားလုံးတို့ကို အကွရာ ဝလီစဉ်ကာ မူလဘာသာစကားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အခြားဘာသာစကားတစ်မျိုးမျိုးဖြင့်ဖြစ်စေ အနက်အဓိပ္ပာယ်တိတိကျကျစုံစုံလင်လင် ဖွင့်ဆိုနိုင်သောကျမ်းဖြစ်သည်။

အဘိဓာန်သမိုင်း

“အဘိဓာန်တွင် မြန်မာစကားလုံးကို တည်ပုဒ်ပြုပြီး မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်၊ ပါဠိစကားလုံးကို တည်ပုဒ်ပြုပြီး ပါဠိလို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဓိပ္ပာယ်၊ ပါဠိစကားလုံးကိုတည်ပုဒ်ပြုပြီး မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်၊ အင်္ဂလိပ်စကားလုံးကိုအတည်ပြုပြီး မြန်မာလို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်စသည်တို့ဖြင့် အဘိဓာန်အမျိုးမျိုးပြုစုရေး သားခဲ့ကြသည်။

ရှေးခေတ်ပါဠိ စာပေပညာရပ်ထွန်းကားချိန်အခါက/ ပါဠိဘာသာ လေ့လာရာတွင် လွယ်ကူစေရန်/ပါဠိဝေါဟာရများကို တည်ပုဒ်ပြု၍ ပါဠိ ဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်များ/ပါဠိစကားလုံးကိုတည်ပုဒ်ပြု ၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်များပေါ် ထွန်းခဲ့သည်။

သီရိမဟာစတုရင်္ဂင်္ဂလ အမတ်ပြုစုသော အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာဠိကာ၊ ပထမိကျော်အောင်စံတော်ဆရာတော် အသျှင်ဉာဏဝရ ပြုစုသော အဘိဓာန် ပါဠိနိဿယ၊ အဘယာရာမ ရွှေဂူတိုက် ဆရာတော် အသျှင်အဂ္ဂဓမ္မာ ဘိဝံသ ရေးသားပြုစုသော အဘိဓာန်နိဿယသစ်) မော်လမြိုင်တောင်ပေါက်ဆရာတော် အသျှင်စက္ကပါလပြုစုရေးသားသော အဘိဓာန်ပုဒ်ပိကာနိဿယသစ်စသော အဘိဓာန်များက ထိုအချက်ကို သာဓကပြလျက်ရှိပေသည်။ တစ်နည်းအား ဖြင့် ပါဠိပညာရပ်ထွန်းကားချိန်က ပါဠိအဘိဓာန်များ ပေါ်ခဲ့သည်ဟုဆိုရပေမည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ်နှောင်းတွင် အင်္ဂလိပ်များကြီးစိုးလာပြီး အင်္ဂလိပ် ပညာရပ်ထွန်းကားချိန်အခါတွင် အင်္ဂလိပ်စာပေလေ့လာရာ၌ လွယ်ကူစေရန်/ မြန်မာအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်များ၊ အင်္ဂလိပ်မြန်မာ အဘိဓာန်များပေါ် ထွန်းလာခဲ့ သည်။ အမေရိကန်သာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဆရာယူဒသန်ပြုစုသော မြန်မာ အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်/ အက္ခရာမင်းသားကြီးနှင့် မစ္စတာချားလိမ်းတို့ ပူးပေါင်း

ထုတ်ဝေသော အင်္ဂလိပ်မြန်မာ အဘိဓာန်တို့သည် ထင်ရှားသောသာကေများ ဖြစ်သည်။

မြန်မာစာ

ယခုအချိန်သည် လွတ်လပ်သော မြန်မာ့ ကိုယ်ကြံ့မာကိုယ်ဖန်တီး နိုင်သော မြန်မာဖြစ်နေပေပြီ။ မြန်မာစာကြီးစိုးချိန် မြန်မာစာပေပညာထွန်းကား ချိန်တွင် မြန်မာစကားလုံးကို တည်ပုဒ်ပြု၍ မြန်မာလိုအနက်ဖွင့်ထားသော မြန်မာ- မြန်မာ အဘိဓာန်၊ မြန်မာစစ်စစ်အဘိဓာန်များပေါ်ထွန်းရန် အရေး တကြီးလိုအပ်လှပေသည်။

အခြားသော ခေတ်မီနိုင်ငံကြီးများသည် အဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို စိတ်ဝင်စား မှုရှိကြသည်နှင့်အညီ ဂျပန် - မြန်မာအဘိဓာန်၊ တရုတ်-မြန်မာအဘိဓာန်၊ ရုရှား-မြန်မာ အဘိဓာန်စသည်ပြုစုပြီးဖြစ်နေပေပြီ။ အဘိဓာန်အခန်းကဏ္ဍ အရေးပါပုံကို သိပြီးဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာစကားလုံးကို တည်ပုဒ်ပြု၍ မြန်မာလိုအနက်ဖွင့်ထားသော အဘိဓာန်ကို ဖျာပုံမြို့ တိုက်သစ်ကျောင်းစာချ ဆရာတော် အသျှင်ဩဘာသာ ဘိဝံသသည် (၁၂၉၆-၁၃၀၀)အတွင်းတွင် ရေးသားခဲ့ပြီး မြန်မာအဘိဓာန်ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။

ထိုကဲ့သို့သော အဘိဓာန်မျိုးကို ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ် မြန်မာ အဘိဓာန်ဇုတ်ငန်းအဖြစ် ဆက်လက်ပြုစုခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ် မြန်မာအဘိဓာန် ၅ တွဲထွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာကျော်မရှင် (၁၉၇၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာအဖွဲ့ ဟုအမည်ပြောင်းသည်) အဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်လည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပေပြီ။ ထိုမြန်မာအဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်မှ ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် သင့်နီးရာရာ လေ့လာသင့်သည်များကို ရွေးချယ်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီးလည်းဖြစ်ပေသည်။

အဘိဓာန်အမျိုးအစားကို အကြမ်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးခွဲခြားနိုင်သည်-

(၁) ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို ဖွင့်ပြသောအဘိဓာန်

(၂) ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို ဖွင့်ပြသော အဘိဓာန်

တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို ဖွင့်ပြသော အဘိဓာန်တို့သည် မြန်မာ ဘာသာ^၁ အဘိဓာန်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာအဘိဓာန်၊ ပြင်သစ်ဘာသာအဘိဓာန်စသည်တို့ကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့တွင် မြန်မာဘာသာကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစသော တိုင်းခြားဘာသာစကားတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်မျိုးဟူ၍ ရှိသေးသည်။

ဘာသာစကားဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်တွင်ပင်^၁ ပုဒ်မျိုးစုံအနက်ဖွင့် အဘိဓာန်နှင့် အဘိဓာန်နှင့် စံပြအနက်ဖွင့်အဘိဓာန်ဟူ၍ ထပ်ခွဲနိုင်သေးသည်။ ပုဒ်မျိုးစုံအနက်ဖွင့် အဘိဓာန်ဟူ၍ ရှိသေးသည်။

ဘာသာစကားဆိုင်ရာဝေါဟာရများကို ဖွင့်ဆိုသော အဘိဓာန်တွင်ပင် ပုဒ်မျိုးစုံအနက်ဖွင့် အဘိဓာန်နှင့် စံပြအနက်ဖွင့်အဘိဓာန်ဟူ၍ ထပ်ခွဲနိုင်သေးသည်။ ပုဒ်မျိုးစုံအနက်ဖွင့် အဘိဓာန်သည် ယခုမြန်မာစာအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေပြီးသော အဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်မျိုးဖြစ်သည်။ စံပြအနက်ဖွင့်အဘိဓာန်မှာမူ နေ့စဉ်သုံးဝေါဟာရများ၊ အသုံးများသော ဝေါဟာရများကို သီးခြားအနက်ဖွင့်ထားခြင်းမျိုးဖြစ်သည်။

ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အဘိဓာန်ဆိုသည်မှာ ပညာရပ်တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်သော အခေါ်အဝေါ် ဝေါဟာရတို့ကို စုပေါင်းစီစဉ်၍ အနက်ဖွင့်ထားသော အဘိဓာန်ပင်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆေးပညာဝေါဟာရတို့ကို အနက်ဖွင့်ထားသော ဆေးပညာအဘိဓာန်၊ နိုင်ငံရေးဝေါဟာရတို့ကို အနက်ဖွင့်ထားသော နိုင်ငံရေးအဘိဓာန်စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ပထမရည်မှန်းချက်မှာ အက္ခရာစဉ်ရာတွင် စနစ်တကျစီစဉ်တင်ပြ

တတ်ရန် ဝေါဟာရများကို ပေးထားသော အစီအစဉ်တကျလက်တွေ့စီစဉ်ပြ တတ်ရန်ဖြစ်သည်။

ဒုတိယရည်မှန်းချက်မှာ- တည်ပုဒ်၊ သဒ္ဒါစသည်ဖြင့် အဘိဓာန်ဖွင့် ထားပုံကို သိနားလည်ရန်ဖြစ်သည်။

တတိယရည်မှန်းချက်မှာ- မြန်မာစကားလုံးတစ်လုံးကို တွေ့လျှင်နာမ်၊ ကြိယာစသည်ဖြင့်ပေးထားသော ဝေါဟာရ၏ သဒ္ဒါအမည်ကို ဖော်ပြနိုင်ကြ ရန်ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထရည်မှန်းချက်မှာ- စကားလုံးတစ်လုံးကိုတွေ့လျှင် မည်သည့် စကားလုံးသည်ဗျည်း၊ မည်သည့်စကားလုံးသည် သရ၊ မည်သည့်စကားလုံး သည် ဗျည်းတွဲ စသည့်ဖြင့် မြန်မာ ဗျည်း၊ သရများ၏ အခြေခံသဘောလက္ခဏာ များကို ရှင်းပြတတ်ရန်ဖြစ်သည်။

ပဉ္စမရည်မှန်းချက်မှာ- ဝေါဟာရများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို တိတိကျကျ ရှင်းလင်းခွဲခြားဖော်ပြနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ အဘိဓာန်သင်ရခြင်းသည် ဒုက္ခတဘဝ (၄)မျိုးမှ လွတ်ရန်ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့မိန့်ဆိုကြသည်။ ဒုက္ခတဘဝ (၄)မျိုး မှာ- (၁) အကန်း (၂) အပင်း (၃) အအ (၄) အဆွဲတို့ဖြစ်သည်။

အကန်းဒုက္ခတဘဝဆိုသည်မှာ စာမြင်ပြီး စာမဖတ်တတ်သော သူမျိုး ဖြစ်သည်။ အပင်းဒုက္ခတဆိုသည်မှာ- စကားသံများကို နားမှကြားနေရပြီး စကားသံများ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နားမလည်ခြင်းဖြစ်သည်။ အအဒုက္ခတဘဝ ဆိုသည်မှာ စကားပြောရာတွင် အချိတ်အဆက် မိမိရှင်းရှင်းလင်းလင်းမပြော ဆိုနိုင်ခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ စိတ်ကူးသာရှိပြီး ပြောမထွက်ခြင်း၊ စိစိစဉ်စဉ်မပြော တတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်၊ သဒ္ဒါမတတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အဆွဲ ဒုက္ခတဘဝဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်ခုကိုပြောရာတွင် လည်လည်ပတ်ပတ် ကြောင်းကျိုး ဆက်စပ်မတွေးတတ်၊ မပြောတတ်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသူကျောင်းသားများအနေဖြင့် ထိုဘာသာစကား ဒုက္ခတဘဝ (၄)မျိုးမှ လွတ်မြောက်ရန် အဘိဓာန်သင်ကြားပေးရခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိထား

သင့်ပေသည်။ ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို နိုင်ငံကြီးသားပီသရန်အတွက် အဘိဓာန်သင်ပေးရသည်ဟုလည်း အဆိုအမိန့်ရှိသည်။ နိုင်ငံကြီးသားပီပီ ပြောဆိုသုံးစွဲသော ဘာသာစကားကိုကြည့်ပြီး ခွဲခြားနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံကြီးသားပီသရန်အတွက် ပြောဆိုသုံးစွဲသော စကားလုံး၊ အသံထွက် သူနေရာနှင့်သူ မှန်မှန်ကန်ကန်သုံးစွဲတတ်ရန် အရေးကြီးသည်။ ဥပမာ “စ”နှင့် “ဆ” “တ”နှင့် “သ” စကားလုံးရွေးချယ်သုံးစွဲရာတွင် စူးနေရာစူး ဆောက်နေရာ ဆောက်သုံးစွဲတတ်ရန်လိုသည်။ ထိုကဲ့သို့ နေရာတကျမသုံးစွဲတတ်ပါမူ မိမိ ဘာသာစကားကို မိမိတန်ဖိုးထားကြောင်း ဂရုမပြုအလေးမထားကြောင်း ဖော်ပြသကဲ့သို့ ဖြစ်နေတတ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံကြီးသားပီသရန် ကိုယ့် ဘာသာစကားကို အလေးဂရုပြုတတ်ရန် ကျောင်းသူကျောင်းသားများကို အဘိဓာန်သင်ပေးရသည်ဟုဆိုသော်ရနိုင်မည်ထင်ပါသည်။

အဘိဓာန်ပွင့်ပုံ

အဘိဓာန်ဖွင့်တော့မည်ဆိုလျှင် ပထမဆုံး အဘိဓာန်မှာထည့်သွင်း အသုံးပြုရမည့် ဝေါဟာရများကို ရွေးချယ်ကြရပါမည်။ မြန်မာဝေါဟာရများစွာ ထဲက အဘိဓာန်တည်ပုဒ်ဖြစ်သင့်သည့် ဝေါဟာရများဖြစ်ရပါမည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ဥပမာ အနက်ဆင်ပြီးဖြစ်သည့် ဝေါဟာရ ဥပမာ- “ကာလ နဂါး”ဆိုလျှင် အအိပ်ကြီးသူမှန်းလူတိုင်းသိပြီးဖြစ်သည့် တည်ပုဒ်မျိုး၊
- (၂) နောက်တစ်ခုက ခိုင်လုံလေးစားလောက်သောကျမ်းမှာ တွေ့ရသည့် နှစ်ချက်သင့် ဝေါဟာရ ဥပမာ- “ကန့်လန့်ကာ” နှင့် “ကုလားကာ”မှာ နှစ်မျိုးစလုံးအဓိပ္ပာယ်တူသည့် တည်ပုဒ်မျိုး၊
- (၃) အခေါ်အဝေါ်အရေးအသားမျိုးမျိုးကွဲနေသည့် ဝေါဟာရ ဆိုလျှင်၊ သင့်ရာကိုရွေးပြီးအနက် အရင်းအမြစ်အကျဆုံး တည်ပုဒ်၊ ဥပမာ- “ဆေးမီးတို”၊ “ဆေးနည်းတို”၊ “ဆေးမြီးတို” မှာ အနက်အရင်းအမြစ်အကျဆုံးယူဆရသည့် တည်ပုဒ်ကို သာ အနက်ဖွင့်ပါမည်။
- (၄) ပင်ကိုယ်ကြိယာပုဒ်မ အသုံးအလွန်နည်းပြီး နှစ်ထပ်ပြု ကြိယာဝိသေသနခေါ်သည့် ဖန်တီးထားသော ကြိယာ ဝိသေသနက အသုံးတွင်နေလျှင် အသုံးတွင်သည့်တည်ပုဒ်၊ ဥပမာ- “ကောင်းကန်း”ထက်၊ “ကောင်းကောင်းကန်းကန်း”၊ “လွတ်ကျွတ်”ထက်၊ “လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်”က ပိုအသုံး တွင်လျှင် အသုံးတွင်သည့် ပုဒ်ကိုရွေးချယ်ရပါမည်။
- (၅) မြန်မာဝေါဟာရအဖြစ် အသုံးတွင်နေသော ပါဠိဝေါဟာရ စစ်စစ်များ၊ ဥပမာ- “ကိစ္စ”၊ “ဒုက္ခ”မျိုး၊

- (၆) ခေတ်နှင့်မလျော်သော်လည်း အသုံးမမီသေးသည့် ဝေါဟာရ၊ ဥပမာ- “အစေခံ”ဆိုလျှင် ယခုခေတ်နှင့်မလျော်သည့် ဝေါဟာရဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ခေတ်ပေါ်ဝေါဟာရဖြစ်သည့် “အိမ်ဖော်”နှင့်တွဲပြီး တည်ပုဒ်အဖြစ် အသုံးပြုရပါမည်။
- (၇) အချို့ဝေါဟာရများသည် လူတိုင်းသိရှိသုံးစွဲလက်ခံပြီး ဖြစ်သော သိပ္ပံဝေါဟာရ၊ ပညာရပ်ဝေါဟာရမျိုး၊ ဥပမာ “ဓာတုဗေဒ” “ယုတ္တိဗေဒ”ဆိုလျှင် အဘိဓာန်တည်ပုဒ်အဖြစ် ရွေးချယ်ရပါမည်။”
- (၈) ဝေါဟာရစာလုံးဟု အသုံးတွင်နေသော “ကျောင်းတက်” ဆိုသည့်စကားလုံးစုများကိုလည်း အဘိဓာန်တည်ပုဒ်အဖြစ် ရွေးချယ်ရပါမည်။

အဘိဓာန်စာအုပ်၌ အသုံးပြုရမည့် စာလုံးအရွယ်အစားသည် ရိုးရိုးပုံနှိပ်မင်စာလုံးအရွယ်အစားသာဖြစ်ရပါမည်။ တည်ပုဒ်များကို စာလုံးမည်းနှင့်ဖော်ပြရပါမည်။

ဤနေရာ၌ အရေးတူပြီးအနက်မတူသော တည်ပုဒ်အား နံပါတ်ထိုးပြီး၊ သီခြားတည်ပုဒ်အဖြစ်ပြရပါမည်။ ဥပမာ- ကင်းဟူသောနာမ်၊ ကင်းခြေများ၊ ကင်းပုဇွန်ဆိုသော ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်ကို ခြုံခေါ်သည့်အနက် ထွက်သော်ငြား၊ နောက်နံပါတ်ထိုးထားသော ကင်းသည် ရန်သူ အခြေအနေကို ထောက်လှမ်းရန် လှည့်လည်နေသူဆိုသည့် အနက်ထွက်ပါသည်။ ဤအချက်ကွဲပြားစေရန် နံပါတ်ထိုးပြီး သီးခြားဖော်ပြရပါမည်။

တည်ပုဒ်များနှင့်ယှဉ်ပြီး သဒ္ဒါမှတ်ချက်ကို ဖော်ပြရမည်။ တည်ပုဒ်များ ဝါကျအတွင်းမည်သို့ တာဝန်ထမ်းဆောင်သည်ကိုသိရအောင် သက်ဆိုင်ရာ သဒ္ဒါအမည်အတိုကောက်များနှင့် ပြထားပါသည်။

ဥပမာ- ကကူရုံဆိုလျှင် အနက်သည် “ငါးစည်ဖောင်း၊ ကော်ထွက်သောပင်လယ်ငါးကြီးတစ်မျိုး” ကိုဆိုထားပါသည်။ နာမ်ကိုဆိုလိုချင်သောကြောင့်၊

တည်ပုဒ်နောက်မှာ “န”ဟု အတိုကောက်ထားရပါသည်။

သဒ္ဒါသတ်မှတ်ချက်နောက်မှာ အသံထွက်ကို အနက်ဖော်စာသားနှင့် ကွဲပြားစေရန် မျဉ်းစောင်းနှစ်ခု အကြား၌ပြရပါမည်။ မြန်မာဘာသာစကား တွင် အသံထွက်တူသော်လည်း စလုံးပေါင်းခြားလျှင် အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားတတ် ပါသည်။ ဥပမာ- ကျင်း နှင့် ကျဉ်းမှာ အသံထွက်ချင်းတူသော်လည်း စာလုံးပေါင်း နှင့် အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားခြင်းကို သိရမည်။ ထိုကဲ့သို့ပင် စားလုံးပေါင်းတစ်မျိုး ထည်းဖြစ်သော်လည်း အသံထွက်ကွဲပြားသောအခါ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြန် ပါသည်။ ဥပမာ- ထမင်းချက် မှာ အသံထွက်ပုံအလိုက် ထမင်းချက် ဆိုရင် ထမင်းကိုချက်ခြင်း၊ ထမင်းချက်ဆိုလျှင် ထမင်းချက်သူကိုဆိုလိုကြောင်း သိရ မည်။ ထိုကြောင့် အဘိဓာန်ပုဒ်တွေ နောက်၌ အသံထွက်ကိုဖော်ပြရပါသည်။

အသံထွက်နောက်၌ တည်ပုဒ်များ၏ အနက်ကိုဖော်ပြထားပါသည်။ အချို့တည်ပုဒ်များအနက် ဖော်ပြထားပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အနက်တူ တည်ပုဒ်ရှိနေ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ အနက်ဖော်မပြသော တည်ပုဒ်မှ အနက်ဖော်ပါသော အနက်တူ တည်ပုဒ်ကို “အနက်တူညွှန်း” နှင့် ပြရပါသည်။ ဥပမာ- “ကျောက်နို့ဆိုလျှင်” ကျောက်စက်နှင့်အတူတူဆိုပြီး ဖော်ပြထားပုံမျိုး ဖြစ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားအရေးအသားတွင် စကားအဆက်အစပ် ကွာခြားလျှင် ဝေါဟာရတစ်ခုတည်းက အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး ထွက်နိုင် ပါသည်။ ဥပမာ- ကဟူသော ဝေါဟာရ၏အနက်သည် “ရှုချင်စဖွယ် ကွေးညွတ်အောင်က” ခြင်းနှင့် “ထွန်၊ လယ်၊ လျှော်၌ ကျွဲနွားတပ်ဆင်ခြင်း၊ ဆင်မြင်းကကြိုးတန်ဆာဆင်ခြင်း”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်ရှိပါသည်။ ဝေါဟာရ တစ်ခုတည်းက အနက်ကွဲပြားနေလျှင် ယင်းသို့ အသုံးတွင်သော အနက်ကို ဦးစားပေးနံပါတ်ထိုးပြီး ဖော်ပြရသည်။ အနက်ကွဲပြားခြင်းကို သိစေချင်လို၍ ဖြစ်ပါသည်။

တည်ပုဒ်တစ်ခုသည် အခြားတည်ပုဒ်သို့မဟုတ် တည်ပုဒ်များနှင့် အနက်ချင်းအကြောင်းချင်းတူညီနေသော်လည်း အခေါ်ကွဲသော တည်ပုဒ်မျိုး ဖြစ်ပါက အနက်ချင်း အကြောင်းချင်းတူသော အခြားတည်ပုဒ်ကိုပါ အနက်ဖော်စာသားနောက်၌ ကပ်ပြီး ဖော်ပြပါသည်။ ဥပမာ- “ကောက်ဆန်ကြွေ” ဆိုသော တည်ပုဒ်၌ အနက်သည် “ကောက်လှိုင်းတိုက်ရာတွင် လှည်းပေါ်၌ ကြွေကျသော စပါး”ဖြစ်သည်ဟုဆိုထားပါသည်။ သို့သော် အချို့က “လှည်းကြွေ”ဟုခေါ်သည်။ “လှည်းကြွေ”ကို ပရိယာယ်ပုဒ်ဟုခေါ်သည်။ ယင်း ပရိယာယ်ပုဒ်ကိုလည်း လိုအပ်က ဖော်ပြရပါသည်။

ဖော်ပြထားသော အနက်ကိုပိုပေါ်လွင်စေရန် တည်ပုဒ်များအသုံးပြုပုံ သိစေချင်၍ အကိုးအကားများ အသုံးပြုလျက် ကိုးကားစာသားကို မျက်တောင်အတွင်းမှဖော်ပြပြီး တည်ပုဒ်ကို မျက်နှာမည်းစာလုံးနှင့် ဖော်ပြရပါသည်။ ၎င်းကို အကိုးစာသားဟုခေါ်သည်။

အကိုးစာသား၌ပါသော စာလုံးပေါင်းကို မပြင်ဘဲ မူလအတိုင်းဖော်ပြရသည်။ ဥပမာ- ကျင့်ဆိုသော တည်ပုဒ်အနက်သည် “တက်မြောက်အလိမ္မာသည်”။ ၎င်းကို “ပြာဋိကာခဏ်းပျို့”မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြရာတွင် “လူပြည်နတ်ရပ်သုံးထပ်တွင် နှိုင်းအပ်မထင် ပညာကျင်သည်၊ ထွက်တင်မော်ကွန်းတာ၏တည်း”ဟု ကိုးကားပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ဤနေရာ၌ အဘယ်ကယူပြီး ကိုကားထားသည်ကိုသိရန် ပြာဋိ (၁၀၇)ဟုပြထားပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ပြာဋိကာခဏ်းပျို့ပုဒ်ရေ(၁၀၇)”မှ ကိုးကားထားသည်ကို သိစေလို၍ဖြစ်ပါသည်။

ထိုနောက် အဘိဓာန်၌ အညွှန်းများ မှည့်သည်နေရာ၌ သုံးသည်ကိုလည်း သိထားရပါသည်။ မြန်မာစာအဖွဲ့၏ မြန်မာစာလုံးပေါင်းသတ်ပုံကျမ်းနှင့် မညီသော်ငြား၊ အသုံးတွင်သော စကားလုံးအချို့ကို တည်ပုဒ်အဖြစ်ယူပြီး၊ ယင်းတည်ပုဒ်ကို အနက်မဖွင့်ပဲ မြန်မာစာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကျမ်းနှင့်ညီသည့် တည်ပုဒ်ကို အနက်ဖော်ပြပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ဥပမာ- ကတွင်းပေါက်နှင့် ခံတွင်းပေါက်ကိုမူ မြန်မာစာအဖွဲ့၏ သတ်ပုံကျမ်းနှင့်ညီသည့်အတွက် တည်ပုဒ်

အဖြစ်ယူပြီး အနက်ဖွင့်ပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ယင်းတည်ပုဒ်ကို လက်ခံတည်ပုဒ်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းကို “ရှု” ဆိုပြီး ညွှန်းပြရပါသည်။

အချို့တည်ပုဒ်များသည် အခြားတည်ပုဒ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ပိုပြီး အနက်ပေါ်လွင်ပါသည်။ ထိုတည်ပုဒ်မျိုးနဲ့ နှိုင်းယှဉ်ရမည့် အခြားတည်ပုဒ် ကို “နှင့်နှိုင်းယှဉ်ညွှန်း” နှင့် ညွှန်းရပါသည်။ ဥပမာ “ကံရိုဏ်း” ဆိုလျှင် သူ့ဖာသာ ရပ်တည်နေက အဓိပ္ပာယ်မပေါ်ပါ။ “ဒွရိုဏ်း” နှင့် နှိုင်းယှဉ်လိုက်သောအခါ ပို၍ အနက်ပေါ်လာပါသည်။

တည်ပုဒ်တစ်ခုသည် အခြားတည်ပုဒ်တစ်ခုနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်စပ်မှုရှိသောအခါ ဆက်စပ်မှုရှိသည့် အခြားတည်ပုဒ်ကိုလည်း ကြည့်နိုင် ရန် “လည်းရှု” နှင့် ညွှန်းပြရပါသည်။ ယင်းကို “ဆက်စပ်ညွှန်း” ဟုခေါ်သည်။ (ဥပမာ- “ကာဆီး” တည်ပုဒ်၌ “ကာ” သည်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ် နေသည့် တည်ပုဒ်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ၎င်းကို အညွှန်းနှင့် ညွှန်းပြရပါသည်။

ထိုပြင် အညွှန်းများ၏အသုံးကိုသိပြီးပါက အဘိဓာန်သုံးသင်္ကေတ များကိုလည်း သိထားရပါမည်။ “တုံး” ဆိုလျှင် တည်ပုဒ်နောက်က သဒ္ဒါလတ် မှတ်ချက်နှင့် ကွဲပြားပြီး ရောထွေးခြင်းမရှိစေရန် ခွဲခြားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မျဉ်းစောင်းနှစ်ခုဆိုလျှင် အသံထွက်ကို အနက်ဖော်စာသားနှင့် ကွဲပြားစေလို၍ မျဉ်းစောင်းနှစ်ခုအတွင်း၌ ခွဲခြားပြထားပါသည်။ ပုဒ်သေးကို တည်ပုဒ်များနှင့် အသံထွက်ပုဒ်များနောက်၌ အနက်ဖော်စာသားပါမည်။ ယင်း အနက်ဖော် စာသားကို နံပါတ်ထပ်၍ ရှင်းပြရပါသည်။ နံပါတ်များ၏နောက်၌ ပုဒ်သေးအား အသုံးပြုသကဲ့သို့ ရှင်းပြထားသည့် စကားဆက်များ၏ နောက်၌ လည်း အသုံးပြုပါသည်။ ပုဒ်မကို အနက်စာသားဝါကျအဆုံးတွင် အသုံးပြုရ ပါသည်။

ထောင့်ကွင်းကို တည်ပုဒ်များ၏ အသံထွက်နောက်တွင် သို့မဟုတ် တည်ပုဒ်များအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ ဖော်ပြပြီးသောအခါတည်ပုဒ်များ ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော ဘာသာစကားတည်ပုဒ် အမျိုးအစားတည်ပုဒ်ကို

အသုံးပြုသော ဒေသပညာရပ်နဲ့ဆိုင်သော တည်ပုဒ်များကိုသာ ပြလေ့ရှိပါသည်။

အချို့တည်ပုဒ်များ အနက်ဖော်ရာ၌ အနက်ပိုမိုထင်ရှားစေရန် စကားလုံးအချို့နှင့် ထောက်ကူပေးရသည်။ အကူစကားလုံးအား ဝိုက်ကွင်း() နှင့်ပြရသည်။ ဥပမာ- “ကယောင်ချောက်ချား” တည်ပုဒ်၌ (စိတ်)မတည်မတုံဖြစ်ဟုဆိုလိုသည်။ စိတ်ကိုအနက်ပိုထင်ရှားစေရန် အကူစကားလုံးအဖြစ် ထည့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းကို “အနက်ဖော်အတွင်း ဝိုက်ကွင်း”ဟုခေါ်သည်။

အနက်ဖော်အပဝိုက်ကွင်းဆိုသည်လည်းရှိသေး၏။ ၎င်းမှာ တည်ပုဒ်ကို အနက်ဖော်ပြီးနောက် ယင်းတည်ပုဒ်နှင့် ပတ်သက်သော သိသင့်သိထိုက်သော အကြောင်းအရာများကို အနက်ဖော်၏နောက်၌ ဝိုက်ကွင်းနဲ့ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ- “ကုမုဒြာ”တည်ပုဒ်၏ အနက်သည် အပွင့်ဖြူသော ကြာပန်းတစ်မျိုး၊ ဆက်ပြီး သိသင့်သည်များကိုသိစေရန် (ဥအခါ လရောင်ခံ၍ ပွင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်)

မျက်တောင်ကြီး အဖွင့်အပိတ်သင်္ကေတကိုမူ အကိုးစားသားများဖော်ပြရာ၌ အသုံးပြုရသည်။ အစက်သင်္ကေတများကိုမူ အချို့အကိုးစားသားများဖော်ပြရာ၌ရှည်မှာ စိုးသည့်အတွက် အလယ်မှာမြှုပ်ထားလိုက်သည်။ မြှုပ်သည့်စာသားရှိကြောင်းကို သိစေရန် (. . .)နှင့်ပြရသည်။ ဥပမာ တည်ပုဒ်၏ အကိုးစားသားသည် “မင်းကြီးလည်း မြင်းရွှေပန်းစာဖွင့်ကို၏နောက်တွင် အစက်သင်္ကေတနှင့်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

အဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော အတိုကောက်စာလုံးများကိုလည်း သိထားရပါမည်။ တည်ပုဒ်များသည် ဝါကျအတွင်း မည်သည်တာဝန်မျိုး ထမ်းဆောင်နေသည့်ကိုသိရန် န၊ ကြို နဝိဆိုသည့်၊ သက်ဆိုင်ရာ သဒ္ဒါအမည်အတိုကောက်များနှင့်ပြရပါသည်။ ဥပမာ- နသည် နာမ်ကိုဆိုလိုပြီး၊ ကြိုသည် ကြိယာကိုဆိုလိုသည်။

ကျမ်းကိုးအတိုမှတ်ဆိုသည်လည်းရှိပါသည်။ တည်ပုဒ်များအား အနက်ဖွင့်ပြီးနောက် အကိုးအထောက်စာပိုဒ်များနှင့်ပြသောအခါ ကိုးထောက် ညွှန်ပြသည့်ကျမ်းအမည်ကို အတိုမှတ်နှင့်ပြရပါသည်။ ကျမ်းကိုးထဲ၌ ဂဏန်း အမျိုးမျိုး၊ ပါ၊ ဒု၊ တ ခရေပွင့်စသည်ဖြင့်ပြကြ၏။ ဂဏန်းတစ်မျိုးတည်းဆိုပါက ကျမ်းသီးခြားဖြစ်ပြီး စာမျက်နှာအမှတ်ကိုဆိုလိုသည်။ ဂဏန်းနှစ်မျိုးပြပါက အတွဲခွဲထုတ်သည့် ကျမ်းဖြစ်ပြီး ရှေ့ဂဏန်းသည် အတွဲပိုင်းအမှတ်ဖြစ်ပြီး နောက်ဂဏန်းသည် စာမျက်နှာအမှတ်ဖြစ်သည်။ ပါ၊ ဒု၊ တ အက္ခရာအတိုမှတ်သည် ကျမ်းပထမတွဲ၊ ဒုတိယတွဲ၊ တတိယတွဲကို ဖော်ပြလိုရင်းဖြစ်သည်။ ဂဏန်းသုံးမျိုးဖော်ပြထားပါက ဂျာနယ်၊ မဂ္ဂဇင်းများ အားကိုးထားခြင်းဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံးဂဏန်းသည် စာမျက်နှာအမှတ်ဖြစ်သည်။ ခရေပွင့် (*) နှင့် ဂဏန်းအမှတ်ဖော်ပြထားပါက ပျို့၊ မော်ကွန်းများမှ လင်္ကာ ပုဒ်ရေအမှတ်ဖြစ်ကြောင်း သိရပါမည်။

အထက်ပါအချက်များသည် အဘိဓာန်တစ်အုပ်လုံး၌ အသုံးပြုရမဲ့ အကြောင်းအရာအချက်အလက်များဖြစ်ပါသည်။

“အရေးတူအသံကွဲဝေါဟာရများ”

မြန်မာဘာသာစကားရှိ စကားသံများကို အက္ခရာတင်ရာတွင် အသုံးပြုသော အက္ခရာသည် အတိတ်ခေတ်က မွန်များအသုံးပြုလက်စဖြစ်သော အိန္ဒိယအက္ခရာများကို ယူလာခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာအက္ခရာသည် အိန္ဒိယရှေးဟောင်းအက္ခရာတစ်ပါးဖြစ်သည့် ဗြဟ္မီအက္ခရာမှဆင်းသက်လာသည်ဟု ပညာရှင်တို့ကဆိုကြသည်။ ဗြဟ္မီအက္ခရာမှပွားလာသော ပလ္လဝအက္ခရာသည် အာရှတိုက်အရှေ့တောင်ပိုင်း မွန်တို့၊ ဌာနီသို့ ရောက်ရှိပြီး မွန်တို့က ပလ္လဝအက္ခရာကိုအခြေခံ၍ မွန်အက္ခရာကိုတီထွင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟုဆိုကြပေသည်။ မြန်မာစကားသံများကို ထိုအက္ခရာတို့ဖြင့် တေရေးရာတွင် မူလအသံကို

ပီပီသသ ဖော်ထုတ်နိုင်သည်လည်းရှိခဲ့၍ မဖော်ထုတ်နိုင်သည်များလည်း ရှိခဲ့ပေသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင်ရှိသော အချို့သော ဝေါဟာရများသည် အသံထွက်ကို အကြောင်းပြု၍ သဒ္ဒါတန်ဖိုးပြောင်းလဲသွားစေနိုင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ စကားလုံးတစ်ခု စကားသံတစ်ခုကို သရုပ်ဖော်ရာတွင် အသံထွက် အမျိုးမျိုးကွဲပြားသွားသော်လည်း အခြေခံအရေးအသားမှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အရေးတူအသံကွဲဝေါဟာရများ မြန်မာဘာသာတွင်ပေါ်လာရသည်။ ဤသို့ အရေးတူပြီး အသံကွဲသည့်အလျောက်အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း ကွဲပြားခြားနားသွားတတ်ပေသည်။

အရေးတူပြီးအသံကွဲရသည့်အကြောင်းကို လေ့လာကြည့်သောအခါ အကြမ်းအားဖြင့် အောက်ပါအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရပေသည်။
ယင်းတို့မှာ -

- (၁) သဒ္ဒါအပြောင်းလဲကြောင့်ကွဲပြားခြင်း
- (၂) သံညှင်းသံပြောင်းကြောင့်ကွဲပြားခြင်း
- (၃) ဒေသီယသုံးဝေါဟာရများဖြစ်သွားသည့်အတွက် ကွဲပြားခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

(၁) သဒ္ဒါအပြောင်းအလဲကြောင့်ကွဲလွဲခြင်း

သဒ္ဒါအပြောင်းအလဲကြောင့်ကွဲပြားခြင်းဟုဆိုရာတွင် အရေးအကွရာတစ်ခုတည်း၌ပင် တစ်မျိုးသည် နာမ်ဖြစ်၍ တစ်မျိုးသည် ကြိယာဖြစ်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ် ကြိယာဝိသေသနဖြစ်နေခြင်းစသည်ဖြင့် ကွဲပြားနေခြင်းကိုဆိုလိုသည်။ မြန်မာဘာသာစကားတွင် နာမ်ဆိုသည်မှာ သက်ရှိသက်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသ၍ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ နာမ်ဟူသည် ယေဘုယျအားဖြင့် စကားလုံးတစ်လုံးအဖြစ် အခိုင်အမာသတ်မှတ်၍ရသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ ဥပမာ- မြန်မာဘာသာစကားရှိကား၊ လှေစသော စကားလုံးများသည် ယင်းတို့၏အကြားတွင် အခြားသောစကားလုံးကိုဖြည့်

စွက်၍မရသော စကားလုံးများဖြစ်သည်။ ယင်းတို့ကိုအသံထွက်၍လည်းရသည်။ သို့သော် ခေါင်းဆောင်ဆိုသော နာမ်စကားလုံးသည် သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ပါက (ဂေါင်းဆောင်/ဟုအသံထွက်သည်။ သို့သော် ဂေါင်းဆောင်/ဆိုသော စကားလုံးသည် နာမ်ပေါင်းကြိယာဖြစ်နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာ- ခေါင်းမဆောင်/ဂေါင်းမဆောင်/ဆိုသောစကားလုံးမျိုး

ဤသို့သော သဘာဝရှိနေ၍ နာမ်/ကြိယာကွဲပြားသွားသည့်အခါ အသံထွက်ပြောင်းသကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ပြောင်းသွားခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ သဒ္ဒါအပြောင်းအလဲကြောင့် အသံထွက်ပြောင်းပြီး အဓိပ္ပာယ် ပါပြောင်းလဲသွားရသည့် စကားလုံးများအနက် အချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြလိုပါသည်။ ယင်းတို့မှာ-

- (၁) ကျွမ်း - ကြိ/ကျွန်း/ - မီးလောင်မြိုက်၍ ကြွေမွယုက်စီးသည်။ ရင်းရင်းနှီးနှီးဖြစ်သည်။
- န/ရွန်း/ - ယက်ကန်းနှုတ်တွင်ပါဝင်သောဝါးတံ။
- (၂) ခဲ - န/ခဲ/ = ပျော့ပျောင်း လေးလံ မည်းညိုသော သတ္တုတစ်မျိုး။
- န/ဂဲ/ = မြေစိုင့်မြေတုံး၊ ကျောက်စိုင့်ကျောက်တုံး၊ အစိုင်အတုံး။
- ကြိယာ/ခဲ/ = မလွယ်ကူ၊ အချိန်ကာလကွာလွန်းသည်၊ သိပ်သည်းခက်မာသွားသည်။ အစိုင်အဖွဲ့ ဖြစ်သွားသည်။ စုဝေးပေါင်းစည်းသည်။ ချီးမွမ်းဖွယ်ဖြစ်သည်။ အံ့ဖွယ်ဖြစ်သည်။ (တန်ဖိုး)ကြီးမြင့်သည်။ သွားနှုတ်သီးစသည် တို့ဖြင့် ဖိညှပ်သည်။ စားမျိုးသည်။ (ဒန်ပူကို)

အသုံးပြုသည်။ အခံရခက်သော ဝေဒနာ တစ်မျိုးကို ခံစားရသည်။ ကိုက်သည်။

(၃) ခေါင်ချုပ်ကြီး/ခေါင်ချုပ်- အိမ်အမိုး၏ ခေါင်အုပ်ကိုပိပြားလုံခြုံစေရန် ဖုံးအုပ်သည်။

- န/ခေါင်ဂျက်/ - ယင်းသို့စုစည်းချည်နှောင်ထားသော စစ် ကြောင်းရိုးနေရာအထွက် အထိပ်သို့ရောက် နေသူ။

(၄) ချို - န/ချို/ - ကျွဲ၊ နွား၊ သမင်၊ ဒရယ်စသော ခွာရှိနို့တိုက် တိရစ္ဆာန်မျိုးတို့၏ ဦးခေါင်၌ပေါက်သည့် မာသောအချွန်အတက်၊ ဦးချို။

- နဝိ/ချို/ - ထန်းလျက်၊ သကာတို့၏အရသာမျိုးရှိ သော၊ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော၊ သာယာသော၊ ရွှင်ပျကြည်လင်သော

- ကြိ/ချို - သက်သာသည်။

(၅) ချီး - န/ချီး/ - ဥနှစ်လုံးသာဥလှေရှိ၍ တကူးကူးဟူ၍ ကူ တတ်သော ငှက်မျိုး၊ ဥချီးငှက်၊ မီးပေါ်တွင် အထားကြာ၍ အကျက်လွန်ကာ အိုးတွင် ကပ်နေသောအစားအစာစသည်

- စည်း/ချီး/ - အပိုင်း၊ အဖို့၊ အစု၊ အဆ၊ အပုံတို့ကိုညွှန်ပြ သောစကားလုံး။

- ကြိ/ချီး - တစ်စုံတစ်ခုကိုကျိုးအောင်လုပ်သည်။ ကျိုး စေသည်။

(၆) ခြေထောက်-န/ချိဒေါက်/ - ဣဆစ်မှ ခြေဖျားအထိဖြစ်သော ကိုယ်အင်္ဂါ တစ်စုံတစ်ခုကိုခံထောက်ပင့် ထားသော အချောင်းအတံ။

- ကြို/ချီထောက်/ = မောက်မာဝင့်ကြားသည်။ သွေးကြီးသည်။
- (၇) စကာတင်-ကြို/ဇဂါတင် = စကာနှင့်ချသောအခါ မကျပဲ ကျန်ရစ်သည်။
- န/ဇဂါဒင် = စကာနှင့်ချသောအခါမကျပဲ ကျန်ရစ်သော ဆန်၊ ပဲစသည့်အကောင်းဆုံး၊ လက်ရွေးစင် (ဥပစာ)
- (၈) ဆံထုံး-ကြို/ဆန်ထုန်း/ = ဦးခေါင်းရှိဆံပင်ကို ရစ်ပတ်သည်။
ဖွဲ့ချည်သည်။
- န/ဇဒုန်း/ = ရစ်ပတ်ဖွဲ့ချည်ထားသော၊ မိန်းမတို့၏ ဆံပင်ပုံတစ်မျိုး၊ ငှက်ပျောတစ်မျိုး
- (၉) လူစား-ကြို/လူစား/ = (မြစ်ချောင်းစသည်တွင်) လူနှစ်မြုပ်သေဆုံး လေ့ရှိသည်။
- န/လူစား/ = လူအမျိုးအစား၊ အစားထိုးခံရသူ
- (၁၀) ဝါဆို-ကြို/ဝါဆို = ရဟန်းတော်တို့သည် အထူးကျင့်ဆောင်မှု တစ်ရပ်အဖြစ် ဝါတွင်းကာလပတ်လုံးကျောင်း အရံတစ်ခုတွင်သာစွဲမြဲတွင် သီတင်းသုံး သည်။
- န/ဝါရီ/ = မြန်မာဆယ်နှစ်လအနက် စတုတ္ထမြောက်လ ၏အမည်။
- (၁၁) သဂြိုဟ်-န/သင်းဂျို/ = ကူညီထောက်ပံ့ခြင်း၊ ချီးမြှောက်ခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း။
- ကြို/သဂျို/ = အသုဘကိုသင်္ချိုင်းသို့ပို့ဆောင်၍ မြေမြှုပ်ခြင်း(သို့) မီးရှို့ခြင်းပြုသည်။

အထက်ပါဥပမာများကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် သဒ္ဒါအပြောင်းအလဲကြောင့် အသံပြောင်းလဲသကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ပါလိုက်၍ ပြောင်းလဲပုံကိုတွေ့ရသည်။

(၂) သံညင်းသံပြင်းကြောင့်ကွဲပြားခြင်း

အချို့သောစကားလုံးများသည် အရေးအကွရာတူသော်လည်း၊ ယင်းကိုအသံထွက်သည့်နေရာ၌ သံညင်းသံပြင်းကွာခြားမှုအပေါ် မူတည်ပြီးအနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားသွားရပါသည်။

သာဓကအားဖြင့် အောက်ပါစကားလုံးအချို့ကို ထုတ်နုတ်တင်ပြလိုပါသည်။

(၁) ခေါင်း - န/ခေါင်း/ = သစ်သားကိုထွင်းထားသောကျင်း၊ လူသေအလောင်း ကိုထည့်သောသေတ္တာတလား။

- န/ဂေါင်း/ = သက်ရှိသတ္တဝါတို့၏မျက်စိနား၊ နှာခေါင်းစသည်တို့တည်ရှိရာ အစိတ်အပိုင်း၊ ဦးခေါင်းသဏ္ဍာန်ပြုလုပ်ထားသောသက်မဲ့အရာ

(၂) ချင်း - န/ချင်း/ = ရခိုင်တောင်ရိုးတစ်လျှောက်နှင့် ချင်းပြည်နယ်တွင်နေထိုင်၍ တိဗက်မြန်မာစကားမျိုးကိုပြောသော မြန်မာတိုင်းရင်းသားတစ်မျိုး။

- န/လျင်း/ = ဟင်းချက်ရာဆေးဖော်ရာတို့တွင်သုံးသော အရသာပူစပ်သောအတက်ရှိသည့်အပင်ငယ်တစ်မျိုး။

(၃) စစ် - န/စစ်/ = တိုင်းပြည်အချင်းချင်းလက်နက်အားကိုးဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ မြန်မာ့ကုက္ကိုနှင့်ဆင်ဆင်တူ၍ အပွင့်ဖြူပွင့်သောသစ်မာပင်ကြီး။ သစ်ဖြူပင်

- န/ဇစ်/ = အမျိုးဇာတိ

(၄) တုတ် - န/ဒုတ် = (အထူးအားဖြင့်)လက်နက်အဖြစ် ရိုက်နှက်ရန်ကိုင်ဆောင်သောဝါးလုံး၊ သစ်ချောင်း၊ ကြိမ်စသည်

(၅) - န/တုတ်/ = သတ္တဝါတို့၏ အာတွင်း၌နေသော ပိုးကောင်တစ်မျိုး၊ နွား၏နောက်ခြေထောက်တစ်ချက်တစ်ချက် တရွက်ဆွဲသောရောဂါ

(၃) ဒေသီယသုံး ဝေါဟာရများဖြစ်သွားသည်အတွက် ကွဲပြားသွားခြင်း

အချို့သောဝေါဟာရများသည် အရေးအကွရာတူပြီး အသံကွဲသည့် အပြင်နေရာဌာနအလိုက်သုံးစွဲသော ဝေါဟာရများဖြစ်သွားသည့်အတွက် အနက်အဓိပ္ပာယ်အပိုင်းတွင် ကွဲပြားသွားရပါသည်။ သာဓကအားဖြင့်-

(၅) ချောင် - န/ဂျောင်/ = ဝေးခေါင်သောနေရာရောက်ပေါက်ရန်မလွယ်သောနေရာ။

-န/ဂျောင်/ = ပစ္စည်းထည့်ကာ လွယ်ပိုးရသောတောင်းရှည်တစ်မျိုး။

အထက်ပါသာဓကများကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အရေးတူအသံကွဲဝေါဟာရများဖြစ်ပေါ်လာပုံကို သဘောပေါက်နိုင်ပေသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် မြန်မာဘာသာစကား၏အနက်အရှိုင်းကို လက်တွေ့သဘောပေါက်နိုင်ပေသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ စကားလုံးများ အရေးတူပြီး အသံကွဲရသည့်အကြောင်းရင်းကိုဖော်ပြပါ။

၂။ “ခ”အက္ခရာဖြင့်စသော အရေးတူအသံကွဲဝေါဟာရ ၃ မျိုးကိုဖော်ပြပါ။

၃။ အရေးတူသော်လည်း အသံကွဲပြားသည့်အခါ သဒ္ဒါတန်ဖိုးပြောင်းလဲပုံကို သာဓကအဖြစ် ဝေါဟာရ ၃ ခုထုတ်ပြန်ရှင်းလင်းပါ။

၄။ အောက်ပါအရေးအသားအသီးသီးတွင် မည်သည့်အခါ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုထက်ပို၍ဆောင်နိုင်ကြသနည်း။

ခဲ၊ ခေါင်းဆောင်၊ ကြမ်း

၅။ အောက်ပါစကားသံတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုဖော်ပြပါ။

/ဂျောင်း/ ချောင်/ ဂျိုး / ချိုး /

သံတူကြောင်းကွဲဝေါဟာရများ

မြန်မာစကားလုံးတွင်အသံတူ၍ အကြောင်းအရာအနက်အဓိပ္ပာယ် ကွဲပြားသော ဝေါဟာရများရှိပေသည်။ ယင်းတို့တွင် အသံထွက်၊ စာလုံးပေါင်း တူညီ၍ အကြောင်းအရာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားသော သံတူကြောင်းကွဲ ဝေါဟာရများနှင့် စာလုံးပေါင်း၊ အကြောင်းအရာအနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားသော သံတူကြောင်းကွဲ ဝေါဟာရများဟူ၍ နှစ်ပိုင်းခွဲခြားလေ့လာနိုင်ပေသည်။

ရှေးဦးစွာအသံထွက်နှင့် စာလုံးပေါင်းတူညီ၍ အကြောင်းအရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားသော သံတူကြောင်းကွဲဝေါဟာရများကို လေ့လာကြည့် မည်ဆိုလျှင် “ကာ” ဟူသော ဝေါဟာရကိုနာမ်အဖြစ်၊ လေ့လာလျှင်ရန်သူ၏ မြား၊ လှံ၊ ဓားစသည်တို့ကို ဆီးတားရန်လက်တွင်ဖြစ်စေ၊ လက်မောင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ တပ်ဆင်ထားသည့် အကာအကွယ်တစ်မျိုးကိုခေါ်ဆို၍ ကြိယာအဖြစ် ပိတ်ဆိုသည်။ ဆီးကန်သည်၊ တားဆီးသောဟူသောအကြောင်းထင်လေသည်။

တဖန် “ကျေး” ဟူသော ဝေါဟာရကိုနာမ်အဖြစ် လေ့လာလျှင် “ခရိုင် အတွင်း မြို့မှအပဖြစ်သော လူနေအိမ်စု” ဟူသော အနက်ထင်၍ နာမ်အဖြစ်ပင်၊ “လူ့စကားကိုတု၍ ပြောတတ်သည် နှုတ်သီးကောက်ချိတ်သည့်၊ ငှက်၊ ကြက်တူရွေး” ဟူသော အနက်ထင်လေသည်။

“ကျိန်း” ဟူသော ဝေါဟာရတွင်လည်း ကြိယာအဖြစ် “မြင့်မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အိပ်စက်သည်” ဟူသော အနက်ထင်သကဲ့သို့ စပ်ဖျဉ်းနာကျင်မခံသာ ဖြစ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားစွာထွက်ပေါ် လေသည်။

“ကြုံ” ဟူသော ဝေါဟာရတွင် ကြိယာအဖြစ် “အခန့်သင့်သည်၊ တိုက် ဆိုင်သည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရှိ၍၊ အခြားအနက်အဖြစ် “သေးသိမ်သွားသည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သို့ ဖော်ဆောင်ကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

“ခဲ” ကို နာမ်အဖြစ်လေ့လာလျှင်၊ ပျော့ပျောင်းသော လေးလံမည်းညို

သောသတ္တုတစ်မျိုးကိုခေါ်၍ ကြိယာအဖြစ်မလွယ်ကူကြောင်း၊ ခက်ကြောင်း ဟူသောအကြောင်းထင်လေသည်။

“ခတ်”ဟူသော ဝေါဟာရတွင်ကြိယာအဖြစ် “ထုနှက်သည်၊ တီးသည်” ဟူသော အနက်ထင်၍တဖန် “လိုသမျှထည့်သည်၊ စွက်ထည့်သည်”ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

“ချိတ်”တွင်လည်းကြိယာအဖြစ် “အရောင်အဝါထွက်သည်၊ အထူး သဖြင့် ညိုမည်းသောအရောင်အဝါထွက်သည်”ဟူသော အနက်ထင်၍ နာမ် အဖြစ် “ကြို့ပင်၊ ဆီးပင် စသည်တို့တွင် မှီခိုနေသော ပိုးကောင်ကထွက်သည့် အစေးနီ”ကိုခေါ်ကြောင်း တွေ့ရပေမည်။

“ဝုံ”တွင်လည်း နာမ်အဖြစ် “အရွက်ကိုဟင်းချက်စားရသော နွယ်ပင် တစ်မျိုး”ကိုခေါ်ဆို၏။ တစ်ဖန် “အိမ်ကြီးနှင့်တွဲကာ၊ ဆောက်လုပ်ထားသော အဆောင်ငယ်”ကိုလည်း ခေါ်ဆိုကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

“ငုံ”ဟူသော ဝေါဟာရတွင်ကြိယာအဖြစ် “ခံတွင်းထဲတွင် ထည့် ဆောင်သည်”ဟူသော အကြောင်းထင်သော်လည်း အခြားအနက်အဖြစ်၊ “ပိုက်ခြုံသည်၊ ဖုံးအုပ်သည်၊ လွှမ်းမိုးသိမ်းရုံးသည်”ဟူသော အကြောင်းထင် လေသည်။

“စာ”ကိုနာမ်အဖြစ်လေ့လာလျှင် “အက္ခရာအရေးအသား”ဟူသော အနက်ထွက်သော်လည်း အခြားအနက်အဖြစ် “လူနေအိမ်၏ တံစက်မြိတ်၊ ခေါင်းမိုးစသည်တွင် အသိုက်လုပ်နေလေ့ရှိသောငှက်ကလေးနှင့် သူ၏အနွယ် အခြားငှက်ကလေးများ”ကို ခြုံ၍ခေါ်ကြောင်းအနက်ကွဲပြားစွာတွေ့ရပေမည်။

“စမ်း”ဟူသော ဝေါဟာရတွင် “မြေကြီးမှ ရေအမြစ်မ့်၍ယိုစီးထွက် ရာအရပ်”ကိုခေါ်ဆို၍ အခြားအနက်အဖြစ် “နှုတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပညာအားဖြင့်လည်းကောင်း ထောက်လှမ်းဆင်ခြင်သုံးသပ်ကြည့်သည်”ဟူ သော အကြောင်းထင်လေသည်။

“စိပ်”ကိုကြိယာအဖြစ် “စေ့သည်၊ မကျဲသည်”ဟူသော အနက်ထင် ၍၊ တဖန် “ရွတ်သည်၊ မန်းသည်၊ ရွတ်ဆိုမန်းမှုတ်သည်”ဟူသော အကြောင်း

ထင်လေသည်။

“နေ”ဟူသော ဝေါဟာရတွင် နာမ်အဖြစ်၊ ကောင်းကင်တွင်နေ့အချိန် ထွက်ပေါ်သော အရောင်အလျှံတောက်ပသော အလုံးအဝန်းကို “နေ”ဟူ၍ အကြောင်းထင်သကဲ့သို့ “နေထိုင်သည်၊ စားနေသည်”ဟူ၍ ကြိယာတွဲ စကားလုံး၊ ကြိယာထောက်စကားလုံးများအဖြစ်အနက်ကွဲပြားကြောင်းတွေ့ရ လေသည်။

“ပေ”ကို “ပေရွက်၊ ပေစာ”ဟူသော အနက်ထင်၍ ကြိယာထောက် အဖြစ်”သွားပေသည်။ “စကားလုံးကွဲအဖြစ် ညစ်ပတ်ပေရေသည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သို့ကွဲပြားလေ့လာနိုင်ပေသည်။

ဒုတိယပိုင်းအနေဖြင့် မြန်မာစကားလုံးများတွင် အသံထွက်တူသော် လည်းအရေးကွဲ၊ အကြောင်းအရာကွဲခြင်းအကြောင်းဆန်းစစ်ကြည့်လျှင် မြန်မာအက္ခရာများတွင် အသုံးပြုသော အသတ်စဉ်များနှင့် ဗျည်းတွဲစဉ်များ ကြောင့် ဖြစ်ရကြောင်းတွေ့ရလေသည်။

အသတ်စဉ်များကြောင့် အရေးကွဲ၊ အကြောင်းအရာကွဲ၍ အသံတူ ရခြင်းကိုလေ့လာလျှင် “စင်” နှင့် “စဉ်”ဟူသော ဝေါဟာရနှစ်ခုတွင် “စင်” သည် မြေမျက်နှာမှအထက်သို့ မြင့်မြောက်၍စိုက်ဆောက်တည်လုပ်ထား သောနေရာပစ္စည်းတင်စရာအဖြစ် တွယ်ကပ်ထားသောအရာ”ကိုခေါ်ဆို၍ “စဉ်”တွင် “လွင့်ထွက်သည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်တို့သက်ရောက်လေသည်။

တဖန် “နီး”နှင့် “နည်း”ဟူသော ဝေါဟာရနှစ်ခုတွင် “နီး”သည် “အနီးအနား၊ ခရီးနီးသည်”ဟူသော အက္ခရာအနီးကိုဖော်ဆောင်၍ “နည်း” သည်၊ အကြောင်းအရာ၊ လုပ်ပုံကိုင်ပုံကိုလမ်းညွှန်သည်”ဟူသော အနက်သို့ ကွဲပြားစွာဖော်ဆောင်ကြောင်းတွေ့ပေမည်။

ထို့ပြင် “ညီး”နှင့် “ညည်း”တွင် “ညီး”သည် “အရောင်အဝါတောက်ပ သည်၊ တငွေငွေလောက်မြိုက်သည်”ဟူသော အနက်ထင်၍ “ညည်း”တွင် “လူနာအနာသည်း၍ ပါးစပ်မှမြည်သောအသံ၊ ညည်းညူသည်”ဟူသော

အနက်ထင်လေသည်။

“တတ်”နှင့် “တပ်”တွင်တဖန် “တတ်”သည် ကြိယာအဖြစ် “နည်းပညာ တစ်ခုခုကိုကျွမ်းကျင်သည်”ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်၍ “တပ်သည်” ပစ္စည်းတစ်ခုခုနှင့်တစ်ခုချိတ်ဆက်သည်။ တွယ်ကပ်ထားသည်”ဟူသော အကြောင်းထင်လေသည်။

“ပုတ်”နှင့် “ပုပ်”တွင်၊ “ပုတ်”သည်ကြိယာအဖြစ် “ခတ်ပုတ်သည်၊ ဥပုတ်သည်”ဟူသော အနက်တင်၍ “ပုပ်”သည် “ပုပ်နံသည်”ဟူသော အနံ့ အသက်၏ရွံ့ရှာဖွယ်ရာအဖြစ်ကို ဖော်ပြသော အနက်ထင်လေသည်။

“ရတ်”နှင့် “ရပ်” ဝေါဟာရနှစ်ခုတွင်လည်း “ရတ်”သည် “ဇောတရက်၊ မင်္ဂါရတ်”ဟူသော ကျောက်မျက်ရတနာတို့ကိုခေါ်ဆိုသော အနက်ထွက် ၍ “ရပ်”သည်၊ ဌာန၏အရပ်၊ တည်ရပ်သည်၊ အကြောင်းတစ်ရပ်၊ တန်ဆောင်း ဇရပ်”ဟူသောအနက်ထင်လေသည်။

“ရုတ်”နှင့် “ရုပ်”တွင်၊ “ရုတ်”သည်၊ သဲသဲရုတ်ရုတ်၊ ချင်းငရုတ်ပရုတ် ဟူသော အနက်ထွက်သည်။ “ရုပ်သည်” “ကမ္မည်းသရုပ်”ဟူသော အနက် ထင်လေသည်။

“သုတ်” နှင့် “သုပ်”တွင် “သုတ်”သည် “ပဝါမျက်နှာသုတ်၊ သုတ် သုတ်ညှင်းညှင်း”ဟူသော အနက်ထင်၍ “သုပ်”သည် “စေပါးလက်သုပ်” ဟူ သော အကြောင်းထင်လေသည်။

အသတ်စဉ်များကြောင့် အရေးကွဲအကြောင်းအရာကွဲသော်လည်း အသံတူညီနေသကဲ့သို့ ဗျည်းတွဲစဉ်များကြောင့်လည်း အရေးကွဲ၊ အကြောင်း အရာကွဲသော်လည်း အသံတူညီနေကြောင်းတွေ့ ရပေသည်။

ဥပမာ- “ကျာ” နှင့် “ကြာ”ဟူသော ဝေါဟာရတွင် “ကျာ”သည်နာမ် အဖြစ် “ကျယ်လောင်သောမြည်သံတစ်မျိုး”ဖြစ်ကြောင်း အနက်ထင်၍ “ကြာ” ကို နာမ်အဖြစ်ပင် “ရွက်ဝန်းရှိ၍ရေတွင်ရှိသော အပွင့်အဖြူ အနီ၊ အညိုပွင့် သည် အဖုပင်တစ်မျိုး”ဟု အနက်ထင်လေသည်။

တဖန် “ကျီး” နှင့် “ကြီး” ဟူသော ဝေါဟာရတွင် “ကျီး” သည် နာမ်အဖြစ် “လူယက်ခိုးဝှက်စားတတ်သော ဌာနက်တစ်မျိုး” ကိုခေါ်ဆို၍ “ကြီး” သည် ကြိယာအဖြစ် “မသေးမငယ်၊ မသိမ်မပျင်၊ မနည်းမပါးဖြစ်သည်၊ ပိုလွန်ကြဲမြတ်သည်၊ တိုးတက်ပွားများသည်” ဟူသော အနက်ထင်လေသည်။

“ကျောက်” နှင့် “ကြောက်” တွင်လည်း “ကျောက်” သည် နာမ်အဖြစ် အလွယ်နှင့်မပြုကွဲနိုင်သော ခိုင်မာစွာဖွဲ့စည်းနေသည့် မြေသားအစိုင်အခဲ” ကိုခေါ်ဆို၍ “ကြောက်” သည် ကြိယာအဖြစ် “ရွံ့သည်၊ ထိတ်လန့်သည်၊ ဘေးတွေ့၍ စိတ်တုန်လှုပ်ချောက်ချားကြောင်း” အနက်ထင်လေသည်။

တဖန် “ချေ” နှင့် “ခြေ” တွင် “ချေ” သည် ပစ္စည်းအဖြစ် ကြိယာကို လေးနက်ပြေပြစ်သော စကားလုံးဖြစ်ကြောင်း၊ “မိဘရွာမြေ၊ ကြားပါချေလော့” ဟူသော အနက်ထင်၍ “ခြေ” သည် ခန္ဓာကိုယ်ကို ထောက်မထား၍ လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ ပြေးခြင်းတို့တွင် အသုံးဝင်သော ခန္ဓာကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်းဟူသော အနက်သို့ကွဲပြားကြောင်းတွေ့ရသည်။

ထို့နောက် “ချုံ” နှင့် “ခြုံ” ဟူသော ဝေါဟာရတွင်လည်း “ချုံ” ကို နာမ်အဖြစ် “အရွက်၊ အခတ်၊ အကိုင်း၊ အနွယ်တို့ ထွေးယှက်ပေါင်းစည်းပေါက်ရောက်နေသော အပင်အုပ်စု” ကိုခေါ်ဆို၍ “ခြုံ” သည် ကြိယာအဖြစ်၊ “အပေါ်ကလွှမ်းအုပ်သည်။ ဝန်းကျင်ကပတ်ရစ်သည်” ဟူသော အဓိပ္ပာယ်သို့ကွဲပြားကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိရပေမည်။

အထက်ပါဝေါဟာရများတွင် အသံထွက်ပြောဆိုသော စကားသံတူညီကြသော်လည်း စာရေးရာတွင်လည်းကောင်း၊ အကြောင်းအရာအနက်အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကွဲပြားစွာရှိသည့်ကို လေ့လာလျှင် မြန်မာဘာသာစကားဝေါဟာရများတွင် အများအပြားတွေ့ရပေမည်။ ထို့ကြောင့် အရေးတူသော ဝေါဟာရများ၏အကြောင်းအရာ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုကွဲပြားစွာသိရှိနိုင်ကြစေရန်လည်းကောင်း၊ အသံတူသော်လည်း အရေးကွဲ၊ အကြောင်းအရာကွဲသော ဝေါဟာရများကို ကွဲပြားခြားနားစွာ သိနားလည်ကြစေရန်လည်းကောင်း အထူးဂရုထားလေ့လာထားကြရပေမည်။

မြန်မာသဒ္ဒါ

(အသံ ။ ။ ^{အသံ}နားဖြင့်ကြားသမျှကို အသံ ဟုခေါ်သည်။ အသံသည် ဥတု
ကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ စိတ်ကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။

လေသံ၊ မိုးသံ၊ လှိုင်းသံ၊ စမ်းရေစီးသံစသည်တို့သည် ဥတုကို
အကြောင်းပြု၍ ပေါ်ထွက်လာသော အသံများဖြစ်သည်။

စကားသံ၊ ဆိုင်းသံ၊ ဗုံသံ၊ ကြေးစည်သံ စသည်တို့သည် စိတ်၏
လှုံ့ဆော်မှုနှင့် လူ့အားထုတ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်ထွက်လာသည့်အသံ
များဖြစ်ကြသည်။) ၂ ဗုဒ္ဓိ

(လူ့နှုတ်မှထွက်၍ လူ့အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်နိုင်သော
အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်အသံကို စကားသံဟုခေါ်သည်။)

(စကားသံ၏ အဓိကလက္ခဏာ(၃)ရပ်မှာ-

- (က) လူ့နှုတ်ထွက်သံဖြစ်ခြင်း
- (ခ) လူ့အချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်း
- (ဂ) အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။)

(စကားသံ (၂)မျိုး ။ ။ ဖြစ်ပေါ်ပုံကို အခြေခံ၍ စကားသံများကို အမျိုး
အစားခွဲလျှင် (၂)မျိုးရသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ဗျည်းသံ
- (ခ) သရသံတို့ဖြစ်ကြသည်။)

(ဗျည်းသံ ။ ။ အဆုတ်မှ တက်လာသော လေသည် ခံတွင်းသို့ စကား
သံဖြစ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း (နှုတ်ခမ်း၊ ^၁သွား၊ ^၂လျှာ၊ ^၃အာခေါင်မာ၊ ^၄အာခေါင်ပျော့)
တစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်းကို ခံရပြီး ခံတွင်းပေါက်၊ နှာတွင်းပေါက်မှ
ပြင်ပသို့ ထွက်ခိုက်ဖြစ်သော အသံကို ဗျည်းသံဟုခေါ်သည်။) ၂၁၈၈ - ၈၁၂၁၂၁၂၁၂

(ဗျည်းသံဖြစ်ရန် အဓိကအချက် (၃)ချက်လိုအပ်သည်။ ထို(၃)ချက်မှာ-
(က) အဆုတ်မှတက်လာသောလေသည် ခံတွင်းသို့ ရောက်ရှိခြင်း

- (ခ) အဆိုပါလေသည် စကားသံဖြစ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့ထားဆီးမှုကိုခံရခြင်း
- (ဂ) စကားသံဖြစ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့ထားဆီးမှုကို ခံရသောလေသည် ခံတွင်းပေါက်မှဖြစ်စေ၊ နှာတွင်းပေါက်မှဖြစ်စေ ပြင်ပသို့ ထွက်သွားခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။)

ဗျည်းအမည်များ ။ ။ မြန်မာဗျည်း (၃၃)လုံးကို ၎င်းတို့၏ ပုံသဏ္ဍာန်အခြင်းအရာအလိုက် အမည်အသီးသီးပေးကြသည်။ အမည်အချို့မှာ-

- (က) လုံးချင်းအမည် က မှ ၃၁၀၀
- (ခ) ဗျည်းတွဲ
- (ဂ) ဝက်ဗျည်း
- (ဃ) အဝက်ဗျည်း
- (င) ဝဂ္ဂန္တဗျည်း
- (စ) အယောသဗျည်း
- (ဆ) ယောသဗျည်း
- (ဇ) သိထိလဗျည်း
- (ဈ) ဇနိတဗျည်း
- (ည) အသတ်ဗျည်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

(လုံးချင်းဗျည်း ။ ။ ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ သင်္ကေတများ မယှဉ်တွဲသေးသော က အစ အ အဆုံး (၃၃) လုံးသော မူလဗျည်းတို့ကို လုံးချင်းဗျည်းဟုခေါ်သည်။

(ဗျည်းတွဲ ။ ။ က၊ ခ စသည့် လုံးချင်းဗျည်းတို့နှင့်/ယပင့်၊ ရရစ်၊ ဝဆွဲ၊ ဟထိုး၊ သင်္ကေတအက္ခရာများ ယှဉ်တွဲထားသော ဗျည်းတို့ကို ဗျည်းတွဲဟုခေါ်သည်။)

သာမတ

မူလဗျည်း သင်္ကေတများ		ဗျည်းတွဲ
က	၂ (ယပင့်)	ကျ
က	၂ (ရရစ်)	ကြ
လ	၀ (ဝဆွဲ)	လွ
လ	၂ (ဟထိုး)	လှ
ခ	၂ (ယပင့်) + ၀ (ဝဆွဲ)	ခလ
ခ	၂ (ရရစ်) + ၀ (ဝဆွဲ)	ခရ
လ	၂ (ယပင့်) + ၂ (ဟထိုး)	လှ
င	၂ (ရရစ်) + ၂ (ဟထိုး)	ငှ
ရ	၀ (ဝဆွဲ) + ၂ (ဟထိုး)	ရှ
မ	၂ (ရရစ်) + ၀ (ဝဆွဲ) + ၂ (ဟထိုး)	မှ

(ဝဂ်ဗျည်း။ ။ အသံဖြစ်ရာနေရာ(ငှာန်) တူရာတူရာ အစု(၅)စုဖွဲ့၍ ရွတ်ဆိုရသော ဗျည်း (၂၅)လုံးကို ဝဂ်ဗျည်း ဟုတေခေါ်သည်။

အဝဂ်ဗျည်း။ ။ အသံဖြစ်ရာနေရာ (ငှာန်)မတူသဖြင့် အစုမဖွဲ့ဘဲ တစ်လုံးချင်း သီးခြားရွတ်ဆိုရသော ဗျည်း(၈)လုံးတို့ကို အဝဂ်ဗျည်း ဟုခေါ်သည်။

အဝဂ်ဗျည်း။ ။ ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ သ၊ ဟ၊ နှိ၊ အ။

(အဝတ္တဗျည်း။ ။ ။ ဝဂ်ဗျည်း(၅)လုံး အစုတစ်ခုစီ၏ အဆုံး၌ရှိသော ဗျည်း (၅)လုံးတို့ကို ဝတ္တဗျည်း ဟုခေါ်သည်။

အဝတ္တဗျည်း။ ။ ဝ၊ ဝ၊ ဝ၊ ဝ၊ ဝ။

(အယောသဗျည်း။ ။ ။ ပင်ကိုအားဖြင့် မပြင်းသောသာအသံရှိ၍ ရွတ်ဆိုသော အခါ အသံညှင်းညှင်းထွက်သည့် ဗျည်းတို့ကို အယောတ (သံညှင်း)ဗျည်း ဟုခေါ်သည်။

အယောသဗျည်း (၁၂)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ပထမအက္ခရာ (၅)လုံး (က၊ စ၊ ဋ၊ တ၊ ပ)

ဒုတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ခ၊ ဆ၊ ဋ၊ ထ၊ ဖ)

အဝဂ်အက္ခရာ (၂)လုံး (သ၊ ဟ) တို့ဖြစ်ကြသည်။)

(ယောသဗျည်း ။ ။ ပင်ကိုအားဖြင့် ပြင်းသောအသံရှိ၍ ရွတ်ဆိုသော အခါ အသံပြင်းပြင်းထွက်သည့် ဗျည်းတို့ကို ယောသ (သံပြင်း)ဗျည်း ဟု ခေါ်သည်။

ယောသဗျည်း အလုံး(၂၀)ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

တတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ဂ၊ ဇ၊ ခ၊ ဒ၊ ဗ)

စတုတ္ထအက္ခရာ (၅)လုံး (ယ၊ ဈ၊ ပါ၊ ဓ၊ ဘ)

ပဉ္စမအက္ခရာ (၅)လုံး (င၊ ည၊ က၊ န၊ မ)

အဝဂ်အက္ခရာ (၅)လုံး (ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ နှ)၉

တို့ဖြစ်ကြသည်။)

(သိထိလဗျည်း ။ ။ အင်အားများများ မစိုက်ထုတ်ဘဲ အသံ လျော့ လျော့ ရွတ်ဆိုအပ်သော ဗျည်းတို့ကို သိထိလ(သံလျော့)ဗျည်းဟုခေါ်သည်။

သိထိလဗျည်း အလုံး(၂၀)ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ပထမအက္ခရာ (၅)လုံး (က၊ စ၊ ဋ၊ တ၊ ပ)

တတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ဂ၊ ဇ၊ ခ၊ ဒ၊ ဗ)

စတုတ္ထအက္ခရာ (၅)လုံး (ယ၊ ဈ၊ ပါ၊ ဓ၊ ဘ)

ပဉ္စမအက္ခရာ (၅)လုံး (င၊ ည၊ က၊ န၊ မ)

တို့ဖြစ်ကြသည်။)

(ဓနိတဗျည်း ။ ။ အင်အားစိုက်ထုတ်၍ အသံတင်းတင်းရွတ်ဆိုအပ်သော ဗျည်းတို့ကို ဓနိတ(သံတင်း)ဗျည်းဟုခေါ်သည်။

ဓနိတဗျည်း (၅)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

ဒုတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ခ၊ ဆ၊ ဋ၊ ထ၊ ဖ)တို့ဖြစ်ကြသည်။)

သရသံ ။ ။ အဆုတ်မှ တက်လာသောလေသည် ခံတွင်းရှိ စကားသံ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း (နှုတ်ခမ်း၊ သွား၊ လျှာ၊ အာခေါင်မာ၊ အာခေါင်ပျော့) တစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်း မခံရဘဲ ခံတွင်းပေါက်၊ နှုတ်ခမ်းပေါက်မှ ပြင်ပသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူဖြူထွက်သွားစဉ် ဖြစ်လာသောအသံကို သရသံ ဟုခေါ်သည်။ စာကေမ ။ စာအားအား။)

- သရသံဖြစ်ရန် အဓိကအချက် (၃)ချက်လိုအပ်သည်။ ထို(၃)ချက်မှာ-
 - (က) အဆုတ်မှတ်လာသောလေသည် ခံတွင်းသို့ရောက်ရှိခြင်း
 - (ခ) အဆိုပါလေသည် စကားသံဖြစ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးမှုကို မခံရခြင်း
 - (ဂ) အဆိုပါလေသည် ခံတွင်းပေါက်မှဖြစ်စေ၊ နှုတ်ခမ်းပေါက်မှ ဖြစ်စေ ပြင်ပသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူဖြူထွက်သွားခြင်းတို့ဖြစ်ကြသည်။

သရသံဖြစ်ပုံ ။ ။ အဆုတ်မှတက်လာသောလေကို အပေါ်နှုတ်ခမ်းနှင့် အောက်နှုတ်ခမ်းစုပြီး ခံတွင်းအပြင်ဘက်သို့ ဖြည်းဖြည်းချင်းတုတ်လိုက်လျှင် အော် ဟူသော သရသံဖြစ်လာသည်။

အော် အသံ ဖြစ်လာသည့် နည်းအတိုင်း အို၊ အူ အသံဖြစ်လာသည်။ သရအရေအတွက် ။ ။ မြန်မာသရအရေအတွက်ကို အချို့က(၁၀)လုံးဟု လည်းကောင်း၊ အချို့က (၁၁)လုံးဟုလည်းကောင်း၊ အချို့က (၁၂)လုံးဟု လည်းကောင်း သတ်မှတ်ကြသည်။

သရအမည်များ ။ ။ မြန်မာသရတို့ကို ၎င်းတို့၏ အခြင်းအရာအလိုက် အမည်ပေးကြသည်။ အမည်အချို့မှာ-

- (က) အခြေခံသရ
- (ခ) သင်ရိုးသရ
- (ဂ) မူလသရ
- (ဃ) နှာသံသရ

(င) သံရပ်သရ တို့ဖြစ်ကြသည်။

✓ အခြေခံသရ ။ ။ မြန်မာဘာသာစကား၌ အခြေခံအဖြစ်ထားသော သရများကို အခြေခံသရ ဟုခေါ်သည်။

အခြေခံသရ (၁၁)လုံး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ

အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ

ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အို တို့ဖြစ်ကြသည်။

သင်ရိုးသရ ။ ။ သင်ရိုးသင်စဉ်သရများကို သင်ရိုးသရ ဟုခေါ်သည်။

သင်ရိုးသရ (၁၂)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဦ

ဧ၊ အဲ၊ ဩ၊ ဩော်၊ အံ၊ အား တို့ဖြစ်ကြသည်။

✓ မူလသရ ။ ။ ရပ်သံ၊ နှာသံမပါဘဲ လွတ်လွတ်ရွတ်ဆိုရသော သရများကို မူလသရ ဟုခေါ်သည်။ (အာစက။ ။ အ၊ အာ၊ အား၊ အိ၊ အီ၊ အီး၊ အေ၊ အူ၊ အူး...)

မူလသရ (၂၂)လုံးရှိသည်။ ရွတ်ဆိုပုံအရ တူရာအစုခွဲလိုက်လျှင် သံတိုသရ၊ သံရှည်သရ၊ သံလေးသရ ဟူ၍ (၃)မျိုးရသည်။

✓ နှာသံသရ ။ ။ နှာသံဖြင့် ရွတ်ဆိုရသော သရများကို နှာသံသရဟုခေါ်သည်။ (အာစက။ ။ ဂ၊ ဂျ၊ ဂဉ၊ ဂိ၊ ဂီ၊ ဂီး၊ ဂေ၊ ဂူ၊ ဂူး...)

နှာသံသရ (၁၈)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ဂ၊ ဂျ၊ ဂိ၊ ဂီ၊ ဂီး၊ ဂေ၊ ဂူ၊ ဂူး၊ အဆုံးရှိသော သရများဖြစ်ကြသည်။ ရွတ်ဆိုပုံအရတူရာအစုလိုက်ခွဲလိုက်လျှင် သံတိုသရ၊ သံရှည်သရ၊ သံလေးသရ ဟူ၍ (၃)မျိုးရသည်။

✓ သံရပ်သရ ။ ။ ရပ်၍၊ ဖြတ်၍ ရွတ်ဆိုရသော သရများကို သံရပ်သရ ဟုခေါ်သည်။ (အာစက။ ။ က၊ ဂ်၊ က၊ ဂ်၊ ...)

သံရပ်သရ (၇)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ က၊ ဂ်၊ က၊ ဂ်၊ အသတ်ဗျည်းအဆုံးရှိသော သရများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ အက်၊ အစ်၊ အတ်၊ (အပ်)၊ အိတ်(အိပ်)၊ အုတ်(အုပ်)၊ အောက်၊ အိုက် တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှု ။ ။ ဗျည်းသံပြောင်းလဲမှုဆိုသည်မှာ သံညင်းဗျည်း (အယောသ)အချို့ကို အသံပြင်းဗျည်း (ယောသ)သို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဟထိုးသံ ဖြည့်ရွတ်ဆိုခြင်း၊ ဟထိုးသံချန်ရွတ်ခြင်း၊ ပင့်ရစ်သံဖြည့်ရွတ်ခြင်း၊ ပင့်ရစ်သံချန်ရွတ်ခြင်း တို့ကဖြစ်ကြသည်။

သာဓက

အသံပြောင်း

စကားလုံး	အသံထွက်
ဆင်းကြ	ဆင်းဂျာ
ပျဉ်ပြား	ပျင်ဗျား
ကျည်ဆန်	ကျီဇန်
ဆန်စက်	ဆန်ဇက်
လမ်းစ	လမ်းဇာ

သရပြောင်းလဲမှု ။ ။ သရသံပြောင်းလဲမှုဆိုသည်မှာ သရသံအချို့ကို အသံတစ်ဝက်သာရွတ်ရသော (အ) သံသို့ ပြောင်းလဲရွတ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။

သာဓက

စကားလုံး

အသံတစ်ဝက်ရွတ်ရသော(အ)သံဖြင့် ရွတ်

အာ	အ
ဒကာမ	ဒဂမာ
စာရေး	စယေး
အား	အ
ဓားမ	ဓမာ
နားရွက်	နယွက်
ဝါးလုံး	ဝလုံး
ပါးဟက်	ဗဟက်
ငါးစိမ်း	ငဇိမ်း

အိ	ခ
ပိတောက်	ပဒေါက်
ဖိနပ်	ဖနတ်
သိကြား	သဂျား
ပိတုန်း	ပဒုန်း
အိ	အ
သီတင်း	သဒင်း
သီချင်း	သချင်း
အူ	အ
ပုတီး	ပဖီး
ပုဆိုး	ပဆိုး
ပုဆိန်	ပဆိန်
အူ	အ
သူဌေး	သထေး
သူခိုး	သခိုး
သူကြီး	သဂျီး
အံ	အ
တံခါး	ဒဂါး
တံဆိပ်	ဒဖိတ်
ဆံပင်	ဖဖင်
အန်း	အ
ပန်းပဲ	ဖပဲ
ကမ်းပါး	ဂဗား

အင်း	အ
လင်းတ	လဒ
လင်းကွင်း	လဝှင်း
အက်	အ
ခက်ရင်း	ခယင်း
လက်ဖက်	လဖက်
ငှက်ပျော	ငပျော

စကားလုံး (၂)မျိုး ။ ။ စကားလုံးကို သီးခြားစကားလုံး နှင့် အကူ
 စကားလုံး ဟူ၍ (၂)မျိုး ခွဲခြားထားသည်။

သီးခြားစကားလုံး ။ ။ သီးခြားစကားလုံးဆိုသည်မှာ အခြားစကားလုံး
 တစ်လုံးကို အမှီမပြုဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ဆောင်နိုင်သော၊ ဝေါဟာရ
 အနက်ရှိသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ ဝါစင်္ဂီသဘောအရ နာမ်၊ နာမ်စား၊
 နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသန၊ အာမေဓိတ် ဟူသော
 ဝါစင်္ဂီ (၆)ပါးဆိုင်ရာ စကားလုံးတို့သည် သီးခြားစကားလုံး များ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက ။ ။ သီးခြားစကားလုံး

- ဆရာ၊ မောင်မောင် (နာမ်)
- ကျွန်တော် (နာမ်စား)
- လိမ္မာ (နာမဝိသေသန)
- စာသင်၊ နားထောင်၊ မှတ်သား (ကြိယာ)
- ဂရုတစိုက် (ကြိယာဝိသေသန)
- အမလေး (အာမေဓိတ်)

မှတ်ချက် ။ ။ အာမေဓိတ်မှာ သီးခြားစကားလုံးဖြစ်သော အာမေဓိတ်
 လည်းရှိသည်။ သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံး
 တွဲသော အာမေဓိတ်လည်းရှိသည်။

အကူစကားလုံး ။ ။ အကူစကားလုံးဆိုသည်မှာ ပုဒ်ဖွဲ့ရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဝါကျတည်ဆောက်ရာ၌ဖြစ်စေ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ကူညီဖော်ဆောင်နိုင်သော၊ သဒ္ဒါအနက်ရှိသော စကားလုံးများဖြစ်ကြသည်။ ဝါစင်္ဂသဘောအရ ဝိဘတ်၊ သမ္ပန္န၊ ပစ္စည်းဟူသော ဝါစင်္ဂ(၃)ပါးဆိုင်ရာ စကားလုံးကိုသည် အကူစကားလုံး များဖြစ်ကြသည်။

သာဓက ။ ။ အကူစကားလုံး
သည်(ဝိဘတ်)
သောအခါ၊ နှင့် (သမ္ပန္န)
တို့ (ပစ္စည်း)

ပုဒ်

သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံး ဟူ၍ စကားလုံး(၂)မျိုးရှိ သည့်အနက် သီးခြားစကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သီးခြားစကားလုံးနှင့် အကူစကားလုံး တွဲစပ်ထားသော စကားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း ပုဒ် ဟူ၍ သတ်မှတ်ထားသည်။

ပုဒ် (၄)မျိုး ။ ။ ပုဒ်ကို ပုဒ်ရိုး၊ ပေါင်းစပ်ပုဒ်၊ ပစ္စည်းရော၊ ပုဒ်၊ ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် ဟူ၍ (၄)မျိုးခွဲခြားထားသည်။

ပုဒ်ရိုး ။ ။ ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်းတစ်ခုခုမရောဘဲ အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုခု ကို ဖော်ဆောင်နိုင်၍ သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော စကားလုံးကို ပုဒ်ရိုး ဟုခေါ်သည်။

သာဓက ။ ။ လူ၊ အိမ်၊ သူ၊ စား၊ အေး၊ ကစား၊ သနား၊ ကဲ့ရဲ့၊ ပင်ပန်း၊ ကောင်းကင်၊ ခမ်းနား၊ ပုတီး။

ပေါင်းစပ်ပုဒ် ။ ။ ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တစ်ခုခုကိုကြား၌မခံဘဲ သီးခြား စကားလုံး (၂)လုံး၊ (၃)လုံး စသည်တို့ကို ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားသည့်ပုဒ်ကို ပေါင်းစပ်ပုဒ် ဟုခေါ်သည်။

- သာကေ ။ ။ ကုန်ရထား (ကုန် + ရထား)
- စက်လှေ (စက် + လှေ)
- ငါးသေတ္တာ (ငါး + သေတ္တာ)
- ပွဲသဘင် (ပွဲ + သဘင်)
- လင်မယား (လင် + မယား)
- ကာကွယ် (ကာ + ကွယ်)
- စေ့စပ် (စေ့ + စပ်)
- ဖြူစင် (ဖြူ + စင်)
- ရောင်းဝယ် (ရောင်း + ဝယ်)
- ဇာတ်မြူး (ဇာတ် + မြူး)
- ကျောက်စိမ်း (ကျောက် + စိမ်း)
- စင်မြင့် (စင် + မြင့်)

ဝါစင်တူပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ ဝါစင်တူပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ နာမ်ပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ ကြိယာပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း၊ နာမဝိသေသနပုဒ်ချင်းသော်လည်းကောင်း ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဝါစင်တူပုဒ်ချင်း ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ပေါင်းစပ်နာမ်၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာ၊ ပေါင်းစပ်နာမဝိသေသန နှင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာဝိသေသနများ ဖြစ်လာသည်။

ဝါစင်တူပေါင်းစပ်သော ပေါင်းစပ်ပုဒ်တစ်ခုတွင် ဝါစင်(၂)ခုမှ (၃)ခုအထိ ပါဝင်နိုင်သည်။

(က) နာမ်ပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

သာဓက

(၁) နာမ် + နာမ် ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နာမ်)

ဈေး + နှုန်း ဈေးနှုန်း

စစ် + မြေ စစ်မြေ

မီး + တိုင် မီးတိုင်

(၂) နာမ် + နာမ် + နာမ် ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နာမ်)

ကုန် + ဈေး + နှုန်း ကုန်ဈေးနှုန်း

စစ် + မြေ + ပြင် စစ်မြေပြင်

ဆီ + မီး + တိုင် ဆီမီးတိုင်

(ခ) ကြိယာပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

သာဓက

(၁) ကြိယာ + ကြိယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နာမ်)

ဖြတ် + ပိုင်း ဖြတ်ပိုင်း

ပြုတ် + ကြော် ပြုတ်ကြော်

အုပ် + ဆောင်း အုပ်ဆောင်း

(၂) ကြိယာ + ကြိယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိယာ)

ကာ + ကွယ် ကာကွယ်

ရှောင်း + ဝယ် ရှောင်းဝယ်

ပေါင်း + စပ် ပေါင်းစပ်

(၃) ကြိယာ + ကြိယာ + ကြိယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိယာ)

ပြီး + ပြည့် + စုံ ပြီးပြည့်စုံ
ပြန် + ပေါင်း + ထုပ် ပြန်ပေါင်းထုပ်
ပြန် + ပေး + ဆွဲ ပြန်ပေးဆွဲ

(၄) ကြိယာ+ကြိယာ+ကြိယာ+ကြိယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိယာ)

ဝယ် + ယူ + တင် + သွင်း ဝယ်ယူတင်သွင်း
ကူး + သန်း+ ရောင်း+ ဝယ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်

(၅) ကြိယာ+ကြိယာ+ကြိယာ+ကြိယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိယာ)

ချိုး + ချိုး + ဖဲ့ + ဖဲ့ ချိုးချိုးဖဲ့ဖဲ့
ဖိ + ဖိ + စီး + စီး ဖိဖိစီးစီး

(၈) နာမဝိသေသနပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်း

(၁) နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နဝိ)

ခိုင် + မာ ခိုင်မာ
ဖြူ + စင် ဖြူစင်
အေး + ချမ်း အေးချမ်း

(၂) နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိဝိ)

ကောင်း + ကောင်း ကောင်းကောင်း
ဖြောင့် + ဖြောင့် ဖြောင့်ဖြောင့်

(၃) နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နဝိ)

ပါး + နပ် + လိမ္မာ ပါးနပ်လိမ္မာ
ခမ်းနား + ကြီး + ကျယ် ခမ်းနားကြီးကျယ်

(၄) နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နဝိ)

ချစ် + ချစ် + တောက် ချစ်ချစ်တောက်
စို + ထိုင်း + ထိုင်း စိုထိုင်းထိုင်း

(၅) နဝိ + နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နဝိ)

တောင့် + တင်း + ခိုင် + မာ တောင့်တင်းခိုင်မာ

(၆) နဝိ + နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြိဝိ)

တန်း + တန်း + မတ် + မတ် တန်းတန်းမတ်မတ်
ကောက် + ကောက် + ကွေ့ + ကွေ့ ကောက်ကောက်
ကွေ့ကွေ့

အေး + အေး + ချမ်း + ချမ်း အေးအေးချမ်းချမ်း

ဝါစင်္ဂိကွပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ ဝါစင်္ဂိကွပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင်္ဂိ
(၉)ပါးရှိသည့်အနက် နာမ်ပုဒ်နှင့် နာမဝိသေသနပုဒ်၊ ကြိယာပုဒ် နှင့် နာမဝိ
သေသနပုဒ် စသည်ဖြင့် ဝါစင်္ဂိကွသော ပုဒ်ချင်းပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့
ဝါစင်္ဂိကွသော ပုဒ်အချင်းချင်းပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ပေါင်းစပ်နာမ်၊
ပေါင်းစပ် ကြိယာ၊ ပေါင်းစပ် နာမဝိသေသန နှင့် ပေါင်းစပ်ကြိယာ
ဝိသေသန များဖြစ် လာသည်။

မျိုးတူစကားလုံးပွားခြင်း ။ ။ မျိုးတူစကားလုံးပွားခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင်တူပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ဖန်တီးရာတွင် ရရှိသော ပေါင်းစပ်ပုဒ်၏ဝါစင် အမျိုးအစား မပြောင်းလဲဘဲ ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။

သာစက

(၁) နာမ် + နာမ် ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နာမ်)

 ဈေး + နှုန်း ဈေးနှုန်း
(၂) ကြံ့ယာ + ကြံ့ယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြံ့ယာ)

 ကာ + ကွယ် ကာကွယ်
(၃) နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နဝိ)

 ခိုင် + မာ ခိုင်မာ

မျိုးမတူစကားလုံးပွားခြင်း။ ။ မျိုးမတူ စကားလုံးပွားခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင် တူပုဒ်တို့ကို ပေါင်းစပ်ပုဒ် ဖန်တီးရာတွင် ရရှိသော ပေါင်းစပ်ပုဒ်၏ ဝါစင် အမျိုးအစား ပြောင်းလဲသွားခြင်းဖြစ်သည်။

(က) ကြံ့ယာ + ကြံ့ယာ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်နာမ်)

 အုပ် + ဆောင်း အုပ်ဆောင်း
(ခ) နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြံ့ဝိ)

 ကောင်း + ကောင်း ကောင်းကောင်း
(ဂ) နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
(ပေါင်းစပ်ကြံ့ဝိ)

 ကြွပ် + ဆတ် + ဆတ် ကြွပ်ဆတ်ဆတ်

(ဃ) နဝိ + နဝိ + နဝိ + နဝိ ပေါင်းစပ်ပုဒ်
 (ပေါင်းစပ်ကြိမ်)
 ကောက် + ကောက် + ကွေ့ + ကွေ့ ကောက်ကောက်
 ကွေ့ကွေ့

အထူးပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ အထူးပြုပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ ဝါစင်
 အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသည် ကျန်ဝါစင်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို အထူးပြု၍
 ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(က) ရှေ့၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်သည် နောက်၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်ကို
 နာမဝိသေသအဖြစ် အထူးပြုသည်။

သာဓက

နာမ်	+	နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်
စက်	+	လှေ	စက်လှေ
ကုန်	+	ရထား	ကုန်ရထား
မင်	+	အိုး	မင်အိုး

(ခ) ရှေ့၌ရှိသော ကြိယာပုဒ်သည် နောက်၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်ကို
 နာမဝိသေသအဖြစ် အထူးပြုသည်။

သာဓက

ကြိယာ	+	နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်
ဆွဲ	+	ကြိုး	ဆွဲကြိုး
သောက်	+	ဆေး	သောက်ဆေး
မွေး	+	နေ့	မွေးနေ့

(ဂ) နောက်၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်သည် ရှေ့၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်ကို
 နာမဝိသေသအဖြစ် အထူးပြုသည်။

သာဓက

နာမ်	+	နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်
ခွေး	+	ဘီလူး	ခွေးဘီလူး
ငါး	+	ကျီးကန်း	ငါးကျီးကန်း
တောင်	+	ကလပ်	တောင်ကလပ်

(ဃ) နောက်၌ရှိသော ကြိယာပုဒ်သည် ရှေ့၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုသည်။

သာဓက

နာမ်	+	ကြိယာ	ပေါင်းစပ်နာမ်
ကိန်း	+	ရော	ကိန်းရော
ဇာတ်	+	မြူ	ဇာတ်မြူ
ဝါး	+	ခြမ်း	ဝါးခြမ်း

(င) နောက်၌ရှိသော နာမဝိသေသနပုဒ်သည် ရှေ့၌ရှိသော နာမ်ပုဒ်ကို အထူးပြုသည်။

သာဓက

နာမ်	+	နာဝိ	ပေါင်းစပ်နာမ်
ကျောက်	+	စိမ်း	ကျောက်စိမ်း
စင်	+	မြင့်	စင်မြင့်
ဆရာ	+	ကောင်း	ဆရာကောင်း

ဆန့်ကျင်ပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ ဆန့်ကျင်ပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အနက်ဆန့်ကျင်သော ဝါစင်္ဂီတို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(က) အနက်ဆန့်ကျင်သော ကြိယာပုဒ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ် လေ့ရှိသည်။

သာဓက

ကြိယာ	+	ကြိယာ	ပေါင်းစပ်ကြိယာ
ရောင်း	+	ဝယ်	ရောင်းဝယ်
သွား	+	လာ	သွားလာ
ဝင်	+	ထွက်	ဝင်ထွက်

(ခ) တွဲဖက်ရိုးဖြစ်သော လိင်မတူနာမ်ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက

နာမ်	+	နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်
မိ	+	ဘ	မိဘ
သား	+	သမီး	သားသမီး
လင်	+	မယား	လင်မယား

ဆင်တူပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ ဆင်တူပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အနက်ဆင်တူသော ဝါစင်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(က) အနက်ဆင်တူသော ကြိယာပုဒ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာဓက

ကြိယာ	+	ကြိယာ	ပေါင်းစပ်ကြိယာ
ပိုင်း	+	ဖြတ်	ပိုင်းဖြတ်
ကာ	+	ကွယ်	ကာကွယ်
ရပ်	+	တန့်	ရပ်တန့်

(ခ) အနက်ဆင်တူသော နာမ်ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်လေ့ရှိသည်။

သာမက

နာမ်	+	နာမ်	ပေါင်းစပ်နာမ်
ပွဲ	+	သဘင်	ပွဲသဘင်
အမျက်	+	ဒေါသ	အမျက်ဒေါသ
ခန္ဓာ	+	ကိုယ်	ခန္ဓာကိုယ်

ထောက်ပံ့ပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။ ထောက်ပံ့ပေါင်းစပ်ဆိုသည်မှာ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထင်ရှားလေးနက်စေရန် ကြိယာအချင်းချင်းထောက်ပံ့ခြင်းအား ဖြင့် ယှဉ်တွဲပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

သာမက

ကြိယာ	+	ကြိယာ	ပေါင်းစပ်ကြိယာ
သင်	+	ပြ	သင်ပြ
ရှင်း	+	ပြ	ရှင်းပြ
ရေး	+	သား	ရေးသား
ယူ	+	ဆောင်	ယူဆောင်
သယ်	+	ယူ	သယ်ယူ
လိုက်	+	ရှာ	လိုက်ရှာ
ပေး	+	ပို့	ပေးပို့

အနက်ပွားပေါင်းစပ်ခြင်း ။ ။

အနက်ပွားပေါင်းစပ်ခြင်းဆိုသည်မှာ မူလအနက်တစ်ခုသာမက ဆင့်ပွားအနက်တစ်ခုကိုပါ ပေးစွမ်းနိုင်သော ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

သာမက

နာမ် + ဝိ	မူလအနက်	ဆင့်ပွားအနက်
နာ + စေး	အအေးမိ၍	မသိဟန်ပြုသည်။
		နာခေါင်းပိတ်သည်။

နာမ် + ကြိယာ မူလအနက် ဆင့်ပွားအနက်
 စာ + ဖွဲ့. စာစီကုံး ချိကျုံး
 ရေးသားသည်။ ပြောဆိုသည်။

ပစ္စည်းရောပုဒ် ။ ။ သီးခြားစကားလုံးတစ်လုံးနှင့် အကူစကားလုံးရောနှော
 ထားသည်ပုဒ်ကို ပစ္စည်းရောပုဒ် ဟုခေါ်သည်။

သဘာဝက

- အကောင်း (အ + ကောင်း)
- ကောင်းမှု (ကောင်း + မှု)
- အမြန် (အ + မြန်)
- ရိုသေစွာ (ရိုသေ + စွာ)
- တရိုတသေ (တ + ရို + တ + သေ)
- တိတ်တဆိတ် (တိတ် + တ + ဆိတ်)
- ကျန်းမာရေး (ကျန်းမာ + ရေး)
- အပေါင်းအသင်း (အ + ပေါင်း + အ + သင်း)

ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် ။ ။ ဝိဘတ်တစ်ခုခုနှင့် ဆက်သွယ်ထားသောပုဒ်
 ကို ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ် ဟုခေါ်သည်။

သဘာဝက

ဝိဘတ်သွယ်ပုဒ်.	နာမ်	+	ဝိဘတ်
မောင်မောင်သည်	(မောင်မောင်	+	သည်)
စာအုပ်ကို	(စာအုပ်	+	ကို)
ဆရာအား	(ဆရာ	+	အား)
မနေ့က	(မနေ့	+	က)
သူငယ်ချင်းနှင့်အတူ	(သူငယ်ချင်း	+	နှင့်အတူ)
နံနက်တိုင်း	(နံနက်	+	တိုင်း)
မိသားစုတွင်	(မိသားစု	+	တွင်)

ဝါကျ

ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျစီစဉ်ထားသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို ဝါကျဟုခေါ်သည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ဝါကျများကို အမျိုးအစားခွဲလျှင် နှစ်မျိုးရသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ဝါကျရိုး
- (ခ) ဝါကျရော တို့ဖြစ်သည်။

ဝါကျရိုး ။ ။ ဝါကျရိုးတွင် ကတ္တားပုဒ်နှင့် ကြိယာပုဒ်ဟူ၍ အခြေခံပုဒ်နှစ်ပုဒ်ပါဝင်သည်။

သာဓက

	ကတ္တားပုဒ်	ကြိယာပုဒ်
(က)	ရထား	ဆိုက်ပြီ။
(ခ)	သူ	အိပ်နေ၏။
(ဂ)	ရာသီဥတု	သာယာသည်။

ဝါကျရော ။ ။ ဝါကျရိုး(၂)ခု သို့မဟုတ် (၂)ခု ထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ဝါကျတစ်ခုတည်းဖြစ်စေရန် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တစ်ခုခုဖြင့် ဆက်၍ ရေးသော ဝါကျကို ဝါကျရော ဟုခေါ်သည်။

ဝါကျကဏ္ဍ ။ ။ ဝါကျရော၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် ကတ္တားနှင့် ကြိယာပါရှိသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို ဝါကျကဏ္ဍဟုခေါ်သည်။

အမှီဝါကျကဏ္ဍ ။ ။ ဝါကျရောတွင် ကတ္တားနှင့် ကြိယာပါရှိသော်လည်း သီးခြားမရပ်တည်နိုင်သော အဓိပ္ပာယ်မပြည့်စုံသေးသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို အမှီဝါကျကဏ္ဍ ဟုခေါ်သည်။

အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ ။ ။ ဝါကျရောတွင် ကတ္တားနှင့်ကြိယာပါရှိပြီး သီးခြားရပ်တည်နိုင်သော အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို အမှီခံဝါကျကဏ္ဍ ဟုခေါ်သည်။